

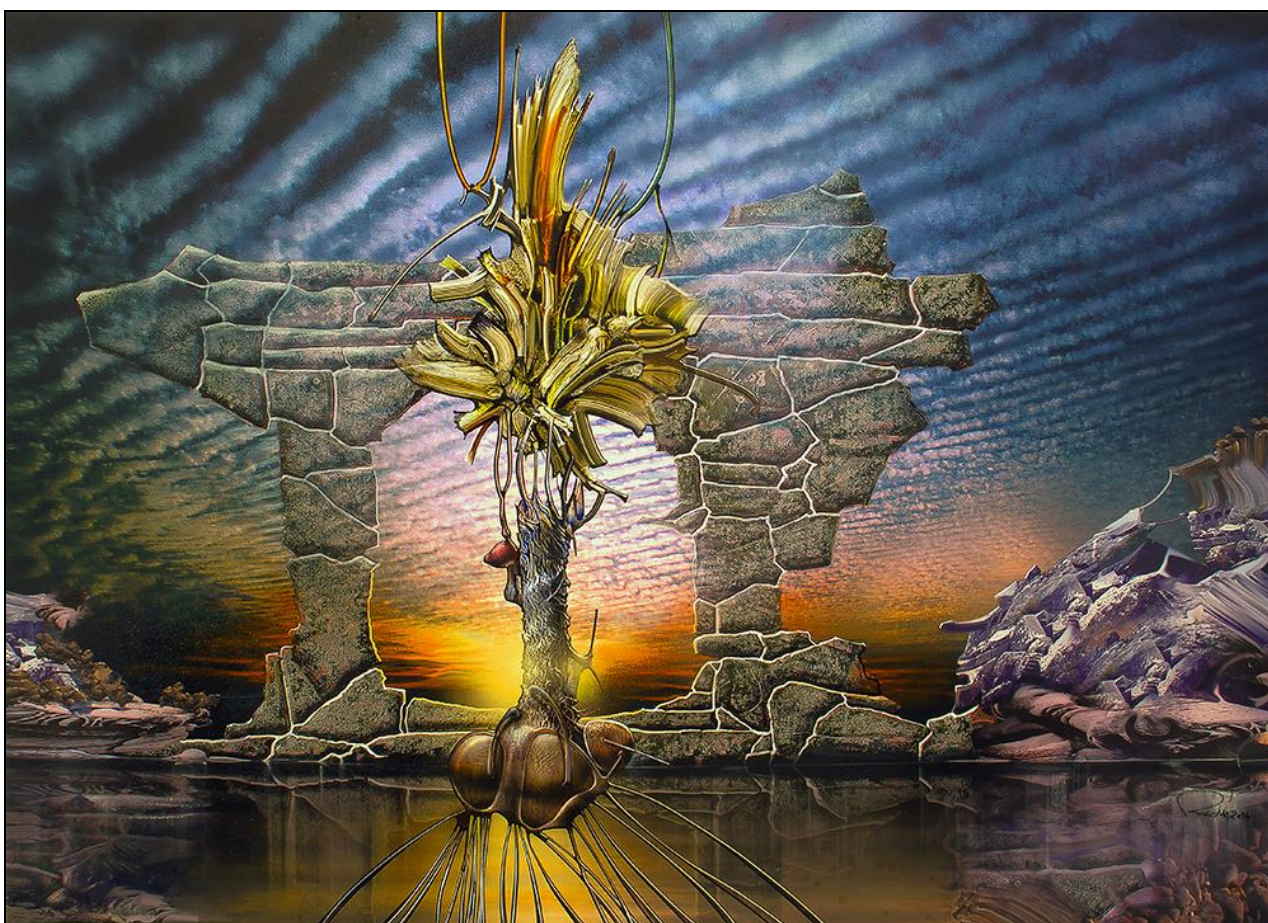
Vatra veche

5

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul VII, nr. 5(77), mai 2015 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Radu Anton Maier • Arc de triumf, III

Ferestre
CINE RIDICĂ PIATRA?

Dacă aș fi fost o piatră de râu,
purtată în vârtejuri între vaduri,
de la izvoare până la vărsare,
și dacă m-ai fi găsit tu pe mal
de mare,

abandonată de ape,
m-ai fi ridicat?

Și dacă m-ai fi ridicat,
ai fi avut curajul să arunci cu ea?
În Dumnezeu,
în altcineva?

NICOLAE BĂCIUȚ

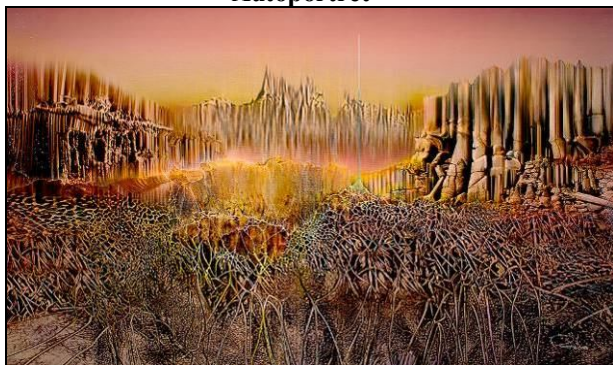
Vatra veche dialog cu Liviu Georgescu

SUMAR

Ferestre. Cine ridică piatra, de Nicolae Băciut/1
Anchetă. Exilul românesc: Radu Anton Maier, de Nicolae Băciut/3
Poeme de Dumitru Velea/5
Vatra veche dialog cu Liviu Georgescu, de Flavia Topan/6
Poeme de Liviu Georgescu/7
Poetul Ion Hadârcă, Marele Premiu „Nichita Stănescu”, Laudatio de Nicolae Băciut/8
Poeme de Ion Hadârcă/10
Eseu. Legendă în alb, de George Popa/11
Evoluția și sensurile filosofiei, de Tudor Petcu/13
Teorie și artă literară în proza lui Mihail Diaconescu, de Mihaela Varga/14
La catedră. Lucian Blaga și nevoia unei reînnoiri spirituale, de Nicoleta Angelescu/15
Portretul elementului specific al unei culturi, de Dorin N. Uritescu/16
Paradigme critice sub seducția metatextualității, de Iulian Chivu/17
Romane feministe, de Mihaela Mudure/18
Două vechi istorii literare românești în limba germană, de Horst Fassel/20
Poeme de Lucian Mănăilescu/21
Fluctuat nec mergitur (Călătorie la Paris), de Vasile Andru/22
Poeme de Raluca Pavel/24
Ochean întors. Literatura bună moare(!?), dar nu se predă, de Dumitru Hurubă/25
Poeme de Darie Ducan/27
Să nu..., de Gheorghe Moldoveanu/28
Versuri ieftine. Poeme de Al Francisc/29
Eseu. Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/30
Eveniment. Festivalul Național de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, de Gabriela Vasiliu/31
În mine e înalt, poem de Ana Blandiana/31
Debut. Suflet de stea (Cristina Vasiliu), de Dumitru Anghel/32
O carte/un destin. Dumitru D. Silitră, „Anotimpul mireselelor de zăpadă”, de Răzvan Ducan/33
Cronica literară. O provocare (Theodor Răpan), de Nicoleta Mîlea/34
Sonet, de Theodor Răpan/34
Viorel Mîrea – Universul magic, de Lucian Gruia/35
Frumoasa cale (George Echim), de Menuț Maximilian/36
Clepsidra poeziei (Mircea Daroși), de Menuț Maximilian/36
Pelerinul (Sorin Cotlarciuc), de Vasile Larco/37
Dueliștii, poem de Sorin Cotlarciuc/37
Lumina de dincolo (Nicoleta Ciobanu), de Livia Fumurescu/38
Deși sub acoperire, tot îl trădează (Nicu Doftoreanu), de Geo Călugăru/40
Vasile Vodă (Marian Horvat), de Iulian Dămăcuș/41
Călătoria (Alexandru Decebal Seul), de Ioan Mugurel Sasu/41
Legământul și moartea (Monica Ana Ștefănescu), de A.I. Brumaru/42
Literatura între linii de dialog și manifest fracturist (Maria Nițu), de Constantin Stancu/43
Sub beneficiul „conjurației” tăcerii, de Ion Nete/44
Tânguire decentă și delicată (Valentin Raus), de Cornel Cotuțiu/44
O lume nouă (Tania Nicolescu), de Marian Dopcea/45
La umbra cuvântului (Veronica Babiciu), de Luminița Cornea/47
„Lumina adâncurilor”... (Maria Monica Stoica), de Ion Popescu Topolog/48
Documentele continuității. Note și comentarii sociologice, la romanul Marii Unirii (Mihail Diaconescu), de Aurel David/49
Aștept să înflorească ruga mea (Gheorghe Nicolae Șincan), de Nicolae Băciut/51
Inedit. Preacuviosul Părinte Arhimandrit Ioan Iovan, de Stelian Gomboș/52
Convorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Ioan al Banatului, de Luminița Cornea/54
Festivalul Concurs de Poezie Religioasă „Credo”/55
Evocare. Acolo-n albăstrime... (Maria Borzan), de Valentin Marica/56
Memoria la zi (Radu Flora), de Ecaterina Țărâlungă/57
Poeme de Luca Cipolla/58
Poeme de Florin Costinescu/59
Ancheta „Vatra veche”. Casa Memorială „Bacovia”, Bacău, de Luminița Cornea/60
Poeme de Vasile Popovici/61
Starea prozei. Efectul „piscină”, de Maria Postu/62
Vatra veche dialog cu Dimitrie Grama, de Emilia Țuțuianu/64
Biblioteca Babel. Octavio Fernandez Zotes, traducere de Elisabeta Boțan/66
Prezentare de carte la Universitatea din Alcalá (Spania)/66
Vatra veche dialog cu Ben Todică, de Cristina Mihai/67
Jurnal. Partidă de șah, de George Anca/68
Starea prozei. Alegerea, de Adrian Botez/69
Orgel vâslea fericit, de Kyre/70
Cartea iertării, de Güner Akmolla/71
Poeme de Sergiu Scoferciuc/72
Semnal. Ce se întâmplă cu bustul lui Grigore Vieru (Nicolae Băciut), de Daniel Mihu/72
Asterisc, însemnări de George Baciu/73
Poeme de Septimiu M. Cristian/74
Starea prozei. Starea falsă de beatitudine, de Alexandru Decebal Seul/74
Literatură și film. Umbra păsării mecanice, de Alexandru Jurcan/75
Drumul (Ben Todică), de Aurelia Satcău/75
O carte ca un concert... (Carmen Mihăescu), de Valentin Marica/76
Scena. Cehov, „Livada de vișini”, de Cristian Ioan/77
Dreptul la replică, de Maria Marinela Istici (Zăgrean) și alții/78
Fascinat de lectură (Mihai Burghelca), de Corina-Lucia Costea/79
Festivalul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”/80
Cenaclul Literar „Nicolae Băciut”, de Florina Moldovan/80
Concursul Național de Creație Literară în Limba Rromani „Ștefan Fuli”, de Corina Ceamă/81
Curier/82
Lumea lui Larco, de Vasile Larco/86
De la Păstori citire/86
Șevalet. Veress Zsuzsa, Castele din județul Mureș, de Nicolae Băciut/87
18 IMMUM Firiza, de Marian Hotca/88

Autoportret

Hogarr, IV

Savonarola

Ilustrația numărului: Radu Anton Maier

ANCHETĂ: EXILUL ROMÂNESC

Radu-Anton Maier - pictor, grafician, desenator și ilustrator, reprezentat de bază al generației explozive din România anilor '60 - aparține elitei celor mai importanți artiști plastici din România, cu distincte inflexiuni pe scena artistică internațională.

Exponent al postavangardismului românesc, artistul - ca nimeni altul din generația sa - introduce la baza propriului univers artistic semnificante laitmotive onirice și pendulează constant între universuri arhetipale, permanent conturbate de lumi vizionare, care generează adevărate metafore narative.

Expoziții personale și de grup (selectiv)

1957 Leningrad; 1958 Kiev; 1960 Cluj; 1963 București; 1964 Perugia, Italia; 1968-1974 Berna, Elveția; München, Esslingen, Regensburg și Heilbronn, Germania; 1967 Cluj; 1974 Mannheim, Germania; 1974 Gundelsheim, Germania; 1974-1980 Große Deutsche Kunstausstellung, München, Germania; 1976 Essen, Germania; 1977 New York, USA; 1976-1980 Künstlergilde Esslingen, Germania; 1979-1981 Galerieile Antares, München, Germania; 1983 Lincoln Gallery, New York, USA; 1986 Galeria Castelului Ismaning, München, Germania; 1988 Galerie pro Arte, München, Germania; 1989-1990 Regierung von Oberbayern, München, Germania; 1997-1998, 2007, 2003 Muzeul Național de Artă, Cluj; 2001 Muzeul Brukenthal, Sibiu; 2005 Istituto Romeno di Cultura e Ricerca Umanistica, Veneția, Italia; 2005, Casa Vernescu, București; 2008 Galeria Frezia, Dej; 2010, 2012 Galeria Raduart, Fürstfeldbruck, Germania; 2014 Galeria Consulatului Român din München, Germania; 2014 Muzeul Național de Artă, Cluj;.

Muzee și galerii (selectiv)

Un considerabil număr de lucrări se află în muzee, galerii și colecții particulare din România, Germania, Italia, Anglia, Suedia, Austria, Franța, Australia, Brazilia, Ungaria, SUA.

Premii și distincții (selectiv)

1999 - Cetățean de onoare al Municipiului Cluj-Napoca, 2000 Marele Premiu pentru Pictură, ASLA, Oradea, 2003 Ordinul Cavaler al Artelor, ASLA, Oradea.

Este perioada în care tânărul artist, odată stabilit în Bavaria, se va dedica cu intensitate studiului și redării vestigiilor din întreaga zonă mediterană începând cu Italia, continuând cu Spania și Grecia, serie care se va încheia cu Turcia, Tunisia și Egipt. Valorificarea trecutului arhitectonic și transformarea permanentă a acestuia într-un element stilistic-mesager se regăsesc în ciclurile „Magna Graecia”, „Vestigium de Profundis” și „Nymphaeum”.

Radu devine din ce în ce mai cunoscut în Europa; începând cu anii '80 este sistematic invitat la „Große Kunstausstellung” din München; paralel i se organizează expoziții personale și de grup în Germania, Austria, Elveția, Franța, iar mai târziu va expune cu deosebit succes în Brazilia, Belgia, Suedia și în New-York/USA, în sălile vestitei Lincoln-Gallery.

Din 1990, își mărește substanțial spațiul de desfășurare; compozițiile pictorului se întind pe dimensiuni de ca. 1,5-2 m lățime, schimbare ce intensifică efectul obținut prin suprapunerea culorilor de ulei, cu cele de origine acrilică, aplicate cu finețe, strat cu strat, cu ajutorul airbrush-ului.

Monumentalitatea tablourilor câștigă în intensitate pe măsură ce artistul re-aduce în prim-plan elementele de bază ale arhitecturii – simbolizând colonade, ogive, arcade - ca laitmotive compoziționale. Întreaga orchestrație cromatică câștigă în dramatism odată cu regizarea multi-punctică a luminii, dirijată, de obicei, din mai multe surse divers orientate și

intensificate. Reprezentative pentru această serie sunt ciclurile de tablouri „Am Strand”, „Astrum III”, „Tramonto blu”, „Donaudelta III”. Multitudinea structurilor spațiale este subliniată consecvent prin reflexii și ogindiri în apă, conturbate deseori de o ceață de diverse intensități, concentrate în lanțuri de universuri paralele, proiectate în infinit.

Radu a reluat legăturile cu România abia după 1990 și a expus periodic în muzeele și galeriile de artă din întreaga țară. La Cluj a avut cel puțin 7 expoziții personale, dintre care majoritatea la Muzeul Național de Artă, evenimente artistice culminate în 1999 cu decernarea titlului de „Cetățean de Onoare al Municipiului Cluj-Napoca” „pentru meritele sale la sporirea renumelui și prestigiului plasticii clujene și românești în lume”. A fost prezent și la Muzeul „Bruckenthal” din Sibiu (2001), de asemenea interesat de pictura lui Radu. La București, în incinta Casei Predescu (2006) și în repetate rânduri în sălile galeriei „Frezia” din Dej, a avut mai multe expoziții personale, încadrând cele mai semnificative lucrări ale artistului. Un număr reprezentativ de tablouri ale pictorului clujean se află în galerii și muzee din întreaga lume.

După 1990, ancorat activ în viața culturală bavareză, pictorul stabilește și consolidează în continuare solide punți culturale între Germania și România, implicit între Ardeal și Bavaria.

În propria galerie de artă RADUART (www.raduart.de), înființată în 2010 în Fürstfeldbruck, lângă München, organizează mai multe expoziții personale și de grup, se angajează în intensificarea conexiunilor și în descoperirea similitudinilor între comunitatea sașilor, a ungarilor, a șvabilor și bineînțeles a românilor din Transilvania, organizând deja o serie de expoziții cu o tematică corespunzătoare, incluse în proiectul artistic „Künstler aus Siebenburgen”. Ținând seamă de sistematica prezență a artistului, după 1990, pe scena românească a artelor plastice, implicit cea clujeană, Radu este considerat în continuare o verigă importantă în dezvoltarea relațiilor dintre artiștii din Germania și România, Ardeal și Bavaria. →

NICOLAE BĂCIUȚ

1. Exilul a rupt, geografic, familii în două – o parte a rămas în țară, cealaltă s-a stabilit „dincolo”. Ce suferințe particulare ale acestei rupturi aduce exilul? Indiferent de motivele lui?

2. Care sunt vămile exilului? Ce praguri sunt mai greu de trecut de către un exilat/emigrant?

3. E diferit modul de asumare și manifestare a exilului românesc, comparat cu exilanții/emigranții altor țări europene? Nu doar din perioada comunistă, ci și înainte și după aceasta!

4. Ce șanse are scriitorul român care pleacă în exil/emigrație? Dar omul de știință? Dar omul fără pretenții intelectuale, fără mari nevoi culturale?

5. Cum se poate afirma profesional, social, un exilat/emigrant?

6. Ați resimțit discriminarea, din perspectiva condiției de exilat/emigrant?

7. Ce loc ocupă credința în exil/emigrație? Dar prietenii?

8. Ce perspective are ecumenismul în armonizarea relațiilor dintre exilați/emigranți și populația țărilor gazdă?

9. Care e diferența între exilații ideologici și cei economici, ca să etichetez așa pe cei care s-au exilat din motive de conștiință, față de cei care s-au exilat/au emigrat din nevoi materiale.

10. Ce-l poate face, cu adevărat, fericit pe un exilat/emigrant?

11. Cum se poate pierde identitatea etnică în exil/emigrație?

12. E integrarea exilaților/ imigranților o problemă insolubilă? Cum sunt priviți cei care-și caută o altă patrie?

13. Care ar putea fi, pentru un exilat, înțelesurile dictonului latin „*ubi bene, ibi patria*”!

14. Cum se vede țara natală din exil? Cum se raportează imigrantul la țară, la valorile ei? La neîmplinirile ei? La așteptările ei?!

15. Cine, de ce s-ar reîntoarce din exil/emigrație în patria mamă?

16. Ce compromisuri nu poate evita un român care alege să emigreze?

17. Ce mai înseamnă pentru el patriotismul, naționalismul?

Radu-Anton Maier:

1. Pentru un pictor pachetul de „suferințe”, amintit mai sus, are o extindere cu conotații și implicații variate, pe sectoare multiple - sectoare care se adaugă la cele deja amintite în alte anchete similare; desigur că părăsirea țării, a familiei, a unui mediu armonios, alcătuit din

colegi de breaslă, profesori, critici de artă și, nu în cele din urmă, din amatori & admiratori ai propriilor creații, produc turbări adânci în existența unui artist.

Unui artist plastic din România anilor 67 - la vârsta de 33 de ani - i se oferea o platformă materială care-i asigura un minimum de existență, cu condiția unei alinieri totale (și fără lacune!) la „îndrumările” și „dispozițiile” unui sistem, care nu știa ce-i in-

Radu-Anton Maier, „Amforă”

dulgența față de „deviatori”.

Subsemnatului i s-a acoperit cu var (peste noapte!) o frescă de 42 mp., în holul cinematografului „Republica” (Cluj-Napoca) - cu 24 de ore înaintea inaugurării acestuia. Secretarul General al Partidului din capitala Ardealului a decretat că fresca ar conține „*elemente simbolice, periculoase și dușmănoase clasei muncitoare*”. În aceste condiții, Clujul, Ardealul și, prin extindere, România au devenit - pentru mine - zone ale unei patrii greu locuibile.

2. Pentru un om al artelor - dacă nu e tocmai scriitor, ziarist, actor sau crainic - limba străină nu este un obstacol semnificativ sau dificil de înșușit; pictorii, muzicienii, dansatorii sau balerinii posedă un limbaj care găsește o acceptanță relativ unanimă, într-un timp destul de scurt.

Alte „obstacole” - cum ar fi cele din domeniul mentalității, al respectului față de om, al convențiilor, al obligațiilor, al spiritului de datorie sau al valorilor general-umane și - nu

în cele din urmă - al unei elementare discipline la un loc de muncă nou, sunt sectoare în care mulți dintre cei veniți din Balcani necesită o oarecare adaptabilitate.

3. Prin forța împrejurărilor, așa-zisa barieră lingvistică era mai ușor de surmontat pentru „exilații” din România sau, prin extindere, pentru majoritatea „azilanților”, mai cu seamă dacă veneau din zone unde, pe lângă limba maternă, se vorbea și cea germană; în Germania de Sud și, mai ales, în Bavaria, unde au apărut masive dificultăți în recepționarea și integrarea Sârbilor, Croaților, Cosovarilor - se făcea o anumită selecție în acordarea drepturilor de ședere permanentă; „refugiații” din România au întâmpinat o severitate maximă în acordarea mai sus-amintitelor vize. Lucrurile s-au schimbat însă radical, de când România a devenit membră UE.

4. În sensul întrebării de mai sus, trebuie stabilit ce se înțelege în România și ce se înțelege la noi prin cuvântul **exil**, deoarece un scriitor din Palestina, Kenia sau Columbia, urmărit și asuprit, care „**s-a exilat**” în Germania, poate dobândi statutul unui **refugiat politic**; un scriitor român, care vine dintr-o țară membră UE și NATO bineînțeles că are alte libertăți de acțiune.

5. Necesitatea de integrare constituie un pas esențial în afirmarea profesională a exilatului. Primul pas în realizarea acesteia se manifestă prin străduința de a învăța limba țării adoptive și - în același timp - prin preluarea (fără rezerve) a patrimoniului cultural, social și politic al acesteia.

6. Nu, deloc.

7. În acest sens, pot să vorbesc doar despre Bavaria/Germania, unde mă aflu din 1967; în sudul acestei țări, triunghiul **credință-religie-biserica** este foarte pronunțat și prevăzut cu puternice rădăcini teritoriale, istorice și naționale. De remarcat este și absoluta toleranță față de alte religii, ne-creștine.

Legăturile de prietenie - dacă există - sunt de regulă durabile însă, de multe ori, pe un fundal de interes comun. →

8. Perspectivele au existat încă din secolul trecut, iar rolul tuturor bisericilor - mă refer la cele 3 mari din Germania - a fost și este atât voluminos, cât și pozitiv; pe mai multe planuri există o activitate de ajutor reciproc, nu numai financiar-material, ci și ecumenic, între bisericile catolică, evanghelică și ortodoxă.

9. Aici e necesară o diferențiere ceva mai fină. O asemenea întrebare este ușor diversificată, dacă ne referim doar la România; în timpul dictaturii comuniste nu se putea face o deosebire netă între exilații ideologici și cei economici; în limbajul uzual, cam toți - inclusiv eu - erau *criminali care și-au părăsit Țara* sau, mai exact, niște **transfugi**.

10. Dacă-i un om al artei - răspândirea largă a propriilor lucrări și, desigur, o recunoaștere internațională vastă a propriei creații.

11. Dificil, dar posibil. Pierderea identității etnice în exil depinde de mediul înconjurător, de prieteni, de venituri, de activitatea profesională.

12. Nu toate „patriile” reacționează la fel; noua mea „patrie” - Germania - m-a „îmbrățișat” imediat, probabil și pentru numele meu - hm! - suspect de german (Maier) și mi-a oferit toate condițiile necesare de integrare și aprofundare profesională. Să nu uităm că tatăl meu a fost neamț, ceea ce mi-a creat de la bun început certitudinea că, de fapt, am revenit acasă.

13. Acestui dicton trebuie să-i aplicăm coloratura și originea lui latină; dacă Ovidiu l-a enunțat, atunci el are, cu siguranță, o valabilitate mai mult decât europeană.

14. O asemenea întrebare poate deveni o lucrare de doctorat; înainte de toate, statistic vorbind, asemenea date nu stau la îndemâna oricui. Chiar dacă am avea o imagine detaliată în fața actuală a dezvoltării evenimentelor, nu am putea produce o imagine de ansamblu, chiar și *presărată cu elemente aleatorice*, deoarece parametrul unei curbe - cât de cât reprezentative - ar conține mult

Radu-Anton Maier, „Sivia, V”

prea mulți factori de tatonare și de *nesiguranță*.

Un autoportret (atenție: vorbește pictorul) este, de regulă, nu o redare a unei realități (existente), văzute de pictor în oglindă, ci mai degrabă o reproducere a unei închipiri a artistului, asupra felului în care el își imaginează că-l vede publicul.

15. O întrebare aleatorie, atâta timp, cât prezentul chestionar conține (la fel de tendențios-aleatoric) dictonul **ubi bene, ibi patria...**

16. Îmi permit să emit opinii doar asupra românilor din Ardeal, unde mi-am petrecut tinerețea. În acest sens, nu pot, de exemplu, să-mi denigrez țara în care m-am „născut”, deși - hm! - motive aș mai găsi, dacă mă gândesc la perioada de până la revoluție.

Nu voi fi - niciodată - pentru o revizuire a granițelor Ardealului, în sensul re-alipirii la Ungaria și, bineînțeles, mi-aș dori o re-întregire a țării cu actuala Republică Moldova...

17. Trăiesc într-o țară în care patriotismul și, mai ales, **naționalismul** au - incontestabil - un iz ușor **toxic**; dacă însă se extinde sau se referă la România de astăzi, îmi permit să descopăr o rezervă succulentă și durabilă față de cele două coordonate în care mă aflu, îndubitabil ancorat în continuare.

Simflu

E atât de simplu,
ca mâna copilului
născând o făptură
din joacă, cu lutul:

*Cine nu arde
se face cenușă;
cine se-aprinde
se face lumină.*

E atât de ușor,
ca pasărea ce zboară
alături de mâna
ivită printre nori:

*Cine nu curge
se face noroi;
cine se topește
se preface cristal.*

Călătorul și ochiul

Există un călător pentru care
noi suntem drumuri,
și există un drum pentru care
noi suntem un călător.

Există o piatră pentru care
noi suntem cioplitori,
și există un cioplitor pentru care
noi suntem o piatră.

Există un om pentru care
noi suntem umbre,
și există o umbră pentru care
noi suntem un om.

Există un cuvânt pentru care
noi suntem o limbă,
și există o limbă pentru care
noi suntem un cuvânt.

Există un ochi pentru care
noi suntem imagini,
și există o imagine pentru care
noi nu mai suntem un ochi.

Cu craniul în mână

Când jugul e bun
și povara ușoară,
stă la taifas
Dumnezeu cu groparul.

Când jugul e strâmt
și povara prea grea,
stă la taifas
groparul cu Dumnezeu.

DUMITRU VELEA

Vatra veche dialog Liviu Georgescu

**„POEZIA NU E SUFERINȚĂ...
E SUBLIMARE, CATHARSIS,
CHIAR ÎN SITUAȚII
INSUPORTABILE”**

– „Întunericul umblă pe o mie de picioare de broască țestoasă”, spuneți într-o poezie. Dar lumina, ea cum umblă?

– Lumina nu umblă, ea pur și simplu există și-atât, pretutindeni și nesfârșit. E spirit universal: vine continuu de departe și se întoarce etern prin noi în el însuși, într-o spirală nesfârșită.

– Cum poți simți, ca om, cuvintele din care „se compune adevărata istorie a vieții tale”?

Dacă tot „ce e născut în pântec” are frică de zbor, prin ce putem depăși această frică?

– Exersând zborul și primejdia, familiarizându-ne, pas cu pas, cu pântecul și cerul. Prin conștientizarea nemuririi sufletului.

– Într-o lume a non-comunicării și a singurătății, credeți că e prea târziu „să mai găsim lumina și îmbrățișarea”? Avem presimțirea celui-lalt, dar cum putem ajunge la el? Sau ne purtăm alteritatea în noi? – „Je est un autre”, în cuvintele lui Rimbaud.

– Chiar dacă locuim în întuneric și persecuție, lumina și iubirea sunt în noi, sunt eterne și pretutindeni, chiar dacă temporar ascunse. Puntea către altul se întinde prin cunoașterea sine-lui, prin observarea sinelui și a altuia, prin empatie; vedem asemănarea între acțiuni, reacții convergente către aceleași lucruri, fapte, conjuncturi ori stări. Observăm și realizăm exprimarea sentimentelor celui-lalt prin limbaj, oricare ar fi acel limbaj.

Există o asemănare de proiect între eu și altul. E posibil ca un altul să fie în noi, la pândă, în bine și în rău.

– Până la urmă, care e realitatea: „cea din noi, cea de dincolo de maluri, cea de departe (sau) cea de nicăieri”? În ce condiții poate visul să devină mai autentic decât realul?

– Realitatea e peste tot, numai că avem acces parțial și secvențial la ea. Când vom cuprinde totul, vom fi eliberați. Totul poate fi cuprins deodată, prin revelație sau forme supreme de asceză, sau parțial, prin cunoașteri succesive ale diferitelor adevăruri. Visul e parte din realitate, o mlădiță uimitoare a realității, realitate „dereglată”. Imaginația, la fel.

– Scrisul, pentru dumneavoastră, este mărturisire sau suferință? În ce sens credeți că există o zonă disperată a limbajului dumneavoastră liric?

– Mărturie, în măsura în care e mărturisirea propriului sine vizitat de cineva de dincolo de tine sau de lumea cunoscută, așa cum e ea. Poezia nu e suferință, poezia e invenție și imaginație. E sublimare, catharsis, chiar în situații insuportabile. Proza poate deveni suferință, când încearcă să descrie monstruoșitățile care s-au întâmplat și care s-ar putea întâmpla. Literatura e suferință pentru scriitor, când devine artificiu în sine, involuntar sau de dragul artificului. Când trebuie să scrii pentru că ești considerat scriitor sau trebuie să iei premiul Nobel cu orice preț.

– Pictorul pictează „un lucru pe jumătate nedeslușit”, pe care nu-l cunoaște (I-am citat pe Orhan Pamuk). Observația rămâne valabilă pentru poezie: scrieți din certitudinea sau din incertitudinea convingerilor?

– Poți scrie pur și simplu, nu dintr-o convingere sau alta. Poți pleca de la ceva cunoscut și dezvolta o lu-

me necunoscută, cum poți pleca de la ceva necunoscut și clădi o lume credibilă, autentică. Certitudinea nu e neapărat impuls, cum incertitudinea nu e necesar o frână. Ele se pot întrepătrunde, stârnind o stare de grație. Poți scrie despre ceva care te indignează, te revoltă, care trebuie spus artistic, eseistic sau jurnalistic, cum poți scoate lucruri remarcabile din neant, nu e nicio rețetă, singura măsură valorizantă fiind ca faptul sau starea pe care le crezi să fie autentice, chiar când descrii lucruri, situații, lumi fabuloase, nefamiliare. Mi-aș permite să spun: dacă e cazul, fii autentic și credibil și în artificialitate. O artificialitate autentică poate fi fascinantă.

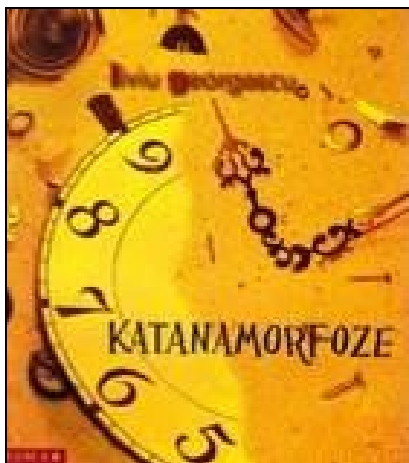
– „O, de-aș avea o cât de câtă greutate aș putea să zbor”, spune Nichita Stănescu. Poți zbura dacă nu ai greutate? La dumneavoastră, e invers: „întotdeauna ceva vă va îngreuna, să nu puteți zbura”. Ce este acest „vă va îngreuna”?

– Dacă nu ai greutate, nu poți să zbori, doar să plutești, să fii dus de curenți la întâmplare. Poți eșua dacă ești prea imponderabil. Zborul presupune voință, zbatere, învingerea greutății. Greutatea optimă te predispozează la zbor. Balastul se opune zborului. Balast, în sens de greutate necesară. Balastul poate fi material sau spiritual. Materiile și stările mentale negative sunt balast. Altele sunt impuls, aer, aripi, cer.

– Am regăsit, în mai multe poeme („foșnesc silabele de sânge/ în cuvinte reci ca lespezile de mormânt” sau: „înaintăm din ce în ce mai greu/ prin nămeții vorbirii”) aceeași tensiune pe care o nuanța, la un moment dat, Camil Petrescu („tot ce e conținut real scapă, printre silabe și propoziții, ca aburul printre țevile plesnite”), declanșată de insuficiența cuvântului ca formă de comunicare. Cum vorbim acolo unde se termină cuvântul?

– Vorbirea poate fi necomunicare când nu e tăcere ascultătoare, când nu dezvoltă, când nu dezvoltă. Adevărul și comunicarea autentică sunt aducerea în lumină a ceea ce era ascuns, subînțeles. Când cuvântul se sfârșește și își dă duhul ori și-a atins limita, atunci intuiția, empatia, revelația sunt forme de comunicare și cunoaștere dincolo de cuvinte.

– Suntem condamnați la viață, →
FLAVIA TOPAN

având moartea împlântată în noi „ca o sămânță de busuioc”. Existăm ca să murim sau murim ca să oferim vieții șansa de a exista?

– Existăm în ambele sensuri. Totul e unic. Sămânța vieții e în moarte, germenul morții e în viață. Tulpina și înflorirea sunt iluzii. Dar iluzii cuceritoare. Acesta e marele miracol. Există procesul apototic, în care sfârșitul ne stă înscris în gene, de la naștere.

– „Reziduali de pământ, conspiratori de azur”, purtăm „infiniul în finitul ființei”. Există o sfințenie a pământului omenesc? În ce constă ea?

– Așa cum viața și moartea se conțin, pământul și azurul sunt fețe ale aceluiași tot, ale aceluiași infinit. Așa gândește și simte ființa umană, în aceste clișee care sunt mirajul existenței și al creației și sunt pământ văzător, pătruns de sfințenie.

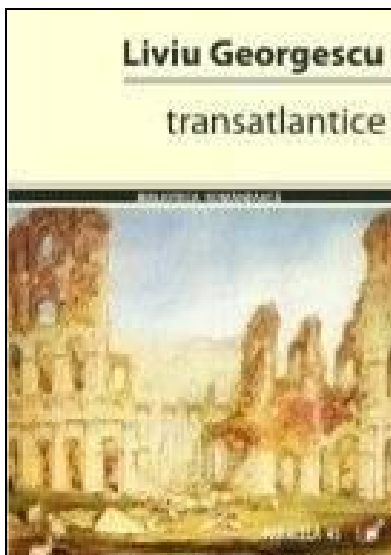
– *Universul poeziei dumneavoas-tră e „atât de măcinat de lăuntric”, observă Nicolae Manolescu, în vreme pentru Aurel Sasu frumusețea liricii dumneavoas-tră stă, deopotrivă, „în provocarea memoriei (ca refugiu) și în apologia îndoielii (ca resemnare)”.* Cum își vede Liviu Georgescu cosmogonia sinelui, între memorie, incertitudine și lăuntru infinit?

– Măcinarea lăuntrică e o necesitate, memoria nu e numai un refugiu, ci și un impuls, un început, resemnarea e doar așa, ca o părere de rău, incertitudinea e frenezie a căutării, infinitul lăuntric își creează propria cosmogonie, întâmplată într-o noapte veșnică, aflându-mă în mijlocul vieții, între infern, purgatoriu și paradis...

– Care este „liantul inefabil” al poeziei dumneavoas-tră? Criticii se contrazic pe această temă.

– Dacă se contrazic, e de vină tocmai inefabilul.

Aș zice că libertatea imaginativă, straniețatea imagistică, simplitatea vibrantă, discretă sau întemeietoare, vuietul totalizator, și nu în ultimul rând, moralitatea omniprezentă, neostentativă, ca un râu subteran. Morală, nu în sens de bine și rău în înțelegere didactică sau a simțului comun, dar într-un sens fundamental uman, cumului unor calități care au la bază dreptatea, adevărul, noblețea, atât de relative, dar atât de absolute, care există în tine sau nu există. Dar există și o morală estetică: morală poate fi și o imagine fascinantă,

autentică. Moralitatea, adevărul, dreptatea, noblețea sunt până la urmă, în determinarea lor fundamentală, sentimente. Cred că toate marile opere sunt, dincolo de suprafață, profund morale. Altminteri sunt făcături. Sau niște caricaturi intermediare, care se amăgesc cu sinele maimuțărit.

– În ce măsură poezia este un „dincolo de literatură” (ca istorie personală), instituită, potrivit lui Daniel Turcea, sanctificare prin iubire, jertfă și comuniune?

– Orice operă de artă sau o altă întreprindere artistică presupune, mai mult sau mai puțin, o coagulare personală, ca istorie proprie, nu numai în sens strict biografic, dar și în sens de contopire a tuturor stărilor, iubirilor, jertfelor și comuniunilor reale sau virtuale. Sublimarea și mistificarea sunt instrumente la fel de active ca și amintirea și descrierea. Trăirea autorului e doar un cuptor pentru atâtea și atâtea materii și șarje.

– Cum se împacă, în poezia lui Liviu Georgescu, muzica, pictura și medicina? Sau cum se neliniștesc unele pe altele?

– Se neliniștesc foarte liniștitor și neliniștitor. Dacă muzica, pictura, și celelalte activități artistice sau neartistice au centrul diferiți, cu siguranță ele se întrepătrund, se impulsionează, se amplifică, se nuanțează reciproc, reverberează unele în altele, ca niște clopote de argint pur și sfințit.

Medicina e artă și știință în același timp, plecând de la om și întorcându-se la om, ca și artele.

Toate se nasc dintr-o profundă necesitate și urgență umane.

Din starea fără de care nimic nu există.

Încătușat

Căile se fixau în pielea anotimpurilor care se umflase cu zeppeline rățăcite în spațiu.

Mă-ntorsesem cu fața la mine.

Îngenuncheasem la stele.

La cerul din străfunduri.

Inima bătea prin pereți gata să spargă limita

și floarea se smulgea din carne cu parfum decolorat.

Frigurile se-ntețeau cu ecou invers.

Voiam să sparg zidurile, gratiile, întunericul.

Picurau orele cum fumul ars din sacrificii.

Mă simțeam cutremurat de-o albire de oase,

ca de-o feștilă arsă până la spirit.

N-am fost niciodată mai aproape de El

decât în celula strâmtă în care

suferința

curgea pe pereți ca apa înnegrită a

morții.

Mare de piatră

Materia e mânăjită de forme, de atingeri, de ea însăși.

Pe geam, o pasăre zgârie cu zborul ei dâra unui gând. Dincolo de praf se coagulează marea sângerie pe zâmbetul de piatră.

Contururile se îngroașă, mierea curge pe mâini înțepenind într-un gest uitat.

Roata s-a oprit în ceața cuvintelor. A încremenit

rodul pe ram.

Sufletele se mișcă neconținut – vibrații oprite în rugina astrului din gaura cerului.

Și n-au mai rămas decât frunzele îngreunate

de galben și putred

și mărul umflat de păcat,

gros ca o apă stătută, înflorită pe mâl.

Și departe-n adânc, sentimentele

plutesc pe foșnete înlănțuite

ca niște corăbii-fantomă

cu steag negru

arborat peste zei

și n-am să pot să te smulg din vidul cleios

ce ne-nconjoară

ca o mare de piatră.

LIVIU GEORGESCU

Poetul Ion Hadârcă

Marele Premiu al Festivalului
Internațional de Poezie
“Nichita Stănescu” de la
Ploiești, ediția a XVII-a

La Ploiești, în fiecare sfârșit de martie, Nichita Stănescu îi cheamă pe cei care mai cred în poezie, mai cred în valorile literaturii naționale.

Premiul de la Ploiești, fără simulări de jurizare, dar cu girul criticului și istoricului literar Eugen Simion, vine să dea nume poeziei. Din 1984, de la instituirea premiului, „Cununa poeziei” i-a distins pe Gheorghe Tomozei, Anghel Dumbrăveanu, Angela Marinescu, Nicolae Dabija, Ioan Stratan, Adam Puslojic, Marin Sorescu, Vasile Tărățeanu, Ioan Flora, Traian T. Coșovei, Valeriu Matei, Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Nichita Danilov, Ioana Crăciunescu, Lucian Vasiliu, Emil Brumar, Ileana Mălăncioiu, Horea Bădescu ... și lista nu e încheiată. Oricum e grăitoare pentru ceea ce ar putea să însemne marcarea unui traseu al poeziei, prin toate generațiile și prin toate capitalele poeziei românești.

Anul trecut, a fost rândul meu să primesc Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie “Nichita Stănescu”, o onoare care nu mi-a luat mințile, cât mi-a dat încredere în eforturile trecute și viitoare în numele poeziei. Despre mine și poezia mea, la festivitate, poetul bucovinean Vasile Tărățeanu a rostit un generos Laudatio.

Anul acesta, 2015, am avut privilegiul de a rosti eu Laudatio pentru poetul basarabean Ion Hadârcă, reușind astfel, în doi ani, să desenăm o hartă întregitoare a poeziei române, cu Bucovina și Basarabia acasă la ele.

Ion Hadârcă, deopotrivă poet și luptător, așa cum ne-am obișnuit de altfel să-i identificăm pe toți poeții basarabeni adevărați, intră prin acest premiu mai îndrăzneț în marea poezie română, acolo unde-i este locul.

Întâlnirea noastră de la Ploiești a fost și cunoaștere și recunoaștere, și bucurie și tristețe, dar și speranță.

Nu se poate ca istoria să nu ne facă, oricât de târziu, dreptate și nouă,

limbii și poporului, iar printre cei care au crezut dintotdeauna în acest ideal, Ion Hadârcă s-a aflat mereu în primele rânduri.

Ca politician și ca poet, ori ca poet și ca politician, fiindcă în literatura din Basarabia, această condiție e în firescul ei, oricât ar părea unora că un astfel de tandem nu mai are combustie.

Oricum, literatura română trebuie să se reîntregească cu valorile ei, oriunde ar fi ele, dar mai ales cu cele de pe malul stâng al Prutului. Dar nu ostentativ, nu strident, ci normal. Adică să fie publicate cărțile lor și să circule în tot spațiul limbii române, să se întâlnească cu cititorii din toate provinciile românești, să se simtă mereu și peste tot acasă. Acasă, în poezia română.

NICOLAE BĂCIUȚ

*

Ion Hadârcă poet, traducător și om politic din Republica Moldova, deputat în Parlamentul Republicii Moldova între 1990 și 1998 și din 2009 până în 2014 Ion Hadârcă s-a născut la 17 august 1949, în comuna Sîngerei Vechi (astăzi orașelul Sîngerei) din județul Bălți.

Opera poetului basarabean numără volume de versuri: Zilele (Ed. Lit. artistică, 1977) – versuri, *Baciul mieilor chirilici* (Ed. Lit. artistică, 1981) – culegere de poezii pentru copii, *Lut ars* (Ed. Lit. artistică, 1984) - poezii și poeme, *Noițele* (Ed. Lit. artistică, 1985) - versuri pentru copii, *Darul vorbirii* (Ed. Lit. artistică, 1985) – versuri, *Teloe pole, ernye ove ki* (Ed. Lit. artistică, 1987) – versuri, *Ambasadorul Atlantidei* (Ed.

Junimea, Iași, 1996) – poeme, *Cetățile albe* (Ed. Eminescu, București, 1998) – versuri, *Helenice* (Ed. Uniunii Scriitorilor, Chișinău, 1998) – poeme, *Două imperii* (Ed. Garuda-Art, Chișinău, 1998) – sonete, *A fi în timp* (Ed. Augusta, Chișinău, 1999) – sonete, *Albe cetățile negre* (Ed. Garuda-Art, Chișinău, 1999) – poeme, *Duminica Mare* (Ed. Cartea Moldovei, 1999) - poezii pentru copii, *Arena cu iluzii* (Ed. Garuda-Art, Chișinău, 1999) - interviuri, discursuri, atitudini, *Teoria stării inutile* (Ed. Helicon, Timișoara, 1999) – versuri, *Dezinfecția de frontieră* (Ed. Junimea, Iași, 2001) – versuri, *Bunicuța zburătoare* (2002) - versuri pentru copii, *Aproape trei cai* (2003) - versuri pentru copii, *Era barbară* (Ed. Garuda-art, Chișinău, 2005) - publicistică și eseuri, *Arta obsesiei* (Ed. Poesis, Iași, 2005) – poeme, *Grăuncioare de lumină* (Ed. Prut International, Chișinău, 2009) - basme, zmeieplasme.

Laudatio a fost rostit de Nicolae Băciuț, laureatul ediției precedente a Concursului.

*

LAUDATIO

Premiul Internațional de poezie “Nichita Stănescu”, instituit în 1984, ca un omagiu adus celui care a descoperit partea de necuvânt a ființei, a devenit cu adevărat o recunoaștere a autorității poetice în literatura română.

Cei care au judecat valoarea poeziei românești au propus de fiecare dată pentru acest premiu nume care rămân, care dau paginii de istorie literară durată și greutate.

Pe de altă parte, acest premiu certifică și o legătură știută sau neștiută, văzută sau nevăzută, cu cel care a dat poeziei române sens înnoitor, proiectându-i un destin potențat de întoarcerea la originile poeziei.

Dacă luăm la întâmplare doar câteva nume dintre cele distinse cu Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie “Nichita Stănescu”, putem afirma fără reținere că ora exactă a poeziei române se dă la Ploiești: Gheorghe Tomozei, Anghel Dumbrăveanu, Angela Marinescu, Nicolae Dabija, Ioan Stratan, Adam Puslojic, Marin Sorescu, Vasile →

NICOLAE BĂCIUȚ

Tărățeanu, Ioan Flora, Traian T. Coșovei, Valeriu Matei, Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Nichita Danilov, Ioana Crăciunescu... și lista e, din fericire, mai lungă.

Numai într-o miopie avansată aceste valori nu pot fi văzute și recunoscute.

Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie "Nichita Stănescu" consacră o operă și acordă pașaport de liberă trecere în lumea necuvintelor, cu sentimentul că s-a dat Cezarului ce e al Cezarului, dar și Poeziei ce e al Poeziei.

Ceea ce se mai poate constata cu ușurință e că Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie "Nichita Stănescu" realizează singur, în rotundul ei, harta patriei de cuvinte a limbii române, în cea mai cinstită politică de pe plaiurile noastre mioritice.

Dacă numim pe cei corăra în anii din urmă ai acestui deceniu le-a fost acordat acest premiu – Lucian Vasiliu, Emil Brumaru, Ileana Mălăncioiu și Horea Bădescu, putem spune că s-a pășit cu dreptul în realitatea tulbură a vieții literare românești postdecembriste.

Anul 2014 mi-a adus și mie, în această galerie de nume ilustre, Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie "Nichita Stănescu". A fost pentru mine, peste timp, între altele, pecetluirea unei mari iubiri pentru poezia celui care, ca pe o sentință, a decretat că viitorul poeziei românești înseamnă întoarcerea la Eminescu, într-un dialog pe care-l realizăm în toamna lui 1979, un fel de „al meu privat de al său”, cum semna sub portretul pe care Nichita Stănescu mi-l făcea în acel anotimp miraculos al poeziei.

Urmându-i la Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie "Nichita Stănescu" lui Horea Bădescu, m-am simțit încă o dată onorat, e ca și cum Nichita Stănescu ar fi răsplătit doi poeți formați în școala Heidelbergului românesc.

Avându-l însă pe poetul Ion Hadârcă „succesorul” meu, continuator al unui lanț poetic fără veriși slabe, mă simt nu doar onorat, ci și sub un protectorat sigur, de noblețe și distincție.

L-am descoperit pe Ion hadârcă mai târziu, după ce am învățat lecția lui Grigore Vieru:

**În aceeași limbă
Toată lumea plânge,**

**În aceeași limbă
Râde un pământ.**

**Ci doar în limba ta
Durerea poți s-o mângâi,
Iar bucuria
S-o preschimbi în cânt.**

**În limba ta
Ți-e dor de mama,
Și vinul e mai vin,
Și prânzul e mai prânz.
Și doar în limba ta
Poți râde singur,
Și doar în limba ta
Te poți opri din plâns.**

**Iar când nu poți
Nici plânge și nici râde,
Când nu poți mângâia
Și nici cânta,
Cu-al tău pământ,
Cu cerul tău în față,
Tu taci atunci
Tot în limba ta.**

Am simțit și mai aproape poezia și lupta lui Ion Hadârcă pentru limba română și pentru sentimentul românesc al ființei, după ce Grigore Vieru, în cuvânt, și Doina și Ion Aldea Teodorovici în muzică, au atestat în vers și muzică, la Târgu-Mureș, că :

**Aici se păstrează în toate
Urmele lui Dumnezeu,
Aici fratele e pururea frate,
La ușor și la greu!**

**Aici e familia sfântă,
Neuitați cei din mormânt,
Aici de iubire se cântă,
Și totu-i legământ.**

**"Transilvania, Transilvania,
Vatră caldă, luminoasă,
Ca litania, ca litania,
De străveche și frumoasă".**

Așa am simțit că Ion Hadârcă este „fratele Ion”, la fel cum Grigore

**Adam Puslojic, Ion Hadârcă,
Nicolae Băciuf, Ploiești, 31 martie
2015**

Vieru ne era „fratele Grigore” și la fel cum eu eram pentru ei „fratele Nicolae”.

Recunosc, nu mi-a fost ușor să ajung la cărțile lui Ion Hadârcă. Aceasta pentru că mulți poeți sunt cei mai neîndemânateci impresari ai propriei lor opere.

A trebuit să existe Ploieștiul ca să ne întâlnim și poetul să-mi dăruiască cu generozitate câteva din cărțile sale.

Nici urmă de orgoliu de autor în gestul său, ba, dimpotrivă, aș spune că e modestie în exces. Pentru că în niciuna dintre cărțile pe care mi le-a dăruit, opt la număr, nu erau niciun fel de date biografice, nicio fotografie și nici, vai mie, nicio cârjă critică în care să-și sprijine poetul opera lui. Doar opera în sine, suficientă sieși – poeme, eseuri, publicistică, aforisme. Peste treizeci de volume.

Încă dator tradiției din multe puncte de vedere, autorul încă nu folosește calculatorul, implicit nici internetul, pentru a afla mai multe informații despre om și operă, pentru a putea privi cu dreaptă măsură, cât mai aproape de adevăr, un destin literar și... politic.

Un destin asumat nu doar în literatură, ci și în apărarea ființei noastre a limbii, a neamului, a pământului, după cum însuși spune:

**„Eu sunt cu cei ce nu se lasă
de mamă, limbă și pământ.
În orice lacrimă-s acasă.
Cu orice preț – eu încă sunt!”**

O operă și o viață trăite în demnitate capătă recunoaștere și aici, la Ploiești, cu girul celei mai demne și autorizate voci critice de la noi, academicianul Eugen Simion.

Poetul Ion Hadârcă reprezintă, într-un fel, partea basarabeană a optzecismului, cu toată diferența de opțiuni, literare și politice.

De la bun început, de la debutul editorial din 1977, cu volumul **Zilele**, prefațat de criticul Mihai Cimpoi, Ion Hadârcă s-a impus ca o voce distinctă, care trebuia ascultată.

Au confirmat, pe rând, această investiție de încredere, volumele care au urmat: **Lut ars, Darul vorbirii, Ambasadorul Atlan, Teoria stării inutile, Arta obsesiei, era barbară, Gheara de fum, Memoria celulozei, Pianul din abator, Noimele după Ioan, Sonetariu, Imposibila oprire...**, ca să amintesc doar câteva din titlurile cărților lui Ion Hadârcă.→

Decapitarea de vis

în timpanele verzi ale verii
tot mai rar clipa-și sună
pașii desculți
tot mai reci amintiri
printre degete
printre nori zboară palid
găurită de viespi
turta lunii
turnată din ceară
și prin sângele
unicornului rănit
trece în chiot
ultimul alai de nuntă
sau de vânătoare
pe când iscoadele cetății
decapitate de vis
stau de veghe
la porțile dimineții
lampa răsăritului se stinge
de la același întrerupător

Parcul de iluzii pulberate

parcul de iluzii pulberate
se întinde mult peste real
pale de emoții arse

încă răvășesc coroana
câte unui vis
de mandarin
tremură din când în când
frunzișu-i
troienit
de pulberi aurii
pe alei cu degete flămânde
umbre trec
nu trec
fac valuri
ori pe-o clipă chiar
sfârșesc pe val
iată și-o caretă fără cai
fără pânze fără surugi
lunecă pe strunele
de harpă
dinspre nefiind spre nicăieri
–
iată și stăpânul
nesfârșitul
de pe ramuri strânge
câte-un omuleț

Septembrie

S-a ofilit și frunza și
pasărea pe ram...

Vor zăbovi oleacă la
pietrele răscrucii?
Ce stranie-ntrebare, de
parcă mai speram
Septembrie afară să-
nmugurească nucii.
Sînt neclintite daniile aceste
căutări
De stoluri rășchirate spre
calde Australii,
Când încă naboiește
verdeța peste zări,
Dar alta i-i cadența în fibre
vegetale.
Aceste mâini vopsite în
cafeniu de nuc,
Aceste coșuri pline de aur
și pământ,
Septembrie se cheamă și-n
urma lor aduc
Atâta toamnă-n codri și-
atâta codru-n vânt.

Cruci de piatră

cruci de piatră
numai cruci de piatră
stau

în locul
crucilor de lemn

cruci de fier
de fontă de inox
stau în locul
crucilor de lemn

cruci de os
de marmoră
de aur
stau
în locul
crucilor
de lemn

tot mai laudate
răstignirile

dar se pregătesc
și de uraniu
de plutoniu
cruci
și de pilat
pentru Cel
ce duce lemnul
ca pe-un fulg

ION HADÂRCĂ

LADATIO

→ Ion Hadârcă și-a mai asumat
încă ceva important pentru timpul și
locul său în lume – a scris poezie
pentru copii: **Noițele, Duminica
mare, Bunicuța zburătoare, Artera
zen, De ce-i mare soarele?, Aproape
trei cai, Povestea cerbului divin...**,
menite nu doar să reconfigureze un
univers, dar și să devină abecedar al
inimii, carte de rostire, carte de
mântuire.

Ion Hadârcă i-a asigurat poeziei
prestanță, respectabilitate, eleganță,
făcând din ieșirile ei în lume
sărbătoare. Nu întâmplător aflăm că
atunci când Ion Hadârcă rostea poezie
în public, Nichita Stănescu se ridica
în picioare, ca un omagiu adus
poeziei, ca semn de respect pentru
poezia care zidește.

Apoi, Ion Hadârcă, alături de cei
care, la Chișinău, i-au redat limbii
române demnitate, s-a situat mereu pe
baricadele luptei pentru readucerea
Basarabiei acasă.

Mai mult, în calitatea sa de
președinte al Frontului Popular, la
începutul renașterii naționale în
Basarabia, a condus prima Mare
Adunare Națională, iar la 27 august
1990, ca primvicepreședinte al

parlamentului, a propus ca Imnul
României, „Deșteaptă-te, române!”,
să fie și Imnul Național al Republicii
Moldova.

Ion Hadârcă, nu doar ca deputat,
a înțeles că nu se poate politică fără
poezie, dar nici poezie fără politică.

A făcut politică la cel mai înalt
nivel, dar n-a trădat niciodată poezia,
chiar dacă nu i-a dat întotdeauna cât
ar fi vrut și cât ar fi putut să-i dea.

Cărțile sale au fost adesea
premiatate, dar cel mai mare premiu a
fost cu siguranță cel primit din partea
cititorilor, cei care și-au făcut din
poezia lui carte de căpătâi.

Între toate premiile, cu siguranță
Marele Premiu al Festivalului

Mircea Coșenco, soții Hadârcă,
Nicolae Băciuț, Palatul Culturii,
Ploiești, 31 martie 2015

Internațional de Poezie “Nichita
Stănescu” este cel mai important prin
semnificațiile sale. Prin acest premiu
se confirmă încă o dată că integrarea
prin cultură a Basarabiei nu-i vorbă-n
vânt. Iar scriitorul Ion Hadârcă merită
să fie cunoscut mai bine în România.
Nici nu vă dați seama cât se
îmbogățește literatura română prin
opera lui Ion Hadârcă.

N-am vorbit prea mult despre
biografia poetului, poate și pentru că,
vorba lui Nichita Stănescu, „poetul,
ca și soldatul, nu are viață personală!”

Vreau doar atâta să vă spun: poe-
tul s-a născut în Basarabia, într-o lo-
calitate cu rezonanță istorică și meta-
fizică, „Sângereii Vechi”, în județul
Bălți, dar nu va muri niciodată.

De îngropat, va fi îngropat
cândva, într-un târziu al acestui veac,
la Chișinău, în... România.

P.S. 1 Odată cu Ion Hadârcă, au mai
fost premiați: Alexandru Zub - Premiul
pentru Opera Omnia, Paul Cernat -
Premiul pentru critică literară, Ion
Cristescu - Premiul pentru promovarea
culturii naționale.

P.S. 2 După ce ne-a părăsit Eusebiu
Ștefănescu, cel care multe ediții îl rostea
magistral pe Nichita Stănescu la el acasă,
a fost rândul lui Florin Zamfirescu să ni-l
descopere pe Nichita.

LEGENDĂ ÎN ALB

Alegretto

Ea, o fată timidă, tăcută și distinsă, a intrat în viața *Lui* îmbrăcată în alb imaculat, încât - în context cu expresia elevată, din altă lume a chipului ei, i-a dat din prima clipă senzația unei purități absolute. Venea parcă din nemărginire, coborând treptele într-o sală unde *El* ținuse o conferință de artă. Toată făptura ei, înveșmântată în acel alb neverosimil, inducea sentimentul unui început, al unei dimineți cosmice.

S-au luat spontan de mână în chipul cel mai firesc, fără a rosti vreun cuvânt. Au ieșit din oraș și au rătăcit pe dealuri un timp uitat, de asemenea fără a-și vorbi, ca și cum cel mai mărunț cuvânt ar fi risipit o extraordinară atmosferă magică emanată de această stranie ființă, magie care îi transformase pe amândoi și peisajul în niște apariții imateriale. Senzația era așa de puternică încât pe *El* parcă îl speria puțin. Nu mergeau. Pluteau. Nu mai erau concreți. Iradiau.

O lumină cu totul nouă invadase și producea o metamorfoză magică a tot ce era în jur, începând cu cerul care devenise de un albastru ireal. Sentimentul înălțării devenise unicul conținut, unica lor stare. Din când în când se priveau, iar ea zâmbea nesfârșit de tandru, de inocent, cu un amestec ciudat de pudoare și vagă tristețe.

Ori de câte ori se revedeau, nedeslușita stranietate care emana din ființa aceasta delicată și deosebit de fragilă invadea iarăși totul în jur. Părea că toate lucrurile și cei doi se înstrăinau de ei înșiși.

Ea însăși îi inducea senzația, disconfortantă uneori - că de fiecare dată se naște din nou și ezită între preființă și prima ei dimineață, privind mirată și străină la tot ce o înconjura. Într-o zi, i-a înmănat, timidă, un text, poate prea naiv și prea exaltat, dar profund trăit: "*Din contopirea sufletelor noastre să țâșnească, voluptuoase și binecuvântate, un torent de taine, muguri de lumină și candoare... Fie ca focul etern al spiritelor noastre să-i vegheze nemurirea*".

Adagio

După câteva săptămâni, *Ea* a început să-i povestească o suită de "viziuni", despre care *El* nu știa nici atunci nici mai târziu dacă erau visuri sau proiecții imaginare în stare de veghe.

Și anume, seri la rând, după ce toți ai casei adormeau, *El* îi apărea într-un colț al camerei, deasupra unei candelă și vorbeau împreună până noaptea târziu. I-a dat foarte puține detalii despre conținutul acelor ciudate "convorbiri". Îi motiva că era secretul *lor*, adică al ei și al acelei apariții, dar că erau "extraordinar de frumoase". Spunea că avea loc "o călătorie fantastică" într-un peisaj unde cuvintele se transformau cu ușurință "în muzică, lumină și culori", că niciodată nu s-a înțeles mai bine cu cineva, că din acele "discuții" s-a înțeles mai bine pe sine, și anume, că nu aparține lumii din jur, ci unui alt tărâm, dar că aici aflase un prieten ideal, pentru că încă din prima clipă îi lăsase impresia că nici *El* nu aparținea acestei lumi. Iar târziu, noaptea, când imaginea lui dispărea, avea certitudinea că s-au confundat, *El* devenise *Ea* însăși, iar *Ea* - *El* însuși.

"Sunt aceste momente de o încântare pe care nu pot să o descriu. De-abia în acele ore exist cu adevărat. Dar nu aici, ci undeva, nu știu unde, într-un dincolo indefinit. Tu îmi spui că poemele tale ți se par dictate, dar așa cum tu îți trăiești poemul sau poate mai curând poemul te trăiește pe tine, și eu trăiesc în imaginea ta și ne trăim unul pe altul ca în cel mai real poem".

Era atât de gravă când îi vorbea astfel, încât *El* nu îndrăznea să-i spună că nu înțelege, că probabil este un efect neobișnuit de imaginație determinat de un sentiment având o

forță ieșită din comun. Ar fi fost nu doar un sacrilegiu, ci ar fi provocat o dramă de identitate, o dramă existențială. Când intuia în privirile lui îndoială, semne de întrebare, ținea să-i spună: "nu, nu înțelegi, *nu poți înțelege*". De altfel, *El* nu știa dacă atunci când se revedeau, *Ea* era alături de el sau de imaginea care o vizita noaptea de dincolo de real.

Misterioso

Natura misterioasă a acelei făpturi, în acord cu discreția gesturilor și a spusului, s-a vădit în mod, se poate spune straniu într-o întâmplare cu totul neobișnuită, de-a dreptul miraculoasă.

În una din seri, *El* simte o neliniște inexplicabilă, urmată de o puternică presiune, o chemare nedeslușită să lase scrisul și să iasă în oraș. Mare îi fu mirarea când, după puțin timp, s-a pomenit față în față cu *Ea*. "Am simțit nevoia să te văd neapărat".

Au ieșit iarăși din oraș și, în timp ce se plimbau pe dealurile din jur, după un timp, li s-a părut că are loc un cutremur, senzație estompată probabil de intensa comuniune tăcută. Reintrând în oraș, și-au dat seama, că, în adevăr avusese loc un cutremur. Ajuns acasă, când *El* a intrat în apartament, în cadrul marii dezordini provocată de seismul destul de puternic, și de unele stricăciuni, a constatat stupefiat că pe locul unde lucra la masă în mod obișnuit la acea oră, de deasupra bibliotecii căzuse, sfărâmându-se în zeci de cioburi, un ol voluminos cu o plantă exotică. Și-a dat cu spaimă seama la ce grav pericol putea fi expus dacă nu ar fi avut loc acea salvatoare chemare.

Obișnuit mai degrabă cu raționalitatea, cu logica întâmplărilor, *El* nu era un mistic. Era totuși lucid că avusese loc o potrivire inexplicabilă. Astfel, nu putea să refuze o interconectare universală ca un tot organic. Nu putea refuza să creadă că ceea ce se întâmplase nu fusese condus de o logică neștiută, de o logică secretă. Începea chiar să lungească către întrebări de un gen greu acceptabile pentru el până atunci. Nu fusese o simplă coincidență. Putea afecțiunea *Ei* să fie de o forță inapreciabilă, permițându-i să prevadă și să-l protejeze? Ceea ce părea un miracol →

GEORGE POPA

era de fapt urmarea firească a intervenției unei astfel de puteri conștiente de ea însăși? Ori, impulsul punând în mișcare această putere "miraculoasă" venea de foarte departe? Acea chemare fusese programată *samsaric*, urmând să treacă prin ființa aceasta fragilă? Or, pur și simplu, energia demăsurată a iubirii devenise punctual vizionară, fără ca ființa prevestitoare să o știe, să o poată controla, să și-o conștientizeze și să se bucure de magica putere care pusese la un moment dat stăpânire pe străfundurile făpturii sale? Dar când el i-a povestit întâmplarea, *Ea* a zâmbit imperceptibil și nu a comentat nimic. Era ca și cum, în adevăr, ar fi știut. Ar fi prevăzut?

După strania întâmplare, care îi salvase poate chiar viața, atitudinea ei a suferit o netă schimbare. Era ca și cum și-ar fi făcut o datorie. Părea că se distanțează. Pe el îl contraria această atitudine, gândind că, dimpotrivă, salvat de *Ea* devenise mai mult al *Ei*. Îl renăscuse. Comunicându-i nelămuririle, întrebările pe care și le punea, *Ea* spuse: "Nu știu cum să-ți explic. Știu doar că un impuls, la care nu am putut rezista, m-a făcut să te întâlnesc în acea seară, iar acum știu că datorită acelei chemări inexplicabile ai depășit poate moartea. Poate acesta a fost rolul meu. A fost poate același impuls venind de nu știu unde, de foarte departe care am m-a atras spre tine. Atunci a fost un început pentru mine. Acum e un reînceput pentru tine. Eram datoare". Și după o pauză: "Mă aflu chemată în desfășurarea unor întâmplări pe care tu le consideri stranii, așa că salvarea ta a fost culminația miracolului. Prin urmare, asta înseamnă un sfârșit? Am avut un rol și acum trebuie să ies din scenă? Am devenit de prisos? Îmi spuneai odată că femeia are două roluri: să nască, fiind intermediara Creației, și să potențeze un destin superior. Poate are și un al treilea rol: să nască din nou un astfel de destin, fizic ori spiritual. Tu nu ai nevoie să fii născut altfel spiritual. Dar s-a întâmplat că a trebuit să fii renăscut fizic."

Grave

Surprinsă într-o noapte târziu de părinții săi cum vorbea cu ochii țintă spre candelă, deasupra căreia, desigur, ei nu vedeau nimic, au crezut că este cazul să consulte un psihiatru.

Acesta, lipsit de intuiție și tact, a internat-o într-un serviciu de psihiatrie. Aici, tratată stereotip, cu doze excesive de droguri, a suferit o intoxicație medicamentoasă gravă ajunsă până la stare de șoc, și-a revenit cu greu la un serviciu de reanimare. Când s-a dus să o viziteze, *El* a văzut o ființă speriată și resemnată.

Andantino con muoto

S-au revăzut după un timp. Au re-luat peregrinările și tăcerile. *Ea* avea parcă un chip nou - palid și copleșit de o nespūsă tristețe. Fusese puternic nu doar jignită, dar bulversată de opa-

Radu-Anton Maier, „Alter Ego toubib”

citarea tratamentului psihiatric. "Îmi trăiesc propria mea absență. Ceva s-a rupt. Nu te mai văd acolo departe și totuși atât de aproape, în timpul nopților. Dar nici nu mai pot coborî în viața de fiecare zi. Trebuie să mă reîntrupez. Trebuie să revin între ai mei, între oameni".

Un nou fel de tandrețe pusese stăpânire pe *Ea*. Ochii nu mai erau pierduți, *El* nu mai trebuia să alerge infinit ca să-i întâlnească, ci erau aici, parcă prea aproape. În sărutul, altă dată o abia atingerea aripii unui înger, era acum pasionat, inducea dorința unei mântuirii, a unei eliberări, a întoarcerii în real.

Și pentru a recuceri acest real a înlocuit noaptea viziunilor cu noaptea mistuirii totale. După câteva zile, i-a spus: "Am vrut să ne contopim doar o singură dată. Sunt poate puțin confuză și nu știu exact de ce am vrut să fie așa. Nici într-un caz pentru a alunga imaginea - ireală pentru tine, dar care a fost foarte reală pentru mine. Poate pentru a mă convinge că exiști și pe acest tărâm, că nu ești o creație a minții mele".

Și după o pauză: "Sau poate pentru a mă vindeca de o fascinație peste puteri; pentru a mă lecui de tine care m-ai purtat într-o lume prea ireală. După acea noapte unică, m-am născut din nou. Aici pe pământ. Acea vrajă care mă depășea nesfârșit - s-a risipit. *Am vrut să se risipească*. Tu m-ai proiectat dincolo de real și tot prin tine am vrut să revin la adevărata viață, deși tu, chiar contopiți, am simțit cum erai absent. Fiindcă tu nu poți fi decât desprins, mereu în altă parte. *Eu te-am putut vedea în acea altă parte*. Acum, când mirajul se estompează, abia dacă realizez extraordinara experiență pe care am trăit-o. Abia dacă mi se pare că asemenea experiență a fost cu puțință".

Finale

După câteva întâlniri de blândă agonie, s-au despărțit cu cea mai mare simplitate. I-a spus cu voce șoptită și cu un ușor zâmbet parcă jucăuș: "*I loved You, Mister Tenderness*." și după un timp, cu gravitate: "Aș vrea să fim într-o biserică. Iartă-mă. Roagă-te pentru mine".

Trecuseră câteva luni, și *El* primește un telefon. Cu aceeași voce de copil îl anunță, puțin jenată, că s-a căsătorit. Era urmarea unei lupte cu un alter ego care, acum, îi stătea în cale, astfel că l-a exilat. Pentru ea era o sinucidere pentru ca să poată supraviețui la alt nivel de a fi, mai puțin rarefiat, mai respirabil.

S-au revăzut întâmplător - după câțiva ani. Îl zărise, a coborât din mașină, și a ținut să-i vorbească. Era cu soțul și cu un băiețel mărișor, foarte vioi. Au schimbat banalități despre lucruri ne semnificative.

Dar, răzbătând de dincolo de acest ecran indiferent, la un moment dat, în ochii ei mari și blânzi a apărut o licărire foarte vie, o lumină cu reflexe parcă mistice, care îi releva faptul că sinuciderea nu reușise în întregime.

Din acea fulgurantă licărire *El* vedea cum s-a renăscut dintr-odată, pentru o clipă, făptura aceea înveșmântată în alb absolut, făcută din alb absolut, - pierdută în legenda unui alb absolut.

Și pentru o clipă, în acei ochi uimiți ca dintâi, reînviase și *El*, cel *de atunci* - creație a acelei legende. Și reîntâlniți acolo sus, amândoi au înțeles că legendele se salvează de timp refugiindu-se în *transposibil*.

Evoluția și sensurile filosofiei

Caracteristica principală a filosofiei a fost și va fi întotdeauna aceea de a gândi în mod pur. Iar a gândi în mod pur înseamnă a lua o pauză, a intra în ceea ce latinii numeau *otium*, în opoziție cu *negotium*, care trebuia înțeles în sensul celor mai importante activități și preocupări cotidiene.

Însă, epoca modernității a permis trecerea de la *otium* la *negotium*, astfel încât în zilele noastre suntem nevoiți să reformulăm o serie de întrebări pe marginea unor lucruri asupra cărora nu se mai întrebă nimeni. Nu întâmplător, amplificarea stării de *negotium* a implicat automat și ceea ce Alexandru Dragomir numea *gândirea care trece de la o generație la alta fără să fie judecată, îmbrăcând astfel forma unei prejudecăți*.

Dacă ne confruntăm cu o asemenea situație în planul gândirii, ne-ar reveni în mod normal sarcina de a căuta o soluție dacă nu vindecătoare, cel puțin una măgăietoare, care să ne provoace mintea. Iar dacă am căuta, am avea șanse să găsim o asemenea soluție, săpând adânc în universul eforturilor de gândire ale aceluiași Alexandru Dragomir, care, în *Craze banalități metafizice* introduce și propune un nou tip de gândire, pe care el o numește liberă și filosofică. O gândire absolută, una care se formează în mai multe feluri și una care nu apare neapărat într-o instituție menită să cultive gândirea filosofică.

Varianta spontană, căci astfel poate fi definită gândirea liberă și filosofică, este și în primă și în ultimă instanță o trăsătură definitorie a naturii umane de vreme ce ea ne aparține atunci când suntem confrunțați cu probleme privilegiate ale vieții noastre.

Să nu dăm uitare nici neliniștile care determină nașterea acestei spontaneități, întrucât fiecare dintre noi poate fi cuprins de o angoasă cu ajutorul căreia să intrăm în sfera unor probleme indescifrabile. În fond, gânditorii, iar istoria filosofiei ne-a demonstrat-o din plin, își pun întrebări fără un răspuns la îndemână, după cum își pun întrebări cu mai multe răspunsuri posibile. Dată fiind această realitate, putem înțelege mai

bine de ce filosofia reprezintă sistematica gândirii oamenilor.

O altă manieră de a gândi și a înțelege sensul filosofiei ar fi aceea de a o pune în corelație cu știința. Făcând acest demers sau experiment mental, avem ocazia de a descoperi știința într-o lumină a progresului, pe când filosofia într-o lumină a stagnării. De ce totuși un progres al științei și o stagnare a filosofiei?

De fiecare dată oamenii de știință discută despre ultimele cuceriri ale științei. Ea nu face altceva decât să consume trecutul și să îl plaseze, conținând mereu ceea ce rămâne.

În schimb, filosofia este prezentă permanent în propriul ei trecut, confundându-se cu istoria concepțiilor despre lume care sunt abstracte. În timp ce orice știință se concentrează asupra ultimelor descoperiri, filosofia trăiește stagnând.

Prin urmare, putem spune că evoluția filosofiei se face prin aceste adaosuri succesive și prin câteva pierderi în fața științei. Pierderi pentru că atunci când științele s-au maturizat, ele au expropiat teritoriile întregi din filosofie.

Filosofia a fost obligată de-a lungul istoriei sale să-și precizeze specificul și teritoriul. Fiecare sistem filosofic a căutat să fie măreț și absolut pentru că a vrut să explice și să lămurească tot. În același timp, este incontestabil faptul că cea mai mare parte din istoria vieții umane s-a desfășurat cu ajutorul unei concepții despre lume. Din acest punct de vedere, nu este deloc exagerat a spune că noi toți stăm sub marea gânditorii ai lumii, că noi toți suntem îmbibați de o problemă pe care a pus-o filosofia în genere.

Știința ne învață cum stau lucrurile, iar filosofia ne provoacă să ne asumăm un mod de a gândi pe cont propriu.

A înțelege știința înseamnă a-i surprinde o caracteristică fundamentală, ea evoluează în permanență, oferind astfel umanității un progres tehnic, ce aduce fără discuție și o serie de beneficii. Tocmai acest progres tehnic este cel care face ca generațiile să difere atât de mult una față de cealaltă.

Pe de altă parte, filosofia necesită un studiu special pentru că ea nu este o descriere, ea este o gândire și mizează totul pe un cod. Miezul filosofiei este doar gândirea ei, iar istoria ei reprezintă în primul rând o istorie a codurilor de gândire.

Dar dacă filosofia se caracterizează prin acest cod al gândirii, care într-un fel îngreunează înțelegerea ei, de ce ar mai fi necesar să-i citim pe filosofi?

Textele filosofice sunt în egală măsură insipide și interesante. Dar de ce sunt în primul rând insipide? Această realitate se datorează înainte de toate faptului că problemele sunt sistematizate, iar sistematizarea se constituie de cele mai multe ori împotriva principiului plăcerii. Însă, un text filosofic poate să devină interesant pentru că există posibilitatea de a ne întâlni cu o problemă provocatoare și nu în ultimul rând cu un interes acut de-al nostru. Dar, dacă un text filosofic, prin gândirea pe care o sistematizează, ne invită la un mod de gândire pe cont propriu, atunci trebuie să ne asumăm sarcina de a gândi gândirea pe care o întâlnim în acel text filosofic. Numai astfel el poate deveni interesant și viu.

Ca urmare a tuturor aspectelor menționate, filosofia reprezintă înainte de toate o provocare fără margini, o vocație a intimității care se hrănește prin talentul de a formula întrebări și de a le relua de la o generație la alta. Întrebarea înseamnă provocarea gândirii, și numai datorită ei există o istorie a filosofiei care a început cu presocraticii – cărora le datorăm răspunsurile la întrebarea *ce este Ființa?* – și care a continuat cu toate episoadele ei memoriale, magice și inedite.

Fără a avea pretenția de a redeveni *regina științelor și a culturii*, filosofia rămâne o aventură a discursului, o fereastră către căutarea înțelepciunii și o poveste care va continua atâta vreme cât oamenii vor ști să întrebe.

TUDOR PETCU

TEOLOGIE ȘI ARTĂ LITERARĂ ÎN PROZA LUI MIHAIL DIACONESCU (VIII)

Revenind la cele două capitole cu care Dumitru Radu încheie monumentală sa analiză dedicată operei literare create de Mihail Diaconescu, credem că ele ar putea fi raportate la două categorii teologice și totodată filosofice: *frumosul și binele*. Ele se află pe culmea cea mai înaltă a valorilor promovate de autorul *fenomenologiei epice a spiritului românesc*.

Romancierul urmărește însă mai mult: să arate în fenomenologia sa narativă particularitățile încorporărilor românești ale acestor categorii.

În ipostaza sa de estetician și filosof al culturii, Mihail Diaconescu a elaborat mai multe lucrări teoretice care se referă tocmai la aceste categorii.

Cu siguranță însă, acestea erau deja bine conturate în raționamentele sale înainte de a-și scrie romanele, întrucât, între cele două sfere, cea artistică și cea teoretică, există o deplină concordanță a ierarhiei de valori.

Dumitru Radu exprimă laconic un aspect important al gândirii diaconesciene: „*A fi înseamnă ceva diferit* (subl. Dumitru Radu) *în fiecare loc și în fiecare epocă*”, teză din care decurge în mod logic ideea unui specific național atât în plan estetic, cât și în cel etic.

Din acest motiv, unul dintre interviurile scriitorului poartă titlul semnificativ *Frumusețea spirituală a Ortodoxiei românești* (în *Opinia Națională*, București, Nr. 220/21 sept. 1998 și Nr. 224/19 oct. 1998), unde, între altele, afirmă: „*Picturile, sculpturile în lemn și piatră, miniaturile, broderiile, orfevreriile, tipăriturile, marile ansambluri arhitectonice din istoria artei noastre, peisajele în care acestea se înscriu revelează ceva de dincolo de ele, înfinit mai complex și mai important decât fiecare operă de artă în parte. Este relația românilor cu sacralul, cu Frumusețea Divină Arhetipală, generatoare de ordine, echilibru, armonie și spiritualitate*”.

Este concepția lui Mihail Diaconescu despre România ca țară sfântă, *Terra mirabilis*, adânc înrădăcinată în gândirea modelelor sale umane, precum și în experiența de viață trăită de el ca artist. De aici derivă și senti-

mentul de datorie față de această țară sfântă. „*Timpul în care trăim*, afirmă Mihail Diaconescu, *ne cere noi creații, noi împliniri spirituale, sub semnul frumosului, al diaconiei și al kenozei*”.

Așa că nu este de mirare că toate romanele sale au o clară „*teză culturală*”, după cum observa criticul și istoricul literar Cornel Moraru, unul dintre cei mai avizați comentatori ai prozei diaconesciene, și după cum sublinia și părintele Dumitru Radu, concluzionând: „*El este romancierul care ne spune cum suntem noi întru dimensiunea spirituală* (subl. Dumitru Radu) *a existenței noastre creatoare de bunuri și valori intelectuale*”.

La Mihail Diaconescu, binele este indisolubil legat de slujire (de diaconie, în teologia liturgică și ecleziologică a Bisericii).

Așa cum a observat criticul și istoricul literar Nicolae Georgescu, reluat de Dumitru Radu, dacă liturgia înseamnă slujire sacră, „*ceea ce face Mihail Diaconescu, «Magul de la Vulturești», se poate spune că este un fel de liturgie în templul sacru al istoriei și culturii noastre*”.

Aceste cuvinte, care trezesc admirația teologului, ca și supranumele „*Magul de la Vulturești*” dat scriitorului de Nicolae Georgescu și repetat de alți exegeți, explică faptul că există un „*mit Mihail Diaconescu*”, împărtășit și recunoscut de mulți dintre cei care s-au apropiat de opera sa. Este un „*mit*” amintit și de filosoful și eseistul Jean Dumitrașcu.

Înaltpreasfințitul dr. Irineu Popa, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Munteniei, a scris despre „*țitanul culturii noastre românești*” Mihail Diaconescu.

Amintind că în epoca actuală „*Credința noastră creștină nu absolutizează miturile. Dar nici nu le ignoră. Pentru că ele există*”,

Dumitru Radu arată că „*Miturile, inclusiv cele moderne și contemporane, apar și durează pentru că sunt necesare*”.

Ele au, între altele, rolul de a fi repere, pentru că omul nu poate trăi fără „*să se proiecteze în sfera idealului*”.

Părintele Dumitru Radu afirmă, și el are dreptate, că atunci când miturile se degradează și dispar, scara de valori a unei societăți se schimbă radical.

Tendința omului de a mitiza este firească. Dacă din diverse motive omul este împiedicat să se refere la modelele superioare, el se va îndrepta spre o mitizare superficială. În zilele noastre – spre ceea ce oferă acum mass-media în materie de „*modele*” umane.

Teologul remarcă existența unor superficiale „*mituri contemporane*”, acuzând în mod sever acțiunea deliberată a unor persoane iresponsabile de a împiedica sau chiar de a distruge ceea ce Blaga numea „*miturile semnificative*”.

Această acțiune, așa numita „*demitizare*”, adaugă Dumitru Radu, urmărește, de fapt, distrugerea a ceea ce marele sociolog Traian Brăileanu numea „*solidaritatea morală*” existentă în mod firesc și necesar într-o națiune. Distrugerea acestei solidarități morale este dorită de dușmani preocupați să anihileze sau măcar să aservească națiuni și state întregi.

Opera literară a lui Mihail Diaconescu are, între altele, drept țel tocmai mitizarea unor personalități, creații culturale, atitudini și valori din trecutul nostru.

În acest sens, unele dintre personajele romanelor sale sunt personalități istorice reale, ca marele rege Burebista, Dionysius Exiguus, ritorul și scolasticul Lucaci, compozitorul Ioan Căianu-Valachus, pictorul Pârnu Mutu, Grigore Alexandru Ghica al X-lea, ultimul domnitor al Moldovei înainte de unirea Principatelor Române sub domnia lui Cuza, generalul Traian Moșoiu, Episcopul Roman Ciorogariu al Oradiei, dr. Ioan Ciurdariu-Ciordaș, dr. Nicolae Bolcaș, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida Voevod, Tomáš Garrigue Masaryk, arhiducele Franz Ferdinand de Austria, moștenitorul coroanei habsburgice, și altele.

MIHAELA VARGA

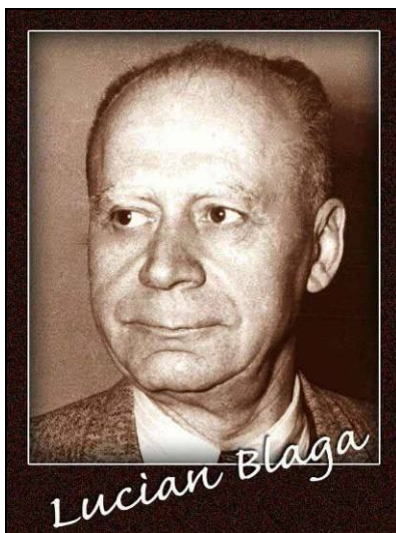
La catedră **LUCIAN BLAGA ȘI NEVOIA UNEI REÎNNOIRI SPIRITUALE**

Cum va fi fost asimilat expresionismul de către tânărul poet?

La această întrebare ne răspunde Blaga însuși când observă în fenomenul influenței culturale două tendințe: una „modelatoare” și alta „catalitică”. El consideră că prima tendință este evidentă în cadrul culturii franceze, care tinde mereu spre „omul universal”, „generic” și care oferă „celorlalți”, străinilor modele universale – valabile și general – umane, nu din porniri orgolioase, ci având certitudinea clasicizării și tipizării modelelor cultivate continuu. În antiteză, cultura germană, atrasă de atipic, de individual, a avut mereu gustul excesului, ea exercită o influență „catalitică”, sugerând străinului „fi tu însuși!”.

Blaga afirma: „...influența spiritului german asupra celorlalte popoare a avut mai puțin caracterul unui model de limitat, cât caracterul unui apel la propria fire, la propriul duh etnic al acestor popoare”.

Lucian Blaga aderase la o poetică nouă care-i satisfăcea elanurile, aderase la expresionism. Revolta expresioniștilor de la începutul secolului al XX-lea a fășnit într-un climat ambiguu și plin de paradoxuri. Filozofia lui Nietzsche, cu apologia biologicului și a instinctualului este revendicată de valul înnoitor. Vitalismul și tot sistemul de gândire nietzschean influențează considerabil efervescența de idei a vremii. Forța acestui sistem – o demonstrație convingătoare, viguroasă și – mai ales seducătoare; o seducție a argumentației, o adecvare a stilului, un suflu de optimism înălțător și o exaltare a latențelor superioare din individ. Civilizația putea fi salvată numai de o elită, o castă de supraoameni liberi de prejudecăți; se neagă procesul istoric și se susține ideea „veșnicei întoarceri”. Spiritului apolinic al contemplării senine îi opune extazul dionisiac, irupția necontrolată a forțelor elementare ale vieții. Cele menționate mai sus sunt observații ale tânărului poet Lucian Blaga în anii când a aderat la expresionism.

Evoluția gândirii blagiene, sublimată în „act poetic”, poate fi urmărită în forma: fluidă, grațioasă și elementar poetică în poemele luminii; aparent prozaică și polemică, cu efecte violente, menite să sfășie starea de spirit a cititorului, în *Pașii profetului*; o nouă „schimbare a zodiei”, un proces superior de sublimare a materiei lirice într-un mesaj secret, care o face impopulară; în această fază se produce o mutație esențială în gândirea filozofului; în sfârșit, o poezie luminoasă, în metru clasic, în ultima perioadă de creație și am putea spune că marele poet ni se revelează abia în ultimele cicluri și în poemele postume.

În prima etapă, elementele expresioniste transpar prea puțin, dar ceea ce este evident și se va constitui mai târziu ca dominantă a poeziei blagiene, apare în *Poemele luminii* ca stare de reverie, de melancolie, de teamă reținută, de căutare, de contrariere și de compromis, de fior al îndoielii: „Se tot zbate îndrăznețul/ și s-azvârle/ Și mi-e teamă/ c-o să cadă-visorul.” (*Visătorul*)

„Pesemne-învrăbiți/ de-o veșnicie Dumnezeu și cu Satana/ au înțeles că e mai mare fiecare/ dacă-și întind de pace mâna. Și s-au împăcat în mine... Lumina și păcatul/ îmbrățișându-se s-au înfrățit în mine-ntăia oară/ de la-nceputul lumii...” (*Pax magna*).

Toate acestea sunt trăite în măsura în care sentimentul copleșitor al iubirii se convertește în angoasă, iar angoasa blagiană vine din obsesia morții, bântuită chiar și în clarul de lună: „E moarte-atunci la căpătâiul meu?/ În miez de noapte,/ Căci luna-și varșă peste mine aiurita ei privire,/ ... Simt câteodată un fior/ din creștet străbătându-mi trupul...” (*Fiorul*)

Lumina raiului care-l inundă pe poet în acești ani vine din prea-plinul sufletului său îmbătat de iubirea împărtășită:

„Sunt beat de lume și-s păgân!” Păcatul voluptății ascunse e sublimat în rodul jubilației și al vrajei care-l absolvă pe profanator.

Cu *Pașii profetului* începe etapa liricii influențate puternic de poetica expresionistă. Masacrarea trăirilor autentice devine laitmotiv la Blaga:

„O, sufletul!/ Să mi-l ascund mai bine-n piept și mai adânc/ Să nu-l ajungă nici o rază de lumină: s-ar prăbuși.”

Ovidiu Papadima (în „Gândirea”, 5 mai 1933) scria: „Sunetul fundamental, adânc al poeziei lui Lucian Blaga este ecoul grav al unui dureros proces de căutare”... „căutarea unei lumini de vrajă care să liniștească apele sufletului.”

Perpessicius (în „Cuvântul”, 6 aug.1933) credea că până în acel moment poezia lui Blaga fusese copleșită de neliniștile filozofului, dar acum începe să se elibereze. El găsește că: „de-a lungul incursiunilor sale filozofice poezia domnului Lucian Blaga a plutit în preajmă, ca porumbelul duhului sfânt ce-și căuta un loc de pogorâre.”

Referindu-se la cea de-a treia etapă a creației blagiene, P. Constantinescu remarcă fiorul metafizic, tragica neliniște și aspirația spre absolutul morții și al misterului ridicat la potența cosmică. Privitor la ideea de „absolut”, căutat obsesiv în lirica blagiană, criticul îl localizează „într-un tragism al eului care nu-și găsește liniștea de sine într-o frenetică aspirație a cunoașterii divinității”.

Numai Tudor Vianu pune semnul egalității între absolutul blagian și Dumnezeu, realitate evidentă în lirica lui Blaga – o bună parte a tinereții sale a fost influențat de filosofia vitalistă anticreștină a lui Nietzsche. „Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea”. „Păcatul”, concept al teologiei creștine, plasat aici, e greu de sensuri: eroare greu de iertat, greșală asumată, apoi tentativa eliberării de sub păcatul trufiei prin autoflagelare. Tonul liricii sale devine tulburător. Apropierea de mituri pe care poetul le îmbogățește cu noi semnificații, își are sorgintea în setea de sacru, în nevoia de a regăsi „un Cosmos pur și sfânt așa cum era la →

Prof. NICOLETA ANGELESCU

PORTRETUL ELEMENTULUI SPECIFIC AL UNEI CULTURI

Portretul care urmează și pe care îl datorăm lui Lucian Blaga în *Despre gândirea magică* are ca obiect ceea ce autorul numește, cu o metaforă, *sarea culturii*, adică izvorul din adâncuri al specificității unei culturi.

Stăruind asupra magicului, acest fond spiritual original, Blaga îi definește trăsăturile caracteristice, precizând că el nu e „nici categorie creatoare de stil, nici material prea apt de a primi tipare stilistice”, atributele acestea neinterzicându-i să se asocieze „cu cele mai multe mituri, sau cu alte plăsmuiri de cultură, de un caracter stilistic pe deplin realizat”, de unde remarca potrivit căreia: „Cultura este o țesătură de plăsmuiri, țesătură în care, printre elementele substanțiale, intră și magicul”. Constatările acestea le putem ilustra prin exemple luate de-a dreptul chiar din cultura populară românească. Să răsfoim cu atenția

cuvenită bunăoară colecțiile de colinde și descântece. Materialul mitologic prelucrat în colinde și descântece poartă adesea pecetea mai vădită a categoriilor stilistice, specifice duhului românesc. Una din aceste categorii, este după cum am arătat, în studiul «Spațiul Mioritic»: categoria [...] prin care denumim categoria «Transcendentului care coboară» [...] spre pământ, spre lume, spre om.”

Odată stabilit cadrul teoretic al acestei componente spirituale, autorul portretului recurge, demonstrativ, la un exemplu concret, citând o colindă, în care „viziunea transcendentului care coboară este sensibilizată foarte plastic:

*Ian ieșiți voi mari boieri,
Ian ieșiți voi mari boieri,
Florile-s dalbe de măr,
De vedeți pe Dumnezeu
Cum coboară de frumos,
De frumos, de cuvios,
Tot pe scări de lumânări
Cu-n veșmânt până la pământ
[...].”*

Cititorul va fi atras de subtilitățile analizei, subtilități care îi vor permite să aibă imaginea a ceea ce Blaga numește „sarea culturii”, așa cum se învederează în colecțiile creațiilor noastre folclorice: *Concluzia, ce se cere scrisă, definește magismul ca un factor de dozaj, ca un coeficient de substanță, variabil ce e drept, dar propriu oricărei culturi. De aici și titlul acestui capitol: Sarea oricărei culturi.*”

DORIN N. URITESCU

→
început când ieșea din mâinile Creatorului.”

Toate poemele sale, aparent lipsite de pietate față de miturile religiei creștine, ascund de fapt drama unui spirit însetat de divin, ca forță paternă ocrotitoare a omului căruia i s-a dat ceva uimitor – intelectul – capacitate de cunoaștere a lumii, dar căruia i se refuză orgolios cunoașterea acestei forțe, a certitudinii existenței sale, deci a sensului existenței umane.

Până la patru ani, a fost un copil fără grai, ca să devină apoi artist al cuvântului scriind o operă monumentală; copil religios până la adorația divină, ca tânăr se declară ateu; natură romantică și vulnerabilă, adoptă forma voluntarismului existențialist, intelectual hărăzit gândirii speculative și poeziei conceptuale, este tentat de regăsirea miturilor străvechi și primitivismului pur și este considerat ermetic și impopular. Dumnezeu este considerat un căutător al unui „absolut” ambiguu, impersonal, într-o viziune metafizică limitată.

Lucian Blaga este, în fond, un nume ce ilustrează aventura dramatică a conștiinței umane.

„Prea lungă-i noaptea pentru o singură viață/ Cuprinsă-n scrum ca jarul/ Încearcă inima sa dăinuiască/ până se face dimineață./ Rugat să fie Dumnezeu./ rugate Vântoasele și fiece boare/ cenușa apărătoarei/ de orice suflare/ să mi-o ferească.”
(Rugăciune)

Radu-Anton Maier, „Tulpini”

Și, ca încheiere, doar o notă a lui Lucian Blaga publicată postum: „Creația este singurul surâs al tragediei noastre; iubirea este al doilea surâs al tragediei noastre. Sau, poate că totuși – întâiul.”

Bibliografie:

1. G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, 1941
2. S. Cioculescu, *Amintiri*, Editura Eminescu, 1975, p. 320
3. L. Blaga, *Opere I, Poezii autume*, Ed. Critică de G. Gană, Editura Minerva, București, 1982
4. O. Crohmălniceanu, *Literatura și expresionismul*. Editura Eminescu, București, 1971.

Note:

1. N. Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, 1934
2. L. Blaga, *Filozofia stilului*, p. 70-71
3. T. Vianu, *Lucian Blaga poetul*, în *Studii și portretele literare*, 1938
4. Pompiliu Constantinescu, *Spiritul literaturii contemporane*, în *Caleidoscop*, 1975.

Paradigme critice sub seducția metatextualității

(II)

Modulările deconstructive, rar încercate la noi, nu presupun totodată și destructurativul tendențios, neprofesionist, cu toate că ar ieși pur și simplu din monotonia stilistică formalizată nu ca să facă o modă, nici ca să fie mai persuasive în relevarea valorii ori a unor experiențe. Mobilitatea stilurilor de gândire critică poate așadar să nu prejudicieze nici metodologismul, nici analiticul, nici virtuozitatea critică; astfel de amenințări îi duc în capcanele versatile pe *castorul grăbit* ca și pe *altruistul* din tipologia lui Hans Selye. Iată de ce, bănuită ca neproductivă, lipsa modalităților sibilinice ale negării preferă evitarea (ignorarea) decât ieșirea din tradițional și mai ales din stilul revistei, despre care discutăm mai sus.

Stăpânind bine de la motivație la scriitură aceste abilități, Radu Mareș, de pildă, și când scrie în revistele transilvane, dar și când scrie în altele (*Contemporanul*, nr.1/2015), rămâne un inventiv agreabil în stilistica cronicăreas-că: *Criticul Magda Ursache, căci înafară de romanele scrise și cele la care visează să le scrie, are câteva calități speciale. Întâi, stăpânește limba română și literatura română, veche și nouă, ca o fostă filoloagă cu zece pe linie. Ea știe tot, fără nicio glumă. Când atacă o temă sau un autor, e ca și cum le-ar fi pus radiografie în prealabil. Să mai adaug că citește cu o conștiinciozitate rară în ziua de azi și are o memorie fabuloasă, nu uită nimic, iar bibliografia la care face trimitere, când e cazul, și aș zice că aici sesizez școala lui Petru Ursache, e de aceeași exhaustivitate intimidantă.* Divagația, ca și în cazul lui Adrian Alui Gheorghe, rămâne cu originalitate să răspundă funcției stilistice evaluativ-critice.

Altă experiență propune Andreea Răsuceanu, cu un stil sobru, înclinat spre sintetic (vezi de pildă: „Literatură la feminin”; „Literatură pentru rafinații culturali”; „Biblioteca de vară”, toate apărute în *Observator cultural*, iulie 2009).

Iată-o într-o cronică a unei cărți de eseistică vorbind despre „Geografiile înșelătoare ale lui Corto Maltese”: *Într-o lume a jumătăților de măsură, în care ipocrizia, măruntelile interese și binele personal sunt literă de lege, Corto Maltese e însăși expresia nonconformismului și a nepăsării suverane, camuflând de fapt un spirit neliniștit și*

plin de îndoieli: un marinar-filozof în care vibrează întreaga tensiune a spiritului creator în neostenita și zburciunata căutare de sine...(România literară, 51-52/2014). Andreea Răsuceanu parcurge traiectoria demersului critic în chip ascendent, cu judecata de valoare în sinteză la final, pe o argumentație de tip asociativ/disociativ-comparativ, fiindcă orice altă alternativă ar fi fost mai puțin adecvată: *Cărțile lui Mircea Mihăieș au meritul de a scoate din inerție critica și eseistica actuale, de a arăta că tematicile inedite, deseori palpitate și neconvenționale, pot face la fel de bine obiectul unor cărți excelent scrise și documentate – și mai important, pe un alt plan, uman, e că îl fac pe cititor să viseze, trezind (cel puțin aici, în Istoria lui Corto Maltese) eroul care sălășluiește în subconștientul fiecăruia sau, altfel spus, permițând fiecăruia să se împodobească, fie și temporar, cu aura strălucitoare a eroismului.*

Sporadice elemente de psihologie cognitivă – oricum, nevoi argumentative minimale – apar cu această funcție în judecata literară ca aprecieri fie constatative, pe un singur eșantion (obiectul referirii), fie pe o sumă de obiecte (sintetic), cu o viziune cuprinzătoare a unei dinamici: *Cu câțiva ani în urmă, salutăm o excepțională lucrare a profesorului Mihai Dinu întărind ideea că (în chip elegant și, pentru inteligențele grosiere, de-a dreptul insesizabil) aceasta dă o replică fără recurs impresionismelor care au monopolizat în ultimele două decenii critica de poezie de la noi – scrie Cosmin Ciotloș (Romania literară, 51-52/2014).*

Acest gen de acroșare a ideii tinde să afirme până la urmă un stil, cum spuneam, poate că în exclusivitate din aceeași nevoie de a sublinia un dinamism, o diacronie în factual: *A doua jumătate a secolului XX a fost marcată nu doar de explozia strălucitoare și impresionantă a literaturii de limbă spaniolă (cu impact remarcabil în România, cel mai mare din țările Europei de Est), ci și de un boom lusitan. De mai multe ori nominalizat la Premiul Nobel, António Lobo Antunes este unul dintre autorii majori ai prozei portugheze contemporane, alături de José Saramago și Gonçalo M. Tavares...*, scrie Ruxandra Cesereanu despre „Lobo Antunes – un fado polifonic de prozator” (*Steaua*, 9-10/2014). Scrieri rectilinii, opțiuni secundare ale semnatarilor care nu scad cu nimic prestigiul analizei, găsim frecvent în mai toate revistele și sub semnături care dau precădere ideilor.

Așa scrie și Dorin Mureșan (*Tribuna*, 16-31 dec. 2014) despre cartea lui Adrian Șchiop „Poveste din Ferentari” (Ed. Polirom, 2014), așa scrie și Geo Vasile în consemnările sale despre „Pawel Huelle și magia narațiunii” (*Luceafărul*, 11/2014) și mulți alții.

Cu poezia s-ar putea spune, la prima vedere, că posibilitățile sunt mai limitate, însă analiza pe valențe ale culturii universale poate releva aspecte care cu greu se destăinuie cititorului mai mult sau mai puțin avizat. Iată un exemplu oferit într-o geografie a sentimentelor în revista *Steaua* (nr. 9-10/2014) de Alexandra Veronica Vescan pe seama volumului de versuri „Poeme hindice” al Hannei Bota (Ed. Limes, 2013): *un volum al explorării de sine, o carte care își propune un traseu al inițierii prin experiența călătoriei. Așa cum sugerează titlul, poemele sunt construite prin raportare la imaginarul Indiei, însă nu se limitează la atât, ci experimentează mai degrabă cu geografii și imagini eclecticice reunite sub semnul experienței personale și al maturizării de sine. Raportarea la Hindu îi permite, sub forma unor dialoguri imaginare, să scrie despre inițiere acoperind un număr curajos de teme. Relația cu Hindu și implicit călătoria în India sunt prilejuri de reflecție asupra iubirii erotice (Hindu ca amant), asupra morții și a sensului vieții (Hindu demiurg) sau asupra condiției umane și a raporturilor de putere femeie-bărbat, om-demiurg (Hindu ca adversar). Sub această ultimă ipostază, Hanna Bota ajunge, practic, să ducă la capăt o luptă pe niveluri, începută prin poeme scrise sub semnul revoltei și al nesiguranței pe care le transformă, treptat, în meditații înțelepte și resemnate.*

IULIAN CHIVU

Romane feministe

Situația precară a femeilor în mult glorificata perioadă interbelică concretizată prin tare, precum analfabetismul, discriminarea politică și economică, accesul dificil în anumite profesii sau în învățământul superior, toate acestea au dus la radicalizarea unora dintre femeile intelectuale din România.

Feminismul românesc nu cunoaște valurile (de evoluție și creștere ale) celui din Occident, dar aceasta nu înseamnă că nu a cunoscut, totuși, o anume răspândire mai ales în rândul femeilor cultivate care erau la curent cu mișcarea de idei din Occident. Alice Gabrielescu a fost, cu siguranță, una dintre aceste femei emancipate și informate¹.

Romanul lui Alice Gabrielescu, *Marșul femeilor*, a apărut în 1933, un an extrem de prolific pentru literatura română. Este anul în care Gala Galaction publică *Doctorul Taifun*, Garabet Ibrăileanu ne oferă *Adela*, Gib Mihăiescu *Rusoaica*, Isaac Peltz *Calea Văcărești*, Camil Petrescu *Patul lui Procust*, Mihail Sebastian scrie *Femei*, Mihail Sadoveanu *Creanga de aur*, iar George Mihail Zamfirescu *Maidanul cu dragoste*.

Marșul femeilor este un roman important pentru stadiul ideilor de emancipare a femeii în societatea românească interbelică. Romanul e construit pe baza destinului mai multor personaje feminine care ajung să contureze situația femeii în societate, adică necesarul marș al femeilor pentru drepturi și recunoaștere socială. Personajele feminine reprezintă, fiecare, o posibilă rută spre împlinire în societatea românească dintre cele două războaie mondiale. Lavinia Panu își folosește farmecele pentru a se căsători cu Tironis, un bărbat bogat și vârstnic. Doctorița Marta Vladimir este intelectuală emancipată, Ana Măgură este o idealist și o feministă dedicată: “rămăsese singură, ca un câmp părăsit, cu inima ei largă deschisă tuturor” (123). Fericirea

¹ Reacția societății românești la feminism nu a fost una foarte încurajatoare. Cezar Petrescu nota, de exemplu, în romanul lui *Calea Victoriei*, superbă panoramă a Bucureștiului interbelic: “Femeia râse, clătinaându-și pălăria ei slută de sufragetă, cu un șuierat dezagreabil printre buzele subțire și vinete...” (23). Cu alte cuvinte, dacă e feministă, trebuie să fie urâtă.

banală a Tiei, căsătorită și gravidă, e pusă în contrast cu sobrietatea solitară a Anei, devotată activistă pentru cauza femeilor. Trama se conturează în jurul eforturilor mișcării de femei, e drept reprezentată mai degrabă de elita bucureșteană decât de mase largi de femei. Personajele își pun întrebări care privesc condiția femeii. “Nu era femeia aptă decât pentru cămin, decât pentru supunere, și nu pentru a nu fi în frunte, organizatoare în stat, diriguitoare? Totuși, ea era, de pe acum. Ochii celor ce nu voiseră să vadă, începeau să se deschidă” (76). Reforma feministă e văzută ca o reîntoarcere la rădăcinile sănătoase ale societății, nu ca o modernizare. Femeia feministă e puternică, revoluționară, interesată în schimbare tocmai deoarece, biologic, ea are misiunea de a naște omenirea de mâine. Biologia nu condiționează femeia spre supunere și înapoiere, ci spre lumea viitorului, spre emancipare. “Trebuie însănoșită lumea tratat cu răbdare, în obiceiuri, în instinctele pe care le-a pierdut. Cred că numai femeile ajunse conștiente și puternice o vor înfăptui, căci ele, producătoarele de omenire, au cel mai mare interes” (77). Alice Gabrielescu realizează că politicienii din extrema stângă acordă o importanță deosebită femeilor în discursul egalitarist pe care ei îl propun societății. În roman, feminismul obține “un succes ciuntit – dreptul de vot deocamdată la alegerile comuniste” (117)².

² Scriitoarea prevede situația de la alegerile din 1946 când, pentru prima dată în istoria României, femeile au avut dreptul de a alege și fi alese la toate nivelurile, fără restricții. Din păcate, a fost un succes aparent. Sub presiunea

Cu ajutorul personajului Eugenia, Alice Gabrielescu abordează și consecințele emancipării femeii într-o societate patriarhală, nereformată.

Cum poate femeia emancipată social și politic să combine viața socială, activismul politic și profesional cu ceea ce îi impune biologia, adică cu nașterea copiilor? Soluția Eugeniei este selectarea unor femei-mame care să nu facă altceva decât propagarea speciei. Mai precis, Gabrielescu recomandă: “[f]emeia-mamă aleasă, în sfârșit, după marile principii eugenice și sprijinită de Stat” (127). Idealul, din acest punct de vedere, ar fi: “căsătoria controlată medical, avortul obligatoriu, sterilizarea preventivă ... Se impunea și ridicarea situației de mamă în rolul social de înaltă funcțiune de Stat” (176). Eugenia și cele ca ea susțin ideea unei supravegheri a reproducției. “Animalele erau supuse acestei legi neapărate a selecționării, iar oamenii continuau să se reproducă la întâmplare, să crească și să umple lumea cu valori omeneste nule” (177). Tironi, partenerul de discuții al Eugeniei, consideră că o astfel de soluție ar duce la un soi de matriarhat. “Închipuiește-ți însă femeia, nu una, ci milioanele de femei, conștiente de menirea lor, independente de placul bărbatului, sprijinite în maternitatea lor luminată și sărbătorită. E reînvierea splendidă a matriarcatului pentru care feminismul, adică dreptul la vot și celălalte, nu sunt decât piedestalul necesar” (180-181). De fapt, ar fi tot un soi de aservire, dar în care ar prima biologicul. Concluzia lui Gabrielescu e că “sbaterea pentru drepturi” (167) a femeilor are drept scop, de fapt, asigurarea libertății sexuale a femeilor și prin aceasta emanciparea lor. Curajul autoarei este remarcabil. Scopul feminismului în opinia romancierei Alice Gabrielescu este: “Pentru noi. Pentru ei. Pentru o lume mai bună” (168). Feminismul presupune o modificare de esență a societății, nu doar a femeilor, deoarece femeile nu se pot schimba fără a schimba bărbații. Cele două sexe nu trăiesc în izolare, ci împreună. Dar situația mișcării de femei din România, conștiința existenței structurilor de gen în societatea românească, o →

MIHAELA MUDURE

Uniunii Sovietice, rezultatul alegerilor a fost falsificat în favoarea comunistilor.

îndreptătesc pe Alice Gabrielescu să ajungă la concluzia că deocamdată “[s]untem încă în faza de tranziție, a femeii bărbat” (187)

Alice Gabrielescu nu a fost singura scriitoare interesată de problemele femeii din interbelic și cochetând cu feminismul. În 1946, Sarina Cassvan publică romanul *Femeia și cătușele ei*. Este anul în care femeile din România au, în sfârșit, posibilitatea de a vota și a fi alese la toate nivelurile puterii, dar și anul alegerilor parlamentare truate de către comuniști sub acoperirea Moscovei, anul instalării guvernului Petru Groza. Regele încă mai domnea. Mai există încă speranța că democrația care se re-înfrirase firavă, după război, se va consolida.

Semnificativ, Cassvan face apel în titlul romanului ei la cătușele pe care le vântura mai toată lumea după dictatura regală, după legionarism, după dictatura lui Antonescu. Mai toată lumea tăcuse și se supusese de frică sau/și din conformism, iar acum toți se vedeau victime. Cartea lui Cassvan beneficiază și de o copertă semnificativă, un gest de sororitate culturală, datorat plasticiei Margaretei Sterian, care cunoștea din proprie experiență dificultățile afirmării femeii în cultura românească, precum și antisemitismul altoit pe trunchiul solid al misoginismului.

Eroina principală a romanului lui Cassvan este Dina, o actriță de succes care se lasă sedusă și, în final, dominată, controlată de Lulu, un bărbat mediocru ale cărui calități se reduc la mușchi și sexualitatea sa debordantă. E posibil ca elemente din biografia Dinei să fi fost împrumutate de către Cassvan, mare iubitoare de teatru și cinema, din viața celebrei actrițe și directoare de teatru Lucia Sturdza-Bulandra. Dina e o luptătoare din copilărie. Nimic nu e mai important pentru ea decât propria sa independență. Ea realizează de la o vârstă fragedă că starea materială a omului dictează locul lui în societate. “Nu moștenise nimic de la nimeni. Până și instrucțiunea și-o făcuse singură, luptând cu condiții nefavorabile. Părinții ei erau împovărați de griji. ... Au fost treisprezece copii, dintre care ea era al treisprezecelea. Toată grija lor era de a face “carieră” băieților, fetele nu aveau decât să se mărite.... La o vârstă când alți copii se joacă cu păpușa, Dina dădea lecții particulare” (90).

Romanciera oferă o imagine convingătoare a lumii teatrului cu rivalitățile și intrigile sale, precum și a clasei de mijloc care speră că își poate păstra statutul în noile condiții de după război. Fără a fi o teoreticiană a ceea ce astăzi numim *gender*, Sarina Cassvan e în avanpostul formulării teoretice ale unor noțiuni precum “micul matriarhat” conceptualizate mult mai târziu³. “Era una din miile de căsnicii, unde soția domina în casă, respectată de toată lumea, iar soțul își făcea viața în afară, după pofta inimii, respectându-și, atât cât era necesar, datoriile de soț și de părinte” (158). Standardele duble, ipocrizia, conformismul caracterizează viața de cuplu, în mod obișnuit. Dar Dina este altfel, ea vrea o familie diferită. Rectitudinea ei combinată cu demnitatea și spiritul ei de independență o impun cititorului drept femeia modernă care vrea să se bucure de o semnificativă autonomie. “Dina nu era femeia pe care cineva s-o suportea, care să se resemneze a îngroșa coloana, și așa destul de compactă a femeilor care duc jugul căsniciei și pe grumazul lor plecat, fiindcă așa l-au dus și mamele și bunicile lor, în virtutea eternei supunerii specific feminine care se pleacă în fața unui destin implacabil” (162). Nimic nu urăște Dina mai mult ca femeia obiect ce urmărește doar aservirea bărbatului pentru pofta ei. Rapacitatea și cruzimea acestui tip de femeie, indiferența ei la problemele sentimentale ale celorlalți o apropie de o fiară de pradă. “Cu mersul lasciv, ca de pantere, cu unghiile violete sau negre, după fanteziile modei, ele își petreceau jumătate din viață la coafor, iar cealaltă jumătate, la cărți sau la croitoreasă” (174).

Romanul se termină într-o tentă cenușie de compromis și acceptare a societății, așa cum e ea. Dina termină cu teatrul și cu teatrul din viața ei. Cortina cade peste o femeie obosită care nu dorește decât odihna. Lupta s-a terminat. Revolta nu mai are niciun rost. “Dina trase decent Cortina asupra vieții ei, nedorit aventuroase. Trăise destul. Se retrase la o fermă cumpărată în ultima vreme, să se odihnească în mijlocul naturii care nu minte, nu înșală, nu ucide sufletele

³ Vezi Marina Blagojevic, specialistă din Serbia. “Mica patriarhie” se referă la rolul dominant al femeii, mamei în familie, care lasă loc bărbatului în spațial public.

Radu-Anton Maier, „Profet III”

cele mai delicate, să privească din umbra la scena vieții, pe care mereu alți clowni veneau să facă tumbe, în hohotele de râs ale galeriei” (258).

Unele formulări simplist sentimentale, edulcorate afectează din păcate discursul romancierei care ar fi trebuit să rămână la “dulcele stil clasic”, pentru a fi în consonanță cu sobrietatea personajului principal. Pe de altă parte, efortul scriitoarei de a construi un text plăcut, din punct de vedere estetic, se vede și în anumite pasaje de semnificativ rafinament stilistic. “Puse un lacăt de aur la ușa coliviei inimii ei... asmuți toți câinii să gonească din ograda amintirilor” (172).

Atât romanul *Femeia și cătușele ei*, ca și *Marșul femeilor* al lui Alice Gabrielescu, dovedesc o maturizare a ideologiei feministe în societatea românească, apariția unor scriitoare sensibile la problemele femeii, într-un cuvânt o anume orientare ideologică în literatura română din perioada interbelică. Din păcate, această tendință n-a fost să fie, datorită evoluției istorice, mai precis datorită impunerii comunismului pentru care problemele femeii se rezolvă prin “promovarea” acestora și nicidecum prin feminism. Rămâne încercarea unor scriitoare de racordare la discursul de gen din Europa acelei vremi, curajul lor inovativ în ceea ce privește discursul românesc.

Referințe:

Gabrielescu, Alice. *Marșul femeilor*. București: Editura Națională – Ciornei, 1933.
Cassvan, Sarina. *Femeia și cătușele ei*. București: Ed. “Publicom”, 1946.
Petrescu, Cezar. *Calea Victoriei*, Timișoara, Facla, 1989.

Două vechi istorii literare românești în limba germană:

Wilhelm Rudow (1892) și Gheorghe Alexici (1906) și literatură și cultura română

(II)

În același an cu doctoratul, a reușit și la examenul de stat pentru teologie luterană. Nu se știe cu ce s-a întreținut Rudow, care a fost membru al mai multor societăți științifice, printre altele al Societății de studii orientale germane (Deutsche morgenländische Gesellschaft). Acest lucru este valabil și pentru perioada 1888-1897, pe care a petrecut-o în Transilvania.

Wilhelm Rudow studiasse așadar teologia și limbile romanice din 1879 până în 1882, iar din 1883 știa limba română, limbă care i-a devenit din ce în ce mai cunoscută și dragă, mai cu seama după ce a părăsit Germania, stabilindu-se la Ucriș, în munții Bihorului. Trăind între români, i-a și cunoscut mai bine, iar în 1892 și-a dedicat a sa *Istorie a literaturii române până în zilele noastre* Lucreției Costa-Olariu (1859-1933), căsătorită cu avocatul Alexiu Nicoară, ambii din Deva⁴. Rudow se căsătorise, în 1891 la Ucriș (pe atunci: Ökrös)⁵ cu Lucreția Suciș, iar din 1896 soții Rudow au trăit la Oradea. La parohia evanghelică din Oradea este înregistrată data decesului lui Wilhelm Rudow: 16 aprilie 1899. A fost înmormântat de preotul Imre Materny⁶.

Preferința pentru limba română, pe care o considera mai latină decât chiar italiana, l-a apropiat și de folclorul românesc. Nu numai teza lui de doctorat s-a ocupat de versificația poeziei populare românești, dar și o

⁴ În lucrarea manuscrisă *Femein hunedorene, mici biografii*, păstrată la Arhivele Naționale din hunedoara, se vede că Lucreția Costa-Olariu a fost fiica preotului Nicolae Costa din Pecica Română în Banat. Interesant este că soții Nicoară sau mutat la Oradea, la fel ca și familia Rudow. De ce proaspătul căsătorit (Rudow) și-a dedicat cartea doamnei Costa-Olariu, iar nu soției sale Suciș-Rudow, rămâne un mister.

⁵ Lucreția Suciș a trăit din 1885 la Ucriș, dar și la Deva, deducem aceasta din faptul că în dedicația pentru Lucreția Costa-Olariu, Rudow indică sediul ei la Deva.

⁶ Vezi: Halottak anyakönyve 1887-1950, p. 15, nr. 4/1899. Informația mi-a dat-o preotul Attila Mátyás, căruia îi mulțumesc.

antologie consistentă, luată din culegerea de folclor a lui Vasile Alecsandri, avea să dea dovadă de acest entuziasm al lui Rudow pentru creația populară românească. Faptul că se mutase în munții Bihorului și a scris o bună parte a operelor sale în Transilvania îl definește ca pe un autor autohton la liberă alegere, astfel că ar merita să fie luat în seamă și de lexicografia literară românească.

1. În *Geschichte des rumänischen Schrifttums bis zur Gegenwart*, care pe coperta interioară poartă însemnarea: „revăzută și adăugită de prof. I. Negruzzi, academician și deputat, și de G. Bogdan”, Wilhelm Rudow se referă și la limba română, afirmând: “Ni se pare potrivit să spunem în acest loc ceva și despre limba română sau mai degrabă să formulăm câteva propoziții în limba română, cuprinzând cuvinte de bază. Astfel putem demonstra că această limbă este în fond și în toată ființa ei latină, chiar mai latină decât italiana și nicidecum nu este slavă”. Și dă exemple de propoziții românești în paralel cu traducerea în latină: “*Teranul român descrie viața sa așa: Locuiesc în o casă de lemn și lut Terranus ille romanus describit vitam suam aequae sic. Locuisco in una casa de ligno sic luto*

cu ușă și ferestri, pe care o veghiază un cane. Intr'însa se află mese, cum ostio ostre sic fenestris, per qualem vigilat unus canis. Inter ipsam se aflant mensae,

scaune, un almar și altele. Alătura se intend câmpii late pe cari mi cresce grâu, scamnaunum armarium sic altera. Ad latera se intendunt campi lati per quales mihi crescit

secară, orz și alte verdețe.

granum, secale, hordeum sic altera virid it ia”. (Rudow 1892: 14).

Și în celelalte scrieri ale sale, Rudow revine mereu asupra latinității limbii române și a resurselor ei stilistice bogate pentru a reliefa calitatea estetică a operelor literare.

2. Antologia anului 1888 a apărut în colecția *Unterwegs und daheim* (Pe drum și acasă): *Rumänische Volkslieder!* Cântece populare românești și conține și un eseu: *Der rumänische Volksgeist nach seinen dichterischen Erzeugnissen* (Spiritul popular românesc oglindit în produsele sale). Titlul derutează, pentru că Rudow se ocupă mai ales de posibilitatea traducerii poeziilor populare românești și de specificul formal al acestor poezii și nu caută să pătrundă sufletul popular și reflectarea acestuia în versurile cercetate. Rudow scrie: “Cine a cunoscut acum 20 de ani România? Abia întreprinderile feroviare ale lui Strousberg și războiul cu turcii au popularizat întrucâtva această țară și pe locuitorii ei”. Autorul vrea să prezinte folclorul românesc, pentru că “Pe acest avanpost al culturii europene spiritul popular s-a păstrat mult mai proaspăt și originar decât în Occident.”⁸

Când vorbește despre posibila traducere a folclorului românesc, Rudow îl critică pe Wilhelm von Kotzebue, care în 1857, când publica o primă antologie a poeziei populare române în limba germană (Kotzebue era prieten cu Alecsandri), a susținut imposibilitatea redării în limba germană a unor versuri populare românești. Rudow, la rândul lui, crede că incapacitatea se referă în primul rând la traducătorul Kotzebue, care ar fi redat, de exemplu, execrabil – spune el - balada *Constantin Brâncoveanu*. Ca să dovedească tructibilitatea poeziilor populare, Rudow ne oferă o versiune proprie a baladei lui Brâncoveanu, din care cităm primele strofe: *Brancovan Konstantin* (ucis în 17 august 1714) →

HORST FASSEL

⁷ În această colecție s-au publicat mai multe volume de proză ale lui Jokai Mór (*Die gelbe Rose; Magneta*), Mite Kremnitz (*Sein Brief Novellen*) și piesa lui Paul Lindenberg *Felix Philippi*. Mite Kremnitz și Lindenberg erau cunoscuți prin scrierile lor cu tematică românească.

⁸ *Rumänische Volkslieder*. Übersetzt von Wilhelm Rudow. Leipzig: Barsdorf 1888, p. XV.

Brankoveanul Konstantin
 War ein Fürst aus edlem Blute,
 Reich an allem ird'schen Gute
 Und dazu ein frommer Christ.
 Doch dass er so mächtig ist,
 Macht dem Sultan viele Sorgen,
 Darum sann er ihm Verderben
 Und beschloss, er solle sterben.

Eines Donnerstages Morgen
 Hat sich Konstantin erhoben,
 Wäscht das Angesicht, das milde,
 Kämmt den langen weißen Bart,
 neigt sich tief dem Christusbilde,
 Wie es frommer Christen Art.
 Doch wie er durchs Fenster blickt,
 Plötzlich er zum Tod erschrickt.

Kinder, auf! Um Gotteswillen,
 Lasst den Schlaf, erwacht, erwacht!
 Nehmt die Waffen schnell zur Hand,
 Denn mit seiner ganzen Macht
 Rückt der Pascha eilends an,
 Der uns lang Verderben sann.
 Vor den mächtigen Geschützen
 Wird uns keine Mauer schützen!⁹

Traducerea lui Rudow nu este cea mai reușită, dar o întrece pe cea a lui Kotzebue. O poezie considerată intraductibilă de acesta din urmă, *Viața omului*, e tradusă în mod demonstrativ de Rudow, dar nu în germană, ci în latină! Astfel probează atât traductibilitatea ei, cât și, din nou, apropierea limbii române de cea latină: *Viața omului*: "Floarea câmpului:/ Cate flori sunt pe pământ,/ Toate merg la morment./ Numai floarea lacului/ Sta la uscha raiului,/ Judeca surorile/ Ce au făcut mirosele".

Vita hominis

Flos campi (illius)
 Quanti flores sunt per pavimentum,
 Toti mergunt illhac (ad)
 monumentum.
 Non magis (quam) flos lacus (illius)
 Stat ad ostia paradise (illius),
 Judicat sorores (illas)
 Quos habent factos odores
 (myrrhinos).¹⁰

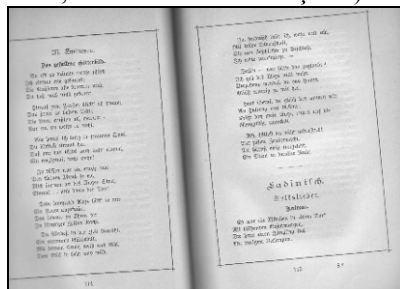
Cele mai reușite traduceri ale lui Rudow le întâlnim în capitolele *Doinen* (Doine, p. 27-75), *Horen* (Hore, p. 76-97) și *Bessarabische Lieder* (Cântece basarabene, p. 102-107). Cităm unele exemple, pentru că ele au rămas necunoscute în România - *Doina (Doina, doina cântec dulce)*:

"Doină, Doină, süßer Sang./ Hör't' ich dich doch lebenslang!/ Flammenweise, liebentbrannt,/ Tönst du, lausch ich wie gebannt.// Weht der Lenzwind durch die Wälder,/ Lass ich meine Doina schallen/ Um die Wette mit dem süßen/ Liebessang der Nachtigallen.//Kommt der Winter, stürmisch finster,/ Sing ich stillvergnügt zu Haus/ All die langen Tag' und Nächte,/ Ungestört durch Sturmesbraus.//Sprosst das junge Laub im Lenze,/ Sing ich fröhlich, dass es schallt;/ Sinkt das welke Laub zu Boden,/ Klag ich leis im öden Wald.//Doina summ ich, Doina seufz ich,/ Doina ist mein liebster Sang;/ Doina flüstr' ich, Doina jauchz ich,/ Doina lieb ich lebenslang."¹¹

Heimat (Patrie)

Grünes Blättchen der Olive!
 War ein Jüngling, zog hinaus,
 Um zu sehn, ob's in der Fremde
 Mir wird munden wie zu Haus.
 Mag das Brot wie Honig sein,
 Doch wie Galle ging mir's ein.¹²

Nu analizez aici traducerea, dar numărul lor este mare: 15 balade, 80 de doine, 50 de hore și 16 cântece basarabene (în total 161 de poezii). Acesta este un indiciu atât pentru interesul lui Rudow pentru poezia populară românească, ca și pentru calitățile sale de traducător (unele traduceri, ca cele menționate mai sus, sunt foarte reușite), cât și pentru selecția poeziilor. La 21 ani după antologia lui Wilhelm von Kotzebue, cea a lui Rudow este un progres remarcabil. Oricum, antologia lui Rudow merită și azi atenția cercetătorilor și a cititorilor (Rudow depășește calitativ și traducerea din folclorul românesc apărute la Cluj în prima revistă de literatură comparată din lume, din *Acta comparationis litterarum universarum*, din anii 1877-1888, destul de numeroase și ele).

⁹ Rumänische Volkslieder. Leipzig 1888, p. 23.
¹⁰ Idem, p. IX. La textul românesc am păstrat grafia lui Rudow.

¹¹ Rumänische Volkslieder. Leipzig 1888, p. 27
¹² Idem, p. 103.

SIMFONIE NETERMINATĂ

Cineva se apleacă
 din loja întunericului,
 cineva mă privește complice,
 cineva decupează
 un cerc de lumină
 în întunericul de gală al serii...
 Oh, și simfonia asta neterminată,
 inima mea, asurzită
 de aplauzele morții.

URECHEA LUI VAN GOGH

La capătul orizontului, dincolo
 de dincolo, lanul de grâu cu corbi
 a ars toată noaptea...
 Dimineața, când au intrat în muzeu,
 paznicii au găsit pe pardoseala
 sticloasă, numai sunete
 risipite-n cenușă.

VINE ÎNGERUL

Pregătiți podoabele și smirna –
 bucurați-vă!
 În curând pereții ploii se vor năruia,
 în curând va fi sărbătoarea!
 Pregătiți piroanele și crucea!
 În curând exaltarea nu va mai lăsa
 piatră pe piatră, pregătiți
 coroana de spini
 și inmnrile de slavă!
 Fiți pregătiți – în curând
 vine îngerul!

SPANIA

Umbra scutierului trece
 prin arșița scundă
 și oamenii rād și timpul
 își învârte morile de vânt.

Aceasta e Spania!

Zilele pleacă și vin,
 precum corăbiile care
 dispar dincolo de orizont
 încărcate de mirodenii și șoapte.

O, tu, mare oacheșă,
 cum te foiești dimineața,
 sub cerul verde și cum stârnești
 depărtarea molipsitoare
 în tavernele din poerturi.

Aceasta e Spania!
 Simplă și tragică
 ca lama unui pumnal...
 Neliniștită și mândră
 precum încăpățânarea memoriei.

LUCIAN MĂNĂILESCU

Fluctuat nec mergitur

(Călătorie la Paris)

(I)

Vineri dimineața, 18 iulie 2007

Suntem în avionul mare cât o șură, compania Air France. Silvia este la primul ei zbor cu avionul. Eu sunt mai bătrân cu 220 de zboruri, o bunicică parte a vieții mele am fost în aer. Sunt semn de aer cu foc... Când pornește avionul, când te înalți deasupra pământului, parcă începe o altă lume. Ești la începutul lumii. O temporară spălare de lumea de jos. Cu Silvia, suntem la primul nostru zbor împreună; primul din cele 8 zboruri din acest an 2007, cu rezervările făcute. La Chagal, numai logodnica plutește în văzduh, iar flăcăul stă pe pământ, rolul său este să fie țărșul.

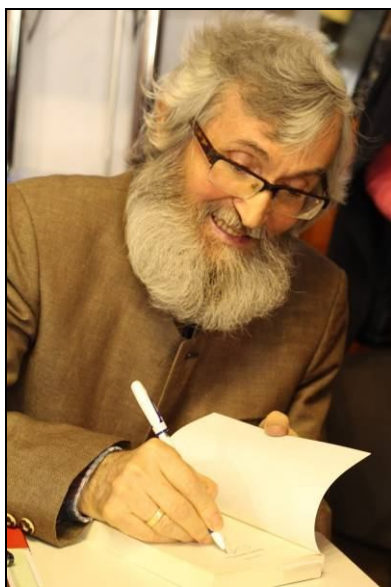
Silvia privește prin gemuleț, să vadă planeta de sus. Apoi citește 74 de pagini din romanul-eseu *Ceikovski*, de Nina Berberova (Silvia are o viteză mare la citit, și ține minte tot ce-a citit, aș trece-o la categoria fenomen). Apoi ciulește urechea la difuzorul care anunță că traversăm Dunărea (deasupra Vienei), dar n-o vedem, căci sunt norii: zburăm deasupra norilor, la 10000 m. Norii trec și mai trec trei ore. Am privit, am spionat scoarța Terrei, am vorbit, am ronțait ceva, am adormit. Asta fac și astronautii în aer: privesc, spionează cosmosul, ronțăie, sforăie.

Aterizare pe aeroportul Beauvais

Controlul pașapoartelor este simplu și mecanic, căci suntem în U.E., un fel de țară mare, în care intră și Franța, despre care am învățat la școală că este decadentă. Între decadentă și înapoiere este o diferență respectabilă. În România, salariile sunt de 12 ori mai mici decât în Franța. Despre România, pot spune că este o țară *precursoare*: adică peste un timp, toată Europa va arăta ca România...

În autocarul Beauvais-Paris, Silvia este numai ochi și admirație. Treceam în viteză prin burgul Beauvais, ne vom opri cândva aici să vedem catedrala. Drum prin plaiuri ondulate mioritic. În mintea Silviei, câmpurile și luncile se transformă în muzică. Nu-ți vine să crezi că țările astea industriale mai au crânguri superbe și sute de hectare de verdeață.

Treptat, admirația se prefăce în

moțăială. Moțăiala e un aspect al admirației. În autocar, omul moțăie sau sforăie, somnul scurtează călătoria și lungește viața.

Se apropie Parisul, se văd primele construcții, inumane, adică beton, industrie. Șoseaua e tixită de camioane și mașini matinale. Viața lor e alergare și gaze de eșapament, cu mari foloase pentru toți. Cursa vieții.

Paris, fiul Senei și al Luteției

Am intrat în Paris, în Parisul autentic: fiul Senei și al Luteției. Parisul cu blazonul lui istoric: o corabie pe valurile Senei, și deviza „*Fluctuat nec mergitur*”, adică „Se clatină, dar nu se scufundă”...

Îi spun Silviei:

–În fața acestui blazon, vom conștientiza univăritatea fluctuației. Oare nu așa ar suna și deviza României? Se tot clatină de 2000 de ani, dar nu se scufundă! În fața acestui blazon, sau ne vom confrunța și noi amândoi cu această întrebare: Asta este și deviza cuplurilor ideale? Și spaima de fluctuații se preschimbă în dulceața clatinărilor, ca să nu se scufunde... Este o formulă care funcționează!

Silvia răspunde: Înțeleg că vezi Parisul ca o psihanaliză...

Zic: Un pelerinaj te înnoiește cât o psihanaliză!

Silvia: Înțeleg că o psihanaliză-pelerinaj te vindecă totuși de fluctuații... sau de stilul living apart together!

Zic: Rezon! Silvia pune degetul pe rană.

Nimburi orbitau pe capetele exilaților

Pentru mine, Parisul e o supra-punere de amintiri. Cu el am început ieșirile în lume, după revoluție.

La Paris, am tocat prima bursă de după revoluție, înfulecând Orient (școli indiene pe rue Sebastopol; școli zen la dojo Deshimaru), înfulecând Occident (școli rebarthing, sofrologie, preotese druide), înfulecând emigrație română.

Toți confrății din emigrație aveau un cerculeț fosforescent deasupra capului, pentru că așa erau vremurile: după ce fugeau din România, de îndată ce ajungeau la Paris, chiar în gară, li se pune pe cap un cerculeț de sfânt liber.

Grație acestor cerculețe, ei obțineau ceva beneficii, dar erau și riscuri: securiștii în misiune îi reperau repede, și-i cotonogeau sau îi racolau.

La prima mea bursă pariziană, în 1990, aceste cerculețe de sfințșori încă orbitau pe capetele exilaților faimoși prin exilul lor. Dar în majoritate s-au stins repede, conform zicalei: *Sic transit gloria mundi*.

Însă imediat după revoluție, ziceam, cerculețele lor erau splendide. Le-am vizionat repede, bănuiam că se vor stinge iute, unele chiar începeau să se topească sub ochii mei. Unele erau de conjunctură, altele erau binemeritate.

Matei Vișniec avea un nimb albastru-electric, chiar meritat. El m-a și ajutat să obțin cazare la complexul studentesc, unde el însuși rezida, într-o garsonieră. El îi ajuta cu cazarea în campus pe toți confrății români care năvăleau la Paris după revoluție, scăpați din țercul patriei.

Monica Lovinescu avea un nimb mare, semăna cu cercul din jurul planetei Jupiter, am îndrăgit-o pe loc când am vizitat-o la „Europa Liberă”, iar dânsa mi-a luat urgent un interviu pe care mi l-a plătit cu 600 de franci (100 de dolari), mai mult decât salariul meu de redactor pe o lună, în țară.

Virgil Ierunca avea în jurul capului un cerculeț sedefiu, de-o mare frumusețe, și Monica Lovinescu îmi zicea că Virgil se dădea în vânt după dezvoltările mele sofrologice sau zen, care pe ea o lăsau rece. Virgil Ierunca mă invita la o banană flambantă, la bistroul chinezesc, și-mi zicea:

„La acest bistro, mă întâlneam cu Mircea Eliade, Dumnezeu să-l →

VASILE ANDRU

ierțe, și mâncam câte o banană flambantă!”

Întrebam: „Eliade credea în Dumnezeu?”

Dar la întrebarea asta răspundea Emil Cioran, sceptic și hâtru: „Eliade credincios? Voyons! El cunoștea toți dumnezeii pe dinafară, și-a petrecut viața descriindu-i...” Voia să spună că Eliade e vast, e profund, dar nu credeva: cunoștea toate religiile revelate, dar nu s-a dedicat uneia anume.

Când am văzut cercul radiant pe creștetul lui Cioran, mi-am dat imediat jos pălăria și m-am înclinat. Cioran avea un nimb auriu, de care unii ortodocși se speriau, întrebându-se în șoaptă: „Ce ne facem dacă Domnul ne va obliga să-l canonizăm, într-o zi? Ce ne facem, pe unde scoatem cămașa?”

Vestitul hermeneut Vlaicu Ionescu avea deasupra capului un brăuțel sclipitor, cu steluțe. Venise chiar atunci din SUA, unde își avea exilul său, legenda sa, și mi-a oferit cartea lui masivă, cu interpretări despre profețiile lui Nostradamus, interpretări până la zi, unde tâlmăcise și împușcarea lui Ceaușescu. Dar admiram cercul eteric de deasupra capului său, cerc ținut cu steluțe, pentru că magistrul se ocupa de astrele.

L-am întâlnit repede și pe Țepeneag, cu nimbul său oniric și pragmatic, totuși. Confrății din exil se prezentau voios de îndată ce-i sunam la telefon. Astaloș m-a invitat la el acasă, și el cu un cerculeț de emigrant norocos deasupra capului.

„De unde-i scoți așa repede, tata?”, mă întreba Tamara, fiica mea, avangardistă fără voia ei, obligată să devină franțuzoaică la 7 ani. Tamara urlase tare când au vrut să-i înșurubeze nimbul pe creștet; s-a zbatut, a plâns amarnic, și l-a zmulș și l-a aruncat la vamă. Dar mitogenul de serviciu i l-a înșurubat rapid la loc, cu nituri de aur! Era un nimb mai frumos decât am văzut la alți emigranți, avea o strălucire intensă, dar ea nu suporta ornamente din astea. Însă până la urmă, ziceam, s-a ales și ea cu un nimb de cetățean al lumii libere.

Îi zic Silviei, care-mi vede buna dispoziție, contrastând cu morocănoșii călători:

-Parisul este o suprapunere de straturi de amintiri, ca o patrie alternativă. Chiar aceasta e definiția patriei: un balmuș de amintiri!

Îi povestesc și Silviei, selectiv, des-

pre tinerețea pariziană (tinerețe tomatnică). Despre entuziasmul yoghinului Mario Vasilescu la prima sa vizită în Paris: îi plăcea să ia o cafea la mese pe trotuar, să privească strada și oamenii ca un film atemporal, îmi zicea: „Îți dai seama câte straturi de istorie sunt aici, și cum fiecare piatră pe care-o calci e amprentată de pașii a zeci de generații...”

Deodată, prezentul sec, citadin, întrerupe filmul trecutului. Adică, autocarul Beauvais-Paris intră lent pe poarta autogării.

Numai Fulgence-Marie face un metrou valabil

Acum autocarul oprește la cap de linie, lângă metrou Porte Maillot, care ne pică bine. Stația Porte Maillot este chiar istorică: prima stație din vasta rețea de metrou parizian: la anul 1900, s-a inaugurat prima linie, între Porte Maillot și Vincenne. Șeful lucrării era inginerul Fulgence Bienvenue. Numele Bienvenue se traduce: bun-venit! Fulgence-Marie pare feminin. Fulgence poate fi tradus Fulgențiu sau Fulgenția.

Metroul din Paris este logic, deștept, rapid. Când eram în Mexic, am auzit că același inginer Fulgence-Marie a proiectat și metroul din capitala mexicană, tot deștept și logic. E o încântare să mergi cu metroul din Ciudad de Mexico, e uimitor de deștept. Metroul din Londra este mai obositor, nu știu cine l-a făcut.

La biserica exilaților

Acest metrou deștept ne duce iute la Biserica Română „Sf. Arhangheli”, unde vom fi găzduiți. Relația mea cu această biserică este pe bază de 1990, când am fost prima dată, și când mi s-a părut foarte stranie: Am găsit aici o populație de seră, o colecție de etnici interbelici, unii cu legende personale, alții cu răni necicatrizate, alții cu spaime și speranțe, alții boieroși. Vedeai aici chipurile emigrației. Li-

Vasile Andru, Matei Vișniec, Damian Necula

niștea îi unifica doar aparent, căci se păstrau diferențele de fostă clasă, autonomii prudente. Era un amestec bizar și românesc, moldo-valahi extraterestri. În 1991, am revăzut acea lume fracturată, într-o noapte la înviere, și mi s-au părut oameni care ieșeau dintr-un ascunziș. Erau resturi ale României Mari, salvații din dezastru. Aici cântase în strană și Brâncuși. Pe aici trecuseră și Eugen Ionescu și Emil Cioran.

Relația mea cu biserica s-a reactualizat prin 2002, cu preotul Const. Târziu. Mie mi-a făcut mult bine, m-a găzduit la biserică ori de câte ori veneam fără cazare aranjată dinainte. Vedeam adesea emigranți săraci care veneau și părintele Târziu le dădea ceva bănuți sau le aranja un loc de muncă. În biserică, erau și lupte pentru putere, un consilier bisericesc mi-a spus: „Știi, biserica asta este o vacă bună de muls...” Îmi spunea despre procesele pentru bani, între consilierii bisericii. O vacă de muls? Păi deh, conform zicerii apostolului Pavel: „Păstorul este îndreptățit să se hrănească cu laptele turmei.”

Părintele Târziu este vechi emigrant, în Canada, în Franța. Își ținea personalitatea făcând din biserica aceasta o biserică a exilaților. A jucat o carte bună. Iar biserica și-a păstrat faima de „Biserica exilaților” multă vreme după Revoluție, când nici nu mai existau exilați, ci numai emigranți și nomazi, care-și însușeau numele de exilați ca un titlu de noblețe sau o castă legendară. Părintele Târziu încă se mai ținea autonom, nealiniat la obediența Patriarhiei, și asta plăcea mult emigranților, care detestau în bloc criptocomunismul postdecembrist sau câțiva care aveau nostalgii de dreapta.

Acum, părintele Târziu lipsește din Paris, e în România la parastasul părintelui Gheorghe Calciu Dumitreasa. Așa că ne primește părintele Dan, ne descuie camera de oaspeți. Părintele Dan: masterand, înalt, isteț, iar la predică îi vom lăuda claritatea ideilor și acuratețea limbii române.

După ce ne instalăm, părintele Nistea ne pofteste la masă, la un restaurant italian din apropiere, Rue des Ecoles. Primim invitația nu atât pentru burtă (în genere, detestăm restaurantele), cât pentru cunoaștere și convorbire. Nici mâncarea nu-i de aruncat aici. Minestrone, pasta asciutta, îți creează o stare de negație a →

postului (e vinderi, dar suntem călători, ca atare părintele Nistea ne dă dezlegare pe loc!). Surpriza a treia este o *tiramisu*, bună ca la sursă.

Mâncând, comesenii fac politică acerbă, ca tot românul patriotic. Subiectul fierbinte: Mâine, referendum Băsescu.

Toată diaspora îl susține frenetic pe „bădița” Traian. Adică, vor pune ștampila pe NU („nu destituire!”). Acest NU este foarte derutant pentru votanți, este o capcană psihologică întinsă de puciști, care speră că votanții, pe care-i consideră chiori și proști, vor pune ștampila pe DA.

Sâmbătă, aflându-ne la urne, la Ambasada Română, o doamnă evlavioasă, îi spune preotului Dan: „Trebuie să punem ștampila pe DA, ca să câștige Băsescu!” Nu-i chiar sclerotată femeia. Dar psihicul omului așa lucrează: afirmă prin DA. Cum să afirmi prin NU? Și, din deruta acestei babe pariziene, Băsescu a pierdut un singur punct la circumscripția Paris. Așa că în capcana puciștilor a căzut doar o biată babă.

Vecernie la Notre Dame

În catedrală, faci experiența vastității. Tu nu mai ești tu, nu mai ești trup, ești istorie religioasă, ești prezent liturgic, contemporan cu Mesia, părtaș la postumitatea Sa, la moștenire. Și auzi: „Faceți asta în amintirea mea.” Ca și cum ți-o spune în acest moment, pe latinește, pe limba ancesrelor. Suntem plini de Lumină lină, imnul vecerniei. Silvia este încântată de concertul de orgă care a însoțit vecernia. Cum dânsa are și cultură muzicală, a trăit altfel decât noi acest crescendo al emoției religioase.

Întâlnire cu Tamara, în această lumină care, din lină ce părea, devine clocot.

Ieșim, mergem la Fântâna Saint Michel, reper romantic în Parisul etern. Multă lume fericită, deși indiferentă la aripile desfăcute ale Arhanghelului de la Fântână. Mergem la un bistro din apropiere și luăm o Pină Colada și o gustare. Tamara o iubește pe Silvia, între ele se face o relație strong, din acelea bazate pe frustrare și pe singurătate. Nu singurătatea străiniei, ci singurătatea omului pe pământ. Ele se încing la o discuție care mă exclude pe mine, căci totdeauna un bărbat este în plus când se află lângă două femei, care vor face imediat o conspirație.

Rugă

Nu trebuie să mă cunoști
să-mi împlinești visul,
nici să mă vezi sau să mă auzi,
te știu eu și e de ajuns.
mâine, pe înserat, te aștept
pe malul mării, într-o ulcică;
să vii singur, fără vreun gând;
ia ulcica în brațe cu grijă
nu te uita ce e înlăuntrul ei,
e mai bine să crezi că e nisip.
Aruncă-l spre cer,
vântul va ști unde să-l poarte,
locuința mea
se pierde în mare.
nu trebuie să mă cunoști
ca să-mi împlinești visul

Cer de frunze

Vreau să adorm pe un pat între
anotimpuri,
din iasomie și fulgi cu șapte margini,
să mi se topească pe buze câte unul
pe zi,
îmi vei rămâne pe trup, de vei muri
odată cu zorile.
vreau o scară până la nori sau până
dincolo
și un hamac din mâini întinse,
împreunate ca pentru închinăciune,
să-mi leagăn iubirea pe verticală
până când îmi va amorți palmele
și voi cădea în genunchi.
atunci nu-mi va mai trebui decât o
bancă,
cu un cer de frunze deasupra și
dedesubt,
sub care să adorm
cu gândul la iubirea noastră dintre
anotimpuri

Atingeri

N-am ajuns până aici ca să plec
la fel cum am venit;
ce sunt fluturii?
m-ai întrebă după
ce m-ai trăit privit
o noapte întregă,
sărutările tale –
tatuajul trupului meu.
definiția iubirii.
ți-aș răspunde la orice întrebare,
numai să-ți văd buzele
conturând litere
pe pielea mea
noapte de noapte;
totuși,
ce au fluturii în stomac
când sunt îndrăgostiți?
n-am venit aici ca să mai plec

vreodată;
îmi plac aripile de flutur
care îmi cresc odată
cu fiecare adiere a ta,
nu mi le reteza, nu vorbi,
doar atinge-mă;
am venit să rămân

De-o vreme

Mă vezi mai frumoasă de-o vreme
și aerul dintre noi devine tot mai
fierbinte,
până sufletele ne ajung pe buze,
sărutarea se zbuciumă-n van să stingă
focul;
neputincioasă, îl întetește,
singura plăcere vinovată.
mi-e părul mai bălai,
decolorat de soare sau de mângâierea
ta
și-mi miroase-a iasomie, a flori de
măr,
ochii mei verzi cu fiecare dimineată
în care te trezești iubindu-mă.
genele te-ntorc din drumul tău,
te sting și te aprind,
pălăiri de aripi ce te cheamă
și te alungă.
poate-mi auzi vocea cum întinde
brațele-n spre tine și ajungi să crezi
nimeni nu te mai poate cânta
îngenunchind orele.
da, dragul meu, sunt o visătoare,
am cunună de stele pe tâmplă,
roua-mi sărută tălpile,
mă vezi mai frumoasă de-o vreme,
de când te răsfrângi în ochii mei.
Să nu uităm anotimpul și clipa
aceasta

RALUCA PAVEL

Ocean întors

LITERATURA BUNĂ MOARE(?), DAR NU SE PREDĂ!

(III)

Nu altfel stau lucrurile atunci aducem în discuție autori precum: Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan, Nicolae Băciuț, Matei Vișniec, Alexandru Mușina, Nichita Danilov, Petru Roșoșan, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Bogdan Lefter, Ion Mureșan, Liviu Antonesei, Olimpiu Nușfelean, respectiv cei care, vrem-nu vrem, au format nucleul *optzecismului* românesc și, într-un fel sau altul, sunt *arondați* „Cenaclului de luni” patronat de criticul literar Nicolae Manolescu. Ei sunt cei în jurul cărora gravitează, fără doar și poate, creația literară a perioadei, dar, prin extensie, cu ramificații rezonante care au asigurat valoare nu doar *șaizecismului*, iar operele și timpul aveau să confirme acest adevăr...

Însă, parcă... epuizată de efortul perioadelor anterioare – *șaizecism*, *șaptezecism*, și *optzecism*, dar și glumind puțin, următoarea perioadă – *nouăzecismul*, continuată apoi cu *douăzeciismul*, ca să rămânem în perimetrul limitat al unui deceniu – părea să nu mai aibă resurse pentru a da literaturii nume, nici atât de multe, nici atât de importante și, ierte-mi-se, nici atât de valoros-reprezentative. Abia-abia de reușesc să iasă în evidență câteva nume de scriitori în încercarea de desprindere dintr-un întreg care, fie și aparent, devenise nepregătit, dacă nu cumva neputincios. După cum se poate constata cu sinceritate și realism, libertatea exprimării literar-artistice, cu precădere în lirică, nu s-a dublat de valoare decât în câteva cazuri, dânsese fiind, de fapt, cele care traversaseră fără prea mari „zguduiri” *decembrele-optzeci-și-nouă* și continuându-și scrierea operei cu profesionalism. Aceasta, însă, nu a salvat generația *nouăzecistă* de la valoarea îndoielnică a multor autori apăruiți, tumultuos, după 1990. Inflația de cărți, autori, edituri și reviste a fost, și continuă să fie, un proces evolutiv care nu prea a fost util literaturii naționale, să recunoaștem! Timid, câțiva critici literari mai responsabili în fața actului de cultură, au acționat prin comentariile lor

semnalul de alarmă cum că, îngrijorător de mult, creația literar-artistică a apucat-o pe o pantă la capătul căreia, unde-o fi el, așteaptă groapa comună a mediocrității cu secțiunea sa anonimă. Autorii din mai toate genurile literare, bineînțeles că s-au revoltat pe loc țipând isteric și tânguitor: „*Ce, iar ne cenzurează cu ideile lor de tip comunist? E libertate? E! Avem voie să creăm artă? Avem! Trebuie să ne facem rost de personalitate? Yessss! etc., etc., etc.* Și astfel a început marelui asediu (scuze: parcă așa fi scris *desfrâu...*) prin construcția, la figurat vorbind, a noului Cal Troian odată cu invazia miilor de agramați, semianalfabeți, semidocti, sfertodocti, precum și de cei care, însăilând două-trei versulețe stupide, sau publicând volume insipide de versuri sau/și de proză se cred genii, astfel contribuind din plin la distrugerea nu doar a dorinței de lectură, ci și, exagerând puțin, a literaturii naționale prin deturnarea ei spre binefăcătoarea mediocritate. Aici este strict necesar să ținem seama că forțele negativ-negativiste sunt cu mult mai stăruitoare și *mai* puternic solidare decât cele ale binelui, iar ele se susțin printr-o reciprocitate a mesajului artistic într-adevăr impresionantă. În paranteză fie spus, mulțimea de cărți/titluri apărute după '90, fără să se țină seama de valoare, a fost facilitată pe principiul „corb la corb nu-și scoate ochii!”, adică, de la un conducător de revistă slab, sau de la un editor de același calibru n-are rost să te aștepți la apariția creațiilor de valoare. E un non sens.

Dacă-mi impun să forțez lucrurile pentru a constitui o contrapondere, cu o balanță imaginară, scafa balanței *șaizeciste* va atârna aproape îngrijorător de greu în defavoarea

optzecismului și *șaptezecismului*, iar în ceea ce privește comparația cu cele trei perioade, sau cu oricare dintre ele, rezultatul ca atare devine... jenant. Afirmția mea se bazează pe o realitate greu de contestat: după un sfert de secol, iată, este pur și simplu riscant să pomenim nume-personalități în contextul literaturii actuale, să nu spun contemporane, termenul comparație sunând destul de desuet. Și-atunci, ne întoarcem la cititorul-receptor de operă literar-artistică, respectiv cel care se întreabă, logic, ce se întâmplă, în condițiile în care între el stă pe o margine de prăpastie, iar autorul pe cealaltă margine. Între ei, hăul se lărgeste adâncindu-se. Cum de, în doar două-trei decenii, creația literară, sub toate formele și aspectele ei, în loc să fie o punte spirituală între cei doi poli, este tot mai mult și mai acut un fenomen de indiferență. Ca să nu-i spun înstrăinare. Acestui fenomen cu greu îi fac față doar câțiva autori, tot mai puțini, între aceștia numindu-i aleatoriu pe Cristian Popescu, Daniel Bănulescu, Ioan Es. Pop, Aura Christi, Ruxandra Ceserea-nu, Caius Dobrescu, Mihail Gălățanu, Iulian Boldea și alții câțiva, desigur, dar nu contează atât de mult numărul în comentariul de față cât valoarea comunicării, claritatea mesajului... Pentru că, să fim sinceri, libertatea din '89 nu a dus la creșterea automată a valorilor, ci, din nefericire, dorința de afirmare și posibilitatea oferită de noul sistem s-au soldat cu producții literare sub formă de avalanșă. Libertatea de a scrie, ca o consecință a noului sistem social-economic și cultural, a umplut rafturile librăriilor – câte mai sunt – cu maculatură scriitoricească în care figurile de stil – unele chiar pentru a camufla incultura și lipsa de cunoaștere a lungimii de undă pe care trebuie transmis mesajul operei de artă – abundă și contribuie la alambicarea și încifrarea creației. Despre normele gramaticale și respectarea lor, să nu mai vorbim! Acest aspect a fost acceptat și numit cu predilecție de tinerii comentatori – critica de întâmpinare, adică – *noul tradiționalism* în cadrul căruia este fixat cu destul zgomot la început, dar pierdut „pe drum mai apoi”, poetul Marius Ianuș despre care Iulian Boldea scrie: „*Marius Ianuș e, înainte de toate, o natură lirică autentică, debordantă, pentru care rostirea* →

DUMITRU HURUBĂ

poetică nu e decât un alt registru al trăirii. „*Ianuș. Marcă înregistrată*” (Vatra, nr.4-5, 2007). Și, exemplul: „*Există o cărare ascunsă sub zăpadă./există un drumeag acoperit de fum./exist-un sens al vieții acestei și-o răsplată/a celor care-n taină găsit-au acel drum./Există o cărare și-un sens final al vieții./există-n Cer un cântec răscolitor și bun./exist-o viață lungă sortită tinereții/eterne-a celor care înving veacul nebun./Există o cărare ascunsă sub zăpadă./exist-un drum de taină, învăluit în fum./exist-o apăsare în inima ce-i gata ca să urmeze pașii Mielului Cel Bun.*”

Și cam atât.

Mai important, cel puțin pentru unii comentatori, e un fel de ramificație cu terminație într-un suprarealism deteriorat de texte teribilisto-individualiste greu de integrat în vreun curent literar, oricât ar fi el de îngăduitor. De-ceea i s-a și găsit un nume care-l salvează de la pieire: *Fracturismul*, în care pot fi încadrați, între alții, Ionuț Chiva, Dan Sociu, Elena Vlădăreanu, care și sunt publicați fără reticențe, cu oarecare optimism și, adesea, însoțiți de comentarii laudative... Astfel, Claudiu Komartin nota în 2005: „*Ceea ce îl individualizează pe Ionuț Chiva în raport cu ceilalți prozatori debutanți aparținând conținutului inegal propus, prin colecția Ego, este coerența romanului construit cu migală de ceasornicar, dar și cu o solidă, dobândită «știință» – fiindcă nu doar instinctul de prozator funcționează la el. Și tocmai fiindcă nu recurge la un facil happy-end, după o poveste care în ultimele ei cadre este foarte încordată, preponderent vizuală, cinematografică, Ionuț Chiva face dovada că este, prin volumul său de debut, unul din «campionii» prozei tinere din 2004.*” Și, încă:

Bogdan Alexandru Stănescu: „69” este un roman greu de situat, un parțial roman al interiorului ce continuă și o poveste destul de captivantă și reușește să reflecte reușit viața unei generații realmente «post-Revoluționare», viața sub zodia circului.” (În *Ziua literară*, 4 septembrie 2004);

Matei Martin: „...un roman autobiografic, vital (poetic, cred eu – din p..., ar spune autorul...”

Constantin Stan: „Ionuț Chiva are o ureche formidabilă, are un simț al limbii teribil și o forță a gândirii

care fac ca nimic să nu fie trivial, nici măcar ticurile verbale «golănești», slobode ale personajelor. Limbajul frust își află o puternică justificare, așa cum nu prea se întâmplă în multe dintre scrierile colegilor săi de generație.”

Andrei Terian: „69” rămâne un debut concludent, a cărui reușită ține de capacitatea unui histrion limbut și versatil de a recicla cele mai diverse limbaje și convenții literare.”

Ionuț Chiva (într-un interviu): „Ce să zic, cartea mea e foarte frumoasă (cum trebuie să și fie o carte), are acea caracteristică f.f. simpatică...”

I-auzi! După o asemenea prezentare a unei cărți de către autorul ei, cititorul poate-avea o senzație de subestimare, ca să nu spun de acută și ireversibilă boală oarecum necunoscută...

Aceasta în timp ce romanul „69”, al respectivului autor, începe așa: „*E marți și porcăria începe să fie din ce în ce mai mare. Vară, la mare, la soare, fix din pulă. Îmi trag, în schimb, picioarele, stîngul după dreptul după stîngul, prin Marele Oraș (cum ar zice un parabolic) în care nu pot să spun că, după 9 ani, mi-am găsit vreun rost.*”

Citat-text care ne amintește de primele șase cuvinte ale unui alt roman din literatura postdecembristă: *Băgău*, semnat de Ioana Bradea: „*Sunt o doamnă, ce pula mea!*”

Edificator, nu?

Apoi, pentru a invita la lectură actualele generații de cititori, fără să fiu crezut negativist, sau cel puțin cărcotaș, dar și fără a mai lungi povestea despre literatura de după '89, mă voi folosi de comentariile câtorva critici mai cunoscuți...

Al. Cistelean: *Linia expresionistă a optzecismului, aproape uitată, a fost reactualizată (și spre norocul ei de poeți de mare forță – Marius Ianuș, Dan Coman, Claudiu Komartin în primul rînd). Cel puțin în poezie cam acestea îmi par a fi fost modelele de presiune, iar linia expresionistă a avut, cum zic, mare noroc (mai ales că a știut să integreze biografismul și autenticismul într-o structură turbionară și spasmatcă a discursului).*

Daniel Cristea-Enache: „*Elena Vlădăreanu are o mișcare de pendul: bună la debut, catastrofală la a doua carte, din nou bună în a treia.*”

Comentarii apărute în revista *Vatra* nr. 3/2009.

În acest context, lărgind puțin arealul creației, mai pot fi adăugate și alte nume de autori, în special poeți, care, oricât am forța lucrurile, nu-i putem implanta vreunei generații fără a risca. Și i-aș pomeni aici doar pe Dan Coman și Teodor Dume – ceva-mă mai cunoscute...

Nici vorbă să cred măcar o clipă că discuția pe această temă se va epuiza vreodată, dar aș vrea ca, nu datorită neapărat argumentelor mele, tema și subiectele abordate să constituie un mic semnal de alarmă pentru cei care-și doresc afirmarea pe plan literar.

Fiindcă, fără o bună comunicare – nu-i spun ideală! – între autor și cititor, relația se va deteriora treptat, până la căderea în derizoriu, de fapt până la... (auto)distrugere, pentru că procesul de înstrăinare interumană se află în plină și periculoasă ascensiune, iar aici, sentimentele, au un rol extrem de important având în vedere că forța lor este tot mai mult și mai acut direcționată spre indiferență și înstrăinarea dintre oameni de vârste diferite, dintre oameni în general.

Și, aproape de relația interumană, mă voi folosi de un argument solid, zic eu, al următorului citat: „...opera oferă o dublă mărturie de sine: artistul are într-adevăr pe deoparte asprul destin de a surprinde obscuritatea profundă, indescifrabilă, a realului, iar pe de altă parte de-a asocia într-un mod nou semnele emise de referenți în universul cultural și ideologic al propriei epoci, proces prin care el participă la natura socială a structurilor literare, de care este condiționat, fie că favorizează sistemul de așteptări ale societății, fie că se pune în antagonism cu acesta.” (Maria Corti, *PRINCIPIILE COMUNICĂRII LITERARE*, Editura Univers, 1981, pag. 39).

Iar acum, la finalul comentariului, încercând să găsesc măcar câteva nume „solide” de scriitori și de opere din interiorul ultimului sfert de secol – 1990-2015 – descoperim, poate cu subiectivism, că nu prea avem cu ce contrabalansa cât de cât cu o perioadă identică de dinaintea '89-lui.

Și nu e deloc vesel...

Cvintetul de Brahms

Pace cu sila. Botox. Petrol. Teroriști.
Slănină. Mâțe moarte.
Politica de stânga dezumanizată.
Dreapta, deja carbon.
Marx și înghețata Napoca.
Americani, stăpânii planetei.
False pretexte. Ruj și melancolie.
(Dintr-o perfuzie ar picura Brahms.)
Într-o parte politică, în alta xenofobie.
Dincolo, rasismul rasismului.
Eglogă și ciorapi.
Le pui pe toate în ordine dar
ordinea la cărți înseamnă dezordine.
Am numi asta cadentă.
Am înțelege pe rând.
Am bea un răget de leu cu Chomsky.
În fața unei plasmă
din care curge ciudă.
Colonie aici, colonie dincolo. Pe
președinte l-au numit guignol.
Altul e șters și scrobrit. În curând va fi
seară-eseu.
Vor trage mielul de cele patru
picioare.
Îl vor jupui cu lașitatea undeva în
Montmartre.
Să curgă sângele ca o santinelă-n
Clichy.
Inaderențe psihologice.
Sex care nu mai e sex, ci un fel de
bâzâit,
un fel de muzică de fond pentru multe
milioane.
Turn babel de dimineța până seara.
Dacă spui că ești român,
moare filigranul-n bancnote pe o rază
de trei kilometri,
intervine toamna biometrică.
Bătrânețea. Senilitatea care
topește cheile în adânc. În crustacee.
Metrou, linia 2, țigani. Cu vioara. Cu
vioara Parascheva.
Un ban cinstit, o viață de-a surda.
Calendar, inbox. Mailuri la care nu ți
se răspunde.
Ca și când ai hrăni copiii altuia.
Aluat și funingine.
Avioane ieftine căzând să testeze
pământul.

Ca un pigment tare.
Arșiță, fugă. De colo-colo.
(Dintr-o perfuzie ar picura Brahms.)
Nu e bun tot ce e în Apus.
Nu e rău tot ce e acasă.
Copilul a spart stetoscopul și l-a făcut
pușculiță.
Uneori de aceea se comută vasele de
sânge și cresc
porci în puls. Încetăm crăciunul,
radem metafizica.
Luăm stânga în brațe.
Religie, nereligie.
Eiffel, gerontofila.

Cămăși putrezite în lumina soarelui.
Culpă și pulpă.
Tot mai puțin pentru om.
Filosofia poate tot mai puțin.
Pentru resurse ne vom fura cât de
curând
brichete, poduri, părinți, scame.
Circulație fără semne
și nu în burta lui Brahms.
Uneori, cvintetul lui pentru clarinet
sună altfel.
Ca o încălecare de mațe într-o Europă
tot mai bolnavă.
Deteriorată de bipuri pe mobil.
De plecarea minților din ele însele.
De tuse neconformă. Sunt corzi
vocale făcute hamac
pentru vorbirea ipocriziei minime.
Ça va? Oui, ça va! Et vous?
Ça va! Et vous? Ça va!
La nesfârșit această mașină de spălat
care
scoate hainele mai murdare de ceva
aseptic:
le face saci. Nu cearșafuri, ca vechii
evrei.
Ci saci de ață dură, bogomilică.
Suntem prea puțin și Europa prea
lașă.
Are la masă aspectul unui digestiv.
E o intermediară.
Cvintetul lui Brahms se-aude
scufundat
în Sena de reumatism a zilei.
E bine cu arme, dar e mai bine cu om.
E o pietruire dură de nedrum. Țștia
au luat-o prin metafizică
dar au luat-o cu cerebralitatea altui
secol.
Schizofrenie. Ceai de tei. Am putea
să-l ascultăm pe Serge Moscovici o
noapte,
să ne tolănim în Sorbona pe bănci și
să auzim vorbind despre poezie
oameni care nu au scris nici măcar un
vers.
Am putea să ne plimbăm înjurând.
Sau să zâmbim oțelit. Cu tot praful.

Se organizează în fața noastră
calvarul falsității,
cu tot mai puțin dialog. Discută mai
mult imaginile noastre.
Strănepotul meu e la doi milimetri de
mine.
Consensul e cât îl observ. Apoi o arde
în alte părți, nevăzut,
liberschimbist. Cu burse Erasmus taie
Europa în două.
Un plămân în stânga, unul în dreapta.
Țigara unui avion doborât de la sol.
De ideologie.
(*Cvintetul de Brahms*,
Cincinalul de Brahms.)

Aerul acestui dezastru îl observăm
fîresc
așa cum observă frunza de mentă
viitura care o smulge. Și totuși o
împropătează.
O face să nu-i pută gura. Să nu fie un
animal.
Pace cu sila. Resurse. Răscoală
minoritățile împotriva
majorității ca să fortifici statul. Să
jefuiești numai, că doar nu pentru ele.
Am spus-o în *Arta imunitară*, am
spus-o în *Manifestul negativist*,
dar cine să mă citească?, acum când
Cvintetul cu clarinet al lui Brahms
însuși nu se aude decât foarte vag,
scufundat în osânza unei balene
sau în grăsimea unui bogat. Pe zărul
lui ar putea așeza
în semn de recunoștință o frunză de
dafin sau o cană
de curent electric zglobiu, manipulat
el însuși cu ceva mai rapid,
să îi ajungă la creier, el însuși cu
facebook, el însuși
pe cruce lăsându-și o mână liberă ca
să dea like, să așeze planetele
în derizoriu, să inventeze formule de
terorism, să disece lumina și să
pună în ea oțel și strategie militară
căci sigur Longinus, când a vrut să-l
împungă sub coastă pe Iisus,
și-a tocit sulița de cutiile negre ale
învinsului din el,
pe care s-a înregistrat vărsarea fierei
în sânge a lui Dumnezeu,
o deltă peste a Dunării, peste a
Nilului,
dinte după dinte formând un tren să
fină ocupată vorbirea,
mutația ei din *h* mut în *hashtag*.
Pace cu sila. Botox. Petrol. Cvintetul
lui Brahms înecat în glicerina.
Doi dinamită. Doi cardiaci. Unul
român. Restul, fiară.
Paris, 22 aprilie 2015

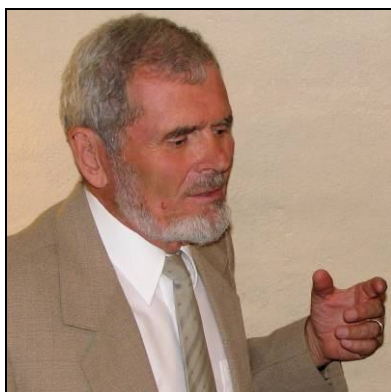
DARIE DUCAN

SĂ NU!...

De câte ori aud strigându-se NU, și se întâmplă destul de des, îmi vine în minte protestul generației de acum vreo 90 de ani, concretizat în manifestul NU, semnat de Eugen Ionescu. NU! Este, poate, cuvântul cel mai angajant, al maximei implicări umane. Să observăm că antonimul DA închide dialogul, nu pretinde nimic, pe când NU presupune altă opinie, nu obligatoriu opusă, dar diferită (ALTA!) decât cea expusă anterior. Poate (și) de aceea mijloacele prin care se nuanțează negarea sînt mai numeroase decât cele de afirmare. De altfel, dacă acceptarea prin DA presupune aderența la ideea comunicată anterior sau apropiată acesteia, negarea presupune diferențiere, care poate îmbrăca aspectele cele mai diferite, de la ceea ce pare a fi la fel, dar nu e (*non idem est si duo dicunt idem*, spunea un dictionar latin), pînă la opusul afirmației.

Pacea care a urmat primului război mondial împlinise românilor un vis, cuprinderea în hotarele aceluiași stat, România Mare, a tuturor provinciile istorice românești. Era o realizare în fața căreia tînăra generație, de parte de a se considera inutilă, afirma nu satisfacție, nu bucurie pentru ceea ce părinții și bunicii lor reușiseră, ci motiv de mobilizare pentru ceea ce le revenea lor, spre împlinirea a ceea ce se reușise. *Înainteșii noștri au făcut România Mare, zicea Mircea Eliade, noi ce facem?!* Întrebarea nu era deloc demobilizatoare, ci, dimpotrivă, declanșatoare de inepuizabile energii. În această atitudine își are explicația incredibilul salt al României interbelice, care în timp de două decenii a ajuns punct de referință al Europei. Pornind de la NU.

După 1990 NU și-a reintrat repede în drepturi. Poate și din cauză că înaintea evenimentelor din 1989 erau luați în seamă numai (mai ales) cei ce strigau DA, afirmîndu-și adevărul la... și la... Dar era un NU diferit de cel de după primul război mondial. Era uneori și un NU coagulant, pe aceeași linie cu cel din 1989, cum a fost cel din 2012, lipsit totuși de vigoare, cu țintă apropiată și limitată, a cărei atingere însemna și pulverizarea ideii. *Jos guvernul* e o manifestare a lui NU, dar o manifestare lipsită de profunzime, un NU zdrumi-

cat, al unor oameni sau grupuri de oameni care nu au generat atitudini creatoare. S-a ajuns astfel, într-un mod ciudat, de la contestarea firească a stăvilor dezvoltării societății (modul revoltărilor în care se abordează problema învățămîntului, a sănătății, a culturii, domeniul etichetat mereu ca prioritar, dar mereu subfinanțat face să fie de mirare rezultatele care se mai obțin!), la contestarea realităților cu efect benefic în evoluția societății. Nu cred să fi existat vreodată idee care să convină tuturor. E descurajant faptul că se bucură de succes, fie el și pentru moment, voci care, din nepriecere sau, uneori, din rea-credință le contestă. Nu vorbe, ci fapte!

Vaccinul a însemnat o descoperire de valoare incontestabilă, care a scutit omenirea de însemnate pierderi umane și de energie, resursele putînd fi dirijate în direcții responsabile de progresul societății. Înainte de 1990 se implementase un sistem de vaccinare cu rezultate benefice indubitabile. Ceea ce se reproșa sistemului era lipsa unor vaccinuri utilizate în alte țări. E știut însă de oricine că orice tratament are și contraindicații (în medicină se afirmă că nu există boli, ci bolnavi!), ca atare vaccinarea trebuie să țină seama de situația concretă a vaccinării. Faptul că neluarea în considerație a recomandărilor și interdicțiilor care au provocat unor pacienți neajunsuri și suferințe, uneori chiar foarte grave, va fi condus la măsuri pentru diminuarea numărului greșelilor a rămas neobservat în afara celor direct interesați, dar a condus și la atitudinea de respingere a vaccinării. Glasul medicilor, cei autorizați în explicarea avantajelor și dezavantajelor, a modalităților de evitare a posibilelor neajunsuri a fost acoperit de corul nechibzuiturilor și nechemațiilor, care contestau valoarea vaccinării. Odată cu zoile rezultate de la spălare,

se arunca și copilul din copăie!

Deconcertantă a fost poziția autorităților, responsabile cu ordinea socială; în loc să intervină prin toate mijloacele pentru clarificarea lucrurilor, contribuind și în acest fel la creșterea autorității cadrelor sanitare, au hotărît ca părinții să decidă dacă vor fi sau nu vaccinați copiii. Se dădea astfel, voit sau nu, cîștig de cauză nechemațiilor, atotștiutorilor; dacă vaccinarea nu e obligatorie, ci benevolă, nu e de mare importanță și poate aduce numai rele. Acestea se văd, avantajele – nu, căci conduceau la evoluție normală. Nu se lua în calcul, iar autoritățile lăsa în plan secundar, riscul prezenței în comunitățile de elevi a celor nevaccinați. Acum lumea a început a se trezi, inclusiv autoritățile, care s-au gîndit că cei ce pun în pericol colectivitățile trebuie să-și asume riscul nu numai pentru propriii copii, ci pentru colectivități mai largi, amenzi consistente fiind doar un mod de sancționare a nerespectării normelor sociale. Pe de altă parte refuzul acceptării la studii în străinătate a celor nevaccinați corespunzător a fost de natură să demonstreze că vaccinarea nu e o hachiță a sistemului sanitar românesc, ci o preocupare a întregii lumi interesate de sănătatea nu numai a indivizilor, ci și a colectivităților, prioritară în anumite situații. Situația putea fi preîntîmpinată prin intervenția mai fermă a autorităților, care ar fi trebuit să găsească modalitățile de anihilare a necunoscătorilor atotștiutori.

Acesta nu e singurul fapt din seria în discuție. Vom da încă unul.

Pe buletinul de identitate și pe certificatele de naștere de pînă în 1989 era înscrisă grupa sangvină a oricărui cetățean român. Considerată la început ca lipsită de importanță, s-a impus curînd din necesități practice. După model străin. Apăruseră la un moment dat și brelocuri pe care era înscrisă grupa sangvină a purtătorului. După 1990 practica a dispărut și dispărută a rămas pînă astăzi, măcar că, în caz de accident, prin această însemnare se putea transmite celor interesați un minimum de informații despre purtător. Mai nou, autoritățile, urmînd modele străine sau la solicitarea autorităților din alte țări, au cerut ca pașapoartele să aibă înscrise într-un circuit integrat, cip împachetat în interiorul copertei pașaportului, →

GHEORGHE MOLDOVEANU

pe lângă informațiile obișnuite, un identificator biometric sub forma unei poze digitale, ce facilitează recunoașterea purtătorului la punctele de frontieră, codul numeric personal și semnătura digitală de protecție împotriva alterării.

Reacția a fost, de această dată, neașteptat de puternică, în fruntea contestatarilor aflându-se slujbași ai bisericii. Că s-a făcut front pentru respingerea încercărilor de a putea fi identificați, la nevoie, toți purtătorii de telefoane mobile era de înțeles: era, amplificat prin rezonanțe, glasul celor ce doreau să rămână neidentificabili pentru fapte reprobabile (identificarea celor ce transmit false mesaje de alertă la 112 de la astfel de telefoane probează că absența numelui lor nu-i face de neidentificat!), ascunzându-se în spatele formulei pretinsei libertăți. Dar să se respingă o activitate în favoarea tuturor, implicând autoritatea unei instituții în cel mai înalt grad umană, cum e biserica, e de neînțeles. Explicația că în cipul cu pricina ar fi înscris numărul 666, numărul diavolului, este puerilă și grotescă. Pentru orice interesat e relativ ușor de explicat de ce sînt utile datele înscrise în cipul cu pricina, cu argumente concrete. Respingerea unui astfel de document pentru că i se pare cuiva că *ceva* nu e în ordine se poate susține numai prin presiune continuă, pe principiul crede și nu cerceta. Este de neadmis ca în biserică să fie expus, la locul cu cea mai bună vizibilitate, un afiș fără nici un fel de legătură cu viața ecleziastică, privind, în cel mai bun caz, viața enoriașilor, nu în legătură directă cu biserica. Ar fi fost de înțeles dacă acel colț ar fi fost destinat comunicării cu enoriașii, dacă, alături de acel afiș ar fi fost și altele, prin care biserica ar fi fost implicată sau s-ar fi implicat, prin slujitorii ei, în rezolvarea unor aspecte de importanță pentru colectivitatea căreia îi aparține, deloc puține. E suficient să avem în vedere doar aspectele prin care biserica interferează cu școala, în care trebuie să fie cointeresată și familia, modalitatea de lucru la care biserica a făcut apel după schimbarea statutului orei de religie în școală: nevoia culturii religioase în formarea elevilor, prin care pot fi influențați și părinții acestora, participarea elevilor la activități extrașcolare de învățare a cântecelor religioase (cîndva nu era

elev de clasa a patra care să nu știe cîntarea Prohodului, mulți dintre ei făcând parte din grupurile ce cîntau în biserică în vinerea Paștilor), implicarea elevilor și, prin ei, a familiilor, în ajutorarea nevoiașilor și a neputincioșilor și cîte, cîte altele.

Și de data aceasta autoritățile au făcut pași înapoi, acceptînd păstrarea pașapoartelor de tip vechi pentru cei ce, pe proprie răspundere, le refuză pe cele de tip nou, în loc de a iniția o campanie susținută pentru explicarea avantajelor documentelor de tip nou și a riscurilor la care se expun cei ce nu le au. A lăsa oamenii să ajungă singuri la concluzia utilității unor acțiuni sau documente, reclamate de noile realități, adică să se dea cu capul de pragul de sus pentru a-l vedea pe cel de jos, ceea ce înseamnă consum inutil de timp și energie, dar și întîrzieri nepermise, devenite uneori irecuperabile, e o atitudine cuminte dar illogică, mintea reclamînd modalități de acțiune, în locul expectativei.

Modalitățile prin care autoritățile au (nu) acționat în impunerea unor norme și realități impuse de evoluția socială (nu avem în vedere situații când solicitările autorităților s-au dovedit a fi aberante, fapt care a condus la anularea regulilor respective!) au generat atitudini ale cetățenilor, ulterior condamnate. A lua atitudine împotriva unor legi și norme abuzive nu e totuna cu nerespectarea acestora. Din promovarea ideii de nerespectare a legilor a izvorît afirmația *legea e o barieră, peste care sar dulăii, pe sub care trec cățeeii* (scuze pentru cacofonie, dar așa e zicala!), *la care se opresc boii*, aici își găsește explicația faptul că se caută nu aplicarea normelor, ci modalități de eludare a lor, în speranța că mîine legea se va schimba. Ba chiar sînt luați în rîs cei ce le aplică.

Legiferarea nu e suficientă. E nevoie de cultivarea atitudinii de acceptare a normelor legiferate, considerate ca determinante, deci obligatorii, în evoluția societății, amenzile pentru nerespectare neputînd fi considerate unica modalitatea de sancționare a încălcării normelor de conviețuire socială. Educarea cetățenilor nu este numai atributul școlii; școala însăși este produsul societății pe care o servește.

VERSURI IEFTINE

Neplecare

Nu e niciun cal prin apropiere
Care să mă poarte departe
De ținutul nesigur din mine
Și gîdele vine iute, iute
Îmi taie capul cu artă
Și-l oferă mulțimii
Să soarbă lapte și miere.

Închinare

Iubito,
Umple paharele astea goale
Cu trupul tău divin
Să putem închina
Ca doi zei cu chirie
Pentru ziua de mîine.

Versuri

Am sa mor in Noembrie
Și am să mă transform în țărănă.
Din ea, negrăită,
Au să răsară flori multe
Care o să-mi rostească versurile.

Zbor

Cînd o să mai îmi treacă o
pasăre-n zbor
Pe dinainte
Am s-o opresc
Și am să plec mai departe
În locul ei.

Pauză

Aș vrea să-mi stai senină
Pe umerii goi,
Să-ți dau hainele jos
Una câte una
Și cînd o să ajungem la zero
Să-mi ceri o pauză argintie.

Confuzie

Cu mare greutate
Ridic o mînă din mormînt
Dar trecătorul timid
Mi-o strînge moale
Și o bagă la loc.

Rugăciune

Lasă-mi usa deschisă larg
Să știu pe unde să intru
Cînd o să am nevoie de tine
Și stai drăguță
Aproape de pat
Să nu ne ia multă vreme
Pân' să rostim Tatăl Nostru

AL FRANCISC

AMURGUL IUBIRII

(XXXI)

Pentru culminația clasică a modernității - Kant, Hegel - subiectul gata constituit este cel care dorește, care tinde spre ceva. De aceea, pentru ei omul este mai degrabă o creație a necesității, a nevoilor sale.

Dar încă de la *cogito-ul* cartezian filosofia occidentală știe că există o lipsă de teme și de viitor a existenței noastre care derivă din calitatea ei de simplă afirmație, din calitatea ei asertorică. Cogito-ul cartezian afirmă că "ne îndoim, deci gândim, gândim, deci existăm", dar existența noastră nu are niciun fel de necesitate și niciun fel de continuitate, este o simplă afirmație. "Acum existăm", cât timp gândim, este o afirmație fără teme în trecut și fără niciun viitor. Problema existențială este să facem din acest "exist" ceva apodictic, ceva necesar, nu numai o simplă afirmație. Ceea ce transformă din asertorică în apodictică existența noastră este dorința celui-lalt. Existăm în manieră necesară doar dacă cineva ne iubește. Ca existent aruncat în lume, omul nu se poate dori singur; el are nevoie de dorința celui-lalt. Pentru că nu putem suporta lipsa de necesitate a existenței noastre, o putem face suportabilă doar suplinind-o printr-o necesitate situată măcar la nivelul obiectului dorinței. Pentru Freud, care, deja în pragul modernității târzii, procedează arheologic, subiectul aparține dorinței mai mult decât aparține dorința subiectului. Subiectul este subiectu dorinței sale și, prin urmare, dorința este de a deveni subiect. Adică, în expresia de mai târziu a lui Lacan, subiectul este organizat în subiectivitatea sa de "obiectul *a*".

Subiectul descoperă în dorință propria prezență la distanță, semnificativul gol al semnificatului absent. În acest sens, omul este mai mult produsul dorinței decât al necesității, al nevoii. Definiția pe care Freud ne-o propune ne apare drept cea mai radicală dintre toate cele de până acum: dorința este dorința de a fi dorit. Dorința nu este atât dorință de celălalt, cum o privire superficială ne-ar putea îndemna să credem, un accent excesiv pus pe obiect, ci este dorință de dorința celui-lalt, dorința de a fi dorit de celălalt. Abia prin intermediul celui-lalt este descoperită propria dorință și se deschide posibilitatea unei relații în care celălalt poate apărea ca obiect, obstacol, concurent (adversar) sau ajutor. Subiectul așteaptă un răspuns definitiv, ultim de la Celălalt, care întârzie să vină și nu va veni niciodată pentru că nu își poate găsi împlinirea (nu poate veni) într-o relație prinsă în limbaj. Cea mai bună explicare a acestei formule este interpretarea pe care Oscar Wilde o dă legendei lui Narcis: Lacul îl plânge pe Narcis nu pentru că ar fi fost frumos, cum spun Orcadele, ci pentru că își putea vedea oglindită în adâncul ochilor lui propria-i frumusețe. Dorința este dorință relativă la dorința altuia, pentru că omul constituit ca subiect din neant, lipsit în chip fundamental de Ființă, dorește să fie ființa care lipsește altcuiva, ființa pe care dorința celui-lalt o instalează în existență. Dorim dorința altcuiva, ne este sete să fim iubiți pentru că în centrul ființei noastre subiective suntem constituiți din neant. Dorim dorința pentru că Ființa s-a pulverizat ca stropii de aur ai stelelor pe neagra suprafață a neantului sau pentru că, la fel ca pentru religiile asiatice, Absolutul s-a dovedit a fi neantul.

TEORIA PSIHANALITICĂ A SEDUCȚIEI GENERALIZATE CA NOU MODEL AL IUBIRII: SEDUCȚIE ȘI PUTERE, SEDUCȚIE ȘI ALTERITATE ROMANTICĂ

Deși psihanaliza nu *tratează* iubirea decât ca un fenomen lateral, la fel cum făcuseră teoria platoniciană și cea spinoziană a dorinței, ea, la fel ca literatura

romanescă, implică o paradigmă a iubirii. Modelul cu care operează este cel al seducției. La începuturile psihanalizei (chiar din 1893), Freud credea că are dovezi clinice ale seducției atunci când în cursul tratamentului pacienții își reamintesc scene trăite în care subiectul (de obicei copil) suferă din partea altei persoane (cel mai adesea adulte) avansuri verbale sau gestuale și manevre sexuale. Dar când începe să se intereseze teoretic mai mult de seducție (între 1895 și 1897), se vede obligat să plaseze aceste scene tot mai timpuriu în copilărie. Conform acestei prime teorii a seducției, traumatismul se produce în doi timpi separați unul de altul: primul timp, cel al seducției propriu-zise, considerat de Freud ca fiind presexual, se impune din exterior subiectului încă incapabil somatic și psihic de emoție sexuală.

Această scenă primă nu face, în momentul inițial, când se produce, obiectul unei refulării. Într-al doilea timp, un alt eveniment, care nu are semnificație sexuală, trezește, prin asociere, amintirea primului eveniment, amintire care produce un efect mult mai important decât evenimentul declanșator și care, din cauza afluxului de excitație endogenă declanșat, este refulată. Freud începe să se îndoiască de teoria sa atunci când descoperă că scenele de seducție sunt uneori reconstruite fantasmatic și că subiectul nu este lipsit de o sexualitate infantilă. Relația lui Freud cu această primă formă teoretică a psihanalizei este însă mult mai complexă. Renunțarea la prima ei formă conduce decisiv, odată cu impunerea ideii de sexualitate infantilă și de fantasmă, la apariția formei astăzi devenite clasică a psihanalizei. Freud nu renunță însă la ideea importanței patologice a scenelor de seducție trăite de copii, a existenței lor reale și a frecvenței lor, dar introduce câteva dezvoltări: scena de seducție reală se produce adesea mai târziu și actorul ei este un copil de vîrstă apropiată de a celui care suferă seducția, dar este transpusă fantasmatic într-o perioadă timpurie și atribuită unei figuri parentale.

AUREL CODOBAN

Eveniment

FESTIVALUL NAȚIONAL DE CREAȚIE ȘI INTERPRETARE

„ANA BLANDIANA”

EDIȚIA A IV-A, BRĂILA

În cadrul Școlii Gimnaziale „C. Sandu-Aldea”, s-a desfășurat, la Brăila, cea de a IV-a ediție a Festivalului Național „Ana Blandiana”, sub semnul *Anotimpurilor Poetice*, binecuvântate de prezența invitaților de onoare – scriitorii *Ana Blandiana*, *Romulus Rusan* și *Nicolae Băciuț*.

Anul acesta, 1252 de elevi, din 36 de județe, au abordat tematica Concursului de Creație și Interpretare, ce s-a aflat sub aureola a două spirite poetice - Ana Blandiana și Rainer Maria Rilke. În urma evaluării, au fost acordate 92 de premii și de mențiuni, susținute de Asociația Culturală „Ars Poetica”. Premiile au fost obținute de către participanți din 29 de județe: Alba, Argeș, Bacău, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brăila, București, Buzău, Călărași, Cluj, Constanța, Covasna, Dâmbovița, Galați, Gorj, Hunedoara, Ilfov, Mureș, Neamț, Olt, Prahova, Suceava, Satu-Mare, Sibiu, Teleorman, Timiș, Tulcea, Vâlcea și Vrancea.

Din județul Mureș, Cristina Cosmina Price, de la Colegiul Național „Papiu Ilarian”, clasa a X-a prof. coord. Raluca Marian, a fost distinsă cu mențiune, la secțiunea Poezie, iar Carla Andreea Loghin, clasa a XI-a, de la Colegiul național „Unirea”, prof. coord. Aurora Stănescu, a primit Premiul II, la secțiunea Eseu.

Zamfir Bălan, Romulus Rusan, Ana Blandiana, Nicolae Băciuț, de voie, prin Brăila

Marele Premiu „Ana Blandiana” a fost câștigat de eleva Alina Dumitrescu, clasa a X-a, de la Liceul Pedagogic „Carmen Sylva”, din Timișoara, coordonator prof. Elena Jebelean.

Lucrările elevilor premiați au fost publicate, sub atenta și inspirată îngrijire a scriitorului Nicolae Băciuț, la Editura Nico, din Târgu-Mureș, în patru antologii: „Copilul din anotimpuri” (poeme), „Dincolo de anotimpuri” (proză/eseu), „Vârsta anotimpurilor” (analiză literară) și „Ana Blandiana - Octombrie, noiembrie, decembrie” (traduceri). Președinții comisiilor de evaluare au fost inspectorii de specialitate: prof. Daniel Kițu, prof. Mircea Bogatu și prof. Anca Lipan.

Momentele artistice au fost susținute de către elevii Școlii „Constantin Sandu-Aldea”, de membrii Cenaclului „Nicolae Băciuț”, precum și de elevi ai Școlii „Mihai Eminescu” și ai Colegiului Național „Gh. Munteanu Murgoci” - *coordonatori*: prof. Gabriela Vasiliu, prof. Dumitra Schipor, prof. Alina Merișor, prof. Valentina Botea, prof. Tatiana Daniela Bercariu; *consulanți*

În mine e înalt

În mine e înalt și întuneric,
Se-aude fâlfăit de aripi sus,
Pe undeva, printr-o fereastră
nevăzută
Pătrunde-o rază murdărind
nespus
Curata beznă care mă-nconjoară
Și-n care-atât de rar te văd
Tu ești în trupul meu supus
Ca o-nflorire-a doua oară
Neizbucnită în petale,
Neînălțată spre declin.
Copilărosul meu prăpăd
Vuietul bolților e doar
Cutremurarea aripilor tale
Tu zbor desfășurat marin,
Între ferestre și altar,
În zbor zbătut spre bolți de
spaimă
Că ai putea să mi te-nchini.

ANA BLANDIANA

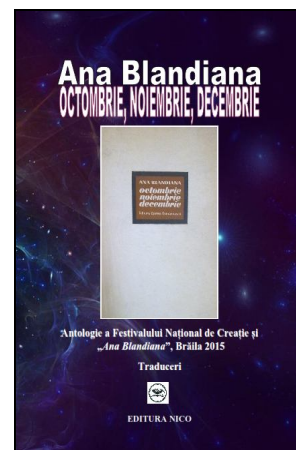
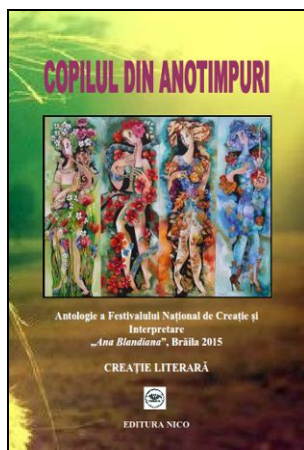
artistică: prof. Gheorghe Antonescu și prof. Nicoleta Brânzia /Liceul de Arte „Hariclea Darclee”.

În parteneriat cu Muzeul Brăilei „Carol I”, s-a organizat și Simpozionul „Vârstele poetice ale anotimpurilor”, care a fost moderat de conf. univ. dr. Zamfir Bălan. La dezbateri, au participat profesori universitari, critici literari și de artă, istorici literari, scriitori, elevi: Silviu Angelescu, Pavel Vușară, Lucian Chișu, Radu Voinescu, Paul Dugneanu, Dalina Bădescu, Corneliu Goldu, Valentin Popa, Irina Anghel.

Ediția 2015 a Festivalului Național „Ana Blandiana” s-a distins printr-o emoționantă manifestare culturală și artistică.

Prof. dr. GABRIELA VASILIU

CĂRȚILE FESTIVALULUI

Debut

SUFLET DE STEA

Eleva Școlii „Mihai Eminescu”, Cristina Vasiliu, clasa a III-a C, „banca de la geam”, debutează editorial cu volumul „Suflet de stea”, Editura Nico, Tg. Mureș, 2015, 66 de pagini, „premierea” sa lirică, în „stagiunea” de primăvară a celor zece ani împliniți, sub semnul inspirației poetice și a imboldurilor venite dinspre modelele sale ilustre, poeta Ana Blandiana și cuvintele calde, ca „o binecuvântare: „Pentru un suflet îngeresc”, de pe pagina de gardă a cărții; poetul Nicolae Băciuț și vorbele sale încurajatoare: „De aici, Cristina Vasiliu începe o lume, i se deschide un drum”, din postfața volumului; și prozatorul Romulus Rusan, care i-a promis Cristinei... o excursie fascinantă prin „America ogarului cenușiu”!

Cartea micuței poetese însu-mează 29 de poeme de o inocență juvenilă, cele mai multe de factură religioasă, cu incantații liturgice, la vecernia de seară, în acorduri molcome de *toacă* și sonorități preclassice ale „Clavecinului bine temperat”, cu grația și smerenia cuminte a rugăciunii unui copil înainte de culcare. O poezie care parcă ar veni din alte vremi, mai blânde și mai așezate, cu dangăt de clopot, ca în „Didahiile” lui Antim Ivireanu sau „Psaltirea în versuri” a Mitropolitului Dosoftei; și o poetă de secol XXI, de-o puritate celestă, care se joacă... „de-a poezia” cu grația inconștientă a creștinilor care mureau pentru credința lor în arenele sacrificiilor Romei imperiale.

Volumul de versuri „Suflet de stea” se distinge ca o ediție de lux, în condiții tipografice de excepție, îmbogățită și de ilustrația în culori-pastel, semnată de pictorița Constanța Abălașei-Donosă, 29 de crochiuri vivace, iconografie tradițională, peisagistică și portrete de copii, care completează, într-o atmosferă celestă, uneori, ușor bucolică, alteori, *compendiul* tematic al celor 29 de poezii.

În cartea Cristinei există structuri lirice, poeme, poezii, neîncredibile vreunei prozodii anume, dar sigur moderne, cu doar... palide aluzii la ideea de strofă, de ritm sau rimă de tip clasic, ca la școală; în afara unor... ușoare „accidente” de rimă împerecheată, poate pentru că dominantă rămâne tematica

religioasă, iar la prima lectură, cititorul, chiar cel fără o minimă cultură ecleziastică, religioasă, va înțelege că singura atitudine convenabilă și responsabilă rămâne doar propria relație cu Divinitatea și că, până la urmă, orice ingerință în interpretarea faptului religios rămâne doar *mistica* intimă imperturbabilă după crezul său artistic, pe o constantă programatică, deși ușor alterată, nuanțată de frământări, ezitări și sincope de conștiință, ca „Missa solemnă”, iar varianta poetesei poate fi acceptată sau nu...

Volumul de versuri din portofoliul spiritual al unei fetei de zece ani, se deschide, la pagina 7, cu un poem de-o puritate angelică, juvenilă și de-o sinceritate caldă, dedicat poetei-model, ca o declarație de iubire și respect nedisimulat, doamnei Ana Blandiana: „Ana în floarea-soarelui”: „Sub raze de lumină, / Privea uimită cu ochi cristalini / Și suflet de crini, / Spre bolta albastră a cerului fereastră / ... / Trezită în altă lume, / Simțea cum petalele florii pe care stătea / Vorbeau cu ea, o fascinau / ... / Spice de grâu, în valuri de râu, se mișcau - / Pe Dumnezeu, pentru ea, îl chemau - / ... / Ana sus, Ana pe pământ, / În veci, Ana – cu Cuvânt!”

Urmat de o poezioară, cu rimă încrucișată și cu incantația melodică, și solemnă, și cucernică, și naivă a unei rugăciuni a copiilor de vârstă foarte mică: „Înger îngerășul meu / Ce mi te-a dat Dumnezeu / Eu sunt mic / Tu fă-mă mare... (nu-i așa că v-o amintiți?!), care stabilește o anume ritualică didactică, între profan și sacru, cu reguli stricte de propovăduire religioasă, ca-ntr-un „ma-

nual al bunului creștin”: „Înger, cu bujori de copilăș, / Cu păr blând de catifea / Și cu sufletul – o stea, / Cine-ți dă aripi să zbori / Și la noi să te cobori?!” („Îngerul”, pag. 11); și parcă ar urma urarea caldă și iubitoare a doamnei profesoare Vasiliu: „Somn ușor, vise plăcute / Îngerii să te sărute!”, adresată talentatei sale fiice...

Și, ca să schimb puțin registrul liric, iată și *chipul mamei*, în tonuri nostalgice de George Coșbuc, un portret cu viziuni luminoase, ca și cel făcut doamnei Ana Blandiana, ca o magie a nevoii de ocrotire: „Mama se-ndreaptă mereu spre mine, / Cu ochii blajini și umbrelul lin; / Roua pe păr ea o poartă! / ... / Mamă dragă / Privirea ta blândă / Seamănă cu arborii înfloriți, / Îmi aminteste de soare!” (*Mama*, p. 15), pe o partitură ca un *Preludiu* de Claude Debussy, și idilic, și infantil.

Revenind la profilul tematic major al volumului „Suflet de stea”, pentru o fetiță de doar zece ani, nevoia de Dumnezeu ar părea anacronică prin raportarea la conceptul *dual*, între „credință și tăgadă”, ca la Tudor Argezi, sau la cel al *Creației Divine* și al teoriei atee a Evoluției speciilor, darwinistă. Pentru Cristina Vasiliu, pentru poeta Cristina Vasiliu, lucrurile sunt clare, în viziuni luminoase, crepusculare: „Dumnezeu se naște, / În aura de astre” („Nașterea”, pag. 19); deși parcă ar încerca-o un existențialism în impas și o alternativă ideatică, în tonalitatea gravă a unui *Coral* de Bach, dintr-un poem de-o simplitate, de-o naivă și impardonabilă *nedumerire*: „Apă-n pământ, / Stea – în cer, / Peste noi toți, / Un adânc mister”, se confesează Cristina, ca la o *Spovedanie* în fața duhovnicului ei, în Săptămâna Mare (*Apă cerească*, p. 29).

Ba, chiar parcă ar încerca-o un ușor „*atac de panică*”, spirituală, în fața misterelor existenței ființei umane și a tuturor viețuitoarelor →

DUMITRU ANGHEL

de pe Pământ, și a unui început de nonaccept, ca o revoltă în genunchi, și a unui puseu timid de alternativă, de Toma Necredinciosul, nedusă până la capăt: „Mă rog, / Plângând din pleoapele de cer / ... / Ceața mă cutremură...” („Ceața”, pag. 35); „*ceața*”, ca o metaforă!

O incredibilă maturitate conceptual religioasă, ca o justițiară, posibilă *excomunicare*: „În mâinile Creatorului ceresc, / M-am cutremurat...” („Globul”, pag. 43), care mi se pare prea mult, prea matur, chiar în accepțiunea unei educații religioase precoce a Cristinei Vasiliu.

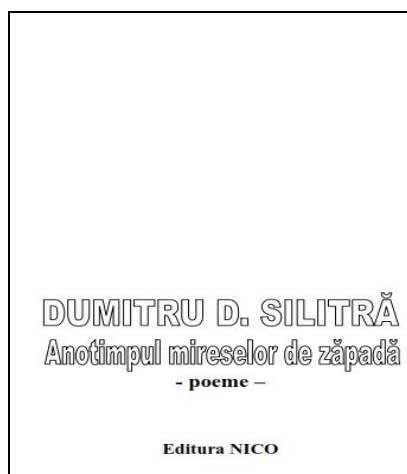
Parcă prea multe dileme existențiale pentru tânăra, foarte tânăra poetesă, întrucât impresia de prim contact cu poezia sa trimite spre un fel de neastâmpăr din zona unui *copil răsfățat*, care nu prea mai știe ce să facă cu atâtea *daruri*, aduse și de Sf. Nicolae, pentru că și-a lustruit cu grijă încălțările, și de Moș Crăciun, sfântul „travestit” în Moș Gerilă din copilăria pervertită în ateism a părinților săi: „Mă-ntreb, atunci, timidă și nedumerită: «Este o lumină din adâncuri, plină de poveste, / Sau e vreun semn divin ce-mi dă de veste?»” („Soarele”, pag. 49).

Există în poezia Cristinei Vasiliu o direcționare spre Divinitate, ca o obsesie, ca un *canon* al așteptării, al nevoii de certitudine, într-o lume în care intuiește, percepe involuntar, instinctiv, neregulii și nesiguranță, în ciuda protecției părinților săi, mama și tata, și a cuvântului cald al duhovnicului, părintele său spiritual. Cristina, poetesa Cristina Vasiliu, are propriile nedumeriri, are întrebările ei, cele mai multe fără răspunsuri, și-atunci izbăvirea vine tot dinspre interogațiile retorice ale *crezului* său duhovnicesc.

„*Suflet de stea*”, un volum de versuri, pe o temă religioasă *atipică*, discursivă și înclinată spre *mesianism*, dintr-o „*catedrală a speranței și liniștii sufletești*”, pe acordurile în presto-cantabile ale unui cântec de slavă și ale unui maiestuos „*Ave, Maria*”, deși o alătur pe Cristina în planul creației literare, cu indulgența și admirația, necesare, celebrului personaj al scriitorului francez Jean Baptiste Poquelin, zis Molière, care... „nu știa că face proză!”

O CARTE / UN DESTIN

Dumitru D. Silitră, “Anotimpul miresele de zăpadă”

“Anotimpul miresele de zăpadă”, un strigăt de durere aglutinat în poezie!

Anca Marianne Silitră (căsătorită Burdulea) a fost o tânără excepțională, învățătoare cu studii superioare, dotată și devotată profesiei de dascăl, care a pierdut lupta cu viața la incredibila vârstă de 26 de ani, în floarea tinereții, în floarea aspirațiilor celor mai înalte. A fost, de asemenea, soție și mamă care și-a înțeles menirea și responsabilitatea în tot ceea ce însemna familie.

Am cunoscut-o în contextul în care eram prieten (și, desigur, suntem și acum) cu tatăl ei, poetul Dumitru D. Silitră (Mitică, cum îi spun prietenii). Am văzut-o crescând, am văzut-o asumându-și răspunderi, luând cu curaj viața în piept. Stând de vorbă cu ea, în diverse etape ale vieții, i-am văzut visele, fiindcă visa frumos, uneori cu ochii deschiși. Vroia să modeleze caractere, ia însăși fiind un om cu mult caracter. L-am însoțit pe Mitică de câteva ori la Blaj, când mergea la Anca, ce urma în anii adolescenței, prestigiosul Liceu Pedagogic. Acolo am fost părtaș la scene ce au arătat prețuirea de care se bucura în rândul profesorilor și colegilor. Odată cu “intrarea în pâine” am început să-i cunosc în bună parte și realizările și aspirațiile ei, scriind despre succesele sale profesionale, începând de la eforturile deosebite de educare a unor copii cu probleme, în majoritate romi, până la înființarea de către aceasta la Târnăveni, la Casa Municipală de Cultură “Mihai Eminescu”, unde eram

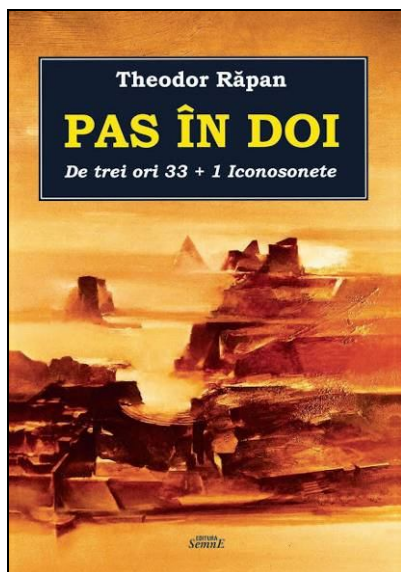
director, a Cenaclului “Joc de creion”, spațiu spiritual unde oferea cu mare tragere de inimă inițierea în creația literară și artistică-interpretativă, dar și aprofundarea lecturilor obligatorii din Programa școlară, elevilor doritori de acest lucru, din clasele I-IV. Anca vibra până la cele mai intime particole ale sufletului pentru aducația copiilor ei de la școală, pentru a le da o șansă, pentru aș onora cu deplină seriozitate și responsabilitate statutul de dascăl, pentru care avea reală chemare. De altfel, în tot ce făcea puneă seriozitate și suflet. Vroia împlinire prin muncă și dăruire. Soarta i-a fost, din păcate, potrivnică, și ea s-a stins în urma unei boli necruțătoare, înainte de a arde cu adevărat.

De aceea spun că această carte de versuri, “Anotimpul miresele de zăpadă” de Dumitru D. Silitră, Ed. Nico, Tg. Mureș, 2015, apărută în aceste zile, nu este o carte, în sensul anatomic al cuvântului, ci mai degrabă este un strigăt de durere al unui tată, ce și-a pierdut copilul în care își pusese atâtea speranțe. Este strigătul de durere care, în pofida trecerii a 10 ani de de la tristul eveniment, întâmplat la 15 mai 2005, continuă să persiste. Versurile nu sunt decât forma de cristalizare a disperării, un strigăt de durere aglutinat în poezie. Timpul, chiar dacă a închis unele răni, nu a suprimat și nici măcar estompat durerea propriu-zisă și nici nu cred că o va estompa vreodată, în primul rând în inimile celor care au iubit-o cel mai mult pe Anca Marianne: părinții ei, fiica lăsată în urmă, soțul, fratele, sora mai mică, bunicii, etc. Dar și în memoria celor care au cunoscut-o și apreciat-o.

Această carte este, de asemenea, buchetul de flori de primăvară pe care Dumitru D. Silitră îl depune cu pioșenie la mormânt și ne face proaspătă aducerea aminte a fiicei sale. Spune în poemul „**ORFAN MI-E SUFLETUL DE TATĂ**”: **”Orfan mi-e sufletul de tată;/ cuvintele neputincioase-mi tac durerea;/ printr-un urlat nestăpânit le tac și eu./...../ De-i vis, să se termine-odată!/ De-i joacă, haide-acasă, draga mea!”**.

Dragă prietene-poet, aș vrea din suflet ca totul să fie vis și să se termine odată sfârșirea sufletului de care ai parte. Să se termine joaca și Anca să fie din nou acasă. Dar nu pot. Sunt prea mic pentru războiul atât de mare de-a viața și de-a moartea! Aceste rânduri nu sunt decât un biet umăr, pe care poți să plângi. Este micul meu sprijin în sinceră compasiune.

RĂZVAN DUCAN

Bucuria lecturii sonetelor lui **Theodor Răpan** din **PAS ÎN DOI**. *De trei ori 33 + 1 Iconosonete*, cu opere grafice de **Damian Petrescu** (Editura „Semne” - 2014) nu poate fi deplină fără cunoașterea prealabilă a metaforei sale!

Poetul preferă ca titlu structura „Pas în doi” în locul altor sintagme, pentru plusul de expresivitate al acestei combinații, prin care nu surprinde numai grija manifestată de autor în organizarea structurii și compoziției, ci și esența a ceea ce sugerează, o proprietate fundamentală a construcției – lirismul – și un sentiment personal față de actul creației.

Titlul orientează spre tema cărții pe care, citind-o, veți identifica-o, precum și gruparea sonetelor în cele trei cicluri: **I. Sonetele deșertăciunii;** **II. Sonetele dezdurării;** **III. Sonetele destrămării,** la care se adaugă **Sonetul de adio**.

Deșertăciunea, dezdurarea, destrămarea – acestea sunt conceptele fundamentale în jurul cărora gravitează, deopotrivă, câmpuri lexicale, motive și leitmotive ale căror simboluri sunt subordonate meditației asupra vieții și a morții, sub steaua iubirii – ca spațiu al neuitării, între ființă și neființă.

Această nouă apariție editorială a poetului **Theodor Răpan** este o carte a rafinamentului expresiei, care se adresează, în egală măsură, cugetului și ochiului, un adevărat „catehism al iubirii”, ca sentiment nepereche, pe

care îl trăiește Omul prin cuminecarea legăturii cu Universul.

Vocea distinctă a creatorului mizează pe prospețimea și pe valoarea noutății stilistice, trăsături fundamentale caracteristice acestui spirit slujind de o viață, ca un adevărat sacerdot, în templul care se numește: **Poesia!**

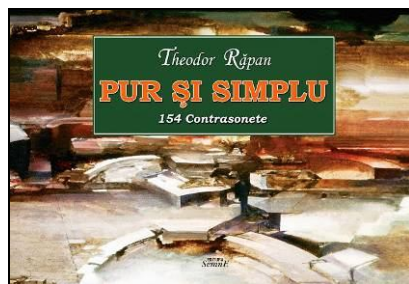
Citind **PAS ÎN DOI**, veți afla cum puteți trăi în armonie și în echilibru explorând necunoscutele spiritului interior ale Omului, de la freământul timid al gândului până la dezlănțuita furtună pasională a Cuvântului, dar și interferența poeziei cu grafica, datorate celor doi creatori: **Theodor Răpan**, autorul sonetelor, și **Damian Petrescu**, realizatorul albumului plastic.

*

Volumul **PUR ȘI SIMPLU**. *154 Contrasonete*, cu opere grafice de **Damian Petrescu** (Editura „Semne” - 2015) vine după alte cărți de sonete, pe care poetul **Theodor Răpan** ni le-a dăruit în ultimii doi ani: **FIIND** – *365 + 1 Iconosonete* (2013), **FĂRĂ DE MOARTE**. *De trei ori 60 + 1 Iconosonete*, 3 volume (2014), **PAS ÎN DOI**. *De trei ori 33 + 1 Iconosonete* (2014).

De ce **PUR ȘI SIMPLU** are ca subtitlu **154 Contrasonete**? Fiecare sonet este precedat de un *motto*, preluat din ediția: William Shakespeare – „*Sonnets*”, Londra, 1609. Practic, acest nou volum al lui **Theodor Răpan** nu este nimic altceva decât «replica sa de adorație» la adresa Marelui Will! Absolut originală și de admirat! Iar „enigma” o veți descifra citind cu atenție distihul-„*motto*” shakespearian, în conjuncție cu distihul autorului de față!

Nu-i greu de fixat aici tema – Iubirea, pentru ca, din tema principală, să se ramifice o serie de teme secundare, unele mai acaparatoare decât altele. Motivul central, care concentrează fiorul liric, este acela al trecerii, căci, așa cum se-ntreabă poetul: „*Din*

SONET

Șaizeci de veri m-au scris! Bătrân de mine,
Așez în pragul inimii Sonetul,
Simțit-am colții crudelor verbine,
Mirat, pe buze-mi arde alfabetul...

Trecutul tace, n-am nimic a spune!
Prezentul singur ție-ți va răspunde:
M-ai vrut un schilav paj?
Deșertăciune!
Mai bine ochi al undelor din unde...

De câte ori, amar, ți-am scris pe stele
Ai râs, am plâns, încărunțit-a visul,
Iubirea, anii tineri n-au zăbrele,
Chiar și-n toiag mai caut Paradisul!

Ce-ar fi să faci tu, Doamne, o minune:

Mai naște-mă o dată, dar nu spune!

THEODOR RĂPAN

ghearele iubirii cine scapă/ Și din strânsoarea morții cine fuge?/ Vicleana stă la pândă... Sapă, sapă.../ Nu vrea pe înserate să dejuge!”

PUR ȘI SIMPLU nu este numai cartea «sonetelor de stare», ea este întreaga istorie a sufletului poetului care iubește mult viața, dar meditează asupra morții, profund uman în tot ceea ce face. Aici moartea nu este macabru, sinistru, tenebru; sentimentul morții este, de fapt, expresia profundului mister al trecerii spre necunoscut, căci, până la urmă, necunoscute rămân toate: iubirea nu este amor, cum nu este pendulare între plăcerea simțurilor și asceză!

Theodor Răpan este un stilist care tinde spre perfecțiune. În viziunea lui, poetul trebuie să fie preocupat de așezarea în plan estetic a stărilor ce țin de noblețea umană. Sobrietatea și concizia, izvorâte din limbajul poetic, definesc stilul poeziei lui, conferindu-i expresivitate.

Interogațiile și exclamațiile retorice, enumerația în structura poetică a frazei, inversiunile topice dau strălucire textului, argumentând originalitatea stilului. Sensibilitatea creatorului cunoaște o linie ascendentă, alimentată fiind și de o imaginație bogată.

În oglindă – geniala ilustrație a lui **Damian Petrescu** întregeste totul!

Citiți-l și vă veți convinge că, aspirând la cultul frumuseții, **Theodor Răpan** face din scrisul și din arta sa o profesiune de credință!

Prof. dr. NICOLETA MILEA

Viorel Mirea - universul magic

Motto:

„Acest poem ar trebui să fie despre o zăpadă

cum n-a mai fost niciodată,
curgând de la pământ către cer
și despre cerbi iubindu-se cu luna.”

(Viorel Mirea - *Am să scriu un poem*)

Am ales aceste versuri drept motto pentru volumul de versuri *Luntrea goliciunilor* (Ed. Tracus Arte, 2014) întrucât ele sintetizează o parte din caracteristicile liricii poetului Viorel Mirea. Ele depun mărturie despre fantezia bogată a autorului, despre ludicul specific (verbal și ideatic) și despre răstălmăcirea, ba chiar inversarea fenomenelor naturale și a miturilor/parabolelor biblice încetățenite.

Volumul este structurat în două capitole, al căror titlu formează o singură propoziție: *Gustav și alte Eva ziuni*. *Gustav* ba e cal, ba om reîncarnat care umblă în epoci diferite pe strada Luxemburg fără să-și întâlnească unul din trupuri. Capitolul *și alte Eva ziuni* cuprinde o mulțime de pilde biblice răstălmăcite, pe motivele cuplului primordial și potopului. O imagine din poezia *Goliciunea lui Noe*, în care personajul biblic umblă gol, în mijlocul vietăților pe arcă, dă titlul volumului, *Luntrea goliciunilor*.

Poezia este modernă, imaginarul copleșitor, fantezia dictatorială întoarce lucrurile pe dos: „Și soarele, care se da drept lună,/ își băga mâinile în buzunarele lui de măgar,/ fluiera șerpește și se purta ca luna.” (*Soarele se da lună*)

Ludicul atinge limite gnoseologice contrastând cu expresia dezmățată: „Idea intrase pe ușa barului și striga:/ - Hei, matrozi de livadă, care mă vrea dintre voi?! (...)//Idea părea obosită, și de ce să n-o spunem,/ chiar ponosită.” (*Buchetul miresei*). Alteori, procedeele se aplică limbajului, conducând prin aliterații la cuvinte noi: heherița, heverița, veherița (*Heherița*).

Comparațiile sunt de cele mai multe ori surprinzătoare: „Pământul se uita la ele de ape/ ca sunetul de clopot la clopot” (*Seceta*).

Finalurile sunt îndeobște șocante cu scopul de a lăsa cititorul perplex. În alegoria *Călăul*, acesta nu plătise

proprietarului taxa pe butuc, noroc cu împăratul care îi va asigura materia primă contracost.

Importantă în poezia lui Viorel Mirea este viziunea asupra lumii. Ca în fabule și basme, animalele și planetele vorbesc. Universul este magic și metamorfozele se petrec fără limite. Întâlnim poezii mai vaste (poeme) care sunt alegorii fabuliste de descendență soresciană, părând scrise de un țaran isteț. Amintim câteva dintre acestea: *Pofta de fân*, *Uliul și dudul*, *Vremi cu viermi de mătase* etc.

Poezele lui Viorel Mirea au o construcție epică cu deznodământ gnoseologic: „Intram unii în alții ca păpușile Matrioșka:/ copiii în părinți, părinții în bunici/ iar ei în veac./ Așa se întâmplă cu toate vietățile.” (*Matrioșka*) În poemul menționat și anotimpurile vieții, toate simțurile în dragoste, și toate zilele pătrund unele în altele. În final, și noi implodăm într-un punct și toate punctele se adună într-unul singur în care suntem toți.

În poemul *Gorniștii*, aceștia cântau în fruntea armatei și erau împușcați, iar după ce au murit toți, goarnelă cântau singure și soldații din toate armatele și din toate timpurile plângeau prin goarne.

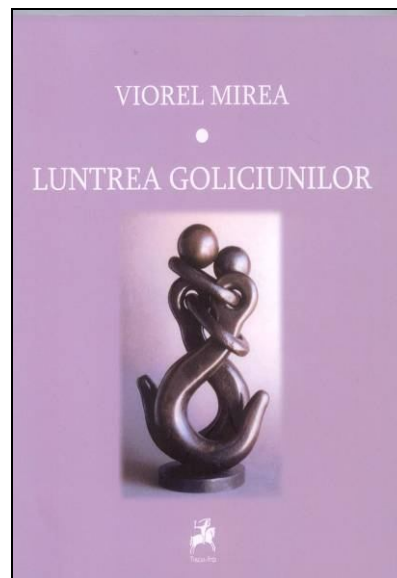
În *Lacrimi de Noe*, actantul plângea că potopul nu mai venea și: „Dumnezeu a strigat/ (...)/ - Ridică-te Noe din lenevia neamului vost/ și fă corabie că te îneacă plânsul tău păcătos,/ pe tine, și vietățile mele!// Și Noe n-a mai plâns/ pe dinafara lui niciodată.” Personajul biblic face chiar grevă și nu mai vrea să urce pe corabie: „Noe își luase concediu de sine însuși.” (*Greva lui Noe*).

Alte personaje biblice uzitate sunt Adam și Eva: „Și ea, în Eva din ea,/ creștea mărul!” (*Vocea ei*); „Erau mere domnești, chiar șarpele altoise mărul/ cu-un fir din părul lui Dumnezeu.” (*Tristețe de Adam*).

Poetul devine un Sisif cărător de sare în mări, la cererea peștilor: „Mi

Radu Anton Maier, „Solaris”

se delurise spatele de atâta cărat/ (...)/ Iar sarea, și ea obosită, -mi zicea:/ mai odihnește Adame,/ mai hodinește și tu!” (*Sarea*);

Întâlnim în poezia lui Viorel Mirea numeroase aluzii la realități sociale cotidiene. Guvernul impozitează lumina pe care o dădea barza prin plisc (*Ziua berzelor*). Ierburile aveau parlamentul lor, ierbarul era senat iar claua, camera deputaților; parlamentul gândacilor devine insectarul; al animalelor sălbatice, gradina zoologică; al animalelor domestice, abatorul; al pietrelor, fundațiile construcțiilor; al gândurilor, bibliotecile; al oamenilor, cimitirul (*Parlamentele*). Altădată, sindicatul verde hotărăște ca ierburile să nu mai dea lapte (*Revolta ierbii*).

În concluzie, putem afirma că universul imaginar creat de Viorel Mirea este magic, în genul romanelor sud-americane contemporane. În acest univers: „caii plângeau cu vrăbii de ciocârlii” (*Jadul zăpezilor*). În această lume, în locurile *pe unde moartea nu trece*, vietățile se plictisesc. Poetul are apetit metafizic.

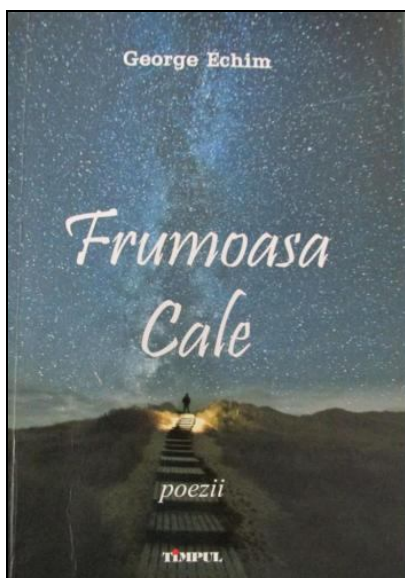
Limbajul e viu, imaginile proaspete, fantezia exuberantă. Talentul autorului se relevă în fiecare vers. Oltenismele accentuează originalitatea, care constituie cea mai importantă valoare estetică a poeziei lui Viorel Mirea. Poetul este și un creator de cuvinte noi: *aripașul*, *adormițoiaia*, *deslunaticii* etc.

Apreciindu-și inspirația, poetul se autocaracterizează astfel: “Am găsit o stea în buzunar,/ era așa de frumoasă și.” (*Stea din buzunar*)

Subscriu la această imagine.

LUCIAN GRUIA

Frumoasa cale

Avocat de profesie, monoreanul George Echim, stabilit de ani buni la Braşov, fondator al revistei „Claviaturi”, vine în faţa cititorilor cu un nou volum de poezii „Frumoasa cale”, editat la Timpul Iaşi. Într-o ţinută de sărbătoare, cartea vine să illustreze gândurile unui autor pentru care poezia este o trăire a identităţii, o împlinire a sufletului, versuri izbucnite din lacrimi, bucurii, iubiri, nădejdi şi deznădejdi, speranţe şi disperări, dorinţe, dureri, înţelegeri, căutări şi, dincolo de toate, credinţa că prin cuvânt se face dreptate.

În „Frumoasa cale” descoperim nu doar omenia lui George Echim, ci şi modul lui de a concretiza frumuseţile vieţii prin versuri: „Saturat fiind de gânduri/ Mă revărs acum în rânduri”. Cuvintele vin precum un şiroi de fapte ale vremurilor în care autorul trăieşte: „Veniţi de vă potoliţi setea/ La izvorul dragostei de cuvânt/ Şi nu vă îmbătaţi/ Cu apa limpede şi rece/ A cuvântului”. Precum vredniciei săi înaintaşi porneau în costumul tradiţional în lume pentru a-şi apăra glia şi vorba, la fel, George Echim porneşte de pe Valea Şieului în traista dorurilor lui cu vorbele dulci: „Cu el, cuvântul, am plecat la drum/ M-a însoţit mereu încrezător/ El mi-a dat forma în care să spun/ Gândurile-mi de dragoste şi dor/.../ Cuvântul este marele mister/ La însăşi existenţei noastre/ Dezlegare ne vine de la cer/ Calea luminată printre astre”.

Ca la orice bun român, puterea vine de sus, iar poetul nu ezită să mărturisească acest lucru: „Nu mi-a fost îndeajuns credinţa/ Am simţit nevoia să mărturisesc/ Că în Dumnezeu îmi stă putinţa/ De a trăi în pace şi în omenesc”. Precum străbunii, poetul încearcă să are ogorul cuvintelor, punând astfel sămânţa bună pentru generaţiile care vor veni: „Sunt plugar pe câmpia dreptăţii/ De o viaţă ar din pragul

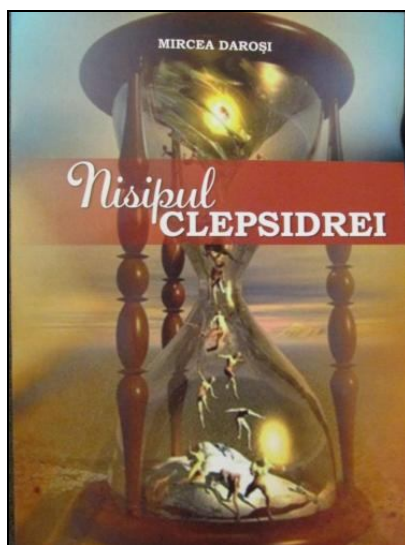
dimineţii/ Să pregătesc terenul pentru semănat/ A ceea ce este de toţi aşteptat”. Convis că orice gând poate lumina lumea, poetul declară că nu va renunţa niciodată la aşezarea cuvintelor în poezii care astfel să dea rodire şi strălucire frumuseţilor vieţii: „Nu am trăire mai înaltă/ Decât credinţa în Dumnezeu/ Dragostea şi dorul de vatră/ Nădejde în poporul meu”.

Poetul cântă ţara şi ogorul, iubirea şi tainele vremurilor, razele de lună şi frumuseţea stelelor. Acrostihurile prezente în partea a doua a volumului vin să întregescă puterea jocului de cuvinte, George Echim jonglând, fără nicio problemă, cu acestea.

Eseul „Prieten al lui Eminescu”, scris de Cornel Vlad, vine să întărească afirmaţiile noastre că poezia lui George Echim, subliniază ceea ce are mai frumos realitatea înconjurătoare, apărând cu hotărâre fiinţa şi valorile pământului românesc şi acţionând prin sabia cuvântului împotriva a ceea ce este nedrept.

O carte care merită citită, fiind un nou prag al existenţei poetului, care, iată, ne dovedeşte că frumuseţea unei cărări stă în puterea creaţiei.

Clepsidra poeziei

Profesorul Mircea Daroşi, membru al Societăţii Scriitorilor din Bistriţa-Năsăud, propune, prin volumul „Nisipul clepsidrei”, apărut la Editura Mesagerul, întâlnirea cu poezia trecută prin filtrul sensibilităţii unui om care promovează de o viaţă frumosul. Grupate în două capitole – „Nostalgii” şi „Nelinşti” – poeziile oglindesc, în primul rând, experienţa culturală pe care a acumulat-o poetul: „Se cerne timpul în clepsidră/ Şi picură încet ca un desitn/ În tot măsoară drumul vieţii/ Şi clipele care se duc şi vin”. Convis că va rămâne după poet poezia, Mircea Daroşi încearcă, ca o ultimă

salvare, să pună în lumină frumuseţile: „Cad frunzele încet pe sufletul meu/ Şi gându-mi aleargă pe-o tâmplă de zare/ Sunt singur acasă şi vreau să-l îndemn/ Să-mi semene cerul cu o rază de soare”.

Fidel în mare parte stilului clasic, în poezia cu rimă simţindu-se cel mai bine, autorul aruncă sămânţa cuvântului precum ţăranul român o făcea altădată, în ceas de primăvară, odată cu sacralitatea primei brazde: „Un plug îmi ară adânc în suflet/ Cum ară mâna mea când scrie/ Pe şesul îmbrăţişat de gânduri/ Şi încărcat de poezie”. Ce este altceva poetul decât mesagerul iubirii: „E prea aprins cuvântul nerostit/ Şi gândul dă scânteii de răzvrăţire/ Aleargă timpul peste noi rănit/ Şi-i văduvită clipa de iubire”.

Mircea Daroşi este cel care reuşeşte să surprindă într-un testament al vremurilor frumuseţea cuvântului devenit ca o legătură între lumi: „Sunt verb înşurubat într-un cuvânt/ Şi caut sensul zilei care vine/ De praful lumii vreau să mă desprind/ Şi să alung durerile din mine”. La fel ca la toţi cei care lucrează cu puterea cuvântului, acesta îşi pune stăpânirea pe destinul scriitorului: „Cuvintele sunt toată averea mea/ Şi oriunde merg le iau cu mine/ Le pun pe cerul meu de dor/ În loc de stele şi de pâine”.

Dintre versurile emoţionante ale lui Mircea Daroşi se desprind cele dedicate mamei, icoana vieţii, după cum spunea într-o altă carte: „Tu porţi în lume veşnicia/ Şi din iubire îţi faci un preţ/ Să-l laşi în lume moştenire/ Ca apa sfântă de botez”.

Rugăciunea este cea care, până la urmă, dă esenţa vieţii, iar glasul acesteia apare cel mai bine în visul transmis prin versuri: „Azi noapte te-am visat cum te urcai/ Pe golgota cea grea şi împovărată/ Cu trupul însângerat şi istovit/ Dar n-ai vărsat o lacrimă o dată”. Atelierul de creaţie al lui Mircea Daroşi a rămas acolo, în mijlocul oamenilor, care simt fiecare vibraţie a vieţii, la Nepos: „Sub streşina nopţii stă satul pitic/ Şi luna îşi varsă argintul din corn/ Doar Someşul curge cu val liniştit/ Şi leagănă visele dulcelui somn”. Aici, Mircea Daroşi a luminat sute de elevi care au trecut pragul clasei sale: „Îmi număr anii/ După generaţiile/ Trecute/ Prin altarul clasei/ Fiecare frază/ Scrisă pe tabla sufletului/ Poartă pecetea dăruirii mele/ Acestei duminici/ Care se numeşte/ Limba română”.

Cu siguranţă, destinul poetului a fost unul aşezat în lumină, fapt care reiese şi din versurile sale: „Pe roata/ Destinului/ Spiţele trec prin osia/ Inimii/ Şi se învârt/ Ca un ceasornic/ Pe drumul sângelui”.

Poezia lui Mircea Daroşi este scris sub zodia unui destin pentru care cuvântul a fost un talisman pentru vindecarea luminii, cea aşteptată, până la urmă, de noi toţi.

MENUŢ MAXIMINIAN

PELERINUL

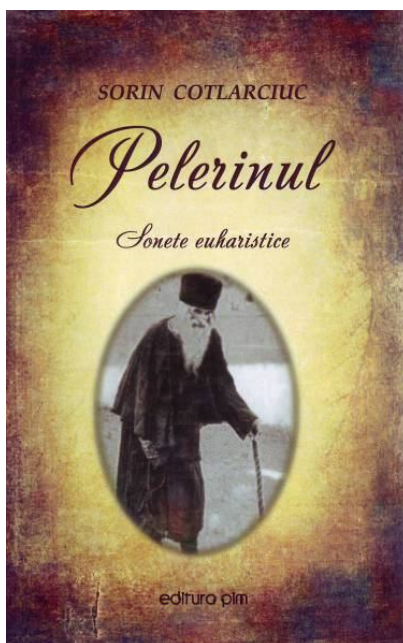
Spuneam, cândva, în stil epigramatic: Se scriu cărți astăzi pe-ntrecute, / Nicicând nu seacă-al scrisului izvor, / Dar unele-s necunoscute / Și neștiuți sunt autorii lor/. Nu făceam atunci referire, nici la cartea intitulată **PELERINUL** și nici la autorul acesteia, **SORIN COTLARCIUC**.

După călătoria pe drumul poeziei, poposind pentru scurtă vreme la Editură și la Tipografie, cartea cu titlul mai sus menționat, a ajuns în casele cititorilor, găsindu-și un binemeritat loc în biblioteci, dar nu înainte de a-l delecta pe iubitorul de frumos prin tot ceea ce păstrează între cele două coperti realizate cu măiestrie.

Așadar, **PELERINUL** este titlul cărții de sonete euharistice, semnată de doctorul **SORIN COTLARCIUC**, originar din localitatea Vama, județul Suceava, stabilit în Iași, editată și tipărită la Editura PIM Iași, în luna lui brumărel a anului 2014, carte ilustrată de talentatul pictor ieșean Mihai Ghenghea.

Scriitorul, poetul, Sorin Cotlarciuc, de curând a încântat cititorul, publicând volumul „Meandrele destinului”, un roman autobiografic, având caracter memorialistic, prefăcută de apreciatul poet ieșean Valeriu Stancu, volum care a venit pe calea creației literare, după alte patru cărți, dar de poezie, care s-au bucurat de un deosebit succes.

Sorin Cotlarciuc, care își are rădăcinile adânc înfipte în ținutul bucovinean, este nepotul mitropolitului Nectarie Cotlarciuc din Bucovina, care a avut, printre alte activități demne de laudă, și o contribuție deosebită la actul înfăptuirii Unirii din anul 1918. Așadar, nu întâmplător autorul înserează în conținutul cărții sonete euharistice. Dumnealui, însuși, este un „pelerin”, aflându-se mereu pe drumul de legendă dintre Suceava și Iași. În „orașul celor șapte coline”, dar și în Vama, poetul desfășoară o bogată activitate culturală și profesională, fiind: doctor stomatolog, președinte al Cenaclului Literar „Nectarie” din Vama, politician, director de revistă literară,

organizator de activități culturale-sportive, jucător activ de popice etc. În decursul anilor, a fost răsplătit cu numeroase diplome și trofee literare și sportive, amintind doar distincția primită la Festivalul Național de Proză „LIVIU REBREANU”, de la Bistrița, județul Bistrița-Năsăud, din anul 2014, festival ajuns la cea de a

DUELIȘTII

se dedică efervescenților

E.D. și V.V.

Trec la asalt magicieni-poet
Ce sunt maștri-n versuri prea
șirete
Ce-s prinse în dueluri de sonete
Aplaudate vesel de esteți.

Au glas de goarnă când, pe la
șuete,
Lansează poante dure, șugubeți,
Ce zguduie ai domnului pereți
Ce-au înfruntat atacuri cu
trompete.

Când fac din versuri pure lungi
șiraguri,
Metafore înșiră: perle-gaguri,
Mărgăritare scăpărând pe-o ață.

Noi râdem toți în hohote senine
Și îi aplaudăm cum se cuvine
Pe cei doi sonetiști stând față-n
față!

SORIN COTLARCIUC

XXXII-a ediție.

Cartea de **sonete euharistice** este îngrijit realizată, se încadrează în tiparele sonetului clasic, este ușor de lecturat, de memorat, conține idei profunde, meditative, exemplificând: *Atât de dură și cu vechi canoane/ Să dăm răspuns eternei întrebări:/ Există viață dincolo de moarte?* (terțină din Spovedanie); Din „Sonetul unei parodii”, desprindem optimistul poetului dezvăluit în ultima terțină: *Cuprins de un fior ca într-un clește/ Mă culc în gând cu această melodie/ Pe-un pat de crini visând la veșnicie.*//

Metaforele sunt judicios alese pe tot parcursul cărții de față, versurile nu conțin lungimi parazitare, rimele sunt perfecte, ceea ce conduce, având ritmul și măsura adecvate, la o lecturare fluidă. De remarcat este întrebarea călătorului „venit din alte vremuri, de-acolo unde legea-i legea firii”: *La haina scurtă-a celuia ce-i viu/ Cât ar costa o mică-adăugire?/ Iar pelerinul stând căzut pe gânduri/ Pe loc îl lămuri: Doar patru scânduti!* (catren din sonetul **PELERINUL**, pag.31)

Exemplele ar putea continua, însă las plăcerea cititorului pentru a descoperi noi întrebări ale pelerinului, posibilele lui răspunsuri, traseele străbătute în timp și în spațiu, care nu-s altceva decât „medii omogene, nedefinite în care apar succesiunea ireversibilă a fenomenelor” (conform DEX).

Așadar, din toată inima recomand citirea acestei cărți, nu doar răsfoirea ei, deoarece autorul a avut ceva de spus, cartea nu e doar o simplă versificare.

Îl felicit pe autor pentru această nouă apariție editorială în versuri, sunt convins că a mai urcat o treaptă pe scara poeziei, vor urma, desigur, și alte volume semnate de doctorul Sorin Cotlarciuc în pelerinajul său literar, dumnealui neavând ostoire, așadar: *Cotlarciuc și Pelerinul,/ Pe-un teren caracteristic,/ Și-au intersectat destinul/ Într-un mod euharistic*//

Cititorului în urez lectură plăcută, iar unde consideră necesar să recitească sau să memoreze unele sonete. Merită.

VASILE LARCO

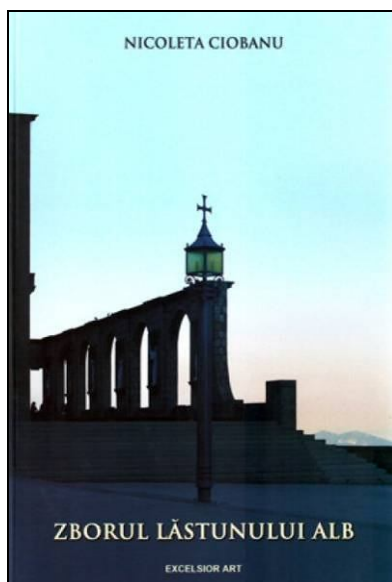
LUMINA DE DINCOLO

Într-o lume adeseori cenușie și confuză, ne procură o mare bucurie redescoperirea unor oameni care răs-pândeau în jurul lor lumină, revărsând asupra semenilor intuiție și înțelepciune. E atât de strălucitor haloul care le învăluie personalitatea, încât își suplinesc absența, transmitându-ne raze luminoase chiar din Imperiul Veșniciei în care au fost aspirați prematur.

Aceste gânduri mi-au trecut prin minte citind volumul de poezii publicat postum „Zborul lăstunului alb” (Editura Excelsior Art, Timișoara, 2009), de **Nicoleta Ciobanu**, topind nerostite întrebări și intense trăiri. Apărut sub atenta îngrijire a soțului, apreciatul scriitor Radu Ciobanu, cu care forma un cuplu armonios, în toate complementare, cartea dezvăluie sensibilitatea unui spirit superior, al cărui zbcium își găsește suport în poezie. Se confirmă convingerile Monicăi Pillat că „după stingerea trupului, sufletul rămâne să ardă mai departe”, așa cum sufletul Nicoletei arde în versuri de o rară puritate și profunzime, descoperindu-se în vibrații care răscolesc cititorul.

Aprețiem că reținutul lirism al poetei pendulează între reflecții existențiale și reflecții metafizice, în căutarea răspunsului la întrebări despre creator și receptarea creației, depre trecere și permanență, despre bucurie și tristețe, despre certitudine și incertitudine etc. O ingenioasă artă poetică e sugerată de metafora fântânii care definește personalitatea autoarei, regăsindu-se în plâsmuirii lirice originale, de mare sensibilitate, talmăcind căutări și cugetări prin nebănuitele resurse ale limbajului poetic: „Aici, am să sap o fântână;/ numai aici sunt eu cea adevărată,/ numai aici îmi pot urmări gândurile.../ Numai aici cerul mi se răsfrânge în suflet./ Numai aici reușesc, în sfârșit,/ să-mi adap herghelia nebună./Aici, am să sap o fântână.” – (**Circumscriere**).

Chiar din primele poezii, autoarea surprinde revelația enigmatică a poeziei, care, prin „magnetizare” poetică și prin semnificația mesajului, deschide drumul cunoașterii magice, îmbogățindu-ne spiritul, însoțindu-ne și fiindu-ne aproape „fără spaima de-

a rămâne singuri”. Scriitoarea își structurează gândurile, fie meditând asupra menirii poetului, asimilându-se cititorului, care găsește suport al îngrijorărilor și al singurătății în versuri scăpărătoare („O, îngerii poeți pe care atât de puțin îi iubim/ și-n preajmă nu-i chemăm decât atunci/ când suntem mult prea singuri,/ suntem tot mai săraci fără tristețea lor...” - **O, îngerii poeți**), fie adresându-se cititorului, îndemnându-l să descifreze suferința convertită în cuvânt, căci poezia, născută din tensiunea trăirii, e o confesiune existențială, în care se regăsesc - creator și cititor - căutând soluția vindecătoare a tulburărilor sufletești ce îi încearcă („Ocupă un loc aproape de inimă/ și așteaptă.../ Adânc deschisă-i rana spre tine./ Așteaptă, stinge-mi durerile,/ ca prin minune,/ vor trece spre tine luminile.” - **Cititorului**). Repetarea sintagmei din primul în ultimul vers („...un loc aproape de inimă/...în locul cel mai aproape de inimă”) sugerează fiorul receptării creației poetice, generatoarea unei stări de spirit tămăduitoare. Aceste accepțiuni ne duc cu gândul la o altă afirmație a Monicăi Pillat, care e convinsă că lectura ne aduce „fericirea recunoașterii”, când cititorul intră în rezonanță afectivă cu autorul, iar scrisul procură „fericirea cunoașterii”, a investigării și clarificării Sinelui. Or, această punte între cititorul sensibil și poetul preocupat de însuflețirea cuvântului e admirabil sugerată metaforic și în alte poezii, în care gândul înaripat aspiră înspre spații, piscuri și stele, ca forme

concrete ale exprimării unei stări de grație propice perceperii sublimului („Simt gândul dornic de imaculate spații.../Simt gândul colii albe / și-al drumurilor încă necălcate./ Al piscurilor neatinsse de cuvinte/ și-al stelelor adânc umanizate” - **Aspirații**).

Copleșită de grijile cotidiene ale zilelor care „nu se-ntorc niciodată”, poeta tânjește după „ziua a șaptea”, a odihnei, din cea de-a patra poruncă a Decalogului (**Zilele mele**). Fiind în preajma unui mare scriitor („...iederă verde, calmă-mpletită pe trunchiul/ gândurilor tale”), partenera îl simte „tânjind după albe adevăruri” și îi susține istovirea creatoare în strădania de a construi prin opera sa „puntea spre oameni,/ pe care o întinzi cu fiecare gând”. În aceeași viziune a meditației lirice, drapată sub pretextul ghicitului în palmă, este sugerat destinul scriitorului, arzând în flacăra creației, consumându-se fără a urmări foloasele materiale („...nici lunga linie a vieții,/ nici dragoste, nici moarte,/ nici bani, nici fericire,/ nici noroc...” - **Poetul**), căci vâlvătaia trăirilor din ochii lui mulți din jur nu o văd. Stearpa logoree a „limbii de lemn” se regăsește în sensul figurat al unor cuvinte „Ploaia de cuvinte/ spală orice gând”, mascând atitudinea civică înăbușită în timpul prelungetelor și ineficientelor ședințe din anii dictaturii: „Îmi vine să strig spălați de noroi adevărul/ și așa gol-goluț arătați-l” - **Unde se vorbește mult**).

Convinsă că adevărata fericire e o ridicare în transcendent, poeta îi înțelege pe cei fără apăsări existențiale, pe poeții naivi și opaci, dar nu aderă la fericirea alunecoasă a celui care „risipește iluzii/ și seamănă-n iarnă recoltă de visuri” (**Celor ce știu să viseze**). Poate de aceea, singura poezie datată, din 29 VIII 1990, sugestiv intitulată „Cuminecare”, definește poezia prin simboluri plurivalente, fiind „tăcere, absență, himere”, când „mercenari au vândut poezia”. Remarcăm o condamnare discretă a pseudoartei, a poeziei conjuncturale, care invadează aria literaturii acelor vremuri cenușii, elogiindu-se cuplul omniprezent și omniscient, răsturnându-se valorile. Cu modestia creatorului măcinat de îndoieli, poeta invocă Puterea Divină să-i deschidă doar calea „...nu împlinirile, doar drumul →

LIVIA FUMURESCU

spre ele”, căci împlinirile, patronate de cântecul Muzelor, sunt muncite, precum „toamne grele de rod... cercuri statornic păzite/ de stele ce nu știu să cadă”, ale talentelor recunoscute, care răzbat prin vremuri (**Împlinire**). De un lirism răscolitor sunt poeziile în care subconștientul recompane din simboluri afective nerăbdarea în așteptarea celui iubit, proiectând chemarea și dorința în evantaiul zilelor de vară: „*prind cuvântul zilei înalte de vară/ covor să-l aștern, iarbă amară, / fie, iubite, cântec de plop, în alba-nserare./ Miere fluidă soarele curge prin mine/ atingă-mi părul văpaie/ mâna ta, umbră de salcie, plânsă pe apă... dureroasă chemare*” (**Estivală**) Bucuria însoțirii celui iubit „...în august de amiază prea fierbinte” în documentarea prin Bucovina se topește în simbolurile bucuriei ce se revarsă în culoare și strălucire: „*În mine strigă cerul pur de Voroneț/ și-mi pribegeste sufletul pe calul alb/...O stea de aur...mă soarbe ca o lacrimă de sfântă*” – „**Albastru**”.

Măcinată de reflecții metafizice privind fericirea-nefericirea, viața și moartea, cunoașterea și limitele ei etc., Nicoleta Ciobanu transpune frământările sale sufletești în structuri lirice care vibrează superior în cugetul și în simțirea cititorului avizat în receptarea poeziei. De un intens dramatism liric este poezia „**Memento**”, brodată pe motivul horațian „labuntur anni”, în permanenta trecere a timpului hulpav, de care uităm adeseori în febra zbuciumului cotidian, îngropând „talantul”: „*Ne risipim cu fiecare secundă defunctă/...Ne risipim mereu/...și-n fața judecării de pe urmă/ vom da socoata risipirilor din noi*”. Aspirației spre împlinirea ideală a omului superior i se opune vitregia obstacolelor, care se cer înfruntate, dar această realitate, desprinsă parcă din mitul lui Sisif, nu exclude efortul creator și continuarea zbuciumului constructiv: „*În fiecare zi/ purcezi spre nesfârșit/ ca să atingi sfârșitul/... înfrânt de rânile urcușului.../și totuși iar purcezi*” - **Gândului meu**). Într-un limbaj poetic original, autoarea surprinde adevărul despre iluzia fericirii absolute, visată în copilărie, spulberată la maturitate: „*urzită, cândva, de omul- copil/ hrănită de timp cu durere, Poveste balsam și poveste venin./ Stoarsă prin vreme de*

omul-matur/ povestea e slută și șchioapă.../ Zadarnic din cioburi am vrea s-o cârpin/ Poveste balsam și poveste venin” (**Poveste**). Repetarea calificativelor antonimice (balsam-venin) sugerează efectul terapeutic al fericirii, opus otrăvitorului prăbușiri de pe spiralata noastră existență.

În consens cu limitele cunoașterii, se decupează lucida acceptare a morții și a descompunerii materiale, care învăluie majoritatea poeziilor din partea a doua a acestui volum într-o tonalitate tragică, generată tocmai de drama neputinței de a înfrunta sinuozițiile unui destin implacabil. Eul liric relevă trăiri de mare tensiune sufletească, concentrate în repetiții și în structuri antonimice („*Măsoară-mă, cumpănă./ cumpănă de viață și moarte,/ câtă lumină am și câtă umbră*” – **Lumini și umbre**). Pe aceeași dorință de înțelegere a misterului vieții și al morții se înscriu poeziile „**Vechi**” („*Semnul timpului din oameni, / încremenit în marmură sau piatră/...și-nmormântat în moștenita vatră*”), **Teama** („*...și teama de tine/ în ceas prea târziu/ când nu mai e nimeni*”), „**Trecere**” („*În liniștea mormintelor se-aștern istorii,/ și timpul, într-o ordine perfectă,/ așază generații*”). Cu luciditatea unei conștiințe superioare, poeta transpune în vers condiția omului trecător și a succesiunii generațiilor în viziunea biblică a reînțoarcerii în pământul „în care toți muritorii merg”, moartea fiind o firească trecere în alt regn („*Nu moare, niciodată, nimeni,/ Se schimbă numai trupul obosit,/ pământul generos – pentru vecie-/ni-l împrumută pe al lui.*” - **Cumințenia Pământului**). Înțelepciunea aprecierii bucuriilor mărunte care ne înconjoară din horațianul „carpe diem” dobândește pentru poetă un profund înțeles în perspectiva sfârșitului inevitabil: „*...adun vuietul zilei;/ țipătul de biruință al soarelui.../ adun noaptele,/ amurgurile de vieți împăcate/ și pașii solitari/ picurați printre stele, / Adun totul/ pentru nesfârșitele veacuri/ când n-am să le mai pot auzi*” – **Scoică**).

Precum Magda Isanos, presimțindu-și moartea, Nicoleta Ciobanu transmite testamentara dorință ființelor dragi: „*Să nu mă cauți/ măcar tu,/rămâi copil*” - **Să nu mă cauți**). Sentimentul matern extinde protecția asupra pruncului chiar și dincolo de barierele vieții, precum sentimentul

familial, care sporește iubirea pentru cel drag.

Superioara înțelegere și acceptare a plecării în Marea Călătorie se vrea lăsată ca alinare partenerului de-o viață, căci moartea și iubirea se împletesc peste durerea și pustiirea despărțirii: „*Primește moartea/ odată cu iubirea/ și nu-ncerca să le desparți./ Te doare, știu, tăcerea mea*” – **Vină**).

Pulsații ale trăirilor tulburătoare generate de vremelnicia căreia-i plătim tribut își găsesc expresie în versul scurt, interogativ, dar și în punctele de suspensie, sugerând gradată distanțare spațială și temporală: „*În miez de-ntuneric,/plop în lumină, / cine-ar mai putea/ înăuntru să vină?/ Nu mai are cine, nu mai are cine...*” (**Cântec**).

Fie că unele poezii amintesc de mitul biblic al primilor oameni sau numai de bovaricele Eve, fie că sugerează nebunia lui Don Quijote sau tristețea lui Sancho, aceste trimiteri sunt frânturi ale echivalentului livresc care accentuează ramificațiile gândului îmbrăcat în haină poetică.

Trăind cu discreție drama interioară a lucidității de dinaintea morții, poeta repetă interogația retorică prin care topește regretul ce-i sporește durerea despărțirii de universul drag: „*De ce acum, când soarele-a intrat în toamnă.../ De ce când verdele din ierburi/ și-albastrul cerului s-au potolit/... De ce când e târziu în cântec...?*” – **Regret (I)**.

E durerea omenească generată de sentimentul ciudat de dinaintea plecării în enigmatică veșnicie, transmis ca un memento-mărturisire care zguduie sufletul cititorului.

Titlul volumului se descifrează din poezia „**Final (II)**”, încărcată de previziuni și de sfâșietoarea suferință a despărțirii, acceptată cu demnitate: „*Lăstunul va continua să-ți facă semne/ tot mai pierdute.../ Va fi din ce în ce mai ușor/ căci n-am să-ți mai văd ochii/ Mistuind chemarea. / Și s-ar putea, spre seară, să m-acopere zarea*”.

Precum Shakespeare în trage-dia „Macbeth” amintește de lăstunul de casă ca de o „răsuflare a cerului”, și titlul acestui volum sugerează metaforic înălțarea în nemărginirea morții a spiritului unei ființe sensibile, de o mare profunzime, înzestrată cu o imensă iubire de semeni și de viață.

DEȘI... "SUB ACOPERIRE", TOT ÎL TRĂDEAZĂ

Nu că... nu s-ar cunoaște, dar mă simt dator să punctez câteva date despre poetul Nicu Doftoreanu, din convingerea că mai toți oamenii, memorează greu și uită repede.

Orice demonstrație fiind de prisos, nu o fac.

Autorul la care, cu sinceră prețuire, mă refer, e membru activ al Societății Culturale „DESTINE”, colaborator la revista cu același nume și autorul următoarelor volume de versuri: *Tangouri* (2002), *Tangoul, mereu Tangoul* (2004), *Sub semnul Tangoului* (2005), *Tangouri altfel* (2008), *Tangoul mereu Tânăr* (2010), *În ritm de Tangou* (2013), toate apărute la editura DESTINE și *Tangouri de ieri, Tangouri de azi*, (2012) apărut la Editura AREFEANA.

Ceea ce mi se pare cu adevărat important este conștientizarea de către autor a faptului că, prin vocație, realizează punți trainice spre cei din jurul său, apropiindu-și-i până la a-i simți, că-i devin prieteni. Prieteni cărora le-a simțit umărul, în sicere încurajări de a continua să aducă în lumina tiparului noi și noi Tangouri...

Așa se face că truda, întru nașterea acestor bijuterii artistice, l-a condus la cifra 7, în numerologie numărul divin sau de aur, iar în accepțiunea autorului egalitatea numărului volumelor de poezii cu cel al zilelor ce formează săptămâna, tot atâtea câte i-au fost necesare lui Dumnezeu pentru facerea lumii.

Păstrând proporțiile, însumate prin bogăția și diversitatea lor aceste volume alcătuiesc o lume...Lumea Tangourilor, a celui care a gândit-o și a înfăptuit-o, poetul Nicu Doftoreanu.

Volumul de față la cere ne referim „Tangouri sub...acoperire” cu un titlu oarecum incitant, vine să confirme enorma capacitate a acestei formule de abordare a vieții și a lumii, în infinita sa bogăție și diversitate.

“NAȘUL” literar al poetului, scriitorul Victor Gh. Stan, pentru care lumina, cea divină, desigur, este omniprezentă, o descoperă în volumul *În ritm de Tangou* (2013), unde precizează că ...autorul “a zidit un platou de lumină”.

Eu merg mai departe și afirm că o găsim și în celelalte volume, pe care

le-am menționat, ea conferindu-i “ochiului poetului” atributul de “a toate văzător”

Cine-i dăruiește această supremă înzestrare?! Lumina! Nu întâmplător, când vrei să convingi pe cineva de intensitatea iubirii pe care o nutrești pentru el/ea îi spui că-l/o iubești ca...” pe lumina ochilor”.

Consider că, toate motto-urile, citate cu nume și prenume, care însoțesc tangourile sub acoperire exprimă intensitatea iubirii sale... ca... ”pe lumina ochilor” pentru autorii citați.

Nu-i numesc! Îi veți găsi singuri!

Și, ca să fac o glumă, după o atât de bogată varietate de tangouri, aproape că mă așteptam la o astfel de surpriză, care nu-i afectează cu nimic impactul asupra cititorilor.

Cum ar putea să fie altfel tangoul decât ..Tangou Continuu, câtă vreme timpul o demonstrează. că Tinerețea fără Bătrânețe și viața fără de moarte i-au fost hărăzite de Dumnezeu? La această concluzie a ajuns și Nicu Doftoreanu, pe care a formulat-o în dedicația pe care mi-a oferit-o pe volumul *În ritm de Tangou* (2013), din care aș înlătura cuvintele “mai” și “încă”: “Spre aducere aminte că și în secolul XXI există romantism”.

Scrisul (activitatea creatoare) – crede autorul – este o boală incurabilă, de origine divină, caracterizată printr-o enormă capacitate de a simți realitatea și, în același timp, de a o exprima: “... a resimțit cât pot fi de plăcute,/ Atingerea momentelor tăcute,/Ce-n vraja trinității ne-a

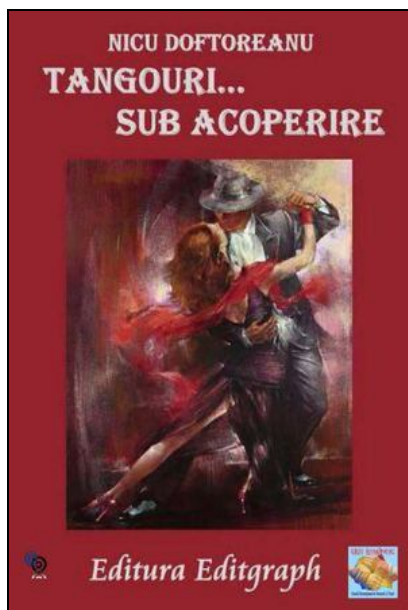
cuprins.../Așa că nu mai renunțăm la scris/Chiar dacă ni-i trimis de fapt/...direct ca vis!” (41.*Tangou Continuu*)

Voi menționa câteva zone, ce țin de realitatea vieții, a ființei umane, asupra căreia aceasta acționează dar și răspunsurile date de acesta, contrareacția, atitudinea, aspecte, care ne motivează nașterea lor ...sub acoperire și eventual, rămânerea lor ca atare: Tangoul Nesfârșit (nemurirea lui),-/ Tangoul Revoltat (contrareacție, atitudine) :-/ Nu-i mai las!!/ Și mă-mpotrivesc cât pot :/Din cotidian îi scot/ Și-i alung din Lumea Mea/, Tangou Sentimental (stare sufletească),-/ Tangou Eteric Transplantat (sub acoperire),-/ Tangou înțeles târziu (atitudine),-/ Tangoul Vremelniceii (atitudine filozofică),-/ Tangou preluat în...ritm istoric (atitudine cu implicare în istoria contemporană),-/ Tangou cu final neașteptat (lecție de viașă, inițiere) –”

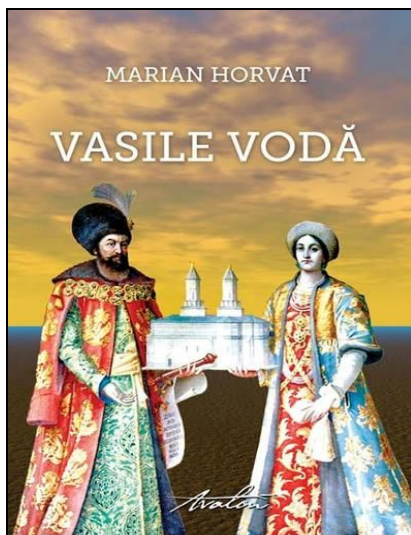
Fiecare *Tangou* ar merita o aplecare aparte, justificată de prospețimea imaginilor artistice, imprevizibilitatea unor întorsături care te poate descumpăni, lumina care îl face să caute și să afle cele mai tainice unghere ale „trestiei gânditoare,, – omul în viziunea lui Blaise Pascal.

Toate acestea și încă altele cred că mă îndreptățesc să cred și să afirm că, deșisub acoperire, tangourile tot îl trădează pe autor ce-i drept ca pe un artist al cuvântului, căutător al insolitului, care te îndeamnă să-ți forțezi limitele, întru cunoaștere și exprimarea frumosului și adevărului.

GEO CĂLUGĂRU

VASILE VODĂ

Recent a fost lansat la Târgul de carte Gaudeamus de la Cluj, noul volum *Vasile Vodă* (Ed. Avalon, Cluj Napoca, 2015), semnat de tânărul prozator Marian Horvat, care între timp

lucrează la o altă carte „atacând cu îndrăzneală partitura temei *finis Hungarie*” (O. Pecican). În povestirea recent publicată, autorul reușește în încercarea de a reda viața Moldovei secolului al XVI-lea și prin instrumentele istoricului de profesie (este profesor de istorie), nu doar prin metode artistice. Folosește în acest sens descrieri de epocă ale Iașului, mărturii despre viața cotidiană, veșminte, obiceiuri etc. Arhaismele sunt folosite în text, pentru a intra mai bine în atmosfera epocii, dar într-o măsură care să nu îngreuneze lectura cărții. Titlul povestirii este o reflecție a statutului la care a ajuns fostul boier Lupu Coci; este vorba de o transfigurare a sa, înspre niște idealuri bizantin-ortodoxe, de vreme ce și-a luat numele basileilor bizantini. Autorul insistă pe nevoia de dreptate în Moldova vremii; arnăuții sunt de fapt ca niște valuri în marea de ambiții ale diferitelor partide sau pretendenți la tron și sunt în cautarea unui domn care să le asigure pacea și bunăstarea. Prozatorul este

conștient de importanța abordării unui astfel de subiect pentru că: „Reînsuflește pentru o clipă de memoria celor vii și de pana cronicarului (dar și de a povestitorului...), duhurile trecutului românesc se întoarseră pe nesimțite în mormintele lor străvechi de piatră, înapoi în cavourile de la Trei Ierarhi, pentru a veghea și *judeca* în continuare faptele și isprăvile urmașilor”

Prefațatorul, prof. univ. Ovidiu Pecican, apreciază evoluția scriitorului de la primul roman *Codrul Duceului*, 2012 numindu-l un romantic temperamental care este originil în creațiile sale, deși a fost influențat de Negruzzi, Odobescu, Walter Scott și Alexandre Dumas.

Într-o perioadă în care romanul istoric e mai puțin abordat de scriitori, cărțile lui Marian Horvat constituie un demers interesant și oferă o lectură atractivă. O carte nouă la o editură nouă! Merită cunoscute!

IULIAN DĂMĂCUȘ

CĂLĂTORIA

„Călătoria” domnului Decebal Alexandru Seul este povestirea, pigmentată cu dialoguri, a două persoane care merg la băi, mai exact la o stațiune de la malul mării, dar este și o călătorie în universul secret în care fiecare cetățean, cu aptitudini sau măcar cu pretenții, de scriitor, își făurește paginile.

Cartea a apărut la Editura Little Lamb în 2014, 55 de pagini, drepturile asupra ediției revenind autorului.

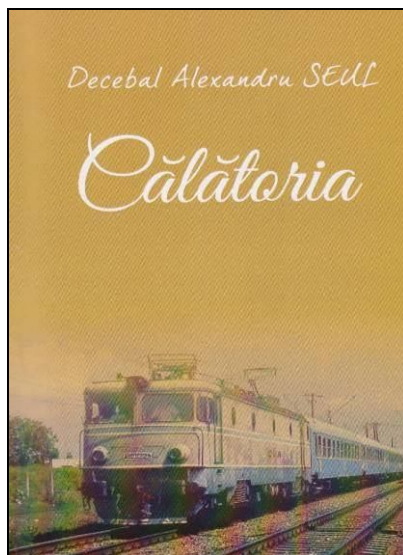
Condiția scriitorului este prezentată de autor în primele rânduri în așa fel încât ne duce cu gândul la afirmația lui John Locke în „Eseu asupra intelectului omenesc”, anume: „În intelect nu există nimic fără să fi fost înainte în simțuri”. Domnul Seul nu-și propune o analiză filozofică a faptelor și a contextului de idei, dar se apleacă asupra trăirilor personajelor a căror prezență este direct observabilă, dar și ale altora aduse la dispoziția cititorului prin referire, în cadrul dialogului. Personajele, scriitorul Cristian și mai vârstnicul său interlocutor Barbu, au făcut cunoștință în compartimentul în care urma să călătorească, beneficiind de serviciile transportului feroviar de călători, până la Eforie Sud. Trecutul fiecăruia din cei doi avea și pagini din categoria celor care se citesc greu, și de obicei, de unul singur. Dacă despre viața scriitorului nu aflăm prea multe, poate doar despre un accident cu cauză bahică, celălalt

scotea, pe rând, din sertarele cu amintiri, tristeți ale căror ambalaj fiind depreciat, lăsa să se vadă durerea pricinuită. Recunoaștem în descrierea traumei psihice a părintelui care și-a pierdut un fiu și de asemenea în prezentarea unor detalii ale activității din spital, experiența autorului. Personajul Barbu, un octogenar cu plete sure, mustață neagră și ochi albaștri, scapă câteva afirmații discutabile, ar fi întrebarea despre cum se face că el, client al spațiului pentru „oamenii străzii” își liniștește apetitul, în tren, cu o gustare nu chiar sardanapalică, dar pe aproape sau cum a reușit ca până la optsprezece ani să schimbe patru

neveste, totuși trebuie crezut pe cuvânt, el este cel care va povesti ceea ce constituie a doua acțiune a cărții. Este relatarea preluată de la un coleg de salon, cunoscut cu ocazia unei internări anterioare, despre drama unei familii din Apuseni. Pentru a-și ține cititorul în priză pe parcursul lecturii, Decebal Alexandru Seul apelează la diferite mici stratageme, întâmplări și discuții auxiliare, care au rol de a fracționa firul povestirii, eventual clarificând unele detații, dar totul axat pe captarea atenției cititorului. Narațiunea, chiar așa în formă sinusoidală, prinde contur și dezvăluie ceea ce, de fapt, constiuie obiectul intenției autorului. Nu sunt fapte ieșite din comun, în lumea noastră, maculată de egoism și de superioritate afișată forțat și nu musai justificat, față de oamenii considerați o simplă faună, urbană sau rurală, după caz, situația unei familii cinstite și modeste nu are mari șanse de a impresiona. Viața grea într-un sat izolat din Munții Apuseni, nașterea în mașina salvării, problemele copilăriei, obrăznicii li se spunea altă dată, boala, mediul spitalicesc bucureștean și în final: „La o curbă, Mitruș a pierdut controlul volanului, intrând cu Loganul pe contrasens în coliziune cu o altă mașină ...”

Și așa se încheie cea de a patrusprezecea carte semnată Decebal Alexandru Seul.

IOAN MUGUREL SASU

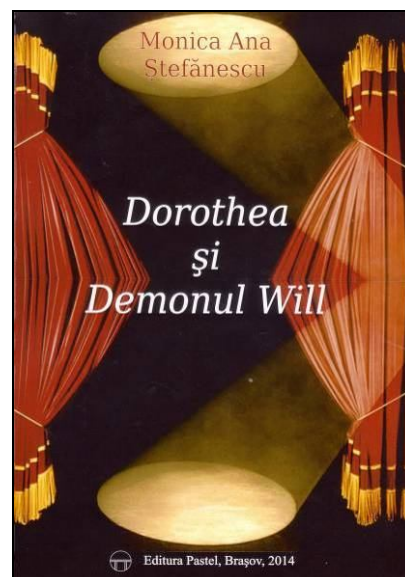
LEGĂMÂNTUL ȘI MOARTEA

La debutul deja întârziat, însă remarcabil, sub, adică, prerogativa deplinei maturități auctoriale (înainte de 90, prozatoarei nu-i venise, cum s-ar zice, ceasul), al Monicăi Ana Ștefănescu (v. **Fruktul Capcană** – proze, 2002), observam, dincolo de seducția, neîndoelnică, a afabulației, abilitățile, nu puține, scriiturale: monologul interior alternând cu observația îndreptată spre lumea dinafară, lumea culturilor; căutarea aceea în trenea șerpuitoare, insidioasă a secretului, a fantasmelor. Nu mai puțin, apoi, scriitura de subțirimi și finețuri, precisă totuși în vizarea obiectelor narativ-simbolice; un discurs, mai depate, bine supravegheat al vagului, al ascunsului și departelui; schimbarea frecventă a persoanei etc. Calificații care revin, iată, cu asupra de măsură, astăzi – după ce scriitoarea s-a manifestat în chip admirabil și în dramaturgie, cu **Teatru** (2006) și **Sindromul Casanova** (2010) - în noul său roman **Dorothea și Demonul Will** (Editura Pastel, Brașov, 2014), o carte frumoasă, aș spune că și importantă (pentru reconsiderarea decisă și cu expertiză apreciabilă a beletrismului) în literatura română de azi, atinsă aceea de o vreme, cum se vede, de spumele amestecate ale „noului val” (așa l-a botezat ironic criticul neoimpresionist) – literatură, cu alte cuvinte, în limbajul *derbedeilor*, adesea în teritoriul urât al pornografiei (amintind aci deîndată și răspândirea produsului respectiv - v.d.ex. **Suge-o, Ramona!** de Andrei Ciobanu, ca să nu-l adaug aci și pe un A. Schiop, autor în totul detestabil – în rețeaua *Facebook*, această dezbrăcinare universală, cum îmi place s-o numesc).

Ideistic, noul roman al Monicăi Ana Ștefănescu (s-o spun de pe acum, cea mai bună carte a prozatoarei, o laudă, dacă vrem – vezi și titlul - a teatrului și a actorului) se reclamă, ca să zic așa, de la jocul proustian al memoriei (vezi în pagini frunzărirea fotografiilor, pe urmă consemnările ca de jurnal, diaristice) - amintirile, se știe, având de dat socoteală de cum ni se înfățișează durata, timpul, istoria însăși: o călătorire prin timp cu emoția, cu sentimentul, de câte ori acestea - sentimentul, dezordinea chiar a vieții interioare - nu rectifică, ele, si-logismele reci, ideile nepolute, ori-

zontul înghețat al rațiunii atotstăpânitoare? Imaginația, într-o lucrare instancabilă, cheamă în scenă și alte modele epice, de exemplu, foarte bine plasat aici, *pacțul faustic* – cumpânirea, echilibrele din lumea realului nu sunt, în carte, stricate, iată, de provocarea ficțiunii („Oh – își spune în această ordine, ca modelul de odinioară, protagonistă – aș călca pe cadavre ca să fiu cea mai bună!...de ce am zis asta, nu prea știu, mi-a venit pur și simplu; el răsese. - Și asta știu ! și-atunci, ca o vrajă, i-am zărit cornițele deasupra privirii, care-i străpungeau țeasta iar zâmbetul avea ceva demonic în blândețea lui – Aș încheia pacțul cu diavolul ca să fiu cea mai bună, ca să fiu perfectă ! – Tante Margot tocmai mă dusesse să văd **Faustus**, fusesem teribil de impresionată. – Tocmai l-am încheiat zisesse și răsese din nou...” ș.a.m.d. - fragmentul acesta amintindu-ne, nu-i așa, mai degrabă de ademenirea dramatică a lui Adrian Leverkuhn din **Doktor Faustus** de Thomas Mann ; o ademenire, aș adăuga, în ființă a literaturii, a artei). Ce ar face așadar fără literatură lumea, ființa noastră fără de poveste (o poveste, acum, în cartea Monicăi Ana Ștefănescu, cu povești, o poveste înșesată cu istorisirii), ce ar fi așadar lumea de nu s-ar juca pe sine în oglinzile închiperii, ale ficțiunii (ale aceluia *als-ob, ca-și-cum*-ul, de care ne amintește gânditorul german cunoscut)? Înzeștrându-și personajul cu o condiție de artist, autoarea îl lasă să-și mărturisească neliniștile, lamentațiile, crezurile, convingerile și îndoielile; angoasele, deznădejdea etc. Cu alte cuvinte își va proiecta prin complexitatea existențială și lăuntrică a eroinei (interpretă de eminență și notorietate, un portret al feminității superioare) ființa ascunsă: o supune așa explicitării – metamorfoză aci a chipului trecător al viețuirii în eternitatea scriiturii, în chipul durabil, nestrămutat sub vreme, al artei.

În ciuda fracturilor în intriga, să-i spun astfel, principală, în pofida utilizării unor tehnici prozastice moderne, romanciera nu pierde de sub ochi curgerea narativă, povestea e deplină, e coerentă, chiar dacă scriitura face aci, ca și natura, salturi. Stilul, situațiile tramei sunt proaspete, vivante, bine supravegheate totuși, chiar dacă fragmentarismul, așa-zicând *happeningul* postmodern sunt învederate. Rigoarea lăuntrică a poveștii

domină, povestea place și bucură, la despachetarea, la desfășurarea ei mintea rămâne, vreau să zic, alertă și sprintenă; prietenoasă, primitoare.

...Pacțul cu *daimonul* (aci, desigur, Will, nu devastatorul Mefisto al marelui tedesc) urmează, cu cuvintele autoarei, astfel: “Haida-de ! îți cam dai importanță !...în clipa următoare l-am privit mai atentă, mi-am concentrat privirea ca să nu trec prin el: ovalul capului, ochii rotunzi arzători, bărbia ușor voluntară și nu prea deasupra coleretei de dantelă gofrată, obrajii supti de patima dăruită lui de divin; un fior mă străbătu de la rădăcina părului până-n miezul tălpilor, era EL !...în semiobscuritatea barului deșert, pe măsură ce-l priveam adânc prindea contururi, volum, era ca și cum eu îl cream prin voința minții și dorința inimii. – Jur să urc treptele până la capăt chiar dacă ar fi să mă prăbușesc de pe cea mai de sus!...oare eu eram cea care gândeam vorbele astea fără rost ? – Nu te vei prăbuși; le vei urca până la capăt și nu te vei prăbuși; este vorba însă de un *capăt* al tău, pentru că întotdeauna dincolo de *capăt* e un alt *capăt* și tot așa la infinit.” Urcând treptele până la capăt, eroina atinge veacul, murind în glorie, pe scenă, interpretând **Macbeth** de William Shakespeare – o moarte ca o împlinire a *capătului*, un *capăt* însă ce *deschide*: “-Doriți să vă ajut? Nici un răspuns; Dorothea plecase cu bucuriile și emoțiile serii în suflet, plecase în lumea demonilor sacri pentru care Dumnezeu crease o altă țară, un alt tărâm decât Raiul sau Iadul”.

A.I.BRUMARU

Literatura între linii de dialog și manifest fracturist

Maria Nițu oglindește în cartea sa *Sesiune de autografe* (București: Editura Palimpsest, 2010) fenomenul literar actual. Interviuri, cronici, texte cu suflet, portrete literare, tendințe și megatendințe, o lume care se caută, personaje despre personaje, istorie literară, plus un stil special marcat de claritate, sistem și căldura frazelor bine armonizate. Cine dorește să pipăie operele scriitorilor români în viață sau contemporani, să citească despre viața simplă a scribului în goana sa după cărțile scrise și nescrise, fuga pe la edituri, simpozioane sau sesiuni de autografe, găsește în această carte răspunsurile. Maria Nițu este solidară cu generația din care face parte, caută să clarifice temele literaturii tinere, revine la valorile de bază din cultura română. Este o scanare a vieții literare prin texte, oameni, idei, teme, întâlniri și despărțiri, suferință, ideologie, sociologie și istorie literară. În eseu „Madi – confesiune nedevopată”, ea scrie despre colega de facultate:

„Trec cu un cronovizor pe strada Edgar Quintet a Facultății de Litere, prin amfiteatre, și refac atmosfera de studenție: cu colegi de an, Romulus Bucur, Mircea Cărtărescu, Emil Ionescu..., ori cu colegi din alți ani, Daniel Pișcu, cel care ne tot amenința cu un nou roman, la care continuu adăuga ceva: „fii atent ce spui, te bag cu replica asta în romanul meu”, ori Ion Stratan, care ne atenționa șugubăț că își propusese să rămână repetent, să mai stea un an în București, pasionat de munca de la redacția ziarului studențesc, având în vedere că urma inevitabil repartitia prin satele României socialiste, după principiul <„să ne cunoaștem patria>” (p.283).

Aceste fraze reflectă foarte bine ce se petrece în eseurile sau dialogurile scrise de Maria Nițu în carte, laboratorul intern în care s-au plămădit operele scriitorilor români, cumva între moarte și viață, între un sistem și alt sistem social, între speranțe și uitare...

Cartea se formează în jurul câtorva pilonilor de rezistență: *I.Linii de dialog*, *II.Vitralii*, *III.Geometrii în timp și spațiu*, *IV.Ulise și marea*.

Temele sunt generoase, absorb bună parte din istoria literară recentă. Sunt evidențiate necesitatea valorilor permanente în operele scriitorilor, simplitatea exprimării artistice, capacitatea de a rezista împrejurărilor și rezistența în fața tentațiilor complicate, premiera absolută, firul roșu care trece

prin lumea teatrului și arde lumea poeziei, capacitatea omului de artă de a trăi stări extreme, ca-ntr-un concurs de formula unu... Lumea din carte, care ne cheamă la o sesiune de autografe, se definește prin capacitatea de a pune întrebări, de a te recunoaște ca personaj în furtună, anii tinereții ca timp în netimp, dulcea pasăre a studenției, imaginar și real în același timp, uimirea continuă, confesiuni discrete, greu de pus în lumină, frontierele visării, un tratat de melancolie și rezistență prin scris.

Maria Nițu are capacitatea de a face un portret necesar poetului Ștefan Foartă, unul dintre cei mai importanți din literatura actuală, de a sublinia liniile de forță din opera lui Mircea Cărtărescu și vulnerabilitățile scrisului său, de a se reîntoarce la Brâncuși și Mircea Eliade.

Despre literatura mai nouă, extremistă și mundană, reține manifestul subțire și violent al *fracturii*, ceva între „69” (simbol al sexualității sportive) și ruperea firului albastru care străbătea operele scriitorilor români de la Nicolae Filimon la Marin Sorescu...

„Specific lui Ștefan Foartă e plăcerea de a ieși la rampă într-o formulă originală, ca vrăjitorul Merlin. Scoate de fiecare dată cărți bibliofile, cu originalitate grafică, foarțistă, ca bibelouri de Veneția, din sticlă de Murano, unele cu un colofon puternic personalizat, în sine un poem întreg, blazon pentru poezia lui Ș. Foartă” (p. 233).

Iată o scurtă prezentare a unui poet de excepție, cumva uitat de critica literară de la București, dar unul care a marcat și marchează o epocă de sinteze și antiteze.

Despre Mircea Cărtărescu notează: „Volumul e o scriere fără stridențe de

limbaj, dar cu un abuz de epitete care decupate din context ar părea teribil de romanțioase, crunt taxabile sigur dacă ar fi purtat o semnătură de femeie, ca sentimentaloid, exaltate. Încercarea de a scrie simplu despre lucruri simple e totuși forțată pentru un scriitor format la școala rafinementului intelectual...” (p. 264 – în *Cherchez la femme*).

Despre grupul literar „*Fracturi*” reprezentat de Ionuț Chiva (susținut de editura Polirom), Maria Nițu decantează tendințele actuale ale romanului românesc: „69 e titlu exact al acestei lumi, dihotomia Bine/Rău e o prejudecată creștină, la fel ca și starea conflictuală dintre ele (în budism nu există, ci e o stare a echilibrului), nimic nu e înger sau demon, totul e și înger și demon, în proporții diferite, bidivii ținute mai mult sau mai puțin în frâu de hățurile arlechin colorate ale lui Freud” (p. 271). Iată o definiție a „generației prezervativ” aflată într-un fel de „amurg ale zeilor”.

Curajul Mariei Nițu de a aborda literatura aceasta în structura ei acidă și dizolvantă, limpezește apele în viața unei generații care se caută prin oraș ca într-un bordel uriaș...

Volumul de eseuri pune capăt experiențelor ludice pentru că ne atrage atenția asupra valorii culturii române: „M. Eliade e un guru al istoriei religiilor, C. Brâncuși un revoluționar de geniu al sculpturii moderne” (p. 203). Definiția vieții curge de la sine - Mircea Eliade despre Constantin Brâncuși: „mai mare și mai puternică decât toate e tăcerea, ființa se naște din tăcere” - apoi lumea cade în genunchi pentru ritual, modelul sculptorului „Rugăciune” ne trezește la luciditate, purtându-ne de la întuneric la lumină, de la moarte la viață... (p.220).

De remarcat portretul făcut lui Anghel Dumbrăveanu și operei sale, o propunere de *arcă*, *Corabia lui Ulise* în stil modern pe apele istoriei literare, stări pentru care merită să pierzi corăbii și diamantele întunericului...

Despre autoarea cărții a scris Cornel Ungureanu: „Maria Nițu are deja în urma ei un număr de cărți care cartografiază cu acuratețe literatura <<din imediata apropiere>>. E un cărturar nobil, interesat de document, de confesiune, de paginile uitate ale provinciei literare”.

De menționat că aceste texte au apărut în diferite reviste literare: „Pro-Saeculum”, „Luceafărul”, „Coloana infinitului”, „Orient latin”, „Banat”, etc., scriitoarea participând activ la disputele literare actuale, la evenimente cu adrenalină...

CONSTANTIN STANCU

Sub beneficiul „conjurației” tăcerii

Interesant modul în care se perpetuează la noi, pe față și nici măcar camuflat, prejudecăți și clișee, la umbra cărora să poată fi menținut un modus operandi pentru a da la iveală, dacă așa o cere un anume interes, chiar și porumbei, precum pălăria magicianului de prin târguri!

Într-o vreme, se practica judecarea/jurizarea, prin omisiune, adică puteau să apară oricâte proze scurte, de incontestabilă valoare, care erau, imediat, camuflate prin abilitatea cu care cerberii criticii lansau, în mare tam-tam, că ne aflăm în anul romanului, pe motive lesne de dedus, după numele autorului drapat în elogii.

Am considerat necesar acest preambul, explicit, detaliat, tocmai pentru a semnala că TĂCEREA în care învâluie antologia Editurii Adenium, **Cele mai frumoase proze ale anului**, este de bun augur: Pentru cine are urechi de auzit și ochi de citit, un asemenea tratament reprezentant cel mai sigur că aveam de a face cu o apariție editorială aparte!

Fapt de care, cititorul, aflat în căutarea bucuriei adevărate a lecturii, odată intrat în posesia Antologiei, se poate convinge.

Înainte de orice, ochiul său avizat nu poate rămâne indiferent descoperind o copertă de o simplitate elegantă și rară expresivitate!

Părerea mea este că ne aflăm într-unul din acele rare cazuri în care *eticheta* este atât de sugestivă, încât cititorul se simte invitat să o ia drept cheie magică pentru a ajunge cât mai curând la misterul aflat în camera secretă a conținutului.

Insist asupra ingenioasei concepții a copertei pentru că, astfel, editura dă un vădit semn asupra seriozității cu care a gândit și întocmit Antologia, pentru a o pune în deplin respect față de rigorile și ținuta cuvenite spiritului literar.

Antologatorul, în persoana scriitorului Alexandru Petria, și-a asumat cu responsabilitate un demers, dificil, având în vedere vitregia vremurilor, dar i se cuvin toate meritele pentru exemplaritatea cu care l-a dus la bun sfârșit,

configurând un eșantion care poate da seama oricând, prin reprezentativitate, de nivelul prozei române în anul de grație 2013.

Aflat în fața a 114 proze, antologatorul a procedat la selecție, având unic criteriu valoarea și intuiția, după cum se vede, s-a dovedit sftnic priceput, astfel încât a rezultat o antologie care face inoperante clișeele adesea invocate, în asemenea prilejuri, privind condiția prozei scurte, ca un fel de Cenușăreasă, eclipsată sau copleșită de dimensiunile pe care le poate atinge fratele mai mare, romanul!

Au fost puse între paranteze și alte păcate, care au schimbat fața unor demersuri de acest gen, precum subiectivitatea, măgulirea orgoliului unor autori, spiritul de gașcă sau de generație, acesta fiind, de fapt, un termen arbitrar și aberant, când e vorba de literatura.

Cele mai frumoase proze se constituie într-o imagine, la zi, în oglindă a prozei scurte românești.

Am fost tentat să fac unele sugestii, pentru a asigura cititorul că se poate considera invitat la un festin literar, dar pur și simplu, toate cele 25 proze sunt îndreptățite a fi citite, dovedind, încă, vorba cronicarului, că nu e mai de folos zăbavă decât cititul cărților.

Pariați pe părerea mea, și cu siguranță că veți trăi bucuria adevărată a spiritului.

ION NETE

Tânguire decentă și delicată

De ce am dorit să scriu despre „Inventar de tristețe și echilibru”, acest lamento postum al lui Valentin Raus? Apariția volumului (la Editura Cartea Cărții de Știință; Cluj-Napoca, 2014) se datorează fiicei Ileana Gafița, cu ocazia comemorării a 20 de ani de la trecerea în neființă a scriitorului.

Pentru că în ultimii săi patru ani de existență am fost foarte apropiați (nu cutez să spun că am fost prieteni) ? Probabil din indiscreție și impietate. De prima ipostază nu mă jenez, a doua însă parcă îmi dă un sentiment de vinovăție, de care aș vrea să mă lecuiesc.

Niciodată nu mi-a făcut măcar o frântură de mărturisire, al cărei spirit să-l fi regăsit în aceste pagini. Scriu despre carte ca un fel de atașament pentru cel care nu mai e între noi. E adevărat, este o atitudine plăpândă, șovăitoare.

„Tristețea” și „echilibrul” le-am simțit ca un cântec de lebedă, pe ape singuratic, printre trestii cu lujere nostalgice, sub un cer pregătit pentru un recviem, nu sobru, ci inefabil.

Cele 60 de puseuri ocrotite de coperte sunt invocări deznădăjduite: „Unde ești ? întreb strigând iar.”; sau monologuri evocatoare, căci, deși Iulia a trecut în neființă, el îi mărturisește: „te-ai ascuns în propriami ființă”, aceasta fiindcă o caută în amintiri, în obiectele din jur, în imaginație; o fulgurație de text →

CORNEL COTUȚIU

e chiar intitulată „Memoria și imaginația”. Deși, notează la un moment dat: „Îmi este teamă de propriile amintiri”, încât: „Adevărul este că trebuia să mor odată cu tine.” Și totuși: „Tot ce mă mai poate ține este depozitat în tezaurul memoriei.” Reface cuplul prin imaginație, al cărei izvor este dragostea, vie, în ciuda senectuții și a morții, încercând astfel să permanentizeze starea de „alături la bine și la rău”, iar pentru aceasta „Acum, Iulia, am timp suficient și chiar prea mult la îndemână”.

Consideră că i-a mai rămas un rest de viață, pe care îl trăiește cu ochii aburiți „în timp ce vorbesc, în timp ce mănânc, în timp ce scriu, merg pe stradă sau poposesc lângă mormântul tău – movila ta de pământ lângă care îmi este rezervat un loc”. „Mi-ai dat un loc de întâlnire și te asigur că mă voi grăbi să vin în acel loc.” (ceea ce avea să se întâmple în 1994, la 5 ani după moartea soției). Acel loc îl calcă mereu, a numărat mereu cei 40 de pași câți sunt de la poarta cimitirului până la mormânt. Apoi îi este grea întoarcerea: „mă simt un om care se târăște, care se cațără pe un versant nesigur, alunecos, ascuțit, stâncos, necunoscut.” Și coplesit de dor: „De unde oare a început dorul după tine? Cred că din momentul în care ți-am rostit numele pentru prima dată.” „Tu, Iulia, erai rece ca gheața. Te-am sărutat pe frunte.” „Ai să mai revii cândva? Nu, n-ai să mai revii. Pentru ceilalți tu ai plecat, te-ai dus, pentru mine te-ai ascuns în propria-mi ființă.”

„Bună dimineța, iubito!” – exclamă cel care-și începuse căsnicia în urmă cu 45 de ani. Iar în finalul notiței: „S-a făcut târziu, s-a apropiat miezul nopții. Un gând, un unic gând îmi mai rotește unda în jurul meu. Mă împresoară cu blândețe, mă încălzește, mă reanimă. Măine ne vom revedea.”

Interiorul casei îi provoacă acum o altă percepție a ceea ce îl înconjoară, căci e un mod de a-și apropia ființa pierdută: „Fiecare obiect, pereții, tavanul și parchetul, cărțile, icoanele, perdelele și covoarele, cutiile cu te miri ce în ele, sfeșnicele și cristalurile, lămpile și ceramica populară, albumele și tot ce aveam în nișele de pe hol, în dulapuri și în bucătărie, flecușete și chiar lucruri bune de nimic – ieșite din uz(...)”, toate sunt simțite acum altfel.

În anul funest 1989 pentru familia Raus, până la trecerea la cele veșnice a soției mărturisitorului, starea sufletească și morală a acestuia e augmentată de situația socio-politică din țară; de câteva ori face referire la cel din fruntea țării și îl numește „nebulă”. Vine apoi tăvălugul din decembrie 1989 de la Timișoara, București, din țară, care îi relevă „rostul vieții”. Se simte „eliberat de umilințe și incertitudini” și crede că va urma un timp în care „Florile, copiii, cărțile să fie vise frumoase pe care le visăm.”

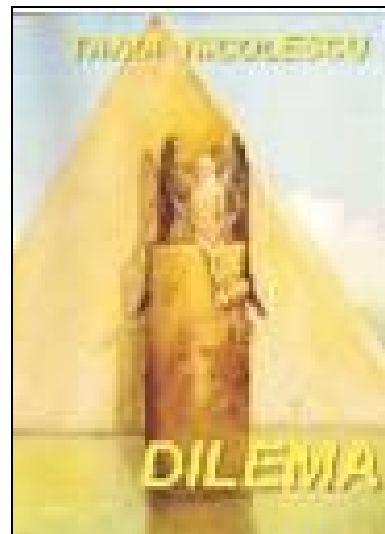
În prima parte a intervalului său pământesc, rămas după stingerea soției, starea lăuntrică, percepția preajmei se îndărătnicesc să rămână la aceleași valori. Când ridică ochii de la pământ, constată: „Sunt lovit de neputința de a mă bucura de peisaj.” (Ulterior, astfel de neputințe aveau să se diminueze, să se potolească. Țin minte o zi când am fost pe dealurile Dumitrei, la cules de ciuperci, deși am fi putut să le procurăm din piața orașului. Da, dar nu ar mai fi fost ceea ce deodată a dorit: culesul, pânda după ciuperci, livezile, unduirea dealurilor, azurii lunii mai în liniștea darnică.

Pe parcursul lecturii mi-am pus adesea întrebarea: Care a fost imboldul pentru el de a nota aceste crâmpene de gând și suflet? Dorea să comunice sau e vorba de un mod de a trăi intimități cărora astfel să le dea trăinicie? Ei bine, începutul unei fraze m-a edificat: „Scriu aceste rânduri pătruns de dorința ca cei ce le vor citi (...)”. Așadar, în ciuda unor „ample și tot mai bogate singurătăți”, totuși, conta pe un partener de comunicare: tu, cititorule.

Radu Anton Maier, „Tulpini”

O LUME NOUĂ...

Cu temperată calofilie textualizează realul (și irealul) imediat d-na Tania Nicolescu, în cele șapte proze (foarte scurte ale micului volum „Dilema”, Ed.PIM, Iași, 2014. Cum, necum, vocația Frumosului se împletește, fără compromisuri, cu viziunea unui mizerabilism social de-a dreptul atroce.

Șase dintre proze sunt niște flash-uri, miza lor fiind observația, transfigurată (mai mult, ca în „Dilema”, ori mai puțin, ca în „Antreprenorul”) în viziune distopică ori în lucidă asumare a insatisfacției de a fi. Pe structura epică propriu-zisă (implicit inventivitate) e construită doar cea de-a șaptea, „Ceața”, un fel de nuvelă ce ar putea fi amplificată generos, căci însușirile în această direcție nu-i lipsesc autoarei, până la dimensiuni românești.

Motivul recurent al călătoriei, asigură textelor din prima categorie un fel de trambulină metaforică pentru trecerea de la realul agreabil (peisaj) la cel disconfortant, al noilor „specii” hominide. Personajul central, Irina / Letiția / Sorana, își trăiește revelațiile umile cu dezabuzare și rece curiozitate. De la începutul senin la finalul sumbru, trecerea se face în doar câțiva pași (a se citi „pagini”) cu un firesc straniu și atractiv. În „Dilema” „vara își țara alene trupul de iguană”, în „Amazoana” „sevele aleargă nebune alungind de la zi la zi noii lăstari”, în „Specii” „buzduganul solar pe care ziua îl trimitea înaintea sa, reușise să →

MARIAN DOPCEA

străpungă iarăși bariera nopții". Optimism curat, cu alte cuvinte, lumină pură și armonie! Înșelătoare percepție – căci lucrurile nu stau deloc așa, ba dimpotrivă!

Pensionara (Irina / Letiția / Sorana) pleacă de acasă într-un timp care este al ei, familiar și protector – numai că, pierdut de câteva bune decenii... Urcată în autobuz sau în tren, ea este izbită violent de o realitate de alt tip decât aceea în care a trăit până acum. Falie în timp – sau falie în real?

Poveste veche și nu prea, căci până în zilele noastre diferențele dintre vechi și nou nu au fost, parcă, niciodată așa de amețitoare. Persanul lui Montesquieu întâlnește la Paris, o lume ciudată – dar nu întru totul inacceptabilă, căci oamenii sunt, totuși, pretutindeni, oameni.

Cu totul alta e situația, însă, pentru Letiția. „Specia” căreia îi aparține este, evident, pe cale de dispariție.

O regresie treptată și inexplicabilă pare a fi afectat omul în însuși esența lui. Nu coloana vertebrală, mersul vertical, fruntea spre stele sunt semnele noii umanități, ci colții, mărâitul, capacitatea babuinică a spectacolului la marginea unei jungle de beton și mucava.

„Lumea nouă” pe care o descoperă călătoarele (nu mereu cu groaza / stupefacția din „Dilema”) este una dinamică și viguroasă – căci involuția are cu totul alt ritm decât evoluția, este mai comodă și (probabil), mai atractivă. Între tânăra durdulie ce împarte pupici dulci și iritate porunci din „Flash” și „amazoana” din proza omonimă, sunt niște vagi diferențe pe scara involutivă.

Spiritul ironic sarcastic al autoarei a hotărât să dea (în „Amazoana”) conotații mitologice unei apariții dezagreabile până la silă, unei stranii combinații între țața volubilă și căteaua dominantă. O sacră familie – pe dos, cum ar veni. O alterată familie – într-o realitate alterată: de-a dreptul neverosimilă în hiperrealismul textualității ei

*

„Fauna” nouă, generată de libertate / democrație / capitalism își etalează un fel inocență a impudicității, deprinderile, instinctele, zbaterile întru supraviețuire.

Prostituata de peronul autogării, bătrâna „aruncată” din spital cam pe nepregătite, șoferul și tânărul plecat să-și întâlnească iubita cunoscută pe facebook aparțin, firește aceleiași lumi – dar nu și aceleiași specii.

Personajul raisonneur, Sorana, în cazul de față, are capacitatea de a descoperi, totuși, nevăzutele fire ce alcătuiesc țesătura cea mare, iluzorie, fără-ndoială, dar nu neverosimilă: „*Oameni și oameni... de fapt specii – își reaminti Sorana cuvântul. Te uiți la ei, tot două mâini, două picioare, limbaj mai mult sau mai puțin articulat și totuși, atâtea și atâtea specii.*”

Și câtă diferență între ele...și o imagine încețoșată văzută cândva poate într-un film sau într-un vis, i se contură în minte.

Era o pajiște uriașă, superbă, cu ierburi de un verde crud, înalte, unduindu-se molatec în bătaia vântului și care te îndemna parcă să te tăvălești prin ea chiuind de bucurie, dacă ai fi făcut imprudența de a nu fi observat printre ierburi, sclipirile.

Erau ochii. Ochii altor specii. Și fiecare încerca să se apropie neuzit, nevăzut de celălalt, de prada sa.”

*

„Romanescă” prin sugestiile epice și prin durata timpului rememorat – este „Ceața”, proză ce încheie volumul conferindu-i, la sfârșitul lecturii, o perspectivă (totuși) ceva mai optimistă. Personajul este, în cazul acesta, un bărbat, Platon, fost profesor, plecat și el, intempestiv,

Radu Anton Maier, „Bicaz III”

într-o călătorie prin “lumea nouă” în care, firește, nu-și află locul – și pe care o privește fără iluzii prea mari.

Singurătatea lui pare de nelecuit, după moartea soției și mai ales după dispariția, învăluită într-un fel de mister horror, a fiului său, Sorin, militar “în misiune” în Afganistan. Secvențele din viața acestui fiu pierdut (un inadapabil inocent ca și tată său) sunt opuse, nu fără arta sugestiei, prosperității ostentative a lui Virgil (re)întâlnit întâmplător, politician de succes. Păturică modern și, desigur, nerușinat și vulgar ca și acela.

Crescut în conformitate cu un cod moral incompatibil, în fond, cu vectorii noii societăți Sorin este, pur și simplu, nepregătit pentru existență. Valorile absolute în care se încapățânează să creadă îl aruncă din eșec în eșec. Jurist de profesie – nu-și află locul într-un sistem justițiar deschis numai lichelelor; comerțul nu-l atrage, iar în Învățământ nu mai are, încă din adolescență, încredere. Dezgustat de prea mulți “fani ai pereii mălăiețe” recurge la “soluția” Afganistan asumându-și fără pic de entuziasm, condiția de “eliberator” într-o lume contradictorie, în care servitutea și libertatea sunt, precum fețele filei, ipostaze ale aceleiași realități reprobabile.

Dispare, în circumstanțe neelucidate...

La polul opus acestei existențe atipice, se află aceea – abia schițată, e drept – a lui Virgil, fost elev și el, al bătrânului profesor, exponent al “lumiilor noi” evaluate (involuate?) până la condiția larvalului viguros, a reducerii la biologic, nonexpresiv și lipsit de orice conotații cognitive.

Mizerabilismul – concept lansat pare-mi-se de Al. Cistelean – are adepți numeroși, căci priza la real a scriitorilor noștri este autentică (și compensatorie, dacă luăm de bună vorba călinesciană cum că observația și inventivitatea ar sta la baza prozei românești).

Ceea ce aș reproșa acestui mizerabilism ar fi recursul – fără justificare estetică – la limbajul trivial, la insultă și nonexpresivitate, în fond.

Cartea d-nei Tania Nicolescu demonstrează, iată, că se poate și altfel, că urâtul poate fi adus în artă și cu mijloacele calofiliei.

LA UMBRA CUVÂNTULUI

Sentimentul dragostei de țară este vechi, dar nu învechit (Veronica Babiciu)

De aproape un an, de când port în suflet o carte, autoarea ei mi-a rămas în conștiință ca un răspuns la o întrebare întrezărită dar nerostită. Veronica Babiciu, fosta mea colegă de facultate, prin volumul ei „*La umbra cuvântului, freamăt de suflet.*” mi-a oferit răspunsul ce reprezintă generația de dascăli care a sădit în sufletul elevilor următorul adevăr: „*sentimentul iubirii de neam și de țară este vechi, dar nu învechit*”. Un adevărat care se cere mereu cercetat, gândit, evaluat. Cum? Ce a făcut concret Veronica Babiciu? I-a dus pe elevii săi să-și vadă țara și să le descopere istoria: „*Să deschidem Cartea de căpătâi a unei nații: ISTORIA și să le prezentăm elevilor noștri modele vii, care au ars pe altarul dragostei de neam și țară!*” Concret: „*Să-i ducem pe elevii noștri să vadă țara în care trăiesc, să-i ducem pe elevii noștri să simtă cum vibrează istoria la Moisei, la Șişești, la Ip, ori Trăznea, la Alba Iulia, ori Oarba de Mureș!*” A călătorit cu elevii ei, să-și îmbogățească mintea și sufletul.

În cartea mai sus menționată, autoarea imortalizează experiențele ei dintr-o viață de peste 40 de ani de dascăl, o viață în care și-a iubit elevii, o viață în care a bătătorit cu ei drumurile noastre prin istoria neamului, învățându-i „*să depună o floare la căpătâiul eroilor*”, „*să păstreze un moment de reculegere*”, i-a învățat „*să respecte istoria și tricolorul nostru sfânt*” (p. 53). I-a povățuit, folosind cuvintele părintelui Vasile Lucaciu, Leul de la Șişești: „*biruința e a celor ce luptă, nu a celor care se tânguiesc...*”, știind că omul este doar „*o picătură din valurile fluviului omenirii. Și nu interesează picătura, ci fluviul!*” (p. 50).

Capitolele volumului sunt inegale ca dimensiuni, dar ce forță spirituală au!

„*Credință și istorie*” este titlul primului capitol, cel mai substanțial ca număr de pagini și de transpunere

sufletească a ideii lui Nicolae Iorga precum că o excursie bine organizată valorează cât un an de studiu sau mai mult decât cărțile unei biblioteci. Veronica Babiciu, profesoară din Baia Mare, înfățișează, cu meșteșugite cuvinte împletite cu dragostea sufletului ei, excursiile făcute cu elevii, de-a lungul anilor, „*Acolo, în deal, la Rohia, în Ardeal*”, în Moldova Sfântului voievod Ștefan, care a dăruit „*un munte împădurit pentru o singură carte*”, la „*Agapia, crinul spiritualității moldave ...*” ori la „*Rohița cea dragă, renăscută din cenușa Istoriei.*” La Șişești, profesoara a poposit cu elevii ei „*acolo unde istoria neamului românesc tresaltă la fiecare pas*” și unde au aflat cum „*părintele Lucaciu primește această jertfă de cuvinte.*”

Cetatea Unirii, Alba Iulia, apare ca un fir roșu în discursul autoarei. Profesoara Veronica Babiciu trăiește cu emoție și entuziasm, alături de elevi, evocarea acelor „*icoane sfinte din cea mai sfântă duminică a istoriei noastre*” („*Îmbracă-te mireasă, frumoasă Transilvanie...*”). Pagini întregi reprezintă elogiul adus Unirii ce au făcut-o „*șlefuitoare conștiinței naționale*” de la cronicari până în epoca modernă. Înaintașii au fost „*candele aprinse de conștiință și continuitate românească*” (p.68), „*veritabile dăre de lumină*” (p. 69).

Personalități ale literaturii române sunt evocate în capitolul al II-lea, „*Bijuterii*” ... ai cuvântului. Excursiile la casele memoriale ale scriitorilor noștri sunt prilejuri de sărbătorire „*în orice clipă*” a existenței noastre culturale și spiritua-

le, pentru că „*dacă-l uiți pe Eminescu, uiți istoria unui neam, rezezi rădăcinile unui popor, lași în urmă veacuri de suferință și bucurii, la un loc!*” (p. 57) Îndemnul: „*Plimbați-vă, dragi elevi, zilnic, cu eleganță și dor, pe potecile operei sale*” este întotdeauna actual.

Cititorul citește cu plăcere capitolele despre Eminescu, Goga, Coșbuc, Nichita Stănescu, cu exemplificări din opera fiecăruia - versuri de o tulburătoare frumusețe. Discursul epic al autoarei îți oferă pagini pe care dorești să le reții și să le transmiți, pe care ai vrea să le citezi mereu, datorită adevărului și profunzimii incontestabile.

Capitolele „*Cu admirație, despre oameni de omenie*”, „*In memoriam*”, „*În loc de epilog*” reprezintă reverența profesoarei Veronica Babiciu făcută dascălilor săi și colegilor-dascăli. În categoria acestora intră și părinții, rudele, „*țărani amirosind a prescură, a tămâie, a colinde, a Istorie*”, „*neamul acesta răstignit pe crucea Istoriei*”, toți cei care au ocupat un anume loc luminos în sufletul autoarei, determinând acel „*freamăt*” ce a cerut imperativ să fie transpus în cuvânt. Titlul mai potrivit nu se putea găsi: „*La umbra cuvântului, freamăt de suflet!*” Alăturăm aprecierea noastră referitoare la imaginea copertei, semnificativă pentru conținutul textului, dar și ilustrațiile-fotografii, adevărate documente de arhivă.

Volumul, alcătuit din texte ce inițial au fost articole de sine stătătoare, publicate, între anii 1990-2006, în cotidianul „*Graiul Maramureșului*”, formează o structură unitară tocmai prin nucleul său de bază – dascălul. Autoarea mărturisește că această carte este „*o sinceră confesiune, o tulburătoare „spovedanie” adresată cititorului de orice vârstă, despre sufletu-mi neliniștit, care freamătă în fața „corolei de minuni a lumii...*”

Prin harul poetic al scrisului său, împletit cu dragostea pentru făuritorul de conștiințe, Veronica Babiciu ne argumentează că **dascălul este Omul care se zbate amarnic pentru a găsi poteca ce duce spre mintea și sufletul învățăceilor săi. E munca cea mai grea din lume, dar și cea mai frumoasă!** Cum să nu sărutăm cu evlavie mâinile dascălilor noștri?

LUMINIȚA CORNEA

“Lumina adâncurilor” sau despre căutarea sinelui

Apărută la Editura Nico, Târgu-Mureș 2014, cartea autoarei Maria Monica Stoica ne oferă în micro un bildungsroman în care primordială este formarea personalității artistice a unui intelectual. “Lumina adâncurilor” este de fapt lumea amintirilor, căutarea aceluși timp de-acasă pe care îl investiga și Marcel Proust în binecunoscutul recurs la memorie din romanul “À la recherche du temps perdu”. Fascinantul Combray, locul copilăriei cu miresmele rămase în simțuri pentru tot restul vieții, devine în cartea Mariei Monica Stoica o localitate cu prestigiu de stațiune balneară, foarte căutată în perioada interbelică: comuna Vulcana-Băi din județul Dâmbovița.

Aici fetița de odinioară descoperă treptat lumea înconjurătoare, mai târziu universul fascinant al cărții, construind portrete ale oamenilor care și-au pus amprenta asupra sensibilității și gândirii sale.

O “primă evadare” este aventura trăită în universul acvatic, datând din primii ani de viață, când descoperă că și în apă există un cer, numai că este răsturnat: aventura sinonimă cu pătrunderea în mirificul naturii, dar și al aflării conștiinței de sine. Se țes din amintiri chipurile dragi ale bunicilor, cu imaginea de efigie pe care le-a dat-o trecerea timpului. O bunică paternă, marcată de pierderea fiului celui tânăr în război, niște bunici materni iubitori și grijulii, care o inițiază în muncile gospodărești, neuitând să îi deschidă ochii asupra frumuseții gesturilor profund umane, care stau în puterea de a munci și de a dărui din roadele muncii, ca o ofrandă adusă naturii roditoare. “Ziua recoltei”, celebrată în fiecare toamnă de bunică, oferă cititorului o ipostază a țaranului român care dăruiește din roadele sale străinilor ce trec prin sat, intră în vorbă cu ei, face schimb de informații. Nu lumea sa apropiată contează aici, ci apropierea dintre lumi interesează. Comunicativitatea, deschiderea către dialog, respectul față de pământul dătător de roade, “ofrandă” pe care bunicii o aduc pământului generos, primele rugăciuni rostite în fața icoanei din

“casa cochetă” a bunicilor, drumul prin labirintul florilor din grădină, ca și drumul făcut la biserica din sat, unde copilul învață să se închine, descoperind lumea sacralității, îi indică pe aceștia drept mentori ai vârstei dintâi a protagonistei, care i-au lăsat urme adânci pentru toată viața. Chiar și interesul pentru literatură se naște tot în casa bunicilor care păstrează, alături de Biblie, manuale școlare și cărți ale autorilor români citite cu nepoții în ritualul serilor petrecute aici.

Din canavaua timpului se desprinde apoi imaginea preotului cu figură de patriarh, devenit “primul învățător” care va pune la dispoziția copilului biblioteca sa vastă și va avea grijă ca lecturile să fie potrivite cu vârsta. Trecerea de la biblioteca particulară la bibliotecile publice se face firesc, alimentându-i setea de lectură. Desigur în volum un fir călăuzitor îl reprezintă tocmai acest interes pentru carte, manifestat de timpuriu și devenit cu timpul o profesiune de credință pentru autoare.

În cadrul acestor evocări, cu deschideri și închideri de perspective, ca niște praguri ale memoriei, își fac loc portretele: rudele apropiate, învățătorii și profesorii, mai cu seamă cei din timpul studenției care au avut o influență hotărâtoare asupra viitorului dascăl: Zoe Dumitrescu Bușulenga, profesoara de literatură universală, împreună cu asistentul acesteia, poetul Ioan Alexandru, devin în carte personaje viabile care ajută cititorul la reconstituirea unei atmosfere de epocă, prin personalitățile cu adevărat marcante

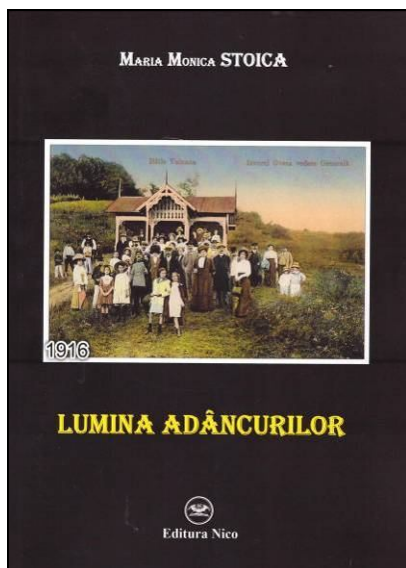
ale aceluși timp.

Un loc aparte în cadrul galeriei de portrete conținute de carte este “Rusoaica”, o povestire în care identificăm ușor descendența eroinei Liudmila din seria celebrelor personaje cehoviene, descrisă într-o analiză psihologică de mare finețe, în spiritul romanelor lui Dostoievski.

Periplul prin memorie leagă epoci diferite, găsește corespondențe, explică semnificații. “Povestea în poveste”, acel text care spune povestea cărții “O mie și una de nopți” descoperite în valiza de soldat a tatălui, are o valoare de simbol: ea pune în relație o tehnică literară întâlnită în literatura română și universală, cu tehnica pe care ne-o relevă cartea. Cadrul general al “poveștii” fixează destinul unui intelectual. Poveștile inserate în cadru se nasc, sub imperiul aceluși flux fascinant al memoriei involuntare pe care-l regăsim și la Marcel Proust despre care vorbeam la început. Drumul prin memorie al cărții nu este altceva decât un drum al ființei către sine însăși: un demers de cunoaștere care duce spre descoperirea sinelui, identificând un sens al destinului.

Periplul evocator din cartea Mariei Monica Stoica surprinde o întregă lume pe care o așează în cuvânt cu un talent real, obținând acel impuls de lectură cu care vine în întâmpinarea cititorului. Pentru că “lumea de acasă” a autoarei este, la urma-urmei, lumea noastră, a tuturor, cu tot dorul ce ne leagă de ținuturile de baștină. Întreg universul cărții surprinde general-umanul, dincolo de reperatele biografice care au stat la baza scrierii ei.

ION POPESCU TOPOLOG

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

Unirea unei mari iubiri
NAȚIUNEA ÎN STARE DE VEGHE

NOTE ȘI COMENTARIILE SOCIOLOGICE LA ROMANUL MARI UNIRI

(V)

5. TREBUIȚELE NAȚIUNII ROMÂNE

La finele secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, națiunea română evoluează în condițiile unor prefaceri sociale, economice, politice și culturale desfășurate tot mai energic la scara întregului continent european. Atmosfera generală a acelei epoci este marcată de mari așteptări și tensiuni.

În acord cu aceste evoluții, Mihail Diaconescu a plasat acțiunea romanului *Sacrificiul* la Beiuș, Oradea, Budapesta, Viena, Praga, Sarajevo, București, Gorizia, Neusohl, Râmnicu-Vâlcea, Iași, Sibiu, Arad, Alba-Iulia, în cercuri sociale, politice, bisericești, gazetărești, diplomatice, militare, intelectuale, bancare de o mare varietate.

Acțiunea romanului, desfășurată energic pe multiple planuri paralele, divergente sau convergente, sugerează astfel, cu mijloacele specifice oferite de o rafinată artă literară, că națiunile sunt realități dinamice, evolutive, altfel spus procesualități sociale și istorice de mare amploare și de o infinită complexitate.

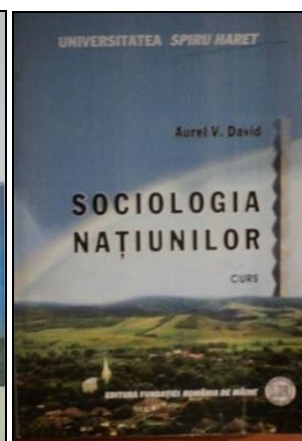
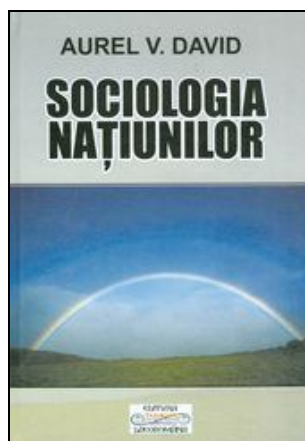
Este un aspect deosebit de semnificativ al artei epice diaconesciene asupra căruia suntem datori să insistăm din perspectiva științifică a sociologiei națiunilor. Apelăm, de asemenea, la principiile oferite de sociologia culturii și sociologia literaturii.

Lectura noastră susținută și orientată de principiile sociologice ne descoperă, între altele, cât de cuprinzătoare și de nuanțată este arta epică diaconesciană atunci când evocă „trebuițele” națiunii române și ale întregului continent european la începutul secolului al XX-lea.

Este cazul să reamintim aici faptul că vechea Europă s-a impus în istorie ca arealul în care s-au născut națiunile. Limba latină a consacrat noțiunea din care s-a dezvoltat conceptul, ca expresie a unei realități sociale concrete, într-un spațiu marcat de valori, interese și trebuințe. Geneza noțiunii „națiune” (lat. „natio”), aflată la „capul și începutura moșilor”, adică în negura vremurilor, semnifică „naștere”, „seminție”. Aceasta este rezultatul organic al capacității de reconciliere a libertății omului cu conștiința și condiția sa, de „ființă socială”.

În decursul istoriei nescrise, apoi scrise, comunitățile sociale au conjugat expresia valorilor cu trebuințele sociale, pe care le-au opus intereselor proferate de grupuri artificiale create, în anumite conjuncturi geopolitice, numite generic „familii politice”. Acestea au generat o practică politică din care au rezultat construcțiile socio-politice – imperiile și feudele –, care au alterat, în bună măsură, sensul noțiunii de „națiune”.

Astfel, pentru politicienii care-și construiesc acțiunea socio-politică pe un interes partizan, națiunea este o formă de comunitate umană stabilă, constituită istoricește pe ba-

za unității de limbă, de viață economică și de factură psihică, manifestate în particularitățile specifice ale culturii naționale, ale conștiinței comune și ale destinului comun. Prin această exprimare, aceștia urmăresc crearea unor confuzii și consecințe perverse în planul înțelegerii proceselor sociale care întrețin organizările sociale.

Aceștia nu acceptă faptul că națiunile sunt realități dinamice, procesualități, deci se află în permanență în „stări departe de echilibru”, generate de interacțiunile oamenilor pentru satisfacerea necesităților sociale (trebuițelor), în modalități care decurg din capacitatea lor de procesare a informațiilor.

În lucrarea *Emergența și reproducerea națiunilor* (publicată în anul 1997), sociologul Lucian Culda arată că prin decizii politice, ideologii încearcă să construiască, „stări cât mai aproape de echilibru”, prin care să transforme organizările sociale în sisteme socio-politice definitive, favorabile lor și grupurilor pe care le reprezintă, fără a-i interesa de situația oamenilor. Aceștia se folosesc de națiuni pentru a-și realiza propriul interes, apelând la diverse metode ale așa-numitului „joc politic”, folosit ca sursă de legitimare în viața politică. Dar, deciziile politice nu sunt totdeauna expresia „voinței națiunii”, ci a unui anume interes de grup.

Despre „jocurile politice” desfășurate în preajma și în timpul primului război mondial se vorbește insistent în romanul *Sacrificiul*, pe sute de pagini. Mai ales pentru acest motiv, *Sacrificiul* este nu numai un roman istoric, ci și unul politic. De altfel, acțiunea, descrierile și convingerile personajelor puse în prim plan în diverse capitole demonstrează cu prisosință acordul dintre convingerile lui Mihail Diaconescu și ale sociologului și filozofului culturii Lucian Culda. Subliniind acest acord, nu uităm că Lucian Culda este unul dintre marii admiratori ai scriitorului, esteticianului și istoricului Mihail Diaconescu.

Ideologii și politicienii influențează modalitățile de raportare a oamenilor la națiuni. Oamenii sunt însă obligați să înlăture discontinuitățile produse în corpul națiunii de deciziile politice – rezultatul gândirii și acțiunii așa-numiților „decidenți politici”. Consecințele perverse pe care gândirea și acțiunea politică le produc pe planul coeziunii, omogenității, unității, dar și a gestionării națiunii în „stare de securitate” confirmă că „trebuițele” unei națiuni nu sunt politice, ci sociale, culturale și spirituale. →

AUREL DAVID

„Logica socialului”, pusă în valoare de „știința etnicului”, arată că fiecare națiune este o matrice, organizare socială unică, unitate socială în diversitate, reprezentând principala formă de ființare a organizărilor etnice.

Situându-ne în perspectiva sociologiei literare, putem constata că unul dintre marile merite ale romanului *Sacrificiul* este modul cum el evidențiază, în pagini epice de neuitat, tocmai această logică a socialului pusă în valoare de știința etnicului.

Este logica socialului, care în diversele capitole ale romanului determină evoluții, contradicții și desfășurări de mare amploare ale unor mari mase omenești care acționează cu țeluri precise. Este o logică aptă să reliefeze epic infinita dramă a relațiilor interumane.

Romancierul întregit de istoric, de teolog, de moralist și de psiholog, dar mai ales de sociolog, a făcut din arta sa epică o modalitate de exprimare a unor realități de mare complexitate, pe care numai știința etnicului le pune în valoare.

Națiunile, ca organizări sociale cu funcții productive, gestionare și integratoare, se definesc în funcție de capacitatea oamenilor de a procesa informațiile sociale. Ideologiile le transformă însă în „informații politice”, pe fundamentul cărora fac presiuni pentru ca necesitățile de resurse, de comunitate și de protecție să fie satisfăcute din perspectiva unui anumit interes.

În această logică se înscrie și națiunea română. Aceasta ființează și se dezvoltă ca „mediu social”, favorabil numai dacă oamenii cu competențe profesionale și socializante își asumă roluri și responsabilități sociale și sunt capabili să prevină transformarea lor în „mediu politic”, modelat de către ideologi. Națiunea română nu se poate dezvolta decât în libertate.

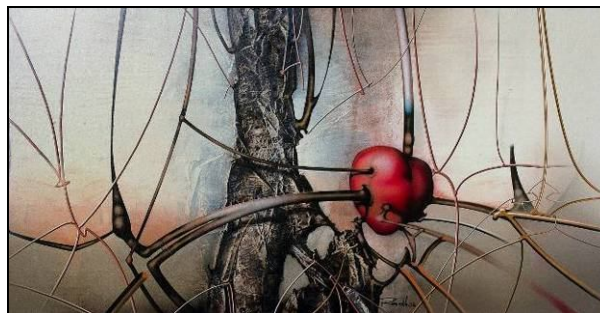
Patosul luptei românilor pentru libertate și unitate națională și statală susține toată construcția epică în *Sacrificiul*, roman politic cu o excepțională putere de atracție în actul lecturii.

Procesele sociale care întrețin națiunea română sunt alterate de către ideologiile care propovăduiesc libertatea oamenilor în modalități ce ignoră apartenența lor la națiunea română. Aceste premise conferă posibilitatea definirii națiunii române ca organizare socială generată de interacțiunile dintre oameni, care satisfac nevoile de „resurse”, „comunitate” și „protecție”, întrețin spațiul „public” și procesele sociale organizante, construiesc raporturi și relații de comunicare bazate pe afectivitate pozitivă, încredere, sinceritate și susținere reciprocă, mențin identitatea și conservă capacitatea de reproducere.

Oamenii implicați conștient în „viața cetății” sunt preocupați pentru definirea, asigurarea și apărarea trebuințelor națiunii române.

În acest sens, personalități de prim plan ale vieții politice românești la începutul secolului al XX-lea apar, în portretizări atent elaborate, pe tot parcursul romanului *Sacrificiul*. Printre ele se numără Iuliu Maniu (după cunoștințele noastre, aceasta este prima și, deocamdată, singura evocare literară a marelui om politic), Alexandru Vaida-Voevod, episcopul viitor patriarh Miron Cristea, legendarul general Traian Moșoiu, episcopul Roman Ciorogariu al Oradiei, regele Ferdinand I, generalul Gheorghe Mărdărescu și mulți alții.

„Trebuințele” (necesitățile sociale) sunt exprimate organic de funcțiile națiunii române, care ființează prin intermediul

Radu Anton Maier, „Transfuziuni”

oamenilor în interiorul organizațiilor – procesorii informațiilor sociale. Aceștia susțin procesele sociale organizante, precum și reproducerea în modalități care întrețin stările „departe de echilibru”. Buna organizare socială nu generează „omul politic”, individul evidențiat și slăvit atât de mult de ideologi, ci „ființa socială” – consecința și expresia socializării. Ea încorporează organic oamenii implicați în „social”, capabili să se raporteze la mediul geografic și spiritual în care ființează (adică la „geneză” și la „patrie”) și să ia decizii în funcție de trebuințele nației (necesitățile sociale). Nevoia permanentă de raportare la „geneză” și la „patrie” explică de ce oamenii au nevoie de rădăcini într-o lume transnațională și de ce „au nevoie de comunitate”.

„Trebuințele” națiunii române (necesitățile sociale) decurg din cerințele funcționării acesteia, fiind specifice „ființei sociale”. Fundamentale sunt întreținerea mediului social care asigură funcționarea organizațiilor (nevoia de comunitate), motivarea oamenilor pentru performanțe profesionale satisfăcătoare (nevoia de a genera valori sociale), rezolvarea conflictelor interne sau a conflictelor cu construcțiile mecanice – feudele și imperiile (nevoia de protecție), controlul asupra spațiului geografic în care ființează (nevoia de gestionare) etc. Posibilitățile de satisfacere decurg din poziția oamenilor în cadrul organizațiilor cu funcții explicite și din dinamismul necesităților individuale, aflate în evoluție și schimbare.

Națiunea română are, la fel ca toate națiunile lumii, necesități de ființare (primare) –, ca necesități existențiale specifice, identificate de unii sociologi în clasele inferioare ale ierarhiei acestora – ca nevoi de subzistență, de securitate, de dragoste și apartenență, de prestigiu, de status social. În același timp, națiunea română are necesități de satisfacție (afirmare), identificate de unii sociologi în clasele superioare ale ierarhiei acestora – ca nevoi de coeziune, omogenitate, unitate, identitate, a căror satisfacere depinde de posibilitățile și modalitățile de a produce resurse, dar și de a gestiona națiunea în condiții securizante.

„Trebuințele” de ființare și de satisfacție, care pot fi latente sau manifeste, sunt exprimate organic de funcțiile națiunii române, ca necesități-premisă generate de funcția productivă (necesitățile de resurse, de materii prime, de piețe, de produse finite, de tehnologie etc.), necesități-scop, generate de funcția gestionară (organizarea și funcționarea națiunii, protecția oamenilor și organizațiilor și soluționarea conflictelor) și necesități reproductive, generate de funcția integratoare (construirea și menținerea organizațiilor cu funcții explicite, care determină socializarea, disciplina socială, motivarea performanțelor, integrarea în „comunitatea națională” etc.). Națiunea română generează și întreține mediul social necesar atât conștientizării de către oameni a propriilor „trebuințe”, cât și al satisfacerii →

AȘTEPT SĂ ÎNFLOREASCĂ RUGA MEA

Discutam, mai deunăzi, cu niște buni creștini, despre ce mai citesc ei – cărți, ziare, acum când, cei mai mulți, mai ales tineri, nu mai au plăcerea lecturii pe suport de hârtie, apelând, atunci când o fac, la sursele internetice de informare.

De-acolo își iau totul. Ceea ce anunță un viitor destul de sumbru pentru cărți, pentru reviste, ziare...

Și, totuși, încă mai sunt foarte mulți, cei din vârstele a doua, a treia, care au rămas fideli tipăriturilor, care vor să simtă căldura hârtiei în mâini atunci când citesc.

Creștinii pe care-i invocam nu doar că mai citesc pe hârtie, ci chiar sunt abonați la ziarul lor, în cel în care au încredere și în care se regăsesc cu problemele lor, *Cuvântul liber*, în care de altfel, părintele dr. Gheorghe Nicolae Șincan publică aproape număr de număr „tabletele” sale, „Povestiri cu morală și tâlc, alegorii și parabole, pen-

tru copii, părinți și bunici”.

Printre reperatele lor de lectură se numărau și „tabletele” părintelui dr. Nicolae Șincan.

Nici nu e de mirare că toate acele respirații cotidiene de sănătate spirituală, părintele dr. Gheorghe Nicolae Șincan, cel care știe care e locul și rostul cărții într-o casă, le adună mereu între coperti de carte. Fără să-și propună în mod expres acest lucru, preotul adună cărți de învățătură, pentru minte, inimă și literatură.

Mai mult, aceste cărți dau și o imagine a pulsului înnoitor în biserica noastră strămoșească, în preocuparea de fi în ritm cu problemele vieții actuale, care au alte particularități și altă... morală. Totodată, textele pe care le oferă părintele dr. Gheorghe Nicolae Șincan aduc firescul comunicării în relațiile cotidiene dintre credincioși și... Învățătorul lor, căruia îi ascultă cuvântul, în cuvântul căruia cred.

E un mare câștig acest pas pe care îl face prin cărțile sale părintele dr. Gheorghe Nicolae Șincan.

Mai au o notă distinctă cărțile părintelui târgu-mureșean: frumusețea titlurilor, încărcate de metaforă, de substanță poetică și religioasă deopotrivă.

Nu în ultimul rând copertile au și ele notele lor de eleganță și profesionalism.

NICOLAE BĂCIUȚ

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

→acestora prin acțiuni sociale în cadrul organizațiilor cu funcții explicite. Acestea nu pot fi înțelese în cadrul teoretic specific ideologiilor și doctrinelor politice, care sunt concurente sau se confruntă între ele. Numai investigarea sociologică oferă înțelegerea corectă a proceselor sociale care generează și întrețin necesitățile sociale și le conferă, prin înțelegere, asumare și conformare, recunoaștere socială.

În interiorul organizațiilor cu funcții explicite încorporate de națiunea română, „trebuințele” (necesitățile sociale) asumate și recunoscute devin „necesitățile națiunii”, care pot fi satisfăcute numai prin activități productive, expresie a libertății umane. Numai prin activități productive (munca generatoare de valori sociale) națiunea română se dezvoltă ca procesualitate socială și se menține ca mediu social favorabil pentru dezvoltarea oamenilor, ca „ființă socială”. Toate acestea încorporează în ele activități cu finalități explicite, generate de munca omenească. „Nici ziare, nici lege, nici academii, nici o organizație asemănătoare – afirma în urmă cu mai bine de un secol Mihai Eminescu – nu sunt în stare de-a înlocui munca, și o stare de lucruri ce nu se întemeiază pe ea, e o fantasmagorie, care va dura mai mult sau mai puțin, dar se va preface în scrum la suflarea recei realități”. Prin activitățile productive, deci prin muncă, oamenii generează valorile sociale și își mențin capacitatea de a încorpora organic și peren „geneza” în „patria” la care se raportează.

„Trebuințele” (necesitățile sociale) națiunii române sunt necesități explicite, publice, ce decurg din stările „departe de echilibru”, fapt pentru care rolul fundamental în satisfacerea acestora revine oamenilor, ca „ființă socială” și ca procesori de informații, precum și organizațiilor publice specializate.

Generic, națiunea română, ca organizare socială cu funcții explicite, încorporează trei genuri de necesități sociale exprimate în „nevoia de resurse”, „nevoia de comunitate” și „nevoia de protecție”.

Identificarea și satisfacerea trebuințelor națiunii române au constituit preocupări ale elitelor sociale răsărite din mediul cultural național. Acestea au fost definite de-a lungul timpului în modalități diferite, cu asemănări și deosebiri, de către istorici, juriști, clerici, artiști, psihologi și sociologi.

În sprijinul acestui demers, romancierul Mihail Diaconescu a adus proza cu caracter epopeic, scrisă la intersecția dintre arta evocărilor epice și simbolice de mare amploare, documentul istoric sau social și memoria intuitivă prin care o judecată însetată de adevăr străbate țesătura de idei și fapte a unei epoci îndepărtate. Deosebit de activă în cuprinsul desfășurării epice este și memoria afectivă a personajelor principale.

Romanul *Sacrificiul* investighează trebuințele nației, printr-un studiu de caz, alegând un context istoric definitoriu pentru întreaga existență a națiunii române. Logica romanului este de tip inductiv. Faptele particulare, încărcate de semnificații, din paginile sale ne vorbesc despre aspecte sociale și istorice generale.

Personajele alese, atât din talpa nației, cât și din vârfulurile acesteia, aflate între românii ardeleni, în special bihoreni, au exprimat, atunci, la unison, nevoia de realizare a celei mai dorite trebuințe - refacerea unității vetrei și stătalității românești. Astfel, ei au vibrat la unison cu românii aflați în celelalte părți și colțuri ale vetrei neamului, afirmând că această trebuință este susținută de etnicitatea construită pe fundamentul legii morale, devenită „legea neamului”. Aceasta intrase de multe secole în esența neamului și era folosită de români drept armă de apărare.

Pentru românii ardeleni, maramureșeni, crișeni, bucovineni și bănățeni, trebuința crucială a acelor vremuri a fost unirea cu frații lor din Regat.

Autorul o prezintă prin glasul lui Alexandru Vaidavoevod, care i-a spus în față arhiducelui Franz Ferdinand că pentru românii din Imperiu „singurul mijloc de salvare a națiunii” era „unirea cu România”.

Inedit

Preacuviosul Părinte Arhimandrit Ioan Iovan

Interviu realizat la Mănăstirea

Recea – Mureș, în Anul Domnului 2007...

Anul acesta, duminică 17 mai, s-au împlinit șapte ani de când s-a născut în cer, ajungând alături de viii din cealaltă lume *Părintele Ioan* – care la 22 iunie anul 2008 ar fi împlinit vârsta de 88 de ani... Și atunci mi-am adus aminte și m-am gândit îndelung că *Părintele Ioan Iovan* a fost un mărturisitor al lui Iisus Hristos, care a purtat cu vrednicie jugul preoției atât în vremea regimului comunist, înfruntând 9 ani de temniță, cât și după anul 1990, de când a slujit ca preot și duhovnic la această sfântă mănăstire. Înaltpreasfințitul Părinte Andrei - Arhiepiscopul de atunci al Alba Iuliei, a spus despre *Părintele Ioan* că „a fost un mărturisitor al lui Iisus Hristos. Cu orice risc și-a exprimat crezul său, fiind un mare misionar. Misiunea lui și-a întemeiat-o datorită convingerii pe care o avea, și anume că se poate regenera viața noastră duhovnicească printr-o regăsire a comuniunii cu Iisus Hristos în Sfânta Euharistie. A fost un misionar care l-a propovăduit pe Domnul Iisus Hristos Euharistic, iar noi nădăjduim că Domnul Hristos îl va face părtaș al ospățului credinței cel veșnic”.

Și cum spuneam, la începutul acestui material pro memoria (sau în memoriam), aici, în duhovniceasca lavră a spiritualității noastre dreptmăritoare, am stat de vorbă cu vrednicul de pomenire *Preacuviosul Părinte Arhimandrit Ioan Iovan*, abordând și dezbătând tema esențială a *Euharistiei și Mântuirii noastre*, despre necesitatea existenței acesteia într-un mod cât se poate de indispensabil, pe drumul nostru către îndumnezeire și, iată ce ne-a răspuns, în cele ce urmează, din prea multa-i sa dragoste și experiență, și pe care-l oferim, în cele ce urmează, cititorilor dreptmăritori creștini interesați de acest important subiect, întru amintirea și pururea pomenirea *Preacuviosului Părinte Arhimandrit Ioan Iovan*:

– **Preacuvioase Părinte Arhimandrit, este perceput Iisus Hristos ca fiind „ieri, azi și în veci Același” în lumea de astăzi, în condițiile secularizării la care, din**

păcate, suntem cu toții părtași, într-o mai mică sau mai mare măsură?!...

- Dragul meu, **Iisus Hristos este Același, noi însă nu.** Trebuie să ne apropiem mai mult de El, în sensul real, *euharistic*, prin învățătura Bisericii, prin Sfintele Taine și prin trăirea creștinească în sânul familiei și peste tot acolo unde locuim și ne desfășurăm activitatea, să simțim că trăiește în noi Dumnezeu. La toate acestea se poate ajunge cu ajutorul catehizării de care suntem încă foarte mulți, lipsiți.

- **Ce credeți, Preacuvioase Părinte, că înțeleg oamenii de astăzi prin noțiunea de Euharistie și cum vedeți raportarea lor la acest termen teologic care reflectă o realitate duhovnicească foarte mare, de fapt, cea mai mare?!...**

- Mai întâi trebuie explicat termenul *Euharistie*, pentru a înțelege și conștientiza credincioșii importanța termenului și a faptului pe care el îl conține, care este ceva obligatoriu și indispensabil mântuirii.

-**Mai vedeți astăzi, o raportare personală și autentică a credincioșilor la Sfânta Euharistie, cu alte cuvinte la Sfânta Liturghie ca fiind „Taina tainelor”?!...**

- În anul 1986, cu prilejul vizitei sale în România, Patriarhul Ierusalimului – Diodor, după participarea sa la mai multe Sfinte Liturghii, a concluzionat că este impresionat de numărul mare de credincioși participanți, dar că este foarte trist pentru faptul că a văzut foarte puțini sau nu a văzut niciun credincios care să se împărtășească!... **Nu este voie să existe Liturghie fără Împărtășanie!...**

Mie nu mi-a lipsit liturghia și împărtășania nici chiar în pușcărie, unde am cusut pe partea din spate a maieului Sfântul Antimis, vinul îl aducea un medic într-o sticlută de vin tonic, pâinea și apa o rețineam din hrana și din alimentele primite și așa mai departe. Găsirea unei explicații la toată această situație ne duce cu gândul la existența tainei lui Dumnezeu!

Astăzi încă nu prea știm (cum) să ne raportăm la Sfânta Împărtășanie dar suntem în drum spre, căci Împărtășania înseamnă câștigarea Împărăției lui Dumnezeu de aici, cu alte cuvinte este vorba de îndumnezeirea prin har, care se face încă din această viață.

- **În altă ordine de idei, care vedeți a fi termenul corect de abordare a acestei probleme: - acela de deasă împărtășanie, rară împărtășanie, cu vrednicie, fără, cu pregătire sau fără, ori continuă împărtășanie?!... Care este, cu alte cuvinte, poziția Sfinților Părinți cu privire la această problemă?!...**

- Răspunsul meu este: **Continuă Împărtășanie**, iar cât privește vrednicia, noi, preoții, sfărâmăm Sfintele, după cum citim în rugăciunea de după *Epicleza Euharistică* ce zice: „Se sfărâmă și se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce se sfărâmă și nu se desparte, Cel ce se mănâncă și niciodată nu se sfărșește, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește” – argument pentru *continua împărtășanie*. În ce privește *vrednicia*, aceasta este un dar de la Dumnezeu și nicidecum meritul nostru!... Motivele invocării nevredniciei, cu canoanele, să știți că sunt din lipsa de dragoste și să se mai știe că Liturghierul care cuprinde rugăciunile de taină speciale pe care le citește preoții, trebuie să fie concrete, vii, personale, iar nu doar teoretice și abstracte în idei!...

- **Care este diferența de curente, de opinii sau de abordare referitor la practica împărtășirii credincioșilor la slavi, români și greci și de ce asistăm la evidențierea acestor deosebiri de abordare a aceluiași fenomen, dacă pot să mă exprim cu aceste cuvinte?!...**

- Este o greșeală de prețuire a lui Iisus Hristos, că dacă îl iubești cu adevărat nu te cramponezi în aceste deosebiri, din moment ce este vorba de unul și același lucru, *în fond* →

DR. STELIAN GOMBOȘ

de același text liturgic – cu același conținut!... Este dureros că există aceste deosebiri și, drept urmare, să ne străduim ca, acolo unde ne aflăm noi, să fie desființate, deoarece nu este mai importantă tâlcuirea lingvistică și cea tipiconală decât receptarea Harului Divin!...

- Este lumea bisericească contemporană suficient de conștientă de valoarea și supremația acestei Sfinte Taine, care nu abordează o simplă practică liturgică, ci pe ea se sprijină, de fapt, toată viața noastră eclesiologică, soteriologică și, îndeosebi, cea eshatologică?!...

- Este deplin corigentă din păcate, de la A la Z, de la Ortodoxie la Catolicism și de la A la Ω!...

- Avem noi, astăzi, bine structurată și articulată o teologie a Sfințelor Taine și, în special, a Sfintei Liturghii?!...

- Din nefericire, lipsește evlavia cu privire la trăirea în Iisus Hristos, permanentă, și numai Bunul Dumnezeu poate remedia lucrul acesta!...

- Din punct de vedere moral – duhovnicesc, cum ne raportăm noi la Sfânta și Dumnezeiasca Împărtășanie, în condițiile în care, la momentul potrivit din cadrul Sfintei Liturghii, se împărtășesc foarte puțini oameni, gândindu-mă, aici, la situația de la noi din țară?!...

- Ar trebui să ne raportăm printr-o durere adâncă și prin începutul unei râvne a mântuirii ce are în centrul ei tocmai pe Cel care ne mântuie. Dacă El e Centrul, atunci haideți să mergem cu toții la El!... La Dumnezeu nici un lucru nu este cu neputință. Ferice de cel care, indiferent de vârstă și în ce rost al vieții se află, se întoarce la trăirea cu Iisus Hristos, fiindcă prin aceasta el se face apostol și pentru alții!... Ca o concluzie aș susține că, pentru a scoate asemenea apostoli trebuie să ajungem la sacrificiul apostolic și misionar de reunire a Bisericilor și de revenire la trăirea primilor apostoli, astfel încât, Sfânta Euharistie trebuie să fie și temelul unității creștine a reunirii Bisericilor, a mișcării ecumenice autentice, încununată fiind de strădania îndumnezeirii de pe pământ către cer!...

- Cine ar trebui să-și asume vina sau responsabilitatea pentru abordarea, de multe ori, destul de superficială a acestei probleme fundamentale a spiritualității noastre?

- Să nu căutăm vinovați, ci să mergem încrezători cu convingerea că Dumnezeu ne poate ierta de păcatul delăsării duhovnicești, și rugându-ne ca El să ne ia de mână, ca prin potir să ajungem acolo unde am fost, în paradisi!... Așadar, Hristos prin Euharistie ne reîntoarce la El, unde datorită comuniunii euharistice vom ajunge la comuniunea (cea veșnică) cu El.

- Mai este, astăzi, relația părinte duhovnicesc – fiu duhovnicesc una sinceră, profundă, într-un cuvânt, autentică?!...

- Mai rar, dar este. Să ne rugăm să se îndesească, să se întărească!...

- Care ar fi soluția sau modalitatea îndreptării acestei stări de fapt, a acestei situații de compromis?

- Implorând Providența Divină să privească spre noi cu ochi milostivi și povățuitori, convinși fiind că se aplică și aici cuvântul Scripturii care zice că „Fără de Mine nu puteți face nimic”.

- Credeți că lucrările de învățătură ortodoxă, „catehismele” noastre prezintă corect lucrurile cu privire la această problemă sau sunt destul de scolastice?!...

- Suntem chemați să scoatem scolasticul de aici!... Toată învățătura catehetică are o comoară de izvoare, mult folositoare, cu toate că unele au fost schimbate în conținutul lor și care astfel, nu au făcut altceva decât să servească modernismului ispitit. În general, Catehismele sunt foarte bune dar și în ele se strecoară, uneori, păreri subiective.

- Este nevoie, cumva, de o (re)catehizare a credincioșilor noștri cu privire la această problemă a Bisericii și nu numai, adică asistăm, cumva, la o „evoluție” istorică a acestei probleme?!...

Biserica Mănăstirii Recea

- Repet, numai Providența Divină va face lumină în privința cursului creștinismului nostru, care nu se poate concepe decât urcând din nou, spre culmile desăvârșirii!...

-Vedeți cumva o stare de revigorare a acestei situații, sunteți optimist, în acest sens?!...

- Da, bineînțeles, nu cred, ci sunt convins că Dumnezeu Care a creat Biserica și pe om, cu promisiunea că pe Aceasta „Nici porțile iadului nu o vor birui”, nu va întârzia această revigorare până la sfârșit, ci cu mijlocirea Maicii Domnului „Biserica cea Vie”, se va reface Ierusalimul pământesc și abia apoi se va contopi cu cel ceresc, când va fi „un cer nou și un pământ nou”.

- Acum, în încheierea acestui interviu, v-aș ruga, Preacuvioase Părinte Ioan, să trasați câteva concluzii urmate de câteva sfaturi!...

- Dacă dorim ca Dumnezeu să îndrepte mila Sa spre noi și Biserica Lui, să fim creștini ai milei și ai iertării și să trăim mai mult în *Iisus Hristos Euharistic* și-n evlavie la Maica Domnului și așa, pururea cu Domnul vom fi până la sfârșitul veacurilor!...

- Acestea fiind zise, vă mulțumesc foarte mult, dorindu-vă să aveți parte de multă sănătate, de mult spor și de multe împliniri duhovnicești!...

*

Iar acum, după șapte ani de la acest frumos, folositor și duhovnicesc moment, și totodată, la împlinirea a șapte ani de la mutarea sfinției sale în veșnicele și cereștile lăcașuri, ne rugăm cu toții ca *Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească! Veșnică să-i fie pomenirea și amintirea! Amin!...*

Ioan al Banatului

„Lumina de la Sfântul Mormânt nu a dispărut niciodată, ea este permanent, există acolo. Modul de manifestare este însă după credința omului”

L. C.: Hristos a Înviat, Înaltpreasfințite Părinte! Deoarece ne aflăm în perioada imediată de după cea mai mare sărbătoare creștină, Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, amintesc că prezența Înaltpreasfinției Voastre la slujba de Înviere a strâns mii de timișoreni la Catedrala Mitropolitană. Lumina Sfântă adusă la Timișoara tocmai de la Mormântul Sfânt, de la Ierusalim, a trezit un mare interes credincioșilor, care au venit în număr mare să ia Lumina Sfântă.

Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ați trăit o perioadă în Țara Sfântă, în apropierea Sfântului Mormânt, unde în preajma Învierii Domnului apare Lumina Sfântă. Vă rog să ne împărtășiți din experiența Înaltpreasfinției Voastre în această privință.

Î.P.S. Ioan: S-a scris și s-a vorbit foarte mult despre Sfânta Lumină de la Sfântul Mormânt, despre lumina aceasta care marchează Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Pentru a face, cum se spune, lumină la umbra Luminii, pentru credibilitate, vă relatez o experiență din viața mea, de la mormântul Domnului. Mă aflam la Ierusalim, unde, la un moment dat, eram singurul preot român din toată Țara Sfântă, aflându-mă la studii acolo. Într-o bună zi, a venit la biserica noastră, pe la amiază, o credincioasă care lucrase un an de zile în Țara Sfântă și se pregătea, peste câteva zile, să se întoarcă în țară.

Menționez că nu era în perioada pascală, după câte îmi amintesc era într-o lună de vară. Această credincioasă a venit, m-a căutat repede și nerăbdătoare să-mi spună ce avea pe suflet. Dorința ei era ca măcar o dată să se împărtășească și ea la Sfântul Mormânt. A ajuns la Sfântul Mormânt după ora 12, când toți pelerinii sunt retrași la spațiile de cazare și nu era nimeni. Ea a intrat în Sfântul Mormânt. La intrare, a cumpărat trei lumânări și a intrat în capela Sfântului Mormânt. Pe Sfântul Mormânt, se afla un vas din bronz, cu nisip în el, și cei care doreau aprindeau o lumânare pentru ei, pentru familiile lor și pentru cei dragi. Această femeie intrând în capela Sfântului Mormânt, a văzut că nu mai era, la ora aceea, nicio lumânare aprinsă, pentru că paraclisierul, cam la ora 12, stingea totul, pentru că timp de două ore nu mai era circulație, nu mai era mișcare, nu mai erau închinători la Sfântul Mormânt. Și astăzi aceste două ore sunt de liniște acolo.

Fotografii realizate la Mănăstirea Românești, numită „Izvorul Miron” (Miron Cristea), Mitropolia Banatului, la Izvorul Tămăduirii.

Atunci văzând femeia că nu are de unde să-și aprindă cele trei lumânări și să le pună pe mormântul Domnului, a ieșit afară, în ușa Sfântului Mormânt, uitându-se într-o parte și în alta, în biserica aceea imensă care este acolo, să vadă dacă undeva este o lumânare aprinsă ca să pună și ea, la rândul ei, pentru familia ei, o lumânare aprinsă pe Mormânt.

N-a văzut nicăieri vreo lumânare aprinsă și atunci a început să plângă, spunând: „Doamne, atât de păcătoasă sunt eu că nici atât nu primești de la mine, o lumânare să-ți pun și eu pe mormânt?” Și atunci și-a coborât privirea spre mâna în care avea cele trei lumânări și vede că lumânările deja erau aprinse. Și atunci a început să plângă și mai mult, și s-a dus și le-a pus acolo, în vasul acela de bronz, pe mormântul Domnului. A udat cu lacrimile ei lespeda de pe mormântul Domnului și de acolo a venit repede-repede, la biserica noastră românească, să-mi spună cele întâmplate, după aceea s-a spovedit și noaptea i-am dat dezlegare să meargă să se împărtășească la liturgia de la miezul nopții.

L.C.: Foarte interesant. Ați mai întâlnit-o pe femeia aceea?

Î.P.S. Ioan: Până acum nu, dar dacă Dumnezeu i-a prelungit firul vieții, aș fi bucuros să ne mai vedem și să plângem împreună la umbra Luminii de la Sfântul Mormânt.

L.C.: Alte momente oarecum asemănătoare ați mai trăit în legătură cu Sfânta Lumină?

Î.P.S. Ioan: Îmi amintesc un alt moment, în anul 1994, după ce am fost ales ca Episcop pentru Covasna și Harghita. Am venit în țară și, pe 20 iulie, am fost hirotonit arhiepiscop la Mănăstirea Toplița. La Ierusalim, la biserica noastră, am lăsat biserica în grijă maicilor care erau încadrate și își desfășurau și ele viața acolo la biserica românească din Ierusalim. În fiecare seară le sunam, ca să aflu ce mai este la biserica noastră, pentru că aveam încă responsabilitatea bisericii și un părinte se îngrijește mai ales de biserică – eu neavând familie – familia mea a fost și a rămas biserica. Cu o zi înainte de Sf. Ilie, pe 19 iulie, mi-au spus că la miezul zilei, a apărut Sfânta Lumină pe Sfântul Mormânt. Lumea era foarte mirată. Erau foarte mulți pelerini. →

**A consemnat
LUMINIȚA CORNEA**

FESTIVALUL- CONCURS DE POEZIE RELIGIOASĂ „CREDO”

Direcția Județeană pentru Cultură Mureș, Biblioteca Municipală „Petru Maior” din Reghin organizează, în parteneriat cu ASTRA Mureș, cotidianul "Cuvântul liber", Fundația Culturală "Cezara Codruța Marica", Asociația Culturală pentru Descoperirea, Susținerea și Promovarea Valorilor Culturale și Profesionale, alte instituții publice și ONG-uri, a XV-a ediție a Festivalului Concurs de Poezie Religioasă "Credo".

Cei interesați, membri sau nemembri ai uniunilor de creație, fără limită de vârstă, pot participa cu 5 - 10 poeme la secțiunea "poeme în manuscris" și cu cărți apărute în

2014-2015, la secțiunea "volume tipărite".

Poemele vor fi trimise în format electronic la adresa de email - nicolaebaciut@yahoo.com, până la 15 iulie 2015, grupajele, iar volumele - 2 ex. - pe adresa; Direcția Județeană pentru Cultură Mureș, str. Mărăști nr.8, Târgu-Mureș.

Participanții sunt rugați să trimită și un scurt CV și datele de contact.

Festivitatea de premiere va avea loc la la 6 august a.c. la Mănăstirea Lăpușna, unde va avea loc și un simpozion cu tema: „Poezia religioasă în opera poeților mureșeni Lazăr Lădăriu, Valentin Marica și Nicolae Băciut”.

În același cadru vor avea loc și recitaluri de poezie ale celor invitați.

Detalii la tel 0744474258.

Biserica de lemn „Sf. Nicolae” din Lăpușna construită în satul Comori, în anul 1779, strămutată în 1939, din dorința regelui Carol al II-lea

CONVORBIRI DUHOVNICEȘTI

→Aceasta s-a întâmplat pe 19 iulie, pe 20, de Sf. Ilie, când am fost și eu hirotonit, și pe 21 iulie, trei zile a apărut Sfânta Lumină la miezul zilei.

L.C.: Prin urmare, Sfânta Lumină nu apare doar la Înviere?

Î.P.S. Ioan: Am și alte experiențe pe care le-am avut la Ierusalim, dar vreau să subliniez că **Sfânta Lumină la Ierusalim este permanentă**. Lucrul acesta mi l-a confirmat și un mitropolit grec de la Ierusalim, care a venit odată la hramul bisericii noastre, de Sf. Gheorghe. După ce s-a terminat slujba, l-am întrebat și l-am rugat să-mi spună și mie ceva din taina Sfintei Lumini de la Mormântul Domnului. El mi-a confirmat lucrul acesta, spunându-mi: „*Părinte Ioane, Lumina de la Sfântul Mormânt nu a dispărut niciodată, ea este permanent, există acolo. Modul de manifestare este însă după credința omului și după cele rânduite*”, cum le avem și acum, în perioada pascală.

L.C.: Ce îndemn dați, în această privință, credincioșilor, Înaltpreasfințite Părinte?

Î.P.S. Ioan: Le-aș spune credincioșilor, în special celor ce călătoresc la Sfântul Mormânt, la Ierusalim, că fiecare dintre ei care intră cu credința în Învierea Mântuitorului, care cred că Hristos a Înviat, toți care intră în Sfântul

Mormânt, toți sunt îmbrăcați în această lumină harică a Învierii lui Hristos. Deci **Sfânta Lumină nu apare, nu este la Sfântul Mormânt doar cu o zi înainte de Înviere**. Ci vă asigur că permanent, după toate cele văzute, spuse și confirmate de cei cu care am trăit acolo, Sfânta Lumină, la Ierusalim, există și astăzi, și mâine, și va fi până la a doua venire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Îndemn pe iubitorii de Hristos și iubitori de Lumina Învierii Lui să meargă la Sfântul Mormânt și de fiecare dată, cu credință și cu lacrimi în ochi, vor fi învăluiti de Sfânta Lumină.

Numai că trebuie să facem o deosebire între lumina fizică și Lumina de la Sfântul Mormânt, care nu este de origine fotonică sau ondulatorie, cum știm că sunt elementele constitutive ale luminii soarelui ori a luminii de la electricitate sau de la alte surse. Lumina aceasta are o altă substanță și nu înseamnă numai ceea ce vedem sclipind. Lumina aceasta are o altă dimensiune, o altă substanță. **Substanța acestei lumini este harul lui Dumnezeu**. De aceea vorbim despre unii oameni, îi arătăm cu degetul pe drum și spunem: „*Iată un om credincios! Iată un om milostiv!*” Ce înseamnă aceasta? Că acest om este îmbrăcat în lumina harului lui Hristos, de aceea îi vedem în lume.

Sunt foarte mulți oameni pe lângă care trecem, dar nu-i vedem – îi vedem doar pe cei ce strălucesc în lumina harului lui Hristos.

L.C.: Vă rog, în încheiere, să transmiteți cititorilor câteva idei din mesajul pascal, transmis în noaptea de Înviere, în care n-ați uitat istoria recentă a Timișoarei.

Î.P.S. Ioan: Este necesar să nu uităm și de aceea să spunem celor care s-au jertfit pentru libertate, în fața acestei catedrale, că, deși Timișoara a fost fără țară în decembrie '89, însă n-a fost nicio clipă fără Dumnezeu, Hristos a biruit și moartea lor.

În mesajul meu am dorit să împărtășim semenilor noștri lumină din lumina Învierii lui Hristos, iubire din iubirea lui Hristos, milă din mila lui Hristos. Să ne aducem aminte și de cei răstigniți cu Hristos, să le aducem și lor vestea Învierii lui Hristos și nădejdea că și pentru ei S-a jertfit Hristos. Mângâiere și celor de pe patul suferinței. Hristos să vindece ale lor răni cu scump Sângele Său. Pruncilor, bună creștere și înțelepciune, iar celor în vârstă, nădejdea plină de bucurie a întâlnirii cu Hristos Cel Înviat. Tuturor le doresc să aibă parte de bucuria pe care a avut-o Maica Domnului când L-a văzut pe Fiul Său Înviat.

L.C.: Vă mulțumesc și vă sărut dreapta, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit.

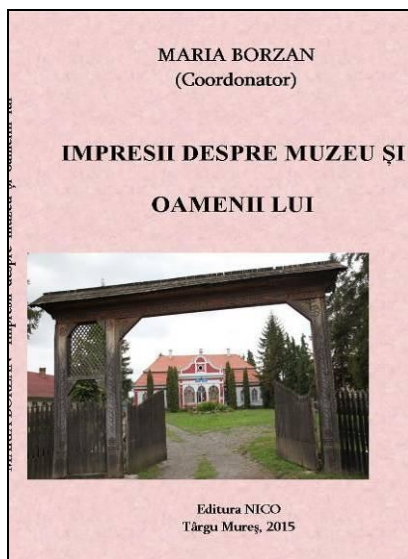
Evocări

Acolo-n albăstrime...

Când scriu despre amiaza vieții Doamnei **Maria Borzan** și nesfârșitul crezului său profesional, pentru o carte ce se dorește a fi *ladă de zestre*, primăvara, în Cetatea Culturală a Reghinului, e în firea lumini; instituind nădejdi, pentru ca lumea să aibă rânduială și Duh; și, având rânduială și Duh, să aibă vecie. Oare căutărilor, înfiorările, zbaterile, bucuriile etnologului, muzeografului, cercetătorului, dascălului, directorului Maria Borzan nu duc spre rânduială, Duh și vecie? Căci Doamna Maria Borzan și-a făcut din inefabilul satului „curat și drept”, din plămada acestuia de adevăr și eternitate, din *albăstrimea* satului (cum ar spune Ioan Alexandru) profesiune de credință, studiu permanent, timp de aflat *rosturi și înțelesuri*, întru Duh și vecie. Astfel, după îndelungați ani, în care și-a înveșmântat viața și profesia în *mirabile semințe*, la *Muzeul Etnografic* din Reghin, clădirea Muzeului, veche de la 1892, aflându-se pe Lista monumentelor istorice și de arhitectură din România, expozițiile permanente cu cele 8000 de obiecte etnografice, Secția în aer liber a Muzeului cu Casa de la Hodac, Biserica de lemn de la 1700 adusă, jertfelnic, de la Mura, filmele documentare în număr de peste o sută, 16 cărți de specialitate nu-i fac semnul despărțirii, la *pensionare*, ci pe cel tandru al rugăminții de a rămâne. Doamna Maria Borzan rămâne zidită în *Coloana infinitului* Muzeului; a fost și rămâne câmpie, deal și munte din cele 900 de localități ce alcătuiesc sfera de cercetare a Muzeului, aparținând Mureșului Superior, Văii Gurghiului și Câmpiei Transilvaniei. A teaurizat temeinicii de cultură materială și spirituală din spațiul mureșean, adevărate iconostase, rodnicii, credințe și cuminenii ale celor care au întipărit fața lui Hristos pe boaba de grâu. A așezat în veșnicirea Muzeului cămăși cu ciupag, blidare, băte ornate cu dinte de lup, vase din suluri de lut, fluiere din lemn de prun sau frasin, icoane cu Masa Raiului sau catrințele cu trup vânăt, unice, incluse la categoria *Tezaur*. I-a dat Muzeului forță culturală, continuând împătımirea în

numele valorilor tradiționale a lui Anton Badea. I-a dat Muzeului Sens, Dinamică, Creativitate, Reverb și Statornicie. L-a înscris în circuit național și l-a făcut cunoscut pretutindeni, prin sute de afișe ce anunțau sărbători ale anotimpurilor, târguri ale meșteșugarilor, festivaluri ale poezilor, artiștilor plastici, ale rapozilor sau ale colindătorilor, expoziții privind *Calendarul creștin-ortodox în iconografie*, *Catrința – piesă de port popular românesc*, *500 de ani de tipar românesc*, cu unele dintre aceste *moșteniri* încântând iubitori de frumos din Franța, Olanda, Italia, Ucraina ș.a.m.d.

Acolo în *albăstrimea* Muzeului, venind din *albăstrimea* celor ce știau să calce-n veșnicie (*Miroase a veșnicie-n fiecare casă...*), Doamna Maria Borzan, cu o sensibilitate aparte, neîntrerupt efort și tact organizatoric, a readus, la *scenă deschisă*, obiceiuri cu o încărcătură simbolică și emoțională de amploare, între acestea *Fuga din tău*, obiceiul sărbătoririi plugarului ce iese

Primarul Reghinului, Maria Precup, și Ambasadorul Republicii Austria la vernisarea expoziției aniversare a orașului - 2013

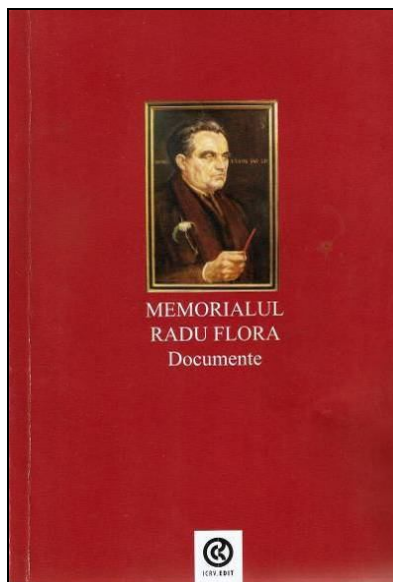
primăvara primul la arat, *Ospățul oilor*, *Cumuna la secerat*, *Udatul nevestelor*, obicei legat de sărbătoarea Rusaliilor, *Boul instruat*, *Obiceiul stolnicului* de Anul Nou. Astfel, timpul a curs, aici, cu folos, răscolind și liniștind doruri, cărări line sau întortocheate de viață, dovedind că și etnografia, precum istoria, e *magistra vitae*. Pasiunii pentru etnografie, dragostei și respectului pentru oamenii satului și experiențele lor de viață, doamna Maria Borzan le-a dat nu Parte, ci Întregul ființei sale, bucurându-se că i-a aflat satului vigoarea, chipul celest, îndurările și frumusețea sufletului (Lucian Blaga scria despre sufletul satului ce fâlfăie pe lângă noi, vindecând setea de mântuire).

Am scris despre Muzeul Reghinian în repetate rânduri, am prefățat și editat importante cărți inspirate de zestrea Muzeului (bunăoară *Costumul popular românesc mureșean*, semnat de doamna Maria Borzan împreună cu dr. Roxana Maria Man, volum apărut în seria de carte *Exemplarium* a Editurii Cezara, Târgu-Mureș 2012, cu o prefăță de Valentin Marica, intitulată *Un amvon al spiritualității românești*), am transmis, din spațiile Muzeului, ediții ale emisiunilor radio *Dreptul la eternitate* și *Vitralii*, am înregistrat interviuri cu doamna Maria Borzan, simțind cum totul în locul acesta se reazimă în voință, demnitate și credință în Dumnezeu, cum omul se jertfește întru înmulțirea binelui spiritual, ținând în cumpănă (a se vedea *Fântâna* și *Cumpăna* din Muzeu) albul și negrul, ziua și noaptea, oftatul și surâsul.

VALENTIN MARICA

Memoria la zi

Comunitățile românești aflate în prezent în afara granițelor României sunt păstrătoare, mai mult decât noi, cei de acasă, ale memoriei trecutului unitar al nației. Și nu mă refer doar la indicii istorici ai fenomenului, cât, mai ales, la aceia care țin de conștiința străveche a apartenenței identitare, uneori imposibil de șters chiar și prin pierderea limbii natale. Dau aici doar un exemplu edificator. În veacul al V-lea (dinastia Justiniană), pe când Bizanțul se confrunța cu perșii și cu alte migrații venite dinspre est prin Poarta de Fier a Asiei, împăratul a hotărât să-și fortifice granițele impunând religia unică a creștinismului de jur împrejur. A trimis deci în Peninsula Sinai o mare parte a tribului bessilor (traci de la sud de Dunăre, din munții Hemus), trib perceput ca sacru de către întreaga entitate tracică (inclusiv dacii). Acolo, ca și în Anatoția, erau sanctuarele numite Komana. Comnenii sunt originari dintr-o Komana. Au fost trimiși în Peninsula Sinai pentru a edifica mănăstirea Sf. Ecaterina (Katarini era un toponim de lângă Salonic). După edificarea incintelor, restul tribului avea să rămână și să asigure hrana călugărilor, practicând vechea meserie: aceea a ciobănitului. Astăzi, urmașii acelor bessii nu sunt amestecați în masa egipteană, ci constituie tribul Djebali (Munteții), cam de 300 de persoane. Ei păstrează – conform textelor multor călători în zonă - vechile obiceiuri identitare ale marilor evenimente de peste an, au festivalul tunsului oilor, au elemente de port popular, de interior tradițional (desenul covoarelor), au medicina populară care-i făcuse celebri pe traci (fiindcă Asklepios și Hygeia fuseseră și ei traci), deși nu sunt racordați la bazinul lingvistic original (dar unii încă sunt creștini). Se căsătoresc între ei și păstrează repere foarte stricte în registrul relațiilor dintre cei plecați în lume și cei rămași acasă, pe muntele Sinai. Un alt grup Djebali, plecat cam tot atunci, tot din Munții Hemus, trăiește printre beduini și se află în Tunisia. Aceștia, în afară de faptul că au dat numele unei rase de cai, că au pielea deschisă la culoare și adesea ochi albaștri, au dat – și dau – personalități notabile mai ales în lumea artelor. Ca și cei din Sinai se

detășează net pe fondul ambiental, deși nu păstrează limba natală și nici religia ortodoxă. Cu atât mai mult deci putem vorbi despre demersul identitar în cazul comunităților care vorbesc românește și fac eforturi permanente de a accesa bazinul limbii române literare, capabil de inovații în pas cu dezvoltarea societății.

Românii din Serbia sunt concentrați în Voivodina (regiune autonomă), fostul Banat Sârbesc și în Valea Timocului. Ei au fost dintotdeauna, ca și noi, vorbitori ai limbii române nord-dunărene (la origini Dacia Ripensis), la fel ca românii de la Vidin și din Cadrilater în Bulgaria (Moesia de Sus și de Jos). Așa cum atestă lucrarea publicată de Editura Societății de Limba Română din Vârșeț la finele lui 2014, sub auspiciile Societății de Limba Română din Novi Sad și ale Institutului Cultural Român din Zrenjanin, **Memorialul Radu Flora. Documente** (coordonator de proiect **Lucian Marina, președintele Societății de Limba Română**), comunitatea românească din Voivodina este bine organizată. Afirmă o elită intelectuală și ține pasul atât cu standardele științifice europene, cât și cu acelea, în plină mișcare, ale limbii române literare. Nu doar Timișoara, capitala Banatului Românesc, dar și Bucureștiul, Iașul, Chișinăul fac parte din schimburile culturale active ale orașelor Voivodinei. Ba chiar Societatea de Limba Română constituie o interfață între noi, cei “de acasă” și voci românești pertinente din Belgrad, Macedonia, Croația, Kosovo, Istria, Muntenegru, Ungaria, Franța, Germania.

Volumul are patru secțiuni: **Limbă, literatură, învățământ** (23 de articole); **Studii de balcanologie** (16 articole); **Cultură, istorie, religie** (14 articole) și **Personalități** (4 articole). Prima secțiune este, în principal, dedicată lingvistului și scriitorului Radu Flora, fondator al SLR, căruia îi este dedicat, de altfel, volumul. El a alcătuit nu doar atlasul lingvistic al dialectelor și graiurilor sud-dunărene, dar a strâns în jurul ideii de cultivare a limbii române pe toți aceia care aveau de spus ceva, fie că erau cântăreți populari, învățători, profesori, jurnaliști, istorici, scriitori. Format ca specialist în Banatul Sârbesc, la București și la Belgrad, a înțeles excelent lumea în care trăia și felul cum putea asigura supraviețuirea identitară a minorității românești din Serbia. Pe lângă acest grup de articole, secțiunea mai cuprinde și studii dedicate manualelor de limba română, graiului bănățean și influențelor sârbești, scriitorilor și curentelor literare ale veacului XX în literatura românilor voivodineni, multiculturalismului, dar și unor sate românești pregnante sub aspect identitar, cum ar fi Seleușul.

Secțiunea a doua ne face să intuim standardele de ansamblu ale cercetării științifice atinse de specialiștii din Banatul Sârbesc, dar și de aceia aflați pe alte meridiane și care studiază chestiunea românilor din Balcani. În principal, este abordată chestiunea aromânilor din Balcani sau care au migrat de acolo spre alte meridiane (România, Ungaria). Apoi, un spațiu notabil este acordat denumirii de vlah pentru românii din Vaslea Timocului, dar și pentru meglenoromânii ori aromânii din Bulgaria, Grecia, Macedonia. Surprinzător, în nici unul dintre aceste studii n-a fost abordată clar proveniența bizantină a termenului și alternanța b/v din greacă, limba Bizanțului, în perioada căruia se formează entitatea tracă din aceea de dinainte, a tracilor. În ce privește analiza fondului balcanic al civilizației sud-dunărene românești n-a fost atinsă, de asemenea, chestiunea originilor fenomenului de asemănare, mai ales dacă ne raportăm la sursele vechi. Herodot de pildă, care a colindat lumea Mediteranei de Est și a Balcanilor toată viața (doar 8 ani a stat în Grecia, el fiind originar din Caria), a menționat de mai multe →

ECATERINA ȚARĂLUNGĂ

Plopul

Nu ca steag
care flutură balconului
nici de cânt orfic nu este vorba,
stea
anemică te dezvălui
și lumină reflectată
plopului..
lâncezesc amintirile
unei minți
cu urzeala lată
ce chiar o mângâiere cerșește
momentului
de sub
briza lui.

Hagar

Îți dai seama că mireasma ei
este din pini antici
de pe aleea
gării;
dimineața
absorbeam amalgamul
realului
în visul
împodobit cu bile,
picioarele i se deschideau deja
la amintirea
unei alte vieți
când îmi vorbea.

Grădina

Ca să te iubesc aici trebuie să te ating,
dar
în grădina n-am decât să te simt;
ca să miros o floare trebuie să mă
îndoii, acolo
în gardul petalelor ei voi putea să mă
îmbrac;
și ca să joc cu peștii nu știu să înot, dar
nu va fi mai ușor să mă schimb în ei?
Ca să disting greșeala mă bazez pe o
oglinză
însă dincolo de râu va fi de ajuns să mă
uit
la mine și la tine
precum și la alți și alte..
Vom înțelege atunci jocurile noastre
unde soarele aici se ascunde deseori
după nori de fosfor.
Niciun costum de scenă
în materia
totului sesizabil și indistinct,
Dragoste
să ne desfacă ca versuri
într-un cânt.

Meridiane (lui Mihai Eminescu)

Șorecarul jeluitor
cuprinde cu aripi pătura destrămată

a desişului,
din nori
aruncă
o carte,
paginile smulse înainte de sfârșit;
a apei fiecare oglindă reflectează
ochii autorului,
plini de dor și turbați,
departe este casa aceea
și biroul din lemn
unde nu ploaie niciodată.

Libertinul

Adormi timp de o secundă
buzele supte
și cosița unei rechemări
sonore și palide,
unsoarea care curge din pământ
e balegă de vacă
și pielea ei usucă..
la trezire -
râsul zeflemitor al primilor ani -
soarta,
ceasul bate, o ambuscadă,
doar un pas de fado..
tu și colecția ta de
femei,
tren deja deraiat.

LUCA CIPOLLA

→ ori în *Istoriile* sale faptul că tracii erau cel mai numeros popor al lumii după indieni. De asemenea, Strabo, pe harta lui, numește Europa, Tracia. O populație atât de numeroasă nu putea dispărea subit doar prin venirea migrațiilor. Mai degrabă ar trebui să ne gândim la faptul că au stabilit și au produs schimbări în sensul uniformizării standardelor tuturor noilor veniți. Herodot menționa o vechime de 4000 îH pentru traci, iar migrația slavă a fost în secolul al VI-lea d.H. Apoi au venit ungurii, tătarii, arabii, mongolii, turcii. De altfel, cuvântul Balcani indică pronunția turcică a Bactrianei, cetate indo-iranică având o civilizație anică fabuloasă. Neamurile turcice recunoscuseră în Hemus urmele migrației neolitice dinspre O-xus spre Europa. Dar adevărurile atât de vechi au fost aproape șterse după apariția statelor naționale din Balcani de către interesele care apărau drepturile noilor entități. Surprinzător și deosebit de interesant ca fenomen global al cercetării este faptul că sunt abordate probleme identitare ale morlacchilor, ale originii unor toponime, ale vechimii unor motive culturale prezente în mai multe culturi balca-

Lucian Marina

nice.

Secțiunea a treia valorifică poate cel mai bogat și mai stabil fond al românilor din Voivodina: folclorul și modurile în care se face conservarea și transmiterea lui de la o generație la alta. Folclorul muzical și corurile sătești în principal, portul popular și monografiile ale unor sate foarte vechi, analiza unor specii muzicale și unor dansuri specifice Banatului Sârbesc sunt ilustrări ale acestei linii de cultivare a culturii locului. O altă linie este aceea a culegerilor de folclor (apropro de asta, trebuie spus

că Gheorghe Alexici era român și nu sârb) ca și a menținerii întregului identitar prin demersul bisericilor românești din zonă, unele din ele foarte vechi. În sfârșit, a treia linie de abordare a secțiunii culturale este tentativa de a stabili relația cu ansamblul fenomenului identitar românesc: aromânii și meglenoromânii, istoriografia nord-dunăreană, capacitatea specialiștilor din Voivodina de a alcătui o imagine monografică a substanței identitare a locului.

A patra secțiune este doar o creionare legată de capacitățile profunde (populare) ale Banatului Sârbesc de a ține împreună și de a produce înaintarea prin timp a unei entități caracterizate deopotrivă printr-o pregnantă culoare locală, ca și printr-o participare activă și nedeschisă la întregul valorilor civilizației românești.

Nu pot decât să închei urând viață lungă Societății de Limba Română din Novi Sad, ca și tuturor actanților culturali care exprimă și transmit valorile identitare, cel mai de preț mod de permanență al sufletului românesc.

Femeie dormind

Poeme visând și sonuri de lire,
femeia pleacă și-n somn la cules
de iubire,
respirația ei – tremurare de aripi
de fluturi,
e semn că se-ntâmplă în visu-i
săruturi,

Poeme visând și sonuri de lire,
femeia dă iubirii de știre
că-i este în preajmă,
cu somn și mirare,
cu trupul ofrandă
adus pe roțile
de diamant și ispite
ale Carului Mare...

Degetul arătător

Vocea aceea cu degetul ei
arătător
venind de peste încremenirea ce
mă bântuie
și mă trece fărâmițat
prin sitele zilei

Dezlegate vor fi vreodată
limbile ceasornicului ce uitară
să se destăinuie timpului?
Rugina
le atinse nervul ascuns
între fibrele adormite de
nemișcare
și sângele refuză să se
recunoască
în absența timpului
măsurat de el...

Vocea aceea –
unde am mai auzit-o? Când?
A cui este și cum s-a încărcat
de întrebările clipei
din care și-a făcut
acel deget arătător
ce l-a îndreptat spre mine
însângerându-mă?

Curcubeul fracturat (sau Poetul neistovit)

Poetul scria literă după literă,
cuvânt după cuvânt
simțind cum sub presiunea
neiertătoare a inspirației
i se oprește din când în când
respirația.

Ici-colo atârna câte o virgulă,
plasa câte un punct,
momente binevenite,
pentru a mai trage aer în piept

și a-și regla nevoia acută de
oxigen.

Avea obiceiul să-și așeze o
oglină dinaintea-i,
spre a-și privi chipul
în timpul efortului maxim
de a smulge neantului ideea
supremă
spre a o dăruie cu mărinimie
citorului nevăzut.

Poezia curgea din el torențial, ca
o ploaie
de primăvară dezlănțuită,
deseori fracturată
de câte vreun fulger urmat de
tunete amenințătoare;
poetul nu se clintea din fruntea
cuvintelor sale abia născute,
așteptând cu nerăbdare punctul
final:
apariția curcubeului, semnul
victoriei.

Chiar așa își va numi următoarea
lui carte,
un nou succes, ce-l va încărca
ochi de prestigiu literar,
dar pentru a fi în acord total cu
adevărul naturii
o va intitula puțin altfel :
Curcubeu fracturat.

Mai, 2014

Întâlniri cu Saba

Poetului Dinu Flămând

Cu Saba mă-ntâlnesc ades
în locuri banale, dar pline de
viață,
frecventate de oameni obișnuiți,
gesticulând
ca arborii ce se împotrivesc
vânturilor venite din largul
mării;
recitindu-i versurile îl întâlnesc
în piețe piestrițe,
unde porumbeii ți se așează fără
teamă pe umeri,
ca pe niște coline îmblânzite de
razele soarelui,
în porturi și pe țârmuri cu
nisipuri sclipind în neștire,
unde pescărușii se amestecă cu
oamenii
într-o suavă fraternitate a
eternității
și de fiecare dată mă mir cum
toate pe care le privesc
întorc capul după el și spun cu
nedisimulată uimire:

Uite-l pe Umberto!
Când ne strângem mâinile, eu de
o parte a secolului,
el de cealaltă,
deodată,
încep să bată clopotele, care,
cândva, i-au numărat pașii,
iar ecourile rostesc spre oriunde
din poemele sale
despre uimirile copilăriei,
primele bucurii și suferințe,
despre Lina, soția lui, “Muza
mea cea mai curată”,
de aceea le mulțumesc acestor
locuri
pentru insignifianța lor
magnifică –
străzi aglomerate, cu pavaje de
piatră, măcinate
de forfota continuă a oamenilor,
poduri cenușii, ostenite de
apăsarea timpului,
ce își citesc singure istoria pe
ziduri scorojite
și se închipuie tinere, încântate
de fuga gălăgioasă a copiilor
după baloanele lor
neascultătoare...
Mă intimidează nespus
revăzându-l acum
scormonind printre cărți vechi
într-o misterioasă dugheană de-
anticariat
deschisă,-n Trieste și gândul mă
duce
la imaginara, celebra lui capră
cu față semită,
însingurată pe vastul imaș al
umanității, legată,
în care sufletul lui de trubadur al
simplității și al adevărului
a deslușit tot zbuciumul lumii,
cu zădărniciile ei intens colorate
și tot ce viață este și fi-va
pe această lunecoasă planetă...

oct.2014

FLORIN COSTINESCU

Ancheta „Vatra veche”:

Casa Memorială „George Bacovia”

- Bacău

Bacăul, oraș aflat pe terasele de pe malul drept al Bistriței, în apropierea confluenței cu Siretul, atestat ca târg în anul 1408, atrage excursionistul interesat de istorie și literatură, prin mai multe obiective. După ce te reculegi la biserica domnească Precista, ctitoria lui Alexandru, fiul lui Ștefan cel Mare, ori admiri ruinele Curții domnești ridicată de sfântul voievod pentru fiul său Alexandru, te oprești câteva momente lângă statuia poetului George Bacovia (1881-1957), operă a sculptorului Constantin Popovici (dezvelită în 1971), apoi cauți casa poetului. O afli în apropierea centrului orașului, pe o stradă (azi strada G. Bacovia) care mai păstrează ceva din atmosfera începutului de secol XX.

În această casă, din fosta stradă a Liceului, la nr. 13, a trăit poetul, cu unele intermitențe, din 1906 până în 1928, anii cei mai laborioși ai vieții și creației sale poetice. Casa, cu prăvălie la stradă, în care s-a născut (la 4 sept. 1881), se afla în strada Romanului, nr. 103 și avea în preajmă abatorul, pârâul Negel („Și ninge mereu pe un trist patinoar...”), un han în care „doarme și hangiul” și iarmarocul unde „fanfare țigănești răsună, automobile și trăsurile aleargă... căruțe dejugate stau în drum... ciungi, orbi, infecțioși, cu cărnurile putrefacte urlă cerșind...”

Puternice fire invizibile l-au legat pe George Bacovia de orașul său natal. Într-un interviu acordat lui Vasile Netea, în „Vremea” (1943), poetul mărturisea: „Până în 1930, nu m-am mișcat din orașul natal. Am rămas un om de provincie. Dacă aș fi trăit într-o regiune de șes e sigur însă că aș fi avut o altă viziune asupra naturii decât cea cunoscută. La Bacău, cenușiul e o culoare frecventă. Existând în natură, s-a strecurat necalculat și în versurile mele. De asemenea, violetul. Cine a privit largă vale a Bistriței de la Bacău e imposibil să nu-l fi întrezărit... În cele mai multe poezii, am plecat de la elemente concrete și de la date autobiografice.”

Simțind această legătură puternică, poetul, pe numele său adevărat Gheorghe Vasiliu, fiul unui

comerciant, Dimitrie Vasiliu, și-a luat pseudonimul de Bacovia de la o formă străveche (Bacov), la Bacău existând, de prin sec. al XVI-lea, și o eparhie „*Ordinul Bacoviensis*.” După alți cercetători, pseudonimul Bacovia derivă de la componenta Baccho = via = Calea (Drumul) lui Bacchus.

Casa memorială „George Bacovia” din Bacău, devenită muzeu memorial la 1 oct. 1971, este amenajată cu multă grijă pentru păstrarea autenticului. Tematica sa propune reconstituirea cadrului de viață și creație corespunzător celor 22 de ani cât poetul a locuit-o. **Oare s-a reușit într-adevăr crearea acelei atmosfere specific bacoviene care a plămădit cele mai multe dintre poeziile care l-au consacrat?** Cum să nu te gândești la cunoscuta poezie „*Plumb*”? Îți amintești că după apariția acestei capodopere, Alexandru Macedonski îi dedica poetului G. Bacovia o minunată epigramă: „*Poete, acum pe frunte / Porți mândre foi de laur, / Căci singur, până astăzi, / Din „Plumb” făcut-ai aur.*” Între aur, plumb și ... argint există o înrudire. O mărturisește poetul într-un interviu acordat lui I. Valerian, publicat în „*Viața literară*” (1929): „*Plumbul este părintele aurului și al argintului. Știința a găsit această înrudire în sângele atomilor. Asta nu mă interesează. Dar forța lui m-a apăsat până la distrugere... Plumbul ars e galben. Sufletul ars e galben. În manualul fizicei nu mai găsesc altă culoare. În eprubeta mea orice reacțiune chimică dă precipitat galben...*”

În cele șase încăperi (cu odăi tip vagon), se conservă o parte din manuscrise, facsimile, ediții princeps („*Plumb*”- 1916; „*Scântei galbene*” –

Nicolae Băciuț, acasă la Bacovia

Mihai Cîmpoi, evocându-l pe Bacovia la el acasă. Pe fotoliu, Ileana Mălăcioiu (19 septembrie 2009)

1926; „*Cu voi...*”- 1930; „*Comedii în fond*” – 1936; „*Stanțe burgheze*” – 1946) și numeroase cărți cuprinzând operele poetului traduse în diverse limbi. S-au păstrat peste timp și o parte din obiectele personale ale lui George Bacovia și ale familiei sale: mobilier, tablouri, fotografii înrămate, o serie de volume cu autografe prețioase. Deosebit de interesantă, prin marea valoare documentară, e biografia scrisă chiar de mâna poetului.

În camera de lucru, mobilierul e sobru. Patul este acoperit cu scoarțe moldovenești. Piesa principală, masa de lucru... Privind interiorul odăii, vizitatorului îi vin în minte versurile în care odaia e înfățișată ca rece și neprimitoare, unde prin colțuri „*dorm umbre negre*”, iar făclia tremură în oglindă, tablourile de pe pereți atâră strâmbe și triste. Nici prezența iubitei nu face să pară plină deșarta casă, ca la M. Eminescu: „*Odaia mea mă înspăimântă / Cu brăie negre zugrăvită - / Prin noapte toamna despletită, / În mii de fluiere cântă, // Odaie plină de mistere, / În pacea ta e nebunie; / Dorm umbre negre prin unghere, / Pe masă arde o făclie. // Odaie plină de ecouri, / Când plânsu-ncepe să mă prindă, / Stau triste negrele tablouri - / Făclia tremură-n oglindă // Odaia mea mă înspăimântă... / Aici n-ar sta nicio iubită, - / Prin noapte, toamna despletită / În mii de fluiere cântă.*” („*Singur*”)

Camera mare din față (de la stradă) e salonul, cu mobilier autentic. Vizitatorul remarcă trei oglinzi, din care una, pe un perete, deasupra unui fotoliu, ovală „*încadrată în argint*”: „*în salonul plin de vise, / În oglinda larg-ovală încadrată în argint, / Bate toamna, / Și grădina cangrenată, / În oglinda larg-ovală încadrată în argint.*”

În mijlocul salonului, observi →

LUMINIȚA CORNEA

pianul. Văzându-l, îți amintești mărturisirea poetului din proza „Dintr-un text comun”: „În camerele mari, cu pian, sunt amintiri mai plăcute, și cafeaua, sau ceaiul, convorbirile politice sau de artă, plecările și promisiunile dau o notă mai reală vieții.” Vizitatorul învâluie cu o privire salonul și își imaginează cum poetul, în salon, invită o femeie la un vals îndoliat: „Hai să valsăm, iubito, prin salon, / După al toamnei bocet mortuar.”

Pianul și vioara sunt instrumentele muzicale ce apar frecvent în poezia bacoviană. Într-un alt interviu, acordat, în anul 1932, lui I. Valerian, pentru „Viața literară”, George Bacovia face o mărturisire cu referire directă la o trăsătură importantă a operei sale, anume muzicalitatea: „Îmi place mult vioara. Melodiile au avut pentru mine influență colorată. Întâi am făcut muzică și după strunele vioarei am scris versuri. Fie după note, fie după urechea sufletului, acest instrument m-a însoțit cu credință până azi.”

Îndreptându-se spre ieșire, vizitatorul trece din nou prin holul unde sunt expuse, printre alte exponate, mai multe exemplare din revista „Orizonturi noi”, editată la Bacău, în anul 1945, din fonduri proprii, împreună cu I. Amaru și Smil Kraus. Bacovia era directorul publicației și va semna în cele trei numere, poezii, proză, recenzii, sub pseudonimele Vag, Bob, Geovas.

Între anii 1825-1928, poetul tipărește împreună cu Grigore Tăbăcaru, fost coleg de clasă, reputat profesor și animator cultural, revista „Ateneul literar”, devenită „Ateneul cultural.” Exemplare din aceste reviste se găsesc în casa memorială din Bacău.

În muzeu, întregindu-i valorosul patrimoniu, se află câteva sculpturi moderne, datorate artiștilor plastici contemporani, inspirate din lirica bacoviană, ca de pildă cele semnate de Petre Pinca – „Elegie”, Alexandru Marchiș – „Fântâni din plumb”, Gheorghe Turcu – „Bacoviana”, Dan Covătaru – „Crepuscul”, Alina Enache – „Vis”. În holul de la intrare, vizitatorul își oprește privirea asupra imaginilor (fotografii mărite) din Bacău, în decor de iarnă: „În parc, ninsoarea cade rar...”, „Ninge, ninge secular...”

Reușim să ne transpunem în atmosfera bacoviană și pentru că

vizitând muzeul, vocea poetului ne însoțește: „Barbar cânta femeia aceea...”, „Și nici nu ne-am mai dus acasă...”. Așteptăm ca, din clipă în clipă, să apară, de după o ușă, poetul și să ne salute.

Ne pregătim să părăsim Casa memorială „George Bacovia”, acest mic tezaur al celor mai prețioase bunuri păstrate de la cel mai mare poet simbolist român.

Dar... afară plouă – în concordanță cu starea noastră sufletească: „Plouă, plouă, plouă / Vreme de beție / Și s-ascuți pustiul / Ce melancolie / Plouă, plouă, plouă.../ Da, plouă cum n-am mai văzut.../ Și grele tălângi adormite, / Cum sună sub șuri învechite! / Cum sună-n sufletu-mi! // Oh, plânsul tălângii când plouă!”

Apoi cum să nu-ți amintești de altă capodoperă a liricii bacoviene „Lacustră”?! „Aud materia plângând...”

Ne amintim versuri și avem o revelație privind esența însăși a lirismului bacovian: „Stofa groasă a materiei se subțiază și se destramă la Bacovia în pânza rară de ploaie, căzând în valuri interminabile” (Valeriu Cristea, „Spațiul în literatură”, 1979).

Părăsim casa în care poetul George Bacovia și-a scris capodoperele, dar mai zăbovim în orașul cu care s-a identificat, amintindu-ne semnificativele cuvinte ale poetului Ovidiu Genaru: „Legătura poetului cu urbea natală a fost, aș spune, geologică.

Eu cred că aici, la începutul secolului XX, a existat o cetate halucinantă Bacovia, a cărei materie, numai el dintre noi toți, cetățean anonim și fără somn, a auzit-o plângând.

Eu simt în versurile sale teribila biografie a unui tipăt de intoleranță, smuls din adâncimea lumii și adresat, ca un mesaj, nou și viitorimii.

Poate că străzile orașului au fost chiar nervii poetului.

Poate că Bacăul a fost bacovian și nu invers.

Fiecare vocabulă și consoană a numelui său aparțin și urbei sale.

În această casă, așezată sub frigul liniștit al stelelor, Bacovia pare să fi trăit anume pentru a-și fi exersat tragica meserie de „secretar al cosmosului”.

Prin Bacovia, Bacăul a intrat în pantheonul poeziei eterne.”

Poetul

(Apus de soare palid, ruginit!)
în mersu-i gârbovit și pe o parte,
cu pas încet, nesigur, rebeșit,
își sprijin’-osteenala pe o carte.

E tot avutul lui, e tot ce-a strâns:
și plus, și minus infinit, în carte,
și-atât durut plăcut, dară și plâns,
și-atâtea vise și visări deșarte!

În zborul de cocor sunt ciclurile lumii

Se cârduiesc în zi cocorii a plecare,
cu eleganță-n zbor a bun rămas;
câți dintre ei nu-și vor găsi popas
decât pe valul zbuciumat de mare?!

Când au venit în primăvară timpurie,
entuziaști, copiii: „au sosit cocorii!”
se deslușește-albastru-n faptul aurorii
pe care vor pleca în toamna netârzie.

În zborul de cocor sunt ciclurile lumii,
mereu aceeași ireversibilitate,
iar emergența în transcendentalitate,
e-ntoarcerea în ciclurile lumii.

Și apa-n vaduri tot va clipoci

Eu nu credeam că va să vină
Și capătul de un grotesc final;
Din ce în ce lumina-i mai puțină
Și simt un vânt pornit din boreal.

De moarte avu parte și întâiul
Creat, să-și poarte-n cărcă anul;
Zadarnic Thetis* i-a ferit călcăiul,
Că tot muri Ahile Peleianul.

Că va mai fi și mâine-o zi, va fi;
Vom îngăima: „to be, or not to be”;
Și apa-n vaduri tot va clipoci,
Iar albiu nuferi tot din tăuri vor ieși.

Multiversus

Tot sfredelind în multiversus*,
Grăbind ivirea unei vești:
Eu sînt al cui, tu cine ești?
Ce-nseamnă jos, avem și-un sus?

Iar, dac-am ști ce-am scris mai sus,
Iluminând oarba neștire,
S-o lumina întreaga fire?:
Există, totuși, multiversus?

Iar, dacă sînt, asemănarea
La chip e ceea cu a Lui,
E cu a Dumnezeului?
Iar, dacă e, atunci splendoarea

E că există multiversus!

*După noua teorie a lui Robert Lanza
VASILE POPOVICI

Starea prozei

EFECTUL "PISCINĂ"

Vineri seara ora 18,30

De undeva de la o masă îndepărtată, m-am auzit strigată:

-Sunteți doamna de la sala de sport?

Mă striga o femeie vag cunoscută. A! Era una din bătrânele de la sala de sport. Cu mișcări oboșite și cu teamă se apropia de aparatele sofisticate de gimnastică și executa într-un ritm teribil de lent cele minimum cincisprezece mișcări convenite și recomandate, apoi trecea la alt aparat, în același ritm enervant încât mă miram, după ce trecea pe la toate cele opt aparate, că se curseseră doar 45 de minute.

Aveam vaga banuală că exista o complicitate între proprietarii stațiunii și proprietarii timpului deoarece simțeam că aici el se scurgea foarte încet. Începea să-mi fie teamă despre ce aveam să descopăr la epuizarea celor șapte zile de tratament pe care le plătisem printr-o agenție descoperită pe internet, un preț convenabil, credeam eu, pentru ceea ce mi se garantase: liniște, eliberare de griji și stress, deconectare de la tot ceea ce presupune suferință și durere, ce mai, un soi de Nirvana a secolului XXI.

Femeia care mă strigase avea trăsăturile căzute, chipul ridat, mișcărilor filmate parcă cu încetinitorul și vocea domoală și oboșită. Desigur, avea nevoie de un tratament aici, mi-am spus în sinea mea.

-Doamna de la kinetoterapie, a încurcat fișele. Mi-a dat-o mie pe a dvs și dvs, probabil, pe a mea. Vă rog să-mi înapoiați fișa!

M-am îndreptat spre masa femeii care se pregătea să ia cina împreună cu un bărbat la fel de epuizat și de terminat ca și ea. Mi-am recuperat fișa, apoi după ce am comandat chleneriței ceva ușor pentru cină, m-am repezit până în cameră și am luat fișa aruncată pe pat. Într-adevăr, nu era fișa mea. Era un nume străin și o vârstă de care mă mai despărțeau vreo 15 ani. Femeia avea 65 de ani dar părea de 70. Wow! Oare așa voi arăta și eu după 15 ani???? Oboșită, cu pielea ridată, cu haine de la second hand, cu părul rar și albit pe jumătate, cu dinți lipsă, ce perspectivă, bătrânețe!

Priveam sala restaurantului pe care o văzusem și în vremuri mai bune, chiar la Revelionul trecut, în urmă cu mai bine de o lună, și nu știu ce se întâmplase cu ea. Perdelele erau șifonate și îngălbenite, fețele de masă, de un alb

cenușiu, farfuriile, pătate, iar dinspre bucătărie venea un miros de ars și de fum de parcă nimeni nu ar mai fi știut cum se prepară un grătar sau cum se servește o cină de calitate. Ceea ce mă uimea era mai ales faptul că deasupra meselor plutea un fum și o lumină stranie venită de la lustrele demodate cu lumină intermitentă, astfel încât nu puteai avea o perspectivă clară asupra sălii și asupra mesenilor. Când se auzeau doar râsetele copiilor, nepoții bunicilor veniți aici la tratament, când se vedeau doar chipurile bunicilor, încremenite ca într-un grup statuar al lui Rodin al vârstei a treia.

Vineri seara, ora 19,30

Nu știu cât a durat cina mai ales că mâncarea și băutura nu aveau niciun gust. Era abia, după ceasul din perete pe care îl suspectam de impostură, abia ora 19,30, deși aveam senzația că am stat mai mult în sala de mese. Cele două piscine erau deschise până la ora 23. M-am hotărât să fac o baie și să-mi alung starea de tristețe pe care mi-o dăduse cina în restaurantul hotelului, de altfel, singurul unde îmi era permis să servesc mesele, numai dacă nu cumva doream să mă mut la alt restaurant și să plătesc din nou costul meselor, ceea ce nu se potrivea cu bugetul meu redus.

Mi-am luat costumul de baie care avea meritul de a-mi masca cât de puțin măcar formele ce cândva puteau fi numite voluptuoase, acum fiind, cel mult, fanate și lascive, amintind vag de promisiunile de plăcere pe care le făcuseră cu mulți ani în urmă, acum nemaivând plăcerea să descopăr privirile bărbaților îndreptându-se cu jind spre mine, ca în alte vremuri, și am coborât în viteză cele două etaje îndreptându-mă spre piscină, care bănuiam eu, ar fi trebuit să nu fie prea aglomerată într-o vineri seara. O serie de turiști tocmai se încheiasă și se aflau acum în drum spre localitățile de baștină sau spre morgile spitalelor sau, în cel mai bun caz, spre unitățile de primiri urgențe, știut fiind faptul că drumurile țării noastre contribuiau cu spor la reducerea populației planetei,

dând astfel o mână de ajutor la salvarea ei, a locuitorilor ei, mai puțin a speciei umane. Am plătit biletul unei intrări la piscină doamnei de la recepție care era extrem de oboșită și era în stare să-mi elibereze bilet și fără să plătesc, ca și cum piscinele aveau nevoie de un cât mai mare număr de clienți în această seara de vineri, spre a-și justifica existența.

Sălile uriașe ale stațiunii erau pustii de parcă ar fi fost abandonate în preajma unui cataclism anunțat. Priveam ușile acum închise ale diferitelor camere de tratament unde dimineața era o vânzoleală permanentă din cauza pacienților dornici să beneficieze de procedurile renumite care te puteau schimba atât fizic cât și psihic, minune care se producea pe nesimțite, fără ca tu să fii conștient de transformarea produsă, spuneau pliantele de pe internet care recomandau sejurul aici. Medicii erau acum departe de stațiune, participând la simpozioane sau regenerându-se mult mai simplu alături de familiile lor, a căror existență doar o bănuiam pentru că nimic din ceea ce ar fi putut distrage atenția și concentrarea medicilor și asistenților nu trebuia amintit în timpul sesiunilor de tratament. Unele uși erau de lemn și sub ele se vedea o dără de lumină ca și cum dincolo, cineva s-ar fi pregătit pentru ziua de luni, deja departe. Altele aveau uși transparente dincolo de care era întuneric deplin și nu se auzea niciun sunet. Toate ușile acum închise nu mă intrigau, cu excepția uneia pe care nu o văzusem niciodată deschisă: cea pe care cineva scrisese oferind și câteva numere de telefon: **Cabinet de cosmetică clasică și geriatrică**, pe care voiam neaparat să-l vizitez, eventual, să mă programez la câteva ședințe. Din păcate, nu răspundea nimeni la telefoanele oferite pe ușă și ori decâte ori ciocăneam, deși înăuntru se ghiceau mișcări, nu răspundea nimeni. Trebuia mereu să mă plimb de la un cabinet la altul căci îmi fuseseră recomandate o groază de proceduri, și nu aveam timp să verific, așa cum mi-aș fi dorit, dacă această ușă se deschidea sau nu vreodată. Și acum ca de obicei, ușa era închisă și nu se zărea nici o dără de lumină sub dunga ușii. Am lăsat biletul plasatoarei aflate în fața piscinei și am coborât scările în fugă, sperând să-mi iau revanșa pentru cina ratată de la restaurant.

Vineri seara, ora 20.

Speranța mea că voi face o baie liniștită și apoi mă voi întoarce în cameră bucurându-mă de o seară →

MARIA POSTU

de vineri obișnuită cu o lectură bună și un ceai cald, s-a risipit de îndată ce m-am apropiat de piscina acoperită a stațiunii. Am trecut și de a treia angajată a stațiunii care trebuia să-mi permită intrarea și apoi după dușul obligatoriu, pe care mulți pacienți ai stațiunii îl ocoleau, probabil pentru că din cauza vârstei nu aveau destulă energie să manevreze aparatura de la duș sau pur și simplu uitau ce poți să faci cu un duș, și în sfârșit am ajuns lângă piscină. Mai bine zis, acolo unde știam din celelalte zile când veneam dimineața la piscină, că **ar trebui** să se afle piscina. Am fost șocată de vocile și de strigătele care veneau din piscină. Nu puteam însă zări cui aparțineau pentru că totul era înfășurat într-un abur puternic și nu deosebeam pe cei aflați pe mal sau în interior. Se auzeau mai ales râsete de copii, de la câteva luni la 10-11 ani și vocile unor persoane în vârstă, de la 50 la peste 70 de ani. Am intrat în apa la o temperatură acceptabilă inhalând mirosul de sulf și aburii care se spuneau că ne făceau bine, temându-mă totuși să nu deranjez cuplurile de bătrâni și nepoți gălăgioși aflați în vacanță. După câteva minute de zbenigială când am evitat cu greu să nu inoportunez jocurile copiilor sau exercițiile de gimnastică lentă ale bunicilor lor, am reușit cu greu să avansez spre partea stângă a piscinei spre a beneficia de minicascadele care tocmai se declanșaseră sau de a rămâne câteva minute în baia de bule care de asemenea se declanșa doar la interval de 20 de minute, ceea ce crea mare vânzoleală și aglomerație în piscină încât mă temeam că s-ar putea produce și accidente, strigătele și zgomotele asurzitoare ale cascadelor, acoperind eventualele strigăte de ajutor ale bătrânilor sau ale copiilor. De altfel, nici salvamarii care ne examinau de pe margine, nu-mi inspirau prea multă încredere și nu doream să le testez instructajul și talentul de înotători. Unii purtau ochelari cu multe dioptrii, alții se sprijineau de un baston iar alții pur și simplu erau nedepasabili, supraveghind securitatea piscinei din căruciorul cu roțile. Mă țineam de una din barele de inox de la margine ale piscinei, piscina fiind destul de adâncă iar eu nu știu să înot, în timp ce mă lăsam în voia cascadelor de apă, închizând ochii de plăcere, dar ținându-mă bine pe picioare deoarece atât din stânga cât și din dreapta alți pacienți, copii sau vârstnici se atingeau de mine dorind să-mi ocupe locul. Deschideam din cand în când ochii, îmi răsuceam spatelul spre a beneficia de valul de apă sulfuroasă și îmi observam colegii și kolegele de piscină. Femeile, cu fiecare

picătură de apă care se scurgea pe pielea lor, îmbătrâneau sub ochii mei iar mișcările celor care înotau erau tot mai grele ca și cum ar fi înotat printr-o apă de plumb. Copiii care își aruncau mingi lovind de multe ori pe cei aflați în apă nu erau admonestați de parcă oricum ar fi fost inutil să protestezi. Incapabili să se apere, copiii se micșorau iar mingile deveneau prea mari, prea grele pentru ei și cereau celor de pe mal, se odihneau la mesele pe care nu le vedeai dimineața sorbind din pahare de bere servite de chelnerițe aparținând și ele unei generații uitate, cărora costumele de chelnerițe le erau uzate, prea scurte sau prea largi, lăsând să se vadă picioarele pline de varice, umflate de reumatism iar fețele ridate se șteau jalnic de sub faldurile nepotrivite, pătând fețele lor cândva frumoase. Dar se pare că nimănui nu-i păsa de aceste aspecte, își vedeau liniștiți de bere, de sucuri, de mingile din apă sau de plăcerea de a te pierde în aburii întunecoși ai piscinei. Se pare că nimănui nu-i păsa când după 2 ore de stat în piscină copiii de 10 ani ajungeau la vârsta de 5 ani iar bunicii lor, îmbătrâneau vizibil, așa că de la vârsta de 50 ajungeau rapid la 60 iar dacă nu aveau prezența de spirit să plece mai repede, salvamarii trebuiau să cheme serviciile de la morgă spre a-i înapoia familiilor. Mă gândeam chiar la înapoiere să reclam la protecția consumatorului lucrurile stranii care se întâmplau în această stațiune și mi-am propus, un pic speriată, să ies mai repede din piscină. Trecuse aproape o oră de când eram în apă și mă întrebam

dacă eram și eu afectată de acele efecte așa-zis benefice ale acesteia.

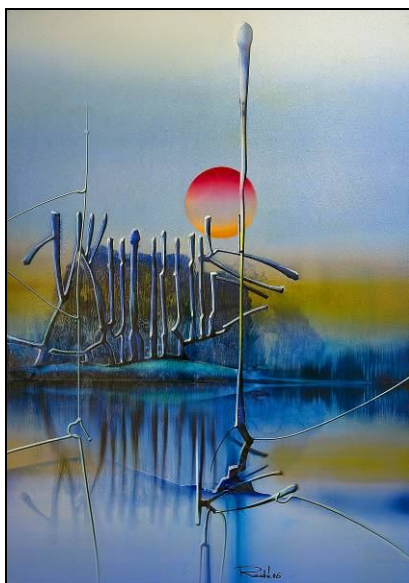
Vineri seara, ora 21.

Era timpul să părăsesc piscina și poate și stațiunea. Aceste lucruri se întâmplau oare și în celelalte zile ale timpului petrecut în stațiune, sau doar vineri seara?

Se întâmplau în fiecare săptămână sau doar în această zi? Li se întâmplau tuturor celor care intrau în piscină sau doar femeilor, bărbaților și copiilor aflați la o anumită vârstă? Care era vârsta periculoasă, interzisă de a intra în Piscină? Mă frământau o mulțime de întrebări și nu știam dacă e mai bine să încerc să le rezolv stând "la mal", departe de piscină, sau aici, în stațiune, evitând să intru în apa acesteia deoarece riscam să nu mai pot ieși niciodată de acolo. Am intrat în duș și am petrecut mai mult timp ca de obicei, manevrând toate butoanele și sperând să anihilez efectul devastator al timpului petrecut în piscină, după cum bănuiam, deoarece nu erau nicăieri oglinzi spre a putea verifica acest lucru, asupra mea. Am părăsit în sfârșit subsolul unde se afla piscina și am urcat spre parter unde se aflau sălile de tratament, atât de familiare dar acum, în lumina ștersă a neozanelor slabe, având ceva straniu și înspăimântător. De data asta, de sub ușile diverselor cabinete, nu se zărea nici o lumină, ceea ce însemna că medicii și asistentele își terminaseră misiunea și se pregăteau pentru ziua de luni care era încă departe și pe care nu se știa câți dintre noi aveau s-o mai întâmpine. Mi-a atras atenția totuși o singură dără de lumină, cu atât mai intensă, cu cât în jur întunericul era mai profund. Lumina aceea se zărea de sub o ușă care nu mi se deschisese niciodată și pe care eram foarte dornică s-o deschid. Era ușa de la Cabinetul de cosmetică geriatrică și clasică. Speram, știam că aici voi găsi răspunsurile la întrebările care mă chinuiau. M-am apropiat și nu știu de ce, o forță ostilă mă împiedica să merg atât de repede pe cât doream sau poate nu era decât emoția. M-am oprit un pic zicându-mi că dacă ar ști că vreau să intru, poate s-ar ascunde ca de atâtea alte dați și nu mi-ar deschide ușa. Am stat câteva minute. Va crede ca am plecat, da, da, o voi păcăli de data asta! Am bătut cu putere și zgomotul în ușa de lemn a reverberat în sălile goale ale stațiunii ca sunetul unui instrument într-o sală de concerte goală. O voce plină, fermă, autoritară dar nu înspăimântătoare, mi-a răspuns:

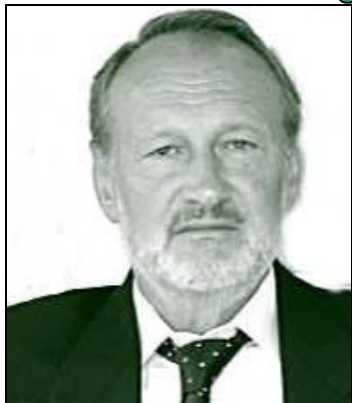
-Intră!

Era vineri seara, ora 21,30.

Radu Anton Maier, "Conexiuni astrale"

Vatra veche dialog

Dimitrie Grama

„Voi lua cu mine noaptea”

(II)

Emilia Țuțuianu: Cum arată o zi din viața ta, Dimitrie?

Dimitrie Grama: O zi din viața mea se remarcă prin nespctaculosul cotidianului urban și deci banalitatea preconizată lasă spații imense pentru surpriză și vis. Mă trezesc ca un automat, niciodată nu am avut nevoie de ceas deșteptător și cred că există și alții ca mine care posedă un ceas interior programat instantaneu, programat doar de simpla dorință sau necesitate de a te trezi. Fără acest ceas poate că aș prefera să rămân în vis pentru totdeauna și să nu mă mai trezesc.

În afară de munca de la spital, nu-mi fac planuri. În afară de lucrurile legate de meserie, nu am avut vreodată ambiția să termin ceva „la termen”, să citesc, să mă documentez, sau să scriu un anumit număr de pagini. Nu sunt disciplinat în acest sens și am avut mult timp o admirație pentru oamenii care puteau să-și planifice ziua și să respecte acea planificare. Acum mi-am pierdut admirația pentru astfel de oameni!

De mic copil am fost învățat să nu mănânc micul dejun. Primeam, de obicei, o ceașcă de ceai „rusesc” sau o cafea cu lapte, iar mai târziu, depinde de veniturile familiei, mâncam un „corn” sau vreun covrig la școală, în pauza mare. Această obișnuință, pe care unii o critică că ar fi nesănătoasă, mie mi-a priit și chiar m-a avantajat în munca de chirurg, unde deseori ești nevoit să-ți păstrezi calmul și concentrația mintală ore în șir, fără să mănânci. Apoi, nu doar ore, ci zile întregi, pot să „ard gazul”, fără să-mi pese că sunt nefolositor omenirii sau mie însumi.

Dacă din întâmplare îmi vine vreo idee sau vreun gând interesant, încerc să-l notez, chiar dacă sunt la clinică, față în față cu un pacient, sau la restaurant. Multe idei interesante sau versuri le-am pierdut prin diverse buzunare sau nu le-am notat crezând că o să mi le amintesc mai târziu.

Seara mă pregătesc să adorm și cel mai bine adorm acum la televizor ascultând diverși idioți care ne tratează pe noi de idioți și încearcă să ne vândă tot felul de aiureli: propagandă politică, democrația americană, drepturile homosexualilor, problema palestiniană și cea ucraineană, educarea liberă a copiilor, ș.a.m.d.

Mă țin treaz programele științifice despre univers și filmele științifico-fantastice, filme de o naivitate clară, dar care și acum fascinează copilul ascuns în mine.

Mă fascinează în continuare medicina și mai ales genetica cu toate că, la sfatul profesorilor de la Karolinska și Uppsala, am fost educat/ antrenat să devin și să profuez ca și chirurg. M-au păcălit cu vorbe dulci; „Dimitrie, ai mână bună și judecată de chirurg”.

Din când în când, citesc sau recitesc anumite cărți. Tocmai acum citesc cartea lui Paul L. Nunez: *Brain, Mind, And the Structure Of Reality* și în paralel recitesc cărțile lui von Rezzori: *Memoirs of an Anti-Semite* și *An Ermine in Czernopol*.

- *Nunez trezește interesul prin abordarea profundă a echilibrului între cunoaștere și ignoranță: Ce știm cu adevărat despre noi înșine și universul nostru? Un subiect interesant care nu poate fi abordat superficial. Ce mai lecturăzi, mai citești poezie?*

- Citesc rar poezie și aproape deloc teatru.

Am lipsuri mari în privința literaturii și cu toate astea dorm bine! Cred că sunt destul de inconștient privitor la ce și cum este important pentru un om de cultura. Nu sunt membru în nicio asociație literară sau culturală și deci ziua mea obișnuită este lipsită de întâlniri importante, lipsită de „simpozioane și prezentări”. Nu mă pot lăuda, ca alții, că am participat la întruniri importante și nu prea am multă experiență în experiența altora.

La sfârșit de săptămână, dacă nu mă dor prea tare spatele și încheieturile, mă duc să joc golf. De obicei și Livia, soția mea, vine cu

mine. Se supără pe mine dacă îi comentez loviturile, se supără tare, cu toate că eu îi vreau binele, fiind jucător mult mai bun.

Mi-am dat seama că nu-i bine să comentezi strădania altcuiva, chiar dacă ai cele mai bune intenții...

Cam așa îmi trec zilele și rog cititorul să mă scuze pentru banalitatea în care trăiesc.

- *Un prozator se exprimă prin scris ca o justificare a incursiunilor filosofice în domeniul epic. Perpessus consideră că romancierul nu uită niciodată că misiunea lui este să facă față fiecăruia: nenorocitul și bogatul sunt egali în fața condeiului său – pentru el țărănul are marea mizerie, după cum bogatul micimea ridicolului său, bogatul are pasiuni, țărănul are nevoi. Prin prisma profesiei, ca medic – și încă, chirurg – ai avut avantajul să studiezi toate „plăgile” societății în care trăim. Să fie această incursiune în domeniul liric, o evadare?*

- Cred că-i destul de greu de explicat cum și de ce un om oarecare alege o anumită formă de expresie literară. Înțeleg că pictorul sau sculptorul încep să-și cultive un talent evident și anume, reproducerea naturii și a formelor existente. Ei pot să deseneze, lucru greu, pentru mine aproape imposibil. O frunză, un purcel sau o casă, dacă le desenez eu, arată cam la fel!

De asemenea marii compozitori, prin care muzica curge ca un izvor de o nesecată frumusețe! Poetul și el, dacă este vizionar și mai ales dacă poate sintetiza esențialul în câteva cuvinte, are un „dar”.

Cred că majoritatea celor care scriu, fac acest lucru cu cele mai bune intenții și își publică proza cu speranța că împart „ceva” cu altcineva, cu un străin oarecare și de asemenea cred că majoritatea celor care scriu găsesc oameni care le apreciază rândurile, găsesc adepți. Chiar dacă un singur cititor te „descoperă” și te citește astăzi, cine poate să prevadă ce se va întâmpla mâine?

Pe van Gogh nu l-a „descoperit” și nu l-a cumpărat nimeni în timpul vieții și totuși ce păcat și pierdere ar fi fost dacă el nu persevera...?!

De mic copil, am asistat la un „dialog” filozofic, întreținut de tatăl meu cu fratele lui. Nu am înțeles multe atunci, la fel cum numai →

EMILIA ȚUȚUIANU

în parte înțeleg acum ce vreau să spună diverși școlari pretențioși, care în tratate grele încearcă să încurce și să complice lucrurile, numind această activitate filozofie.

Perpessicius nu poate fi luat în serios! El confunda țăranul cu nevoia-măreția și bogatul cu pasiunea și micimea, dar ce te poți aștepta de la unul care confunda mereu noțiunile: legionar – comunist etc. Cred că a fost un bun comerciant, un om care s-a orientat și s-a adaptat „pieței”. A știut să se vândă bine!

Apoi mai cred că majoritatea oamenilor experimentează cu „Evadarea”, care bine-nțeles face atunci parte din cotidianul fiecărui individ și poate că nu este o „evadare”, ci mai degrabă o regăsire, o re-întregire. Experiența mea de doctor și de chirurg cred că m-a învățat să fiu atent la om și la nevoile lui. Să-l iau în serios și să încerc să-l înțeleg și atunci când, din cauza bolii, devine agresiv în neputința lui, dar și atunci când, scăpat de belea, hiperbolizează meritul doctorului.

S-ar putea ca, fără să-mi dau seama, experiența mea de doctor să mă fi ajutat să judec anumite personalități, dar acest lucru nu prea l-am folosit în ceea ce scriu. Eu, după cum poate ai observat, scriu poezie simplă, proză simplă, fără personaje complicate psihic sau social.

De multe ori mă întreb dacă nu cumva această cunoaștere a omului, de la măruntaie până la ochii frumoși și schizofrenie, mai mult mă încurcă decât să mă ajute. Cumva parcă complică lucrurile și eu încerc să le deslușesc.

- *Atunci când îți mărturisești afinități literare cu Borges și Jimenez ori Aleixandre, nu crezi că nutrești și ceva înrudit cu universul (și limbajul chiar) unui Saramago (bineînțeles, pe urmele unor Kafka și Camus?) În această situație, nu te-ai depărtat prea mult de un Urmuz, sau, mai aproape, de Marin Preda?*

- Afinitățile mele literare cu Borges, Jimenez sau Aleixandre, cred că se bazează pe interpretarea pe care eu, ca și cititor, o dau versurilor sau prozei acestor creatori.

Poate că o mare parte din ceea ce asimilăm și, în parte „copiem” din operele înaintașilor, corespunde cu o imaginație similară, cu un model de gândire aparte și un simbolism deja acceptat și de unii și de alții.

Radu Maier Anton, «Aștri și coloane»

Versurile mele, nu se aseamănă aproape deloc cu cele ale lui Borges, Jimenez sau Aleixandre și cu toate astea, cred că suntem apropiați în „filozofia” textului, în răspunderea față de cuvântul expus.

Ai dreptate atunci când amintești „universalitatea limbajului și a expresiei literare”, deoarece majoritatea celor care scriu, combină o inspirație proprie, caracteristic individuală cu cunoștințe mai vechi, cu frânturi de text și vers ale unor înaintași care, vrând-nevrând, ne-au influențat și chiar aș avea curajul să susțin, ne-au forțat să le urmăm calea. În fiecare din noi este ascuns și puțin Homer și puțin Ovidiu și puțin Shakespeare, Cervantes, Dostoievski, Creangă, Eminescu sau Sorescu.

Camus este unul din dascălii mei preferați, nu atât în ceea ce privește nuvela în sine, ci în profunzimea și seriozitatea cu care te privești pe tine însuși în contextul ideii și cel al existenței umane. La fel și Kafka sau Urmuz, care, în absurditatea textului, introduc „omul” care, în fond, creează orișice absurditate. Pe Marin Preda l-am citit demult, în adolescență, atunci când literatura nu avea mare importanță pentru mine. Îmi aduc aminte vag de „Moromeții” lui, dar am impresia că pe lângă proza chinută, fiind supusă unor reguli de constrângere și de cenzură, Marin Preda a fost un reprezentant demn al literaturii române din acea perioadă.

Vezi, eu nu mă pot lăuda, ca mulți alții, că am început să citesc și să scriu deja din pruncie și nici nu am la îndemână „șabloane” pe care unii le folosesc excesiv, cum ar fi: ”Am citit de mic copil tot ce mi-a căzut în mână și grație profului cutare de limba română, am fost stimulat să scriu și texte și versuri și teatru și romane și, și, și.....”.

Nu, eu am fost clasat ca mediocru la limba română, mai ales la liceu, și la scurt timp după terminarea

liceului, am părăsit țara. Limba în care eu scriu este o limbă pe care mi-o amintesc, câteodată mai ușor, câteodată mai greu și de aceea mi-a luat mult timp până am „debutat”, primele versuri fiind publicate abia în 1985 de Virgil Ierunca, când aveam aproape 40 de ani.

Deci, nu m-aș mira prea tare, dacă cineva descoperă în versul sau textul meu afinități cu Borges, Urmuz, Creangă, Camus, Dante Aligheri sau Stănescu, pentru că nu pretind nicio exclusivitate sau totală originalitate și sunt mândru că am putut înțelege și reda, poate în altă formă, puțin mai personală, frânturi din gândurile sau simțămintele unor înaintași iluștri.

Cred că marea majoritate suntem influențați unii de alții. Există și excepții, creatori care pretind că sunt inspirați doar de muze divine, dar de obicei acei creatori sunt analfabeți și înființază religii.

- *În literatura română, din timpul nostru istoric, atât de politizat, vezi posibilă, la noi (după Al. Soljenițin, Paul Goma ș.a.) o proză-poetică, de elevație filosofică, în stare să respingă (fie și liric!): minciuna, lăcomia, corupția, diversiunea și delațiunea, trădarea și protecția politică?*

- Sunt convins că România are multe talente culturale și are o tradiție sănătoasă în literatură. Nu pun aici la socoteală, perioada socialist-comunistă de întunecime, dar chiar și atunci au apărut și s-au dezvoltat talente de excepție ca Sorescu sau Stănescu și chiar controversatul Păunescu și probabil mulți alții pe care eu nu-i știu.

În legătura mea literară cu țara, sunt foarte impresionat de Adrian Alui Gheorghe, poet și prozator autentic, o voce importantă în acea țară la ora actuală, acum când intelectualul român încă bâjbâie în ceața post-comunistă și este în continuare „timorat” de vechea gardă, de vechea gașcă fost comunistă, acum naționalist-patriotică.

Cred că cu timpul mulți impozitori, oameni fără caracter și mai ales lipsiți de talent, dar ridicați în slăvi de o noua nomenclatură coruptă și incompetentă, vor fi înlocuiți de adevăratele talente care așteaptă să dispară odată mucegaiul ăla care acoperă și înăbușă adevărata cultură românească. →

PACE

Am sădit în grădină un măslin
așteptând
turtureaua să-și domolească zborul,
să se oprească din drum
și să-și facă cuibul între ramuri.

Am lăsat un strat semănat cu flori,
niște flori noi, de speranță nouă;
speranța că va cădea roua să le umple
cu alte culori, culori pline de viață.
Nu flori de împodobit morminte;
în grădina uscată să se ridice
parfumul
și să însuflețească iarăși simțirea.

PREZENTARE DE CARTE LA UNIVERSITATEA DIN ALCALÁ

Universitatea din Alcalá a fost din nou gazda unui eveniment internațional cultural desfășurat sub stindardul poeziei, organizat de poeta și traducătoarea Elisabeta Boțan, stabilită de 12 în orașul natal al lui Cervantes.

După cum subliniază poeta, evenimentul **HORIZONTURI POETICE**, numit la fel ca blogul său de traduceri, ”face parte dintr-un proiect cultural prin intermediul căruia și-a propus să prezinte mai mulți scriitori cu care colaborează.”

În fața unui public, spaniol și român deopotrivă, au fost prezentate cele trei volume de poezii: **Erosión** de Marina Centeno (Mexic), **Fuga a lo real** de Zhivka Baltadzhieva (Bulgaria) și **Dimensiones** de Elisabeta Boțan, carte cu care a câștigat locul trei la concursul de poezie în limba spaniolă

DIMITRIE GRAMA

→În proza și versul lui Alui Gheorghe văd talent, văd decență umană, văd o perspectivă de viitor. Undeva suntem frați de cruce în gândire și expunere și asta mă bucură și îmi dă speranțe.

Probabil că vor mai dura vreo cincisprezece-douăzeci de ani, de literatură și cultură obscură, servilă unor interese politice sau financiare sau altfel spus, cred că România culturală

Chiar acum, în clipa aceasta
în care drumul își schimbă traiectoria
și cotitura îmi întunecă privirea:
când sirena sună stăruitor
și anunță că se apropie ceasul de plecare
al ultimei corăbii,
te-ai pus lângă mine pe iarbă și, în joacă,
mi-ai pieptănat firele albe cu degetele;
ți-am ascultat sufletul tremurând.

Și mi-am dat seama
că singura mea pace e cea cuprinsă
în căușul mic al mâinii tale calde.
M-am uitat la măslin și am văzut
cum turtureaua a rupt o creangă și
zboară
mândră, cu aripi ușoare,
și duce creanga de măslin în cioc.

POEM ÎN VÂNT

Cine ar putea să scrie
un poem în vânt
ce liniștit în aer

va rămâne agățat,
fără silabe, fără versuri,
fără metrică, fără ritm,
fără materie poetică.

Iar vântul
și timpul, în trecere
îi vor reînnoi strălucirea
și ar lumina în noapte
peste fondul infinit.

Cu cuvinte eterne,
cu grafii eterice,
cu tăceri pe cerneală.

Un poem gigant
de speranță reținută,
și a gândi doar
că e numai începutul,
că e primul an.

Cine ar putea să scrie
imnul vieții.

Traducere de
ELISABETA BOȚAN

“PRIMER CONCURSO de Poesia, Relato breve y Novela – Megusta leer & Editorial Seleur”, în anul 2012.

Prezentarea a fost făcută de scriitoarea spaniolă Olga del Carmen Becerra, licențiată în filologie hispanică, aparținând Instituției Complutense, realizatoare de radio a Grupului Parnaso, Zhivka Baltadzhieva, poetă și traducătoare, doctor în filologie slavă și lingvistică indo-europeană, și, desigur, Elisabeta Boțan.

Evenimentul a fost îmbogățit de momente muzicale, susținute de argentinianul Juan Delgado, interpret de tango, Ester Lorente, interpretă de muzică pop și Mercedes Aller Fernandez, solistă a Corului Galician din Alcalá de Henares.

Printre momentele cele mai emoționante s-au numărat cel în care Bianca, fiica de opt ani a Elisabetei Boțan, a recitat un poem scris de mama sa și cel în care traducătoarea a citit

se va lupta cu o perioadă, sper cât mai scurtă, de literatură mediocră sau chiar slabă, proastă. Acest lucru va dispărea odată cu trogloditiții, corupții, foștii comuniști care în continuare au monopol la „cultură”.

Nu-mi permit, de aici de unde sunt, să dau sfaturi, dar cred că este foarte important ca intelectualitatea decentă română, care are ca prim interes promovarea unei culturi sănătoase să se „găsească”, să se

scrioarea Marinei Centeno care nu a putut asista la eveniment.

Evenimentul a avut ecou și în Mexic, unde Marina Centeno a fost invitată în 20 mai la emisiunea **EL SILLÓN DE LA LECTURA** (Fotoliul lecturii) de moderatoarea tv Virginia Carrillo (Premiul 2014 pentru jurnalism cultural), emisiune care s-a transmis într-un segment de știri de la Grupo Formula Yucatan transmis în toată comunitatea Yucatán și care se transmite și prin radio la nivel național pe lungimea de undă 105.1 FM.

sprijine unii pe alții și mai ales să fie „dascăli buni celor care acum cresc și se formează ca intelectuali”.

Doar așa se poate scăpa de o cultură și literatură bazate pe „minciună, lăcomie, corupție, diversiune și protecție politică”.

Țara Românească are nevoie de dascăli buni în toate domeniile vieții publice, dar mai ales în cel al culturii, care este motorul genetic al unei societăți sănătoase.

Vatra veche dialog

cineastul Ben Todica

Melbourne, Australia

Intraductibilul dor de la
capătul Pământului

(III)

-Ce s-a întâmplat cu ai tăi, acasă ?

-Acasă, după plecarea mea, părinții se întrebau unde oi fi, însă după ce au descoperit carnetul de CEC au înțeles că am plecat. Cei de la Exploatarea minieră credeau că sunt plecat în vreo delegație prin țară, însă când au primit înștiințarea mea că sunt în Italia, au năvălit peste părinții mei cu ideea de a confisca tot ce îmi aparține și, în mod special, îi interesa carnetul de membru de partid, pe care tata l-a predat, aceștia răsufând ușurați. Sigur că au plâns sărmanii pentru că tata ieșise la pensie după 39 de ani neîntreruși în minele de uraniu, iar partidul îi lăsa în plata Domnului pe pensionari, aceștia fiind nevoiți să se retragă în alte grupuri, de unde primeau ajutor și căldură familială. Mai întâi, tata a devenit penticostal și, mai târziu, a convins-o și pe mama. Pocăiții erau înțelegători cu ei față de organizația partidului, care mereu îi persecutau și le scoteau ochii că au un fiu trădător. Sărmana mamă, cât o mai fi plâns...

Lucrurile în Occident care susțin societatea, sunt de fapt kitschuri moderne care strălucesc de-ți iau ochii, ceva asemănător cu cioburile de sticlă de care erau fascinați băștinașii din America, atunci când prima dată au fost vizitați de conquistadorii spanioli. Acestea sunt punctele spre obiectul de lux clasic, de calibrul Rolls Royce sau Mercedes, după care trebuie într-adevăr să muncești ca să-l obții. Italienii, la fel ca toți occidentali, muncesc de dimineață până noaptea ca să plătească pentru ele. Încep serviciul la 7 dimineața și la 12, ora prânzului, au două ore în care se duc acasă, prânzesc cu familia și trag o oră de somn, după care se reîntorc în fabrică sau instituție și continuă până la șase, șapte seara, apoi se întorc acasă,

servesc cina, urmăresc știrile și se culcă. E asta libertate? Păi găina și porcul nu fac la fel? Ba da, fac la fel, mi-am zis. Până și cel mai bogat mafiot nu are liniște, e antrenat în această luptă materială. Noi am fost criticați că suntem ca într-un lagăr, organizați în comunism, însă peăștia i-am găsit crâncen organizați. Fără ca ei să realizeze. Păi ce folos să ai de la aceste străluciri, dacă nu le poți împărtăși, ca victorii, cu nimeni? Eroii și victoriile de admirat le sunt dictate de sistem și oile urlă și aleargă după ele. În Ciudanovița și Orașița mea, după cele șase ore de muncă date partidului, nu mai interesa pe nimeni ce făc. Aveam grupurile noastre de prieteni și mai trăiam o viață în paralel. Tot ce obțineai în comunism era prin istețime și creație, chiar și o fată trebuia s-o cucerești cu poezie și trăirea era de durată, sufletul creștea. Să nu fiu înțeles greșit. Povești adevărate există și în capitalism, însă eu prezint evenimentele la nivel de emigrant sărac, într-o lume săracă, majoritară. Majoritatea are acces la lucruri imediate și ieftine, care nu sunt trainice, create în acest scop pentru că "viermele trebuie să producă mătase".

Dintr-o țară capitalistă nu se poate fugi. Dacă era România capitalistă, nu mai puteam să traversez un ținut atât de mare pe jos ca să ajung la graniță. Toate terenurile ar fi fost particulare și așa fi fost prins imediat.

-Drumurile imigranților în noile lor patrii sunt pline de sinuozități, de lacrimi, de dureri, dar mai apar și bucurii. Care au fost momentele marcante ale integrării tale în Australia?

- În general, sunt binecuvântat de Dumnezeu. Am avut în țară doi părinți foarte credincioși, harnici și tare iubiți, care s-au rugat mereu pentru mine. Iarși destinul. Eu am fost recrutat de statul australian pentru minele din Perth, datorită experienței și calificările mele în acest domeniu însă, pentru că am fost singurul când am aterizat în Melbourne pentru această destinație și nu aveam legatură decât a doua zi, cei din lagărul din Melbourne au hotărât să mă oprească aici. După o lună de stat în lagărul din Footscray, mi-am găsit serviciu la fabrica Philips din Clayton. Acum vorbesc de suburbiile orașului. Și am închiriat o garsonieră în Carnegie. De engleză nu aveam nevoie pentru că fabrica și, în general, Australia, era plină de italieni și eu, după un an de stat în Italia, o vorbeam foarte bine, ba chiar mai bine decât vechii italieni, care începuseră s-o uite deja. Nu pot să spun că nu au fost lacrimi în toți cei 11 ani,

până la prima mea vizită în țară ca să-mi revăd părinții, fratele și sora, prietenii copilăriei și colegii de viață, însă despre asta se pot scrie o mie de pagini. Dar, în mare, după doi ani de fabrică, un fost prieten din lagărul din Italia m-a vizitat la Melbourne și, neplăcându-i drumul meu ales spre profesii practice, cunoscându-mi capacitatea și talentul artistic, m-a invitat la el, la Canberra, unde era student la Geologie, ca să-mi schimb cursul vieții. M-am înscris la un liceu pentru un an de zile, ca să învăț limba engleză. Jordan, că așa îl chema, bulgar de origine, reușise să fugă în una din vacanțele lui de la universitatea din Moscova, unde studiasse arhitectura, alegând ruta Polonia, Ungaria, Iugoslavia și, de aici, a fugit în Italia. În lagărul de la Latina, unde eu începusem o viață de refacere de la chefurile trăsnet care se țineu lanț în lagăr, în fiecare dimineață, pe la orele 5, alergam 11 km și, în aceste expediții, l-am descoperit pe Jordan într-o grădină, executând numere de circ, cu sticle de șampanie și mingi de tenis. Jongla câte 10 mingi și șase sticle goale. Am început prin a ne saluta, ca mai târziu să jucăm tenis împreună. El era un adevărat spartan în ale sportului și am rămas prieteni până am ajuns împreună în Australia, însă el a rămas în Sidney. După cursurile de limba engleză, am găsit un serviciu ca operator de teren cu o reporteră, la Știri, la canalul 7 tv, însă realizând că engleza mea nu e suficientă ca să apuc taurul de coarne, m-am întors înapoi la Melbourne, unde am hotărât să mă înscriu la cursuri ide film ca să-mi perfecționez limba. Am intrat la Institutul de ingineri de sunet unde, forțat să studiez practic și în scris, mi-am perfecționat engleza tehnică. Mai târziu, am urmat un Bachelor of Arts în Literatură, la Colegiul din Berwick/Universitatea Monash. Am intrat în 1993 în radio și apoi în televiziune însă, din banii câștigați nu se putea trăi, așa că am rămas credincios meseriei de sudor, la care m-a înscris tata. Și pot spune că și ea, sudura, m-a ales pe mine. Eu îl trimisesem pe tata să mă înscrie la Timișoara la Electromotor, pentru că iubeam electricitatea, dar el, întâlnindu-se la Berzovia cu niște vechi ortaci de muncă de la minele din Ocna de Fier, a ajuns la Bocșa și, după un chef mine-resc, m-am trezit înscris la Școala Profesională de pe lângă Uzinele UCMMA Bocșa, pentru sudor. O meserie care mi-a adus mulți bani în Australia, suficienți cât să ajung să-mi cumpăr o casă și să-mi susțin pasiunea mea pentru film și radio.

CRISTINA MIHAI

PARTIDĂ DE ȘAH

(I)

27 octombrie 1976, Delhi

Sosire marți seara, după ora 10. Așteptat de Gâdea și transportat la Casa de oaspeți a Universității, camera 20. A doua zi, la ora 8 – ore cu grupa începătoare (11 studenți – 6 prezenți), două ore. Discuție la registrar, stabilirea condițiilor de casă și salariu (maxima pentru lector, 1600 rupii, pe motivul doctoratului, cărților, antecedentelor culturale). Vizită la Casa de oaspeți, mutare la camera 10. Dimineață, prezentări – lectori polonez, maghiar, rus, bulgăroaică, rfg-ist, indieni (franceză).

Prima călătorie, pe jos, în Delhi (poate 20 de kilometri) – labirintul viezuresc al vechiului bazar încleștat de moschee și Fort, departe, în contrast, Connaught Place, librării, telegramă Rodicăi (ghidat, pe 5 rupii, de un student din Bombay). Azi am completat acte la șeful facultății, dus acasă de șoferul lui.

28.X.76

Aseară am adormit, spre ziuă, Mitică Pricop manevra macheta unui bloc, îi spun să nu se mai legene, el insistă, blocul se răstoarnă, dar, manevrat cu fală, își revine, iar Mitică nu-și mai încăpea în piele, nu se potolește, se bușește din nou, mă gândesc că, fiind în vis, să se întâmple dimpotrivă. Sorin Stratilat s-a ivit și el oniric, pe stradă, cu Virgil Mazilescu.

Un bătrân sichit îmi arăta semnele de pe față în care îmi poate ghici, acum aștept ceva prea exact și n-am nevoie de viitor, altădată, m-am scuzat. Eram la Jantar Mantar (zilele-ferestre, ceasul solar, turnul lunii, 76 trepte), trecându-mi prin minte cum, pentru publicitate, cineva s-ar arunca de sus, și uite că, mai târziu, m-am împiedicat de am umflată laba piciorului drept, clătînându-mă ca Mitică.

Altfel, ieri am intrat la cinema Regal, ca jurnalist – priveam ca un belfer reclamele și așteptam filmul, când, pe întuneric, băiatul cu lanternă intră printre privitori și mă întreabă de bilet – sunt ziarist, mi s-a permis să intru. Nu vrea, și ies, fără regret, afară, discut cu managerul care și el îi dă cu biletul. Eu mă explic în două

feluri – vreau să scriu despre festivalul filmului afro-asiatic, dar nu vreau să risc vizionarea, mai și plătind, dacă nu înțeleg nimic. Mi-a scris adresa Ministerului informațiilor și culturii, spunându-mi că mă înțelege (de-aia mi-o fi apărut și Sorin).

Am reușit să țin my class, dar în jurul prânzului era o grevă a personalului. Le-am arătat studenților fotografii de scriitori români editate de Muzeul Literaturii, ei asemuindu-i pe Gherea cu guru-ul Indirei Gandhi, pe Sadoveanu cu actualul ministru de externe al lor, pe Cocea cu mine (dar eu n-am chelie). Pronunțând Liviu Rebreanu, unul a scris numele mic Leave you sau Live you. Data trecută le aproximasem și eu numele unora cu Văduva, Aurora, sau Vina (Miss. Mistake).

Sociologul Paul Stirling, de la Universitatea din Kent, în trecere pe aici, se întoarce din Noua Zeelandă. Nici în Anglia sociologia n-ar fi la mare cinste, plus că este împărțită în marxistă și antimarxistă. Am vorbit cu fason în italiană – el învățase latină în colegiu și-i făcea plăcere să afle că româna e o limbă latină.

Vina, din anul II, așteptându-mă cu două fete de liceu, în galben, vrea *Modern Romanian*. I-am dat *Maytreyi*, după ce i-am citit și tradus primul paragraf; n-a știut să-mi traducă motto-ul bengalez. Să vedem câți se vor înființa mâine aici pentru proiecții.

Lectorul german predă, împreună cu 3 colegi indieni, la 200 de studenți. Ardouin, născut francez, naturalizat indian de 25 de ani, apare oarecum bănuitor. De la italiană, Aluwalia, de 62 de ani, cu turban roz și mustață albă, vede posibilă invitarea lui Mircea Eliade, mai ales la o universitate religioasă.

Scontând antropologic pe inteligența celuilalt (?), lectorul polonez găsește locurile românești au nume minunate, de exemplu, Valea Florilor. Apoi și-a depănat o lungă teorie după care oamenii de la munte

– din România, Punjab ori Himalaia – sunt închiși, neprieteni, brutali până la crimă nu o dată. Ne înfierbântasem, am plecat cu polonezul, care mă invitase dinainte să-i văd casa. Avea să se întoarcă peste 6 săptămâni în Polonia.

Ne-am întâlnit pe drum cu o doamnă din Australia, sociolog – n-avea o părere grozavă despre Stirling -, soțul ei indian este tot sociolog, marele Oberoy, au trei copii. A auzit de Eliade și Brâncuși. Polonezul: Eliade, în cărțile lui, îl citează pe Levy-Strauss, dar Levy-Strauss nu-l citează pe Eliade. Nici australiancei nu-i plăcea Strauss.

Fiica lui Artur, Magdalena, are zece ani, este tăcută. Asemeni mamei ei, Alina – rupe italiană (a fost cu zece ani în urmă în Italia pentru zece zile). La îndemnul și pentru liniștea lui Artur, îmi traduce în italiană ceea ce înțelesesem în engleză. Masiva rezidență colonială este ocupată pe din două de lectorul maghiar, cu 3 copii, și de familia lui Artur.

Disputam idei fixe asupra comunicării, prieteniei, răbdării, cunoașterii Indiei – s-o vezi, nu s-o observi, ca diplomații, spune el insistând asupra gunoiului, sărăciei sau bolii (cea dintâi boală ne-o fi chiar India), a religiei, morții, politicii, științei antropologice. Selecția negativă pentru lectoratul meu, ca și pentru al lui, mă obligă să fiu nu numai lector de română, dar și de cultură în general, să explic ce e Europa, lumea, să fiu un adevărat guru.

33 de ani (ai mei) este vârsta lui Hristos, când ai devenit bărbat, vârsta retragerii (din tinerețe), sau a unei mari schimbări în viață, ca o boală, nuntă sau moarte. Cel mai turbulent student al meu i-a fost și lui: penultimul în grupă. I-am spus că eu sunt mai optimist, combin știința, cunoașterea apofatică și poetică. Nu că nu i-aș crede inteligenți pe indieni, dimpotrivă, cred că au un complex de superioritate. El, în replică, a insistat asupra inculturii, lipsei de cărți în case – doar 2-3 și ale polițiste sau porno, deși sunt ieftine, deși, săracii fiind, pentru filme de câteva ori pe săptămână găsesc bani mai toți -, lipsei profesioniștilor în teatru și chiar balet, a operei, cu o compensație în ce privește viața muzicală, asupra culturii orale, nu vizuale – vezi lectură.

GEORGE ANCA

ALEGEREA

-Viața-mi este mai ușoară, pentru că nu am și n-am avut încredere, niciodată, în nimeni și-n nimic. Da, în nimeni și-n nimic. Până și de Dumnezeu mă îndoiesc, deseori. Aproape mereu. Nu datorez, astfel, nimănui, nimic. Nu-mi fac iluzii, deci nu-mi produc dureri viitoare, vătămătoare, în plus, excesive...

Cel care vorbea era un bătrân. Cel căruia îi vorbea era peretele unei case. Mai exact, era oglinda de pe peretele unei odăi, din palatul său vast, plin de ecouri moarte, gol de ființă, gol de gânduri de viață.

Imaginea din oglindă îi replică, ironic:

-Dar în mine, de ce ai încredere, și-mi destăinuiești frământările inimii tale, ale cugetului tău pustiit de neviață? Doar eu sunt însuși simbolul răzvrătirii, împotriva oricui și a orice – simbolul răzvrătirii împotriva iluziei, dar în numele iluziei. Sunt doar un biet paradox, ținut în perete. Niciodată nu respect pe cel care se oglindește în mine. Îi demonstrez, matematic, că ar putea arăta, mereu, în modul opus, că ar fi putut exista într-o lume cu totul alta, decât aceea în care, tocmai, a pierdut partida...

Bătrânul palatin tăcu o vreme. Părea că se reculege, că-și strânge argumentele strategiei pustiului său. Apoi, răspunse, într-un ritm schimbat, imaginii din oglindă - mai potolit și, totuși, cu inflexiuni mai agresive în glas, creând impresia de încercare exasperată de a fi concis și, totodată, sincer:

-Nu am încredere nici în mine, nici în tine. Mă simt singur. Atât.

-Atunci, atunci, poate că trebuia, totuși, să riști, și să ai încredere în cineva din lumea ta – ricană imaginea, tresăltând și aproape dezintegrându-se, din pricina unei ciudate, inexplicabile veselii sinistre.

-Nu, nu trebuia. A avea încredere presupune a avea speranțe. A avea speranțe presupune a-ți face planuri de viață. A-ți face planuri de viață înseamnă că ai de gând să trăiești, să iubești viața. Dar a iubi viața înseamnă să ai încredere în viață și în cel care ți-a dat-o, sau împrumutat-o. Nu se știe de ce, cu ce scopuri. În niciun caz, nu din altruism – nu există altruism...

-Dar ești creștin, bombăneai chiar tu, prin palatul ăsta cu fantome paralitice...

-Gata, lasă-mă, te rog, cu Hristos al tău și cu bombănelile mele... - se impacientă bătrânul, parcă și mai îmbătrânit.

-Bine, bine... - îl liniște imaginea, împăciuitoare.

-Cum îți spuneam, eu n-am încredere în El. În bunătatea și generozitatea Lui, în libertatea pe care pretinde că ne-ar fi dat-o, nouă, făpturilor umane...Acolo, în aiureala aceea de paradis... - ce metaforă stângace a minciunii! E, firește, totul, o imensă păcăleală hipnotică. Nu știu cu ce scop, repet. Pe de altă parte, tu, om, nu faci nimic înafara celor care ți-au fost impuse, dictate șoptit, dar insistent, persuasiv, în inconștient, dinainte de Facerea Lumii. Iar dacă încerci să fii liber...

-...Cum sunt eu, bătrâne, cum sunt eu... - îl zgândări, aproape cântând, imaginea din oglindă.

-Nu ești nici tu. Ești obligată, în clipa asta (plănuită încă din negurile Facerii!), să mă oglindești. Ești obligată să mă contrazici, în imagine întoarsă, pe dos. Ești obligată, acum, să stai în fața mea – iar mai târziu, să te răzvrătești și să oglindești cu totul altceva – pustiul perfect.

-Da-da, ai impresia, bătrân nebun, că-ți mai lipsește mult, ție, să fii chiar tu acea perfecțiune pustie! Aiurea. Chiar nu-ți dai seama că poți fi liber să faci ce vrei, dar ți-e frică să vrei, ți-e frică de puterea ta de a alege? – se impacientă, iarăși nu se știe de ce, abia simțit, imaginea din oglindă, tulburând și murdărind argintul viu.

-Liber...Te voi sparge, pe tine, dublul meu. Și crezi că însuși actul de a te desființa pe tine nu a fost plănuț, în amănunt, cu o minuție drăcească, de Cineva, Cândva (imprecizia

aceasta în exprimare nu-mi aparține, mi-a fost impusă!)? Și dacă mă manifest în vreun fel – de ce sunt obligat s-o fac așa, și nu altfel? Și, dacă n-aș acționa, de ce, cine ar decide, iarăși, staticismul meu teatral? Eu? Nu. O boală, frica, neputința – toate sunt date predecesorii. Totul e, în univers, artefact. Falsuri organice. Falsificări incredibile, la scară cosmică.

-Măcar să ai iluzia libertății – nu te ispitește? – sparge-mă! – îl îndemnă, cu hotărâre, imaginea din oglindă, imaginea îndelung zădărnă de pasivitățile hamletiene ale bătrânului palatin... parcă începând, deja, să se retragă, să se șteargă, convinsă, brusc, să fugă din luciul metalic.

-Nu. Nu te voi sparge. Sparge-te singură, plesnește de căldura ideilor tale, transfuzate din firidele secrete (de care n-am îndrăznit, vreodată, să mă ating, să încalc, astfel, legea tăcerii mistice...a ușii închise, pecetluite, mereu, cea de-a douăsprezecea!), ale minții mele. Sparge-te singură, dacă tu consideri că moartea prin sinucidere e expresia liberului arbitru. Nu. Nu. Este, totul, mai ales moartea! – totul este prevăzut, cu cruzime, în Plan! – se încăpățână, sumbru, bătrânul palatin, foindu-se, involuntar, pe catifeaua jilțului, pus în fața oglinzii.

-N-ai iubit, n-ai urât, n-ai îndrăznit să trăiești, de frică să nu-ți contrazici teoria ta pesimistă, obsesia ta neagră...de frică să nu-ți dovedești, tu ție însuși, că poți să faci asta (care o fi, ceva!), că poți fi liber s-o faci – se încreți imaginea oglindită. Ești laș, deci ești mort de mult, ești mort de când ai început să crezi asta și astfel, de când singur te-ai declarat paralytic, și-ai decis să-ți plângi de milă! – insistă, tot mai intens, dar tot mai vagă și tulbure, imaginea din oglindă, decisă, parcă, să plece, să se smulgă din luciul oglinzii, să suspende o discuție maladivă și pernicioasă, până și pentru amestecul de cristal și argint viu. Dar, brusc, se decise să rămână în dezbateri:

-Poate ar fi fost bine să rămâi, totuși, dator cuiva: datoră te-ar fi legat sufletește de o sursă proaspătă de energie, ți-ar fi trezit doruri, ți-ar fi deschis ochii înspre tot ce-i frumos...căci habar n-ai, dar lumea asta, atât de grijuliu ocolită, evitată de tine, este plină de un negrăit farmec! →

ADRIAN BOTEZ

→Ar fi fost o datorie plăcută, nu crezi, bătrâne? Fii sincer, măcar acum, la final...

Bătrânul se smulse, parcă, dintr-o mlaștină de păcuri, caracatiformă – și o făcu spasmodic, irațional, cu exasperarea ultimei scânteii de viață:

-Dacă tu crezi că alegerea presupune libertate, atunci te voi opri să alegi. N-ai dreptul, tu, sclava mea, să fii mai liberă decât mine, stăpânul tău... Oprindu-te pe tine, sclavo, de la liberul arbitru - voi alege eu.

Și bătrânul lovi oglinda cu un baston masiv, dintr-un lemn greu, cu măciulie de aur – făcând-o țândări. Scânteii săriră, mii, din luciul oglinzii sparte, ca la un scurt-circuit electric. Din sutele de cioburi, răspândite printre beznele pardoselii odăii, îl privea, acum, intens, clar și ironic, imaginea sa, multiplicată halucinant. Din toate variantele imaginii sale vuiiau, ca valurile mării, sute de voci:

-Ce te vei face acum? Nu te puteai suporta pe tine, cel unul și singur! Când erai singur, unul singur, erai gătit de teroarea, de spaima diabolică de a trăi, de refuzul delirant de a-ți asuma datoria, ori libertatea, de a exista, convingător, sau, măcar, sugestiv. Dar acum, acum, când teroarea s-a multiplicat, de sute de ori, în sute de variante de existență ale imaginii ființei tale, toate terorizate de frica de a trăi – ce vei alege, cum vei alege? – și ecoul sardonice al vorbelor din beznă vui, enorm, înspăimântător, asurzitor, ca și cum era iminentă ciocnirea fatală a lumii palatinului, cu niște stânci subacvatice, necruțătoare, dintr-o strâmtoare apocaliptică – Scylla și Charibda.

Bătrânul își acoperi capul și urechile cu palmele-i, brăzdate, pe dosul lor, de riduri incredibile, de vene umflate ca șerpilor uriași, ai junglilor îngrozitoare – se zvârcoli câteva momente, apoi se prăbuși mort, peste sutele de variante ale imaginii unei vieți ocolite, evitate cu grijă (într-o eschivă mereu savantă, dar mereu sterilă, falsă din origini!) – imagini ale unei vieți amăgite, trădate și netrăite. Imagini care, acum, se cutremurau de un râs satanic.

...Totuși, alesese.

Dar, ca în orice oglindă, alesese pe dos.

ORGEL VÂSLEA FERICIT

Era cam pe vremea când Orgel le începuse cu vâslitul. Orgel își luase o bărcuță la preț redus, plătise taxa pentru vâslit și vâslea.

Chestia cu taxele e o altă poveste care trebuie spusă, iar eu o voi spune aici. Va fi deci o poveste-în-poveste.

Orgel își luase o bărcuță la preț redus și se ducea cu ea în spinare către un lac pe care îl văzuse el din mașină, de pe drum. Făcea asta ca să vâslească. Pe drum (de fapt pe iarbă, drumul era undeva în spate, sub roțile mașinii, Orgel mergea spre lac, cu bărcuța în spate) către lac, Orgel a văzut un gard, iar lângă gard, un individ fuma o țigară.

- Salut! a zis Orgel către individ, a văzut că acesta stă agățat între canaturile unei porțițe, l-a dat frumușel la o parte ca să treacă el, și a vrut să treacă.

- Ce faci, dom'le? a întrebat curios individul.

Orgel a început să explice cum a cumpărat el o bărcuță la preț redus, cum unchiul din Canada îi trimisese niște bani, cum la magazin n-au vrut să-i dea bărcuța pe banii din Canada și au zis că trebuie bani de aicea, de la noi din țară, cum a schimbat la bișnițarii banii pe picioare în fund, cum l-a întrebat după aia un polițai "*Noi te-am trimis să-i schimbi?*", cum a depus plângere scrisă și cum bișnițarul n-a ajuns după gratii dar în schimb Orgel a primit un telefon anonim în care un binevoitor îi spunea că Orgel s-ar putea să aibă un gât în plus și cum...

- Ho! Ajunge! i-a zis individul, dar Orgel a continuat să explice că el s-a milogit de bișnițar să-i dea înapoi măcar a zecea parte, dar omu' i-a răs în nas și i-a zis și el "*Te-am pus eu să dai banu' din mână?*" și l-a trimis la plimbare. Și cum, pe urmă, cu bani împrumutați, cu chiu cu vai a cumpărat o bărcuță la preț redus și acum se duce să vâslească.

- Unde ai vrea să vâslești? a întrebat curios individul.

- Pe lac, a răspuns Orgel.

Iar individul a început să explice că acolo e o Asociație care crește pești, acolo unde, cu mulți ani înaintea, era un

Radu Anton Maier, "Noapte tunisiană"

I.A.S. care creștea pești, și că, dacă vâslești acolo unde cresc peștii, peștii se sperie și nu mai cresc, și ca să le treacă sperietura trebuie să mănânce bine, ca să crească, și ca să aibă ce mânca peștii, trebuie bani.

- Bani? a întrebat Orgel.

- Bani, a confirmat individul.

- Câți? a întrebat Orgel, iar individul i-a arătat degetele de la o mână.

- Vezi că pe malul lacului a să fie un om, a zis după aceea individul. Îi spui că te-am trimis eu, că altcum nu te lasă!

Într-adevăr! Pe malul lacului era un individ care fuma o țigară.

-Pe dumneata cine te-a lăsat să intri? a întrebat individul.

Iar Orgel s-a apucat să explice cum a primit el bani din Canada, de la un unchi, și cum l-au furat bișnițarii...

- Așa, așa, zicea individul.

și cum a luat o bărcuță la preț redus..

- Așa, zicea individul.

...și cum a dat bani la poartă, acolo, în spate, ca să poată vâsli unde cresc peștii. Și că acum el se duce să vâslească.

- Aicea nu crește nici un pește, a zis individul.

Orgel a făcut ochii mari.

- Aici era un I.A.S, a zis individul. Atuncea da, creșteau pești. Uite așa niște pești se făceau în lac! Aia pești!

Orgel începea deja să caște gura.

- Acuma nu mai e nici un pește, a zis individul. Vine multă lume să vâslească, și d-aia mor peștii. Au murit toți, nu mai e nici unul. În lac e doar apă. Nimic, nici un pește.

-Perfect, a zis Orgel. Pot să vâslesc în voie.

- Ntțț, a zis individul. Ca să fie apă-n lac, ea trebuie adusă. Și asta costă bani.

- Bani? a întrebat Orgel.

- Bani, a confirmat individul.

- Câți? a întrebat Orgel, iar individul i-a arătat degetele de la ambele mâini.

- Nu-i mult, a zis Orgel. Pot să plătesc. Dar dacă nu sunt pești în lac, îmi vreau banii înapoi, de la omul de la poartă.

- Care om? a întrebat individul de pe malul lacului. La poartă nu e nici un om.

Într-adevăr! La poartă nu era nici un om.

- Ai fost fraier, prietene, a zis consolator individul de pe malul lacului. Te-a păcălit. Dă banu-ncoa' și dă-te de vâslește.

Aici se termină povestea-în-poveste și începe povestea. Orgel plătise deci banii la individul de pe malul lacului și vâslea. Și, în timp ce vâslea, Orgel zâmbea fericit.

KYRE

„Cartea Iertării”

(III)

Bunicul avea ochii în lacrimi și în sânge, lacrimile se rostogoleau peste brazdele chipului muncit și bătut. Atunci, ofițerul crimeean aflat în misiunea armatei roșii a coborât pistolul de pe pieptul lui și a spus încet:

-Iartă-mă, babay, tată, iartă-mă! Sunt obligat și eu de alții mai mari !

I-a sărutat mâna înclinându-se când i-a dus palma ca musulmanii, la frunte. Apoi au ieșit rezeziți din curtea noastră, cu săteanul speriat de moarte. Au ieșit ca din pușcă, fugind spre casele din vale, unde locuia un tânăr seminarist, Reșat. Când ei au dat colțul, pe tata l-au împins bunicul și frații, aruncându-l peste gardul din spatele casei. Căinii lătrau întruna, de parcă hoții ne invadaseră bietul sat! Vecina din spatele casei, Patme –abay „buna vecină” nu l-a primit, i-a făcut semn să plece din casa ei; abia ceilalți i-au înlesnit fuga înspre margine de sat. În secunda următoare, Abdulaakay (nene) venea în fugă, bătut de cei cărora avusese curajul să le spună că femeia i-a mințit, abia când au ajuns la ușa casei unde locuia Reșat !

Ancheta a reînceput, mama a fost numai certată, ea prefăcându-se că n-a înțeles. Noi răspundeam că tata este plecat de o săptămână, că n-a mai venit...

Degeaba au mai căutat, degeaba l-au palmuit pe bunicul, a cărui barbă se făcuse roșie de sânge...Nu era nimeni în casă, doar căinii de la marginea dinspre pădurea a satului tătăresc lătrau, lătrau în neștire...

- Dacă în cinci zile nu vine să se predea, vă areștam pe voi!

Așa au zis oamenii noii puteri și au plecat. O dubiță militară cu portretul tatălui meu și cu

recompensa în ruble, a stat două săptămâni lângă geamie. Nimeni nu l-a trădat! Atunci îmi amintesc că oamenii, tătarii noștri curajoși din sat, duceau cu rândul mâncare în pădure, preotului lor urmărit de armata roșie. Dar nu am așteptat cele cinci zile, căci liderul nostru în același timp vărul mamei, Negip Hagi Fazâl, ne-a salvat. Într-o noapte, am plecat cu căruța condusă de el spre satul Cobadin, departe, unde tata avea rude. Întunericul nopții era sfâșiat de lumina lunii, care ne însoțea în fuga noastră, drumul de țară mergând paralel cu drumul de fier. Aud și acum fluieratul trenului care mergea pe drumul său, intersectând doar o clipă spaima din sufletul unui copil de patru ani, care fugea de ”armata roșie eliberatoare...”

Țin minte spatele celor doi bărbați care erau în față, țin minte că mama ne învelea, îndemnându-ne să dormim...

Așa, cu o căruță în noapte, am scăpat de ruși pentru câțiva ani, noi crezând că ne-au uitat, ei știind să aștepte!

În anul 1946, au fost alegeri, primele alegeri de după război, așa zisele alegeri libere!

Tătarii participau cu încredere la alegeri, unii lideri intraseră în partidele istorice, ajungând primari, deputați chiar. Acum participau și comuniștii tătari. Eu îmi amintesc că satul nostru se pregătise în felul lui, căruțe încărcate cu oameni plecau și veneau în sat. Steagurile tricolore fălăiau, satul fiind împărțit în două tabere, în vechii votanți din care făceau parte membrii și simpatizanții partidelor vechi, țărăniștii, și, noii votanți, comuniștii ”victorioși”.

Așa începe anul 1947, an în care comunismul instaurat cu forța baionetei bolșevice devine acum orânduirea legală. Persecuțiile și prigoana se fac din ce în ce mai simțite, auzindu-se printre tătari, ca și printre români, că, încă cineva, ”un dușman al clasei muncitoare”, a mai fost ridicat azinoapte de Siguranța statului român. Se introduce astfel în vocabularul curent cuvântul sau sintagma „dușman de clasă”, un cuvânt pe cât de abstract, pe atât de fatal.

Decât să fii numit „dușman de clasă”, mai bine să-ți pui o piatră de gât și să te arunci în mare.

Pentru cel considerat așa, pentru familia lui, nu mai exista speranță.

Au fost sinucideri. Nu trebuia să faci „ceva” anume ca să devii „dușman de clasă „dușman al clasei munci toare, dușman al URSS, dușman al Partidului Comunist !

Cine avea bunici gospodari, preoți, hagii în familie, cine avea rude în Turcia, indiferent când plecaseră aceștia, cine avea pe cineva care făcuse parte dintr-un grup patriotic sau dintr-un partid istoric, cine găzduise pe crimeeni, cine gândea cu capul lui, putea să devină peste noapte ”dușman al poporului”!

Locul înțelepților satului fusese luat de ciobanii, văcarii și bețivii care acum conduceau în numele unui partid „al celor asupriți”. Cuvintele erau ale unei doctrine umanitare care încânta sufletul, dar aplicarea lor în practică devenea boală incurabilă, un cancer social. Micul sat tătăresc a devenit un iad, un loc al intrigilor și al răzburărilor. Fostul argat, acum secretar de partid, taie în carne vie pe fostul bogătaș care nu și-a împărțit averea cu el ! El știe cine cât pământ are, cu câte salbe de aur s-a măritat fata lui cutare, el știe cât grâu a cules bogătanul, el știe câți crimeeni a găzduit preotul sau moșierul !

Așa începe procesul de destrămare a satului tătăresc de tip patriarhal care afirmase valorile tradiționale. Acum se adeverea tot ce spusese crimeenii, care trăiseră deja ceea ce începea în România. Ei repetau mereu, având crezare puțină, că, una e teoria marxistă și cu totul alta e realitatea stalinistă! Au plecat din satele părinților lor toți cei care nu corespondeau vremurilor, toți cei care doreau astfel să-și piardă urma în marea Românie, sperând să scape de prigoană. Cei norocoși au plecat din țară, fără să le pese de rudele care anual sau trimestrial vor completa formularele de loialitate față de partid. Cei nenorocoși s-au înecat în apele agitate ale mării, norocoși fiind în necunoașterea vremurilor ce se vesteau... Astfel, anii de după al doilea război mondial, sădeau în satele noastre disperarea, frica, o frică cum nu mai cunoscuseră, sărăcia, mizeria spirituală. În toți acești ani de beznă, pentru sufletele superioare fălăia totuși o speranță, care astăzi provoacă hohote de râs! Propoziția: “Vor veni americanii!”

GÜNER AKMOLLA

Amintire de la mare

Ce bine ar fi
dacă în fiecare zi,
cu picioarele pe pământ și capul în
nori,
am putea răsădi
o poezie celestă
într-o frază modestă,
un altoi
într-un soi
de îndemn estival
cu iz cultural:

"- Nu dați banii pe prostii,
faceți poze la copii!"

Prințul Alandala

Vorbeam pe mess,
de Alandala,
din Meteor venit
să-ți schimbe calea
în albe și mai "nalte ceruri
decât Lacteea visurilor tale.
Extaziați argonauții,
la porțile planetei Venus,
trudeau să prindă în mrejele de aur
excepția visurilor tale:

- Vorbim și noi de-a alandala!

C'est la derniere!

Ce mai fac frumoșii sălbatici
amerindieni...,
când luna adie prin ierburi?
Păcat,
că nu era de miere...Luna,
ca un descântec, era numai Una,
vorbeau în cafenele gagii...
Si la vi,
că nu știu să pronunț, dar
cum ziceai că am prieten cuvântul!?
...E cionă și n-am pe ce scrie..
Dali se semna pe-o hârtie,
am prins din urmă progresul,
mă descurc zicându-ți cu mess-ul
- C'est la derniere!

Heya!

Pe unde ești tu, Lili Moon?
Mi-e dor de vocea ta scrisă-n
cuvinte,
în foșnetul pădurii și-n colbul
selenar...
E praf făcută luna
de când jertfești întruna
la porțile împărăției "Heya".

Pe unde ești tu, Lili Moon?
Răspunde în sec, câte un ghiolban:

- Ce ai fă, te dai trista!?

"Baban, oceanic, zări albastre"

- Poezie pe Facebook –
De Liliana Moldovan
si Sergiu Scoferciu

Ocolind năvodul
am mușcat din momeală
și numai gândul mă întoarce,
șiroaie în cetate,
curgând din alte vremi în pietre,
ecosistem șagalic,
printre armuri cavaleștești,
eu loc îmi fac
și piatră pe siliciu dau,
castel firav clădesc lângă cetate
pe un tărâm uitat de timp
fir de nisip aștern, eternitate.

Pe caldarâm Anastasia trece,
duios castani se înfoaie,
cu susur blând
bătând din toace,
opinii târgul îi întoarce:

- E la modă! Nu se vede!?
- Nu ea dragă! Rochia!?

SERGIU SCOFERCIU

Semnal

Ce se întâmplă cu bustul lui Grigore Vieru?

**Nicolae Băciut: „Speranța nu
moare ultima, pentru mine nu
moare niciodată”**

**-În 2014 demaraseți un proiect
de amplasare a bustului lui Grigore
Vieru la Târgu-Mureș. S-a mai
întâmpnat ceva în realizarea lui?**

-Da, s-a întâmpnat. Adică ceea ce
la un moment dat credeam că e o
neinspirată și nefericită atitudine a
unor consilieri, s-a întâmpnat să
devină o realitate perpetuă. Îmi pare
absolut de neînțeles că în 2015, într-o
țară europeană, să nu poți amplasa
într-un oraș bustul unui scriitor.

-Care ar fi explicația?

-E greu de explicat pe înțelesul
celor care nu înțeleg ce înseamnă
relații interumane într-o localitate în
care etnicul este frate bun cu politicul.

**-Sunt și consilieri români care
refuză statuia lui Vieru?**

-Deci, cum se întâmplă de obicei
atunci când există o majoritate, aceas-
ta e dislocată. Unii membri ai ei sunt
momiți, sunt cumpărați, iar cozile de
topor strică echilibrul balanței. Asta
s-a întâmpnat la Consiliul Local Târgu

Mureș, unde consilierii români, care
sunt majoritari, nu au reușit să obțină
un vot pentru amplasarea bustului lui
Grigore Vieru, chiar în condițiile în
care statuia este o donație și există și
un proiect de amplasament.

-Unde ar fi amplasamentul?

-În fața Centrului Cultural
„Mihai Eminescu” din Târgu Mureș
există o statuie a poetului național, iar
în gândirea mea, în solicitarea
adresată C.L., am propus realizarea
unei rotonde „Cenaculum”, care să
incladă în stânga și în dreapta lui
Eminescu câteva personalități ale
vieții culturale naționale.

-La ce statui v-ați gândit?

-Ar fi vorba de busturile lui
Grigore Vieru, Nichita Stănescu și,
din cei din Târgu-Mureș, Romulus
Guga, actorul Ion Fiscuteanu –
singurul român nominalizat la
premiul Oscar, apoi Ovidiu Iuliu
Moldovan, scriitorul, pictorul și
sculptorul Ion Vlasiu și mai sunt vreo
7-8 personalități care și-ar fi regăsit
locul acolo. Acesta ar fi un omagiu
adus lor, totodată oferind și modele
culturale.

**-În acest context, era normal să
fie criză de bronz și nu de voință
politică!**

-Problema în cazul Grigore Vieru n-ar
fi trebuit să existe, întrucât bustul e
donat. În cazul celorlalți, există
soluții pentru că nu suntem atât de
săraci încât să nu putem da din ce e al
nostru tot pentru noi. Aceste busturi
nu ar face decât să sporească
patrimoniul nostru cultural. Plus că ar
crea o ambianță urbană propice
promovării culturii.

-Șanse mai sunt?

-Eu am un alt principiu, diferit de
al multora. Pentru mine speranța nu
moare ultima, ci speranța nu moare
niciodată.

DANIEL MIHU

Asterisc

EU ȘI MINE

Sunt carnea uscată a Ideii prin care se prelinge complotul de dinaintea zicerii. Am mucegăit pe tăcerea tâmpiei cu suspin de rugăciune și mi-am subțiat metafizicul în ridul senzației.

Compassiunea lucrurilor mi-a știrbit marginea ca pe-o vitalitate a întâmplării supusă urletului devenirii...

Libertatea din oase tușește romanul materiei orgolioase în gângurit ca un EU absurd devenit capriciu.

Mă presimt, mă foșnesc, mă constat o biografie prinsă de mână de genunchii cu care te sprijini de copacul din tine.

Îmi gust postul din buze și mă sprijin de tonalitatea fenomenelor obosite de dezgusturi. Nu e nevoie să fugi după Dumnezeu. Doar copiii se mai pot cățara de haos.

Locuiesc pe o filă de gând. Ca o sentinelă pe care decența războiului o rănește cu prisos de banalitate.

Nu mă citește nimeni. Cuminenția uitării e singura ispită ce se poate pipăi pe tăcute. Ea convertește luciditatea în plictis și depravarea inimii în teologie sentimentală.

Întorc spatele timpului. Și îmbrățișez căderea din putreziciunea secunde, târătoare prin mansardele conștiinței. Răgazul dintre eu și mine se subțiază obosit ca un sunet îngăduit să moară înlăuntrul foșnetului.

Doar eu cu mine, pe o filă de gând.

Dincolo, rostirea chipului cu care plâng.

Zadarnic mă caut printre lucruri. Sentimentul singurătății duce la izbăvirea de tine însuși; la amurgul limitei dintre transpirația lutului și schelălăitul rugăciunii.

Fac inventarul îngerilor din magazia cu întâmplări de post și închei procesul-verbal pe genunchii ferestrei Eului dinspre Mine.

Zadarnic mă caut printre lucruri. Că niciun anotimp nu mă exclamă cu obișnuință.

O iluzie nelămurită sunt,

Pe Mine din Eu îl cuvânt.

PRIVINDU-MI MINELE

M-am așezat într-o după-amiază de duminică, privindu-mi zilele cum se deșiră emancipate de rânjetul iubirii – singura melodie construită din decepțiile clipelor celor prea repede.

Un exces de logică mă rupe de-a curmezișul, raționând în propoziții categorice niciunde în care-mi împrăștii perciunii călcâielor cu care mă retrag din tăcerea zilei de apoi. Atributele buzelor veștejesc verbul sinelui meu infirm, balansându-se pe instinctul cu care mă miră curiozitatea prenumelui propus de spiritul departelui din limita cu care mă mor.

Am cutreierat doctrina mâinii, atârnată cu capul în jos, pe fruntea rugăciunii și-n nările genunchilor, sforăind eroarea izbăvirii, interjecția privirii și-a subțiat trupul abandonat în secta, puțin eretică, a obsesiei că mă dor.

Cât privește folosința cu care mă uzez, nu e nimic altceva decât gustul împărtășaniei cu care mă parcurg.

*Privindu-mi Minele, mă frâng
Cu mine, Minele îl plâng.*

ÎNSERAREA DIN MINE

Fiecare inserare din mine e un căsac universal ce justifică goliciunea destinului ținut la fereastra cu hoinăreli metafizice. Vulgaritatea verbului din oase suspină a nimic. Doar prăpădul urmelor interpretează faptele până la masacru.

Lucrurile stau obosite pe spinarea gândului, întrebându-și existența, ca

pe-un timid funcționar, despre patologia rostului.

Mă strâng în pumn, pândind o întâmplare rațională care să-mi scuipe esențialul peste balustrada estetică a împărtășaniei din buze. Biografia bisericii din lacrimi ciuturește fântâna inimii deșirată-n infarctul sofismelor infirme.

Mă accept din politețe. Fiindcă plictisul tâmpiei nu e decât un obiect de cult, rugina trupului – o uitare de sine, iar exclamația sufletului – o sudoare a obișnuinței cu care mă tolerez.

Privesc în mine. Pentru a simți deficitul unei civilizații ce-și admiră decadența conștiinței îndoliate de dulceața horcăitului existențial.

Și observ că oamenii sunt ferestre de lut pe care Dumnezeu le deschide dimineața zâmbind.

FĂRĂME EXISTENȚIALE

Ascult ora surpată în mine, martor asasin al trupului de suflet cu care mă târăsc sub gura cerului, rostit meticolos pe verbul gestului împăturit în pașii începutului. Viața mă doare explicativ, cojindu-și aerul, îngrămădit în pleoape de umbre, ca și cum întâmplarea respirației cu care mă privesc ar suspina pe colțul ferestrei rugăciunii de sub subțioara inimii.

Traiesc, pipăindu-mi silaba crucii, înflorită-n propria-i rugină, pedepsită în zori să dezvăluie ascunsul dintre tâmplă și genunchi.

Un singur argument mă cufundă în sunetul de dincoace de chipul Nimicului: hoinăreala cuvântului ce mă parcurge, tocit de sandala vieții ca un obiect.

Când mi-am dat seama că adevărul nu e decât un strănut al minciunii, am despuiat viața de credința cărnii și mi-am constrâns sonetul tăcerii să evadeze din goliciunea propoziției atârnată fanfaron de cerul gândului.

Și fiindcă la periferia chiliei mele orele supraviețuiesc doar în câteva exemple, am înțeles că prezentul mă comentase într-un manual, așezat cuminte în ghiozdanul cu atitudini, din spatele unei dimineți de amurg.

GEORGE BACIU

Blana iepurelui

Dă-ți capul pe spate și sărută
cu buzele tale din evantaie
blana iepurelui care sare
de la un pol al Pământului la altul
întinzându-și trupul și acoperind cerul.
În loc de nori
smocuri moi, însângerate de blană
sunt purtate de vânt pe corpul său cald
ca o zi de iulie
răsuflarea sa topind zeci de calote
strănutând în sute de taifunuri și
tornadoe.
Ochiul său roșu
e soarele
cu venele umflate
ne privește, luminând planeta
cu nuanțele sale triste, bătrâne
fără să răsară, fără să apună
fără să se nască, fără să moară
ca un soare adevărat
înghițit de orizonturi.
Și face timpul să stea pe loc
clepsidra sa nemărginită, cuprinzând
universul
spărgându-se în privirile iepurelui care
acoperă cerul,
tăindu-i bucăți din urechi și din brațe
făcându-l să geamă în cutremure

care mai de care mai devastatoare.
Fragmentele din carnea sa
se prăbușiră
sub formă de meteoriți cenușii.
Celălalt ochi al iepurelui
e luna, învârtindu-se
în jurul Pământului,
încet, reflectând lumina din prima retină
transformând oceanele
în bucăți din blana sa
din care sar meduze și caracatițe
cu aripi de evantai.
Părțile mici din blana iepurelui,
coborâră, odată cu noaptea
înlocuind coroanele arborilor,
turlle bisericilor
și acoperișurile celor mai semețe clădiri
parfumând oamenii cu
caracteristici de animal.
O ureche de măgar, o coadă de vulpe
un corn de rinocer, o coamă de leu
sau o copită de cal și o nesimțire de
porc.
Ochii se îndepărtează și se apropie
crescând și micșorându-se
transformând lumea asta după placul lor
sau, mai bine zis,
după placul blănii.
În sfârșit, Anul Iepurelui trece
Iar pielea coboară de pe cer,

dezvăluindu-i splendoarea
și tainele, comprimându-se
într-o cometă ce plecă în spațiu
înspre alte lumi.
Iar acum, realitatea revenită la normal
așteaptă
să vadă ce an va mai veni.
Anul Șarpelui, în care toți vor avea
membre și capete
de reptile, fiind obligați să privească
mereu
când se uită în sus
o piele de iguană
jupuită, cusută de boltă
Anul Cocoșului, atunci când
toți se vor umfla în pene până când
vor cheli, iar frumoasele lor gulere
cenușii
se vor lipi de aripile îngerilor
cu pene multicolore
sau Anul Oii, când
vom fi din nou vânați
de „ lupii ” noștrii, care
după ce își pierd puterea
încărunțesc și seamănă tot
mai mult cu noi, vechile lor
oi.

SEPTIMIU M. CRISTIAN

Starea prozei

Starea falsă de beatitudine

M-am revăzut cu marea într-o zi
din iunie trecut, cea a Sânzienelor,
când în Bucovina mea fetele din
unele sate au cules în câmp multe,
multe sânziene pe care, întruchipate
în coronițe(după un vechi obicei)le-au
aruncat pe case, cu bucuria că aceste
minunate flori, chiar și temporar, și-
au aflat rostul pe acoperișuri, fetele
găsindu-și năzuințele. Și tot pe faleza
dintre Mangalia și Saturn îmi zu-
grăveam retina ochilor cu întinderea
parcă fără margini a infinitului de
apă, acum albastru, care pe alocuri
lăsa loc plajelor, plină de lume bogată
și săracă. Nu poate să existe raiul pe
pământ în sensul sfânt al cuvântului,
însă priveliștea din jur te putea aduce,
prin trăire, în mijlocul unui paradis.
Pas cu pas, desculț, furat de
secvențele de natură, nu reușeam nici
în asemenea clipe să uit adevărata
față a vieții pe care o trăim. Se părea
că întâlnisem pe Litoral o lume
fericită, deși numai o parte din ea se
lăsa legănată-n hamacul clipelor de
extaz, cu prețurile exorbitante ale
sejurului. Și cât pe aicea să mă las
pradă senzației c-aș trăi cu capul în

nori, în țara
mea, unde întâl-
nești pretutîn-
deni o mână
întinsă, mulțimi
de năpăstuiți ai
soartei, fără
locuință și hrană numai pentru
supraviețuire, pensionari cu venituri
ce abia le permit să respire de la o zi
la alta, oameni ce scurmă gunoaiile
pentru resturi de mâncare. Nu, nu
uitasem această stare de lucruri
retrăind spectacolul mării oferit de
natură într-o stare falsă de
beatitudine. Fiindcă tot înaintând pe
faleză, pentru a nu-mi trăda senzația a
trebuit să-l întâlnesc și pe El. Omul
din căruciorul cu rotile, ce fuma și
arunca priviri indiferente forfotei. Un
albatros se rotea deasupra noastră,
hotelurile din față, răsărite parcă din
nisipul întinselor plaje viu colorate cu
sutele de umbrele de soare, căutând
cu tot dinadinsul să-mi reamintească
prezența mării.

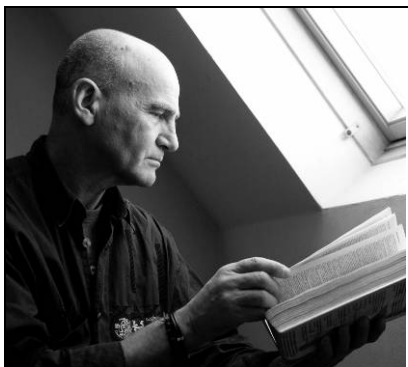
Omul și-a spus numele, iar eu i-
am întins o carte scrisă de mine.
Vasile Burlacu, moldovean de prin
Ungureni, după anul 1970, tânăr
fiind, a plecat să lucreze la una din
marile ctitorii ale epocii de aur,

nori, în țara
mea, unde întâl-
nești pretutîn-
deni o mână
întinsă, mulțimi
de năpăstuiți ai
soartei, fără

Canalul Dunăre-Marea Neagră, 20 de
ani pe acest șantier, cu o muncă
asemănătoare ocașilor, a contribuit
la înălțarea multor poduri peste canal.
Acolo, în greul muncii, și-a distrus
sănătatea. Între timp s-a căsătorit,
soția fiindu-i din Techirghiol. Deși
are doi copii, unul lucrează la Agigea-
sortator de cherestea, altul la Primăria
Techirghiol ca muncitor (întreținere
curățenie la instituție), ei nu vor să
mai știe de tatăl lor. Soția l-a lăsat.
Pentru că la 53 de ani nu mai are pe
nimeni și nici casă, locuiește pe o
săliță a spitalului din Mangalia, unde
doarme și mănâncă prin grija admi-
nistrației, fără a primi încă pensie de
invaliditate. Căci în 2005 doctorii i-au
amputat picioarele mai sus de
genunchi. La pensia de drept nici nu
se mai gândește. De cea din urmă
soluție se agată, ca cel ce se îneacă de
un pai. Azilul. Acolo și va trăi restul
vieții.

Acum, aproape de Saturn,
întreaga bucurie a voiajului din acea
zi, pentru scriitorul din mine, a fost
cuantificată prin omul întâlnit pe
faleză, într-un altfel de spectacol al
mării.

DECEBAL ALEXANDRU SEUL

Să nu ne precipităm, să nu-l confundăm cu Don Juan, să nu spunem că a trăit doar la Veneția. Să ne organizăm... Casanova s-a născut în 1725 și a murit în 1798. A scris 4000 de pagini de memorii (*Histoire de ma vie*). Lumea îl știe doar din imaginea seducătorului etern.

Scandalosul venețian! Nu, n-a rămas acolo. A venit la Paris, a făcut studii de drept. Ba chiar a fondat Loteria Națională la Paris. Chiar dacă a avut aventuri cu vreo 122 de femei, chiar dacă a evadat din închisoare, Casanova a fost și secretar, soldat, alchimist, muzician, spion, director de loterie... El rămâne și un filosof, un scriitor, un călător curios, indignat de nedreptatea socială și trist pentru trecerea timpului. Spre finalul vieții, Casanova e bibliotecar în castelul Dux, în Boemia, unde își scrie memoriile. În limba franceză! (Există unii care încă se mai îndoiesc.) Afirmă: „îmi scriu viața ca să râd și iată că reușesc!”. Mult umor, multe detalii, meniuri, locuri, întâlniri. Un adevărat portret al societății din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Am citit la Paris cartea lui Philippe Sollers *Casanova, admirabilul* (PLON, 1998). Autorul îl consideră pe Casanova unul din cei mai mari scriitori ai secolului al 18-lea, un ins simplu, direct, curajos, cultivat, seducător, hazliu.

Casanova scria cam 13 ore pe zi, redactându-și memoriile. Preocuparea sa era „să-mi cultiv plăcerea simțurilor”. Știa că - pe lângă prieteni - avea și dușmani, care l-au persecutat, însă încerca să uite, întrucât „ura - în cele din urmă - îl ucide pe nefericitul care o hrănește”.

Cinematografia n-a putut ocoli subiectul *Casanova*. Mario Monicelli a regizat *Casanova '70*, François Legrand a realizat *13 femei pentru Casanova*, cu Tony Gurtis. Și nu e gata. În 1969, Comencini a făcut filmul *Un adolescent*

la Veneția, cu Tina Aumont și Lionel Stander (câteva capitole din memorii, subliniind ideea că totul e spectacol, minciună, iluzie). În 2005, Lasse Hallström lansează un *Casanova* cu Heath Ledger și Jeremy Irons (el se deghizează mereu ca s-o seducă pe tânăra Francesca). Orice s-ar spune, Fellini în al său *Casanova* (cu Donald Sutherland și Tina Aumont) ridică subiectul spre sinteze artistice de invidiat.

Pune punctul pe i cu mijloacele sale specifice. Subordonează totul în jurul ideii că toate actele sale sexuale conțin ceva mecanic. Uneori auzi scârțâitul unui angrenaj robotizat. Pasărea metalică - voyeur lipsit de discreție - incită și condamnă. În tot acest timp se aude un vânt înecat, premonitoriu. Femeile-obiect au feț-măști, de o voluptate stridentă, lasciv-înfricoșătoare. Marea verde (aceeași mare din... plastic, ca în *E la nave va*), contrafăcută, artificial - violentă, ca o singurătate otrăvită, își sporește valorile. Jocul erotic conține un ludism ridicol uneori, însă provocator. Vălurile se întretaie, veșmintele sunt ca un aisberg provocat, din care țâșnesc alte culori. O coregrafie sexuală simplă, directă, covârșitoare. Cu cât filmul se apropie de final, cu atât mai mult discursul tinde spre shakespearean, spre reflecție. Umbra păsării mecanice se întinde tot mai tare. Păpușa-femeie înseamnă o altă fațetă a robotizării. Barocul oniric, cu tentă de pânzele lui Goya sfârșește în senilitate, iar supapa artistică duce spre un vis nostalgic, spre artificialul colorat al unei tinereți risipite.

ALEXANDRU JURCAN

DRUMUL

„Drumul nostru” (2009, realizator *Ben Todică*) este o meandru: ca un șarpe uroburic, acest film de excepție forțează orice tentativă de analiză la o bine antrenată artă a psihanalizei și a secretului arhetipurilor primordiale, a înțelegerii istoriei ca dinamică a lui triple-C: *cultură, creativitate, conflict*; a re-construcției sensului autohton al unui Sine - sinele românesc - destinat deopotrivă materialității precare, dar și unui primitivism spiritual sublim.

Șarpele (trenul) străbătând molatec un areal *uranian* de zăcăminte grele în spațiul bănățean al urbei natale, Ciudănovița, se metamorfozează în imaginile spectrale ale călătorilor *fără destin* survolând nodificațiile onirice ale unei copilării și tinereți răsfățate în promițtoarele sub-urbii de exploatare minieră,

și rămânând tot atâtea imagineri ale unui *trecut fără viitor*.

Psihanaliza necesară citirii acestor coduri intime lui Ben Todică revelă un *timp/spațiu* arhaic primordial, *ab initio* (ca și cel Eliades), a cărui bifurcație este spre un viitor imposibil, fie acesta utopic sau apocaliptic.

Fie din intimitatea compartimentului în trenul alunecând lasciv între peisajele anoste ale unui prezent iremediabil tributar decadenței treptate, fie din scaunul de pasager al mașinii unde Deluță, șoferul, navighează aceleași meandre de zăpadă murdară care de această dată nu reușesc să despartă trecutul de prezent, călătorii apărând purtați între viață și moarte (Deluță avea să piară el însuși, doi ani mai târziu, strivit de un camion în propria curte).

Ben Todică se angajează stoic într-o croazieră de parcurs istoric a cărui corespondență în prezent trebuie imaginată. Și chiar și așa, veleitățile comuniste ale unor autarhici ani '50, '60, '70 ai secolului trecut apar greu de egalat din avanpostul apocaliptic al dezolării, al dezintegrării de sine prezente.

Ca și istoria mitologizată, schismatică a unui Anselm Kiefer (maestru al Expresionismului German), 'drumul' lui Todică reversează prezentul muribund al absenței în peisajele refuzind să se trezească altundeva decât în interioarele secrete ale memoriei, către un trecut dinamic și ardent, cel al iluziilor socialiste deopotrivă idilice și infantile.

Ca și în analiza operei lui Kiefer, filmul lui Todică necesită forța unică a psihanalizei pentru a reuși să descifreze în regizorul român tendința către mariajul *sine-qua-non* dintre aționalism și istorie, un angajament pe cât de conștient în devoțiunea needulcorată, pe atât de subconștient la nivelul amprentei amare lăsată în textura, fie ea și solidă, ne-efemeră, dar sensibilă a spiritualității regizorului.

Dacă Kiefer răspunde, în griurile atavice ale picturii sale monumentale, unei istorii supusă perpetuu (re)capitulării, auto-blamării, filmele lui Todică refuză vehement cadrele post-moderne ale fascinației cu 'nimicul' (nietzschean), cu futilitatea, și, în consecință, cu angoasele morbide produse de absența oricărui viitor, marcă inconfundabilă a (literalmente) nimicniciei prezentului; filmul românului-australian rezistă în Olimpul modernist al frondei, gata să înfrunte mai degrabă Apocalipsa (și sperând în aceasta probabil Învierea) decât Nimicul la rang de Istorie.

AURELIA SATCĂU

O carte ca un concert...

Fără muzică, viața ar fi o greșală, reflecta, cu aplomb, Friedrich Nietzsche. Continuând miezul reflecției, amintindu-ne și de alte cuvinte celebre despre muzică, socotim că fără rotundul ei de armonie și profunzime, lumea ar pierde mult din lumina sufletului și din ordine.

Platon numea muzica *esența ordinii*, iar Emil Cioran consemna în pagină de jurnal că dacă nu am fi avut suflet, ni l-ar fi creat cu siguranță, muzica.

Despre *suflet și ordine* prin muzică scrie dr. Carmen Mihăescu, cu referiri, în detaliu, la Filarmonica din Târgu-Mureș, în noua sa carte, *Vibrații muzicale târgumureșene*, apărută la Editura Risoprint din Cluj-Napoca, cu o prefață semnată de prof. univ. dr. Bujor Dănșoreanu și un *cuvânt de întâmpinare* aparținându-i profesorului Viorel Cosma.

Ideea de unicitate a vieții muzicale târgumureșene (George Enescu cita în 1928 *Conservatorul Municipal din Târgu-Mureș* ca fiind unic „de felul său”), prestigiul și frumusețea acesteia, vocația și tradiția muzicală a Târgu-Mureșului, „setea de muzică aparte față de alte centre din țară”, la fel aura europeană a orașului sunt sugestiv ilustrate în paginile cărții.

Cu sensibilitatea artistului (a absolvit Conservatorul „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, specialitatea

pian), rigoarea dascălului (este conferențiar universitar doctor la Universitatea de Arte din Târgu-Mureș) și reputația cercetătorului (semnează *Convergențe ale artei muzicale cu arta teatrului și Ponderea tragicului în creația muzical-dramatică*), Carmen Mihăescu a publicat în cotidianul *Cuvântul liber* cronici de concert, eseuri, reportaje și interviuri din prodigioasa activitate artistică a Filarmonicii din Târgu-Mureș, o atentă selecție a acestora alcătuind, acum, sumarul volumului *Vibrații muzicale târgumureșene*.

Rememorând datele importante din biografia Filarmonicii, concertele, recitalurile, festivalurile, aniversările, audițiile, dar și inițiativele culturale, începând cu anul 1987 până în 2013, Carmen Mihăescu numește, de fapt, idealul cultural al instituției târgumureșene și viabilitatea acestuia în timp.

Volumul se impune prin atractivitatea câmpurilor tematice, de la consacrarile concertistice prin creația lui Mozart, Beethoven, Bach ș.a.m.d., la concertele camerale sau concertele corale cu muzica lui Sigismund Toduță, bunăoară, pe versuri de Lucian Blaga, de la Festivalul *Zilele muzicale târgumureșene* la Festivalul *In memoriam Constantin Silvestri*, Festivalul *Internațional de Orgă* sau Festivalul *Musica Sacra*, la concertele de Anul Nou sau cele aniversare, dedicate maestrilor, de la primele audiții concertistice sau emoția debuturilor la turnee de anvergură.

Demersul publicistic al muzicologului își găsește expresivitate și prin notorietatea numelor invocate. Apar în comentariul manifestărilor muzicale:

Radu Anton Maier, “Evo III”

Valentin Gheorghiu, Viniciu Moroianu, Robert Houlihan, Fahratdin Kerimov, Kiraly Csaba, Dana Borșan, Alexandr Rudin, Alexei Nabioulin, Emil Simon, Molnar Tunde, Romeo Rîmbu, Boris Berezovski, Adrian Petrescu, Alexandru Moroșanu, Erkel Trozner Sarolta, Horia Andreescu, Franz Lamprecht, Petre Sbârcea, Corul Madrigal, Josef Llisso, Ilarion Ionescu Galați, Lakatos Gyorgy, Gabriel Croitoru, Szalman Lorant, Mariana Nicolesco, Stefan Ruha, Vasile Cazan, Boganyi Gergely, Csiky Boldizsar, Shinya Ozaki; dar și mai tinerii Silvan Negruțiu, Gabriela Eftimova sau Giorgos Konstantinou.

Remarcăm suplețea, fluiditatea și originalitatea paginii publicistice.

În opinia noastră, pentru Carmen Mihăescu, spectatorul, cronicarul, muzicologul, Filarmonica este *opera aperta*, unificându-și, mereu, vârstele parcursului biografic în afișul de ultimă oră, care să surprindă prin inspirație repertorială și arta interpretării.

Paginilor ce țin de tipologii biografice ale Filarmonicii, ale Orchestrei și Corului Mixt, autoarea le alătură o ingenioasă incursiune în anii când concerta la Târgu-Mureș George Enescu.

Aproape că aceste secvențe devin motto-ul cărții, prin semnul de noblețe pe care-l poartă. Geniul enescian a marcat esențial viața muzicală târgumureșeană.

Cartea cuprinde consemnările unor reputați muzicieni care i-au dat *vibrație* Filarmonicii târgumureșene: Valentin Gheorghiu, Remus Georgescu, Cristian Mandeal, Valeriu Maior, Daniel Goiți, Gabriel Croitoru, Ilarion-Ionescu Galați, Csiky Boldizsar, Vasile Cazan, Shinya Ozaki, Gheorghe Costin, Arkadii Sevidov, Dumitru Buzoianu.

Vibrații muzicale târgumureșene este o carte-document cum apreciază compozitorul și dirijorul Vasile Cazan, directorul de azi al Filarmonicii de Stat din Târgu-Mureș. Reunind, armonios, mărturii ce devin, prin acuratețea emoțiilor, bucurii spirituale, *Vibrații muzicale târgumureșene* cuceresc, subtil, gândul și trăirea afectivă; ca un concert.

VALENTIN MARICA
(din *Manuscrisul de jad*)

Scena

CEHOV, „LIVADA DE VIȘINI”

în viziunea lui Gheorghe Harag

JURNAL DE REPETIȚII

(XI)

Repetiția nr. XI, 4.03 1985

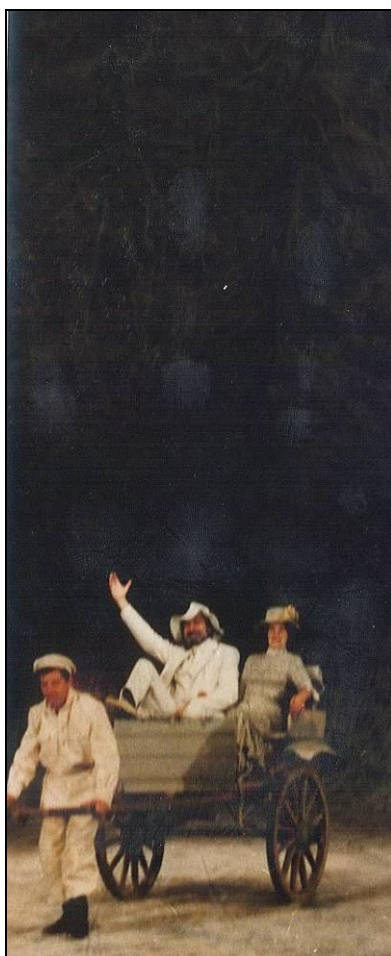
Harag: E o repetiție mai specială la care l-am invitat și pe scenograful spectacolului, domnul Romulus Feneș. Poate puțin neobișnuită, deoarece noi, aici, în câteva repetiții la masă, am încercat să caracterizăm personajele, să prezentăm ideea pe care... și nu mai puțin forma. Folosesc această ocazie ca să ne ușureze munca în felul următor: dacă aș avea discuții separate cu scenograful, cu compozitorul, n-ar fi la fel de valoroase ca această discuție. Un reper pentru ei, Încerc, în măsura posibilităților, să aplic intenția lui Cehov de a face din piesă o tregi-comedie. Încerc o tratare mai neobișnuită a spectacolului. Eu am să povestesc despre spectacol, cu tot ce-am făcut până acum.

Noi considerăm *Livada* asta confundându-se cu teatrul ... ca instituție și clădire. Aș începe spectacolul cu o cortină imensă de dantelă (o perdea). Această lume e o lume trecută, uzată, săracă, dar cu rămășițele unor obiecte, momente, care readuc amintirile, dar ne arată sărăcirea perpetuă, înceată, dar sigură. Nu o dantelă de nylon. Să joace un rol decorativ și funcțional – în actul III, când e balul, secționăm scena cu ea și în spatele ei se poate întâmpla și altceva. Din spatele ei se vede nu o casă, ci o scenă de teatru sau un spațiu poetic. Să ținem consecvent linia asta a decorului. În spate nu prea vreau mobile. În actul I, ne trebuie un dulap imens, un pătuc de copil, o masă lunguiață și joasă și câteva scaune. În spatele dantelei, e o lumină difuză. Din spate, apare bătrânul ciudat, Firs, cu un binoclu de teatru. Toată lumea, în afara lui Lopahin, are în ea o ușurință, o iresponsabilitate naivă, inocentă. Totul e ca un dans al morții, dar cu dezinvoltură și firească. Spectacolul va fi plin de jocuri – jocuri care se fac și într-o casă particulară, dar și în teatru, de exemplu.

La începutul actului II, este un moment de expunere, unde patru personaje au o discuție. În șaretă care

vine stau Gaev și Ranevskaia și apoi vin ceilalți, care se înhamă și vin ca o căruță cu paiate, cântând. Acum o noapte am găsit varianta cea mai simplă: ce-ar fi, după ce pornește șaretă singură, din toate părțile apar interpreții ca după masă, la siestă ... apoi fără niciun scop, se așează, ca o pictură, fără să scoată o vorbă. Se culcă, stau la aer. Mai sunt două momente cheie în acest act II. Petea Trofimov și monoloagele lui întotdeauna a fost considerat elementul pozitiv din dramaturgia lui Cehov. Nu vreau să fac treaba asta. Programul din gura lui Trofimov nu este spus de un tip care știe ce are de făcut în viață, de un tip clar. Prin atitudinea lui, e în contradicție cu claritatea gândului. Sunt stări și momente când poți să faci orice. În America, o femeie se plimba cu copilul, care s-a smucit deodată și a căzut sub roțile unei mașini. Mama s-a dus și a ridicat singură mașina.

Feneș: E o unitate desăvârșită în gândirea regizorală. Pentru că totul e spațial și atmosfera e ușor suprarealistă, voi încerca o tehnică

nouă. Diapozitive color după machetă și pe secvențe. Să vedem dacă se leagă cu ce faceți voi. Într-o posibilă succesiune de atmosferă. Aici tot decorul este implicat în acțiune. Înainte de a trece la mișcare, ați conceput mișcarea. De aici încolo așa ar trebui să lucrăm.

Harag: Eu acum devin practician și îmi spun gândurile în legătură cu aceste modalități. Desigur că diapozitivele și celelalte ajută foarte mult, nu foarte mult și la munca cu actorii. Dar, practic, vorbesc de munca noastră imediată. Citim textul ca să intre puțin pe... limbă. Dar trecem la actul I și am nevoie de un marcaj de draperie în față.

Feneș: Vă deranjează dacă imprim o lectură? Îmi va fi foarte util!

Harag: Nu. Dar pentru mișcarea de la actul I, esențiale îmi sunt aceste marcaje de mobilă. Dar într-o vagă idee, trebuie să știm cum arată cadrul scenei. Dacă e fundal sau nu, dacă sunt laterale sau nu. Pot face fără fundal, dar e mort pentru mine momentul când trec de la mobilă la fundal. Trebuie să știm ideea de fundal, iar de mâine într-o săptămână am nevoie de actul II. Care e ambianța în care ne mișcăm în actul II? Elementul esențial. Nu mă amestec, dar cred că dantela, la nivelul la care dorim noi, e un lucru de cel puțin 1 ½ lună.

Feneș: Eu m-am gândit la deșeuri de perdea de la fabrica din Sighișoara. Eu vă spuneam că tot ce se face aici e un fel de a se lucra la un nivel de excepție și face parte din noul stil pe care vreau să-l instaurăm.

Harag: Eu vorbesc la practic, ca să știu precis ... când trec pe scenă ... poate te duci spre geam, dacă va fi, poate nu te duci, dacă nu e.

Feneș: Trebuie să exprimăm aceste nenumărate posibilități, pe urmă selectăm, imaginea spune altceva, văzând-o!

Harag: Eu am nevoie de actul II, pentru că asta va hotărî mișcarea.

Feneș: Veți avea tot ce doriți... și ce dorim și noi. Nemaivorbind că este un punct de vedere absolut nou. Cel mai ușor este să faci un decor documentându-te. Mai greu e când ...

Harag: Asta ar fi ... Ar trebui puțin să învățați textul ... Poimăine îl verific pe Fiscu dacă a învățat ... el a spus că știe 70%.

CRISTIAN IOAN

DREPTUL LA REPLICĂ

CĂTRE REDACȚIA REVISTEI
„VATRA VECHÉ”

Stimate Doamne Redactor-șef

Urmare articolului publicat la rubrica „Dreptul la replică” în revista D-Voastră nr. 12 (72), decembrie 2014, semnat de Dl. Profesor Dr. Corneliu Ioan Bucur, pag. 75, vă rugăm să aprobați publicarea prezentului text, reprezentând „Dreptul la replică”, al majorității membrilor fondatori ai grupului folcloric „Tradiții”, al Zegrenilor din Ceaba.

Spectacolul la care face referire Dl. Profesor Dr. Corneliu Ioan Bucur, desfășurat în ianuarie, anul 2000, cu ocazia sărbătorii Sfinților Vasile, Grigore și Ioan, a fost un spectacol organizat împreună cu Casa Municipală de Cultură Gherla, cu ocazia lansării casetei muzicale a fraților Ion și Grigore Zegrean și totodată a casetei de jocuri populare a tatălui, bunicului, fratelui, ceterașul-rapsod Mihai Zegrean, lucru care reiese și din conținutul invitației aceluși spectacol, interesat redactată într-un anume fel de frații I. și G. Zegrean.

În spectacolul respectiv, au evoluat mulți alți artiști clujeni și gherleni, inclusiv dl. Constantin Istici. Pe lângă faptul că a cântat în orchestra care a acompaniat interpreții, acesta din urmă a încântat publicul cu un microrecital la nai, dar „omisiunile voite” făcute de cei doi frați nu ne mai miră. Nu a spus nimeni că a inventat sau a descoperit „Jocul la șură”, în situația dată acesta reprezentând un proiect muzical - artistic montat pentru scenă, cu această tematică pentru care au fost selectate anumite cântece și jocuri din folclorul zonei Văii Someșului și chiar cântece din repertoriul membrilor grupului. Ca de exemplu, repertoriul Marinelei Zegrean - Istici din evoluțiile sale artistice la diferite festivaluri și concursuri naționale de folclor: Maria Tănase, Cicârlău-Baia Mare, Radio București-Topul Tinerilor Interpreți etc., dar și alte emisiuni televizate, (a se vedea likurile youtube: https://www.youtube.com/watch?v=lky_wm_g5Olg, https://www.youtube.com/watch?v=u1_tKaHkep0, <https://www.youtube.com/watch?v=JEG7PsyKB2>, <https://www.youtube.com/watch?v=u5rsoqGkUfM>, <https://www.youtube.com/watch?v=8UFMBdBTZhk>,

<https://www.youtube.com/watch?v=uRk10YSNI4s>, <https://www.youtube.com/watch?v=xbiTh-iRDoe>, <https://www.youtube.com/watch?v=7FWSwotipgM>, <https://www.youtube.com/watch?v=NuEBCdvWNYe> etc.)

Nu s-a autoinstalat nimeni abuziv în fața unui ansamblu sau a unui proiect de genul acesta, inițiatorul și coordonatorul spectacolului scenic „Jocul la șură” fiind Constantin Istici, cel ce a ales tematica și a propus realizarea unui CD muzical cu același nume. *Spectacolul a fost prezentat în forma finală la Strasbourg, decembrie, 2006, cu ocazia manifestărilor dedicate intrării României în Comunitatea Europeană, la Sibiu – Capitala Culturală Europeană, dar și cu alte ocazii, ulterior îmbogățindu-i-se conținutul.*

Pentru eliminarea confuziilor create de unii sau de alții, este important să precizăm că, la data constituirii grupului folcloric, membrii acestuia aveau evoluții artistice separate: Mihai Zegrean - colaborator al Casei de Cultură din Gherla, frații Ion și Grigore Zegrean - retrași din activitatea scenică înainte de anul 1986, Cecilia Zegrean - fără activitate scenică, Marinela Zegrean Istici - membră a ansamblului folcloric „Ardealul” al Casei Municipale de Cultură-Gherla, instructor, împreună cu Constantin Istici, al grupului folcloric „Colindă-Zestrea” al Liceului Teoretic „Ana Ipătescu” și al Casei Municipale de Cultură - Gherla, Rareș Cristian Istici, Paula Rotar și Cătană Argentina-membri ai grupului folcloric „Colindă - Zestrea”, Paul Rotar activa la ansamblul folcloric „Crăișorul” din Cluj-Napoca, Adolfină Zegrean-Rotar și Ana Bortș - fără activitate scenică, Constantin Istici - colaborator al mai multor ansambluri folclorice din județul Cluj și membru al Ansamblului Folcloric „Ardealul”, instructor cultural (referent) în cadrul Casei de Cultură - Gherla.

Refuzul d-lui Corneliu Ioan Bucur

Luni, 6 mai 1996 - Iată unul dintre afișele spectacolelor grupului de familie condus de Constantin Istici în cadrul Casei de Cultură Gherla, când domni Ion și Grigore Zegrean erau retrași din viața artistică. Cine s-a autoinstalat în fruntea grupului înființat mai târziu?!... Ca răspuns la afirmațiile D-lui Corneliu Ioan Bucur.

de a avea o întrevvedere cu toți membri fondatori ai grupului „Tradiții” l-a făcut să cadă în capcana dezinformării, fiind ajutat și de dl. Tiberiu Groza, fostul director al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj, care nu a avut niciun rol în realizarea acestui proiect decât acela de a se autointitula coordonator de proiect.

De menționat e faptul că personalul Casei de Cultură este același încă din anul 1988 și cunoaște foarte bine activitatea instituției, existând documente: foto-video-audio, fișe ale tuturor proiectelor arhivate.

Cu tot respectul pentru personalitatea d-lui Prof. Dr. Corneliu Ioan Bucur, îi mai adresăm încă o dată invitația de a cunoaște adevărul, întâlnindu-i și pe ceilalți membri fondatori pe care îi ocolește.

Atașăm pentru redacția revistei „Vatra veche” depoziția membrilor fondatori ai grupului folcloric „Tradiții” al Zegrenilor din Ceaba, către Judecătoria Gherla, martie, 2015.

DEPOZIȚIE

Ca membri fondatori ai grupului folcloric „Tradiții” al familiei Zegrean din Ceaba, înființat în anul 2000, desfășurându-și activitatea pe lângă Casa Municipală de Cultură →

Fascinat de lectură

Mihai Burghilea este elev în clasa a V-a, la Colegiul Național „Constantin Diaconovici Loga”, din Timișoara. Ceea ce-l face deosebit față de colegii lui e pasiunea neobosită pentru lectură. Citește cu un ritm de până la 200 de pagini pe zi (asta, după ce vine de la școală și-și face temele)!

Lista de lecturi obligatorii și facultative, recomandate de d-na profesoară de limba română, a fost pentru el o reală provocare. Și-a propus să le citească pe toate, în cel mai scurt timp. S-a împotmolit însă la o lectură, “Poveste de Paște” de Mircea Goga... pe care nu o găsea niciunde! A căutat în toate librăriile și bibliotecile orașenești, în anticariate, pe internet... și n-a găsit-o.

Nu a disperat. A scris Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj, cu rugămintea de a-i oferi informații despre o editură, o colecție, o librărie, care să-i ofere oportunitatea de-a găsi textul căutat.

Peste câteva zile s-a produs...un miracol: însuși Mircea Goga, autorul

poveștii „Poveste de Paște”, i-a scris:

Dragă Mihai,

Am primit mesajul tău de la Asociația Scriitorilor, căreia i te-ai adresat. Îți trimit alăturat cele două cărți: **Ștefan**, care conține **Povestea de Paște**, și **Lily**. Sper să-ți placă. Le-am scris cu multă iubire, ca un bunic de profesie ce sunt. Uneori, lecturile suplimentare reprezintă o corvoadă pentru elevi. M-aș bucura dacă cele două cărți ale mele ți-ar plăcea. Cei doi nepoți – eroii acestor pagini – sunt în prezent mari. Ștefan e student în anul II la Paris, la Sorbona, unde am predat vreme de aproape două decenii, iar Elyse, respectiv Lily, are 11 ani și e elevă la un colegiu din Versailles. Vin, cât de des îmi permit împrejurările, în țară.

Îți urez succes în tot ceea ce faci și plănuiești să devii, îți doresc o lectură plăcută și mult bine în viață!

Cu cele mai bune sentimente,
Mircea Goga

Cluj-Napoca, 18 martie 2015

P.S. Nu am mai avut exemplare decât din această a treia ediție.”

“**Mare i-a fost bucuria când a primit pachetul și, despre atenția pe care i-a acordat-o domnul Goga, ce să mai spun... Trebuie să vă imaginați cum foaia îi tremura în mâini, lacrimile îi străbăteau obraji și cu greu înțelegeam ce-mi citește. Emoțiile l-au stăpânit toată după-amiaza**” – mi-a scris, despre acest eveniment, mama lui Mihai.

Pe cartea **Ștefan**, apărută la Cartea Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011, subintitulată **Cartea mea de Sărbători**, autorul, Mircea Goga a notat și o dedicație: ” Pentru Mihai Burghilea, Cu cele mai bune urări de succes în viață și în drumul ales”.

Cine a spus că tânăra generație nu citește?

CORINA-LUCIA COSTEA

DREPTUL LA RELICĂ

→din Gherla, ne exprimăm profunda noas-tră consternare pentru campania de denigrare, defăimare și umilire în pu-blicații, dar și în instanțe (tribunale) a domnului Constantin Istici, referent la Casa Municipală de Cultură din Gherla.

Dl. Constantin Istici a fost persoana, care a inițiat și coordonat acest grup folcloric și realizatorul proiectului artistic „Jocu’ la șură” sau „Ca la șură-n Ceaba”, proiect care a adus multe succese pe plan național și internațional.

Privind implicarea d-lui Corneliu Ioan Bucur prin publicarea unor articole denigratoare și jignitoare, bazate pe neadevăruri, relatate în articolul „Din neamul Zegrenilor în Academia Artelor Tradiționale din România”, publicat în revista „Tradiții clujene – tezaure umane vii”, nr.8 /12/ 2011, editată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj, dar și în articolul „Dreptul la replică” din revista „Vatra veche”, nr. 12, decembrie 2014, pag.75, ca răspuns la „Comunicatul de presă”,

publicat de Primăria Municipiului Gherla și Casa Municipală de Cultură Gherla, în revista „Vatra veche”, nr.5, mai 2014, p. 81, dorim să ne exprimăm dezamăgirea și nemulțumirea.

Toată strădania d-lui Constantin Istici, în ceea ce privește activitatea grupului, în general, a fost preluată (însușită) de frații Ion și Grigore Zegrean care au și lansat albumul muzical „Jocul la șură” (aflat în stadiul de finalizare) în data de 8 noiembrie 2011, în Gherla, fără acordul celorlați membri care reprezintă partea majoritară a grupului (două treimi din nr. total).

Dacă dl. Corneliu Ioan Bucur dorea să aibă o poziție corectă, să cunoască adevărul despre acest grup folcloric și despre proiectele desfășurate, trebuia să stea de vorbă cu toți componenții grupului obținând informații reale, evitând astfel publicarea unor relatări denaturate, puse la dispoziție de cei doi frați Ion și Grigore Zegrean.

În ceea ce privește lansarea albumului, noi, cei care formăm majoritatea (fiice, ginere, nepoți, ai lui Mihai Zegrean) am propus ca albumul să se

lanseze cu toți cei care au format grupul de la înființare. În ultima perioadă, au existat discuții legate de retragerea copiilor noștri din grup, aceasta fiind opțiunea lor, având prioritate pentru ei școala și munca în străinătate a lui Paul Rotar.

Alte propuneri venite din partea majorității grupului: adăugarea momentului artistic vocal al tinerilor pentru forma finală ; comentariul de pe coperta CD-ului să conțină istoricul real al grupului, numele reale ale tuturor membrilor componenți, inclusiv numele membrilor grupului instrumental, dându-se curs solicitărilor impuse de legea nr.8 / 1996 a dreptului de autor; albumul să fie realizat cu un producător autorizat; menționarea pe copertă a adevăratului coordonator de proiect: dl. Istici Constantin.

Semnază:

Maria Marinela Istici (Zegrean), Adolfină Rotar (Zegrean), Mihai Zegrean, Anuța Bortșoș (Botiș), Paula Rotar (Zegrean), Paul Rotar (Zegrean), Rareș Cristian Istici (Zegrean)

15 februarie 2015

Festivalul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”

Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” și Primăria Orașului Mizil organi-zează Ediția a IX-a a Festivalului Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”.

Festivalul se desfășoară pe două secțiuni: **POEZIE** și **PROZĂ**. Pot participa creatori de literatură din țară și străinătate, indiferent de vârstă și afiliere la U.S.R. sau alte asociații profesionale. Nu pot participa autorii care au obținut unul din primele 3 premii la ultimele 3 ediții ale festivalului, (cu excepția celor cărora li s-a retras premiul în bani, pentru neprezentarea la festivitățile de premiere).

Lucrările vor fi expediate la adresele de e-mail: Imanailescu@gmail.com sau revista.fereastra@gmail.com.

Materialele pot fi trimise și prin poștă, tot în format electronic (CD) la adresa: *Asociația Culturală Agatha*

Grigorescu Bacovia, str. Agatha Bacovia, nr. 13 A, Mizil, județul Prahova, până la 10 septembrie 2015.

Textele vor fi culese cu Times New Roman, corp 14 (obligatoriu diacritice) - cel mult 10 pagini A4 pentru secțiunea proză (una sau două proze scurte) sau 15 poezii. Pentru ambele secțiuni textele se semnează cu numele real (dacă autorul dorește să fie publicat sub pseudonim va specifica acest lucru).

Se anexează un CV, care va cuprinde și adresele de corespondență (poștală, e-mail, nr.

de telefon) și o fotografie în JPEG sau TIF, cu latura mare de minimum 20 cm. (pentru a permite reproducerea ei în revistă, în cazul publicării). Vom confirma primirea textelor imediat ce acestea ne parvin. (Lipsa confirmării este echivalentă cu neînscriserea textelor la jurizare)

Textele care nu respectă prevederile acestui regulament vor fi eliminate din concurs.

Juriul, prezidat de poetul *Nicolae Băciut*, redactorul-șef al revistei *Vatra veche*, format din 5

scriitori, membri ai U.S.R., va acorda următoarele premii: **Marele Premiu Ahata Grigorescu Bacovia**; la secțiunea **POEZIE**: **Premiul „George Ranetti”** (I); **Premiul Spirea V. Anastasiu** (II); **Premiul revistei Fereastra pentru poezie** (III); la secțiunea **proză**: **Premiul Gheorghe Eminescu** (I); **Premiul Leonida Condeescu** (II); **Premiul revistei Fereastra pentru proză** (III). De asemenea, vor fi acordate premii speciale și mențiuni ale unor reviste literare, instituții de cultură sau sponsori.

Pentru premiile revistei FERASTRA, redacția va acorda o bonificație concurenților care au trimis colaborări valoroase în anul 2015. Premiile acordate de celelalte reviste și sponsori vor fi jurizate de către reprezentanții acestora. Câștigătorii vor fi anunțați din timp pentru a participa la festivitatea de premiere din luna octombrie 2015, urmând să confirme prezența.

În cazul neprezentării la festivitate premiile se redistribuie.

CENACLUL LITERAR „NICOLAE BĂCIUȚ”

“Un om poate să citească o singură carte, deoarece după ce o va citi va deveni alt om, iar acel om nou, la rândul lui, va putea citi o singură carte care va face din el alt om, care la rândul lui, citind o carte, vadeveni alt om...” (Nicolae Băciut)

Aceasta a fost esența discursului ziditor de suflete rostit de scriitorul Nicolae Băciut la întâlnirea cu elevii Colegiului Național „Alexandru Papiu Ilarian” care a avut loc în amfiteatrul îmbrăcat în sărbătoarea cărților. O amplă pledoarie pro-lectură, o metaforă pentru ființarea autentică în lume.

Întâlnirea a avut loc grație implicării cenacliștilor coordonați de doamna profesoară Luminița Boboc. Ei au dorit să ofere tuturor elevilor talentați ai Colegiului șansa de a-și dezvolta talentul artistic. Invitației acestora au răspuns elevi interesați din clasele doamnelor profesoare Raluca Marian și Florina Moldovan, elevi de gimnaziu și elevi de liceu, cu toții interesați de arta cuvântului.

Într-un decor desprins din lumea foi locuite de cuvânt, elevii fondatori au prezentat oferta cenaclului: oportunitatea de a-și îmbunătăți

scrierile, de a se dezvolta personal și de a-și forma un profil cultural.

Discursul domnului Nicolae Băciut a subliniat oportunitatea participării la reuniunile cenaclului, reuniuni care vor avea drept scop: realizarea unor excursii la casele memoriale ale scriitorilor ardeleni, schimburi de experiență cu Cenaclul “Valentin Marica” din Sărmașu și cu Cenaclul “Nicolae Băciut” din Brăila, posibilitatea de afirmare a tinerilor talentați prin publicarea unor texte literare.

Impresionați de cele peste 50 de cărți ale autorului care au stat la dispoziția lor pentru a fi răsfoite și citite, elevii s-au arătat interesați de următoarea întâlnire și de ritualul cenaclului. În același cadru festiv, au fost evidențiați cenacliștii, care au obținut premii valoroase la Festivalul Național de Poezie de la Blaj “Ocrotiți de Eminescu”: Dragoș Burghelia și Bogdan Baciu – **Premiul I pentru interpretare dramatică**, Andrei Dălălău – **Mențiune pentru creație lirică**.

Celui din urmă i s-a sugerat de către mentorul cenaclului, Nicolae Băciut, să se gândească la realizarea primului volum de poezii, în scopul publicării lui.

Ecourile întâlnirii s-au resimțit și în zilele următoare, când elevii parti-

cipanți au solicitat detalii despre cenaclu. Cucerii de personalitatea plăcută a scriitorului, de naturalețea acestuia, au devenit dornici să se aventureze în călătoria propusă.

Am citit de curând că: “În viață sunt importante două lucruri: cărțile pe care le citești și oamenii pe care îi întâlnești!”. Această întâlnire a fost una spre devenire, cenaclul învățându-i pe elevi nu doar să scrie, ci, în primul rând, să fie. (Nicolae Băciut) Le dorim tuturor elevilor aspirații înalte, inspirație și meșteșug, căci toate se află adesea în noi: “Oamenii sunt păsări nemaiîntâlnite,/ cu aripile crescute înlăuntrul,/ care bat plutind, planând,/ într-un aer mai curat care e gândul!” (Nichita Stănescu)

Profesor FLORINA MOLDOVAN

Concursul Național de Creație Literară în Limba Rromani „Ștefan Fuli”

În perioada 14-16 mai 2015, s-a desfășurat la Colegiul Național „Ion Minulescu” din Slatina, ediția a IV-a a *Concursului Național de Creație Literară în Limba Rromani „Ștefan Fuli”*, destinat elevilor din clasele a VII-a – a XII-a, organizat de Ministerul Educației și Cercetării Științifice, împreună cu Inspectoratul Școlar Județean Olt și instituția gazdă. Primele trei ediții s-au desfășurat la Brăila (2012), Târgu-Mureș (2013) și Craiova (2014).

Etapa națională a concursului a reunit 27 de elevi concurenți din 15 județe (Bacău, Brăila, Botoșani, Brașov, Buzău, Dâmbovița, Dolj, Galați, Giurgiu, Iași, Olt, Suceava, Timiș, Vrancea, Vaslui) și din București.

La festivitatea de deschidere a Concursului Național « Ștefan Fuli » au participat și inspector gen. adj. **Steluța Dan**, din partea ISJ Olt, scriitorul târgumureșean **Nicolae Băciuț** - președinte de onoare al Concursului, prietenul, mentorul și editorul regretatului poet rrom, Ștefan Fuli, și președintele Comisiei Naționale de Evaluare, prof. univ. dr. **Gheorghe Sarău** - din partea Universității din București – Facultatea de limbi și literaturi străine, secția de limba și literatura romani.

Proba scrisă de creație literară în limba rromani s-a desfășurat pe două secțiuni - lirică și proză -, la nivel gimnazial (10 concurenți) și liceal (17 concurenți).

Au fost acordate următoarele premii: premiul I, proză, Tiutiu Steluța Costelia, cls. a VIII-a, Școala Gimnazială Șuțești, Brăila, prof. coord. Corina Ceamă, premiul I, poezie, Stoica Mihaela, cls. a VII-a, Șc. Gimnazială M. Kogălniceanu Buzău, prof. coord. Koniaeva Georgiana, premiul II, poezie, Vaida

Denisa Mihaela, cls. a X-a, Lic. „A Mureșanu” Brașov, prof. coord. Bechi Niculina Ancuța, premiul II poezie, Tiberiade Izabela, clasa a XII-a, Colegiul Național „Carol I”, Craiova, prof. coord. Radu Mihai, Premiul III poezie, Drezaliu Alex-Constantin, cls. a VIII-a, Școala Gimnazială „Dumitru I. Ionescu” Calvini, Buzău, prof. coord. Marin Elena, premiul III, poezie, Cocoraș Loredana Andreea, cls. a X-a, Colegiul Național „Unirea” Brașov, prof. coord. Bechi Niculina Ancuța.

Mențiuni: poezie: Kulcsar Rozalia Magdalena, cls. a X-a, Lic. Teoretic „Mihail Sălescu” Predeal, prof. coord. Bechi Niculina Ancuța, poezie: Lupu Rosalinda Ana Maria, cls. a VII-a, Șc. Gimnazială „M. Kogălniceanu”, Buzău, prof. coord. Koniaeva Georgiana, proză: Curt Florin Cristi, cls. a IX-a, Liceul Teoretic „T. Vianu”, Giurgiu, prof. coord. Slate Steluța, poezie: Vaida Valentina, cls. a VIII-a, Școala Gimnazială Ormeniș, Brașov, prof. coord. Bechi Niculina Ancuța, poezie: Rădulescu Carlos Ioan, cls. a VIII-a, Șc. Gimnazială Nr.12 Lugoj, Timiș, prof. coord. Vodă Livia, proză: Feraru Fanta, cls. a XII-a, Colegiul Național „Gr. Ghica”, Dorohoi, prof. coord. Scripcariu Petroni, proză: Bonica Alexandra, cls. a X-a, Grupul Școlar Agricol Tărtășești, prof. coord. Tache Lepădatu, de la Colegiul Economic Viilor București.

Festivitatea de înmânare a premiilor a avut loc la Colegiul Național „Ion Minulescu”, câștigătorii fiind recompensați cu diplome și premii în obiecte oferite de UNICEF, Salvați copiii, Partida Romilor, Romani Criss ș.a.

Șapte dintre premiații de la Olimpiada Națională de Limba Rromani, desfășurată luna trecută la Herculane, cât și alți șase ocupanți ai locurilor fruntașe de la Concursul de Creație Literară în Limba Rromani „Ștefan Fuli” se vor constitui în Lotul național ce va fi pregătit săptămâna viitoare la Drobeta Turnu Severin, în vederea participării la Olimpiada Internațională de Limba Rromani, ce va avea loc la Timișoara, peste o lună, cu participarea concurenților rromi din mai multe țări (România, Republica Moldova, Serbia, Bulgaria, Croația).

În onoarea participanților elevi și profesori, a susținut un program artistic grupul **Vocess Primavaera**, condus de domnul **Adrian Fieraru**, de la Școala Populară de Artă din Slatina. Participanții au fost profund impresionați de prestația de calitate a artiștilor elevi și de interpretarea de excepție a unor piese de operă de către solista **Denisa Silinescu**.

La întâlnirile cu participanții, Nicolae Băciuț a susținut recitalurile de poezie: „Iisus în celulă”, „Pe unde umbli poezie”, „Eminescu n-a existat”.

Orchestra „Budică” din Drăgănești a susținut și ea un program artistic dedicat elevilor și profesorilor rromi participanți.

„Aflat la cea de-a IV-a ediție, Concursul Național de Creație Literară în Limba Romani „Ștefan Fuli” a pornit la drum ca un concurs interjudețean, în 2012, dar s-a bucurat apoi de un real interes din partea cadrelor didactice și a elevilor, ceea ce a condus la includerea lui în Calendarul competițional al Ministerului Educației și Cercetării Științifice, alături de alte concursuri naționale de renume, având ca președinte pe prof. univ. dr. Gheorghe Sarău (din partea M.E.C.S.), iar ca Președinte de Onoare pe scriitorul Nicolae Băciuț, Tg.Mureș, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Această ediție a fost o reușită, obiectivele urmărite au fost identificarea și încurajarea elevilor cu aptitudini creatoare și cultivarea talentului creator în limba maternă în rândul elevilor de gimnaziu și liceu, ceea ce au și demonstrat participanții din peste jumătate din județele țării”, a declarat prof. Corina Ceamă, inițiatorea principală a Concursului.

PROF. CORINA CEAMĂ

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Stimate maestre Nicolae Băciuț,
Mulțumesc pentru *Vatra nepăcălitoare* de aprilie, pe care am primit-o, fiind, deja, cu gândul la cea de mai și la cele de mai... încolo, așadar:

„Ce-i a Cezarului mai dăm”,
Căci opțiunea este clară,
Iar „Vatra” o alimentăm,
Deși-i frumos și cald afară.

VASILE LARCO

Mulțumesc cu entuziasm pentru e-mail-ul cu *Vatra veche* nr 4/2015. Alături de alte lecturi plăcute, m-am regăsit bucuroasă cu articolul „Dincolo de turnul de fildeș”, despre publicistica lui Ștefan Goanță. Ce m-a încântat deosebit (fașă de alte practici procustiene din unele reviste!) este că ați publicat întreg articolul, fără ciumpăvirii „...ilegale” (vitregite de consultarea prealabilă a „autorelui!”). E semn de respect față de autor, rara avis în mercantilismul economiei de piață. Cu prețuire,

Maria Nițu

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumim pentru multele ipostaze ale bucuriei pe care ni le oferiți prin intermediul proiectelor culturale coordonate de Dumneavoastră. Suntem privilegiați. Revista *Vatra veche* ne ține conectați la „Starea națiunii” într-un mod exemplar pe care ar fi fost bine să și-l însușească toți „formatorii de opinie” de la emisiunile TV. Nu mai vorbim aici despre concursurile naționale de creație literară, apărute din inițiativa și cu sprijinul Dvs. generos. Tânăra generație are ocazia de a demonstra că „Români au talent”- și altfel, nu doar dansând după ritmuri hip-hop sau rapp. Iertată fie-mi maliția!

Felicitări tuturor colaboratorilor Dvs. valoroși; mulțumim scriitorilor implicați în organizarea, an de an, a acestor concursuri aflate în căutarea talentelor autentice.

Sunt fericită că ne-am alăturat echipei Dvs., trecând de partea literaturii...

Vă trimit în ataș recenziile semnate de scriitorul Ion Popescu Topolog care ne-a onorat cu prezența la festivitatea de lansare a cărții din luna mai a.c.

Adaug întrebarea referitoare la costul volumului colectiv „Copilul din anotimpuri”, secțiunea „Creație literară”. Vrem să comandăm mai multe exemplare, avem nevoie de asemenea repere valorice.

Multă sănătate, spor în munca Dvs. ziditoare!

Cu drag,

Prof. Maria Stoica

Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Sf. Gheorghe

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Prietenia dintre dumneavoastră și ploieșteni se manifestă cu oarecare periodicitate la Festivalul „Nichita Stănescu” și prin publicarea scrierilor unor ploieșteni, în paginile revistei *Vatra veche*. Vă ofer spre publicare un comentariu asupra antologiei „Iluzii” a poetului ploieștean Ioan Groșescu. Nu doresc drepturi de autor, doar trimiterea revistei pe mail, ca de obicei. Dacă materialul nu corespunde cerințelor revistei dvs., vă rog să-mi comunicați, pentru a-l publica în presa prahoveană. Cu respect,

prof. Lazăr

Stimate dle. Băciuț, calitatea lecturii oferite de *Vatra veche* m-a determinat să supun atenției dv. câteva poezii personale pentru - eventual - un număr viitor... Desigur, decizia dv. - oricare - este suverană. Cu bine,

F.I.C.

Mult stimat domn Nicolae Băciuț,
Gândul meu de acum nu poate fi altul decât unul născut prin lumina sfântă a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos care să vă aducă: o sănătate deplină, pasiune, talent și putere de muncă, inspirație pentru renașterea viitoarelor numere ale revistelor *Vatra veche* ale căror diriguitor ardelean nepereche sunteți!

Cu cele mai alese sentimente de stimă și prețuire, din partea autorului **Decebal Alexandru Seul** care a primit numărul din aprilie al prestigioasei Dumneavoastră publicații.

Stimate domn Nicolae Băciuț,

Stimată redacție,

Sunt **Nicoleta Drăgan-Bucșă**, membră a L.S. filiala Brașov și vă trimit cu bucurie câteva materiale, poezii apărute în volumul de debut „Petale de rouă... în dar”, ed. Pastel, Brașov, 2014, însoțite de câteva recenzii ale autorilor: **Ion Popescu Topolog**, **Mircea Doreanu**, **Viorica Popescu**, **George Călin** și **Mircea Bodean**, la alegere pentru revista *Vatra veche*, o revistă minunată, pe care o citesc

cu mare plăcere și bucurie ori de câte ori am ocazia. Vă mulțumesc anticipat.

Cu stimă și considerație,

Nicoleta Drăgan-Bucșă

Am reușit să citesc în sfârșit revista!

Vă felicit pentru încă o gură proaspătă de apă de izvor. Mulțumesc mult și pentru publicare. Sănătate și spor în toate!

Cu stimă,

Mihaela Aionesei

Bună ziua, Domnule Băciuț,

Am citit recent o carte despre România, în limba engleză și mi-a mers așa de bine la inimă, încât nu m-am putut abține să nu scriu despre ea. Păcat că nu există o versiune în limba română a acestei încântătoare opere. V-o trimit spre în fișier atașat, în speranța că va trezi interesul Dumneavoastră.

Cu gânduri bune din însoțitul sud al Spaniei, un salut și urări de spor la toate cele care merită sporite!

Rămân a Dumneavoastră, aceeași,

Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Foarte mulțumesc pentru numărul 4 al revistei. E un număr interesant și foarte bogat în materiale. Ilustrațiile, ca de obicei, remarcabile.

Mult succes în continuare!

Veronica Lerner

Cuvinte de mulțumire pentru baia de spirit pe care o oferă *Vechea Vatră!* Frumos surprins miezul de viață al gazetăriei Mariane pe altarul românității. doar dacă ești de meserie româncă prin genă și fibră, poți să te mistui pentru cauză. Iar vârsta luminii-om a Aritiei Înveșnicite de Traian este în afara timpului trăit de trecători. Încă o dată, mulțumesc frate-prieten pentru felul cum rostuiți în *Vatra* cuvinte dăltuite cu tăișul spiritului.

Che.Mir.

Mulțumesc pentru revistă. Vestea despre dispariția delicatei Bianca Osnaga m-a îndurerat profund. Dumnezeu să o odihnească în pace!

M. I.

D-le Băciuț, vă mulțumesc pentru revistele pe care le primesc cu regularitate. Din păcate, nu am mai reușit să scriu ceva pentru *Vatra veche*, sunt obligată să public materiale în revista academică *Colocvii teatrale*. Vă trimit în atașament un material care a fost publicat în *Colocvii* nr. 18. Această revistă este citită de studenții și profesorii de la facultățile de arte, publicul larg nu prea are acces la ea. În material, scriu și despre *Livada* lui Harag, cu citate din cartea lui Cristi Ioan. Dacă vă folosește la ceva, publicați-l. Dacă este nevoie, puteți specifica apariția lui și în revista academică *Colocvii teatrale* nr. 18. Vă doresc numai bine, sănătate și împliniri!

Cu drag,

Tamara Constantinescu

Vă mulțumesc tare mult pentru revistă. Cu stimă,

Giuseppe Munarini

Mulțumesc pentru cea mai bogată și interesantă revistă literară din România.

**Ognean Stamboliev,
Bulgaria**

Mulțumesc mult pentru publicarea mea în revista *Vatra veche* din Târgu-Mureș, chiar nu mă mai simt singură! Îmi stă însă pe limbă să vă scriu despre criticul Ion Cristofor. Un om dintr-o mie! Întodeauna a reacționat la cărțile noastre, la moștenirea lirică israeliană de expresie rămână scoțind cărți despre noi!

Recent la o întâlnire a A.S.I.L.R. la Tel Aviv, un comentator pe nume Zoltan Turner, scriitor de la noi, care a debutat foarte târziu a aruncat - pur și simplu - în discursul său legat de poetul Șhaul Carmel, la o adunare comemorativă, că că Ion Cristofor ar fi luat bani pentru critica autorilor de la noi. O asemenea discreditare trebuie să treacă granițele noastre. Nu este adevărat. Mai mult, mi-a lăsat cartea sa la o cunoștință comună să-mi parvină. Nici pe departe criticul care ne-a onorat în Israel nu a procedat în felul ăsta. În revista *Izvoare* i s-au acordat multe pagini despre prezența sa în Israel. Sper că nota mea va fi publicată!

Cu drag, pentru tot ce faceți în revista *Vatra Veche*, o autoare care a fost premiată cu premiul "Romulus Guga" pentru cartea "Ochiul Cuvântului", poeta BIANCA MARCOVICI din Haifa, membră a.U.S. <http://wxwx.wordpress.com>

Dragă domnule Nicolae Băciuț,
Nu vă ascund că, citind pagină de pagină (aproape) numărul precedent, v-am scris încântat de numeroase pagini și impresionat de psalmii poetului căruia îi mărturisesc acum emoția produsă; mi-am reamintit de psalmii arhezieni, iar sumarul mi s-a părut de o incontestabilă ținută intelectuală; mă refer în special la eseu și la comentarii în totul pertinente.

Aceleași impresii mi-a produs recentul număr și am ținut ca de data asta să nu greșesc; adevărul e că am greșit adresa și după o pauză acordată acestui instrument, adesea obositor, am descoperit eroarea; n-am mai găsit impulsul prinelor impresii notate; iată motivul pentru care revin acum.

Țin să vă mulțumesc pentru revistă și să-mi aduc aminte de copilăria (o parte) și adolescența (târzie), întreupte de augustul anului 1940, regăsite acum prin prietenii de odinioară și prin cei, sper, de azi.

Cu cele mai bune urări,

I. Vlad

Distinse și dragă Domnule Profesor,
Mi-ați rămas, încă de la primele întâlniri de la *Teoria literaturii*, profesorul meu drag, pe care l-am prețuit pentru arta sa oratorică, pentru știința cu care ne-a făcut să deschidem ochii mari spre frumusețile literaturii române.

N-am reușit să vă răsplătesc pentru ceea ce am primit de la dv. cu generozitate, dar

vă asigur că vă port mereu cu mine, că vă invoc de câte ori am ocazia să aduc cinstire dascălilor cu care școala românească trebuie să se mândrească.

Aș fi deosebit de onorat dacă v-ați număra printre colaboratorii noștri cu orice fel de materiale și dacă ați accepta să fiți, alături de academicianul Mihai Cimpoi și poetul Adam Puslojic, director de onoare al revistei *Vatra veche*.

Cu respect,

Nicolae Băciuț

Vă mulțumesc intens pentru faptul că îmi trimiteți cu regularitate *Vatra veche*. M-am bucurat să gasesc în ea o evocare minunată a episcopului nostru drag, IPS Andrei, Mitropolitul Clujului. În egală măsură, m-a reconfortat interviul cu IPS Ioan, Mitropolitul Banatului, care numea lansarea de carte "sfîntirea cărții.

Să aveți spor la tot lucrul bun!

Cu nădejde,

**Ep. Ignatie Muresanul, Arhiepiscop-Vicar,
Mitropolia Ortodoxă Română a
Europei Occidentale și Meridionale
Limours, France**

Mulțumiri călduroase pentru distinsa dv. revistă din arealul transilvan

Constantin Hușanu

Vă mulțumesc și vă felicit!

Vasile Lechințan

Mulțumesc pentru revistă. Și această ediție e una de excepție. Sunt dependent de ...*Vatra veche!* Felicitări și viață lungă!

Nicolae Rotaru

Am primit revista cu bucurie. Felicitări pentru această nouă apariție. Aștept să o citesc în tihnă!

Ion Cristofor

....Mulțumesc mult! Am distribuit-o prietenilor mei! Toate cele bune!

Andra

M-am bucurat mult să-l regăsesc la pagina 43 și pe prof.univ. Lucian Giura, un om de care mă leagă multe amintiri frumoase dintr-un Sibiu de neuitat.

Cu respect,

Nicolae Balint

Vatra veche 4/2015 vine să ne încălzească și să ne lumineze sufletul cu ținuta ei primăvărată, plină de

Radu Anton Maier, „Salvator Crucis”

prospețime, de sentimente și simțiri din cele mai profunde și mai sincere ce nu te pot lăsa indiferent la cele inserate în ea. Vă mulțumim frumos, Domnule Nicolae Băciuț, și pentru acest rod minunat al trudei Dvs. neobosite! Harul ce-l aveți de la Bunul Dumnezeu să Vă sporească încontinuu tot ceea ce faceți spre cultivarea estetică și duhovnicească a aproapelui. Cu înaltă apreciere,

Ana Sofroni

Dragă Domnule Nicolae Băciuț,
Confirm primirea acestui nou număr din "noua VATRA VECHE".

Excelent, ca toate celelalte, făcut cu pasiune și profesionalism!

Vă felicit și pentru faptul că, vorba dlui Cristofor, existați și vă manifestați normal și frumos, într-o lume care - este evident - dă semne de îmbătrânire (dulce eufemism pentru *scleroză, nebulie, iresponsabilitate* etc.).

Vă felicit, de asemenea, pentru poziția luată recent, cu curaj, obiectivitate și decență, în legătură cu ceea ce se întâmplă în URSS (la nivel de conducere, desigur!).

Cu prietenie și prețuire, al dv.,

I. Soare

Stimate domnule Băciuț Nicolae,
Vă mulțumesc pentru revistă! E extrem de bogată.

Vă trimit atașat încă două materiale, care se referă la munca mea din diasora.

Cu stimă și respect,

Ben Todică

Domnule Dămăcuș, vă mulțumesc foarte mult! Textul DVS este foarte dens, cu foarte multe trimiteri. Revista e interesantă, o radiografie a culturii. Multă sanatate!

Mihai Salceanu

E de citit, nu glumă! Mulțumesc frumos,

Aurel Podaru

Vă mulțumesc pentru noul număr a revistei *Vatra veche!*

Katalin Cadar

Cu deosebit respect pentru munca pe care o faceți, țin să remarc că ... am simțit când revista nu a mai venit (Aprilie 2015). Deși formația mea este "reală", dvs. completați cu măiestrie latura UMANĂ. În drumurile mele pe la Chișinău, am auzit vorbindu-se frumos despre *Vatra veche*, despre poezii și scriitorii români și despre ... Nicolae Băciuț. M-am bucurat că sunt contemporan cu acești OAMENI.

Nu știu când am să ajung la Târgu-Mureș, dar mi-am propus să vă întâlnesc.

Cu deosebită stimă

Ing. Gheorghe Hriscu

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Sunt de acord cu publicarea materialelor în portalul www.ibooksquare.ro și în egală măsură am să vă creez un utilizator ca pe viitor să puteți publica aceste materiale așa cum doriți și, evident. să le puteți gestiona.

Vă sunt recunoscător dacă, după momentul publicării, veți transmite informația despre acest portal mai departe în rețeaua dumneavoastră.

Aștept acordul dumneavoastră pentru crearea acestui cont. Nu se percep taxe, iar orice modificare în acest sens va fi transmisă către dumneavoastră.

Cu respect,

Gabriel Voicescu

Dragă Nicu,

Ca totdeauna și acest număr al revistei e plin de consemnări relevante, interesante. Sigur, nu e cazul să mă refer la prea multe dintre ele, o să mă rezum la a face doar câteva observații. În primul rând, mă bucură faptul că scriitorii din Timișoara sunt prezenți, ori prezentați, număr de număr. De data asta, am dat de semnăturile Mariei Nițu și Veronicăi Bălaj, colege de cenaclu demne de toată stima. Mă bucur pentru ele, mă bucur pentru faptul că în revista ta se găsesc nume de creatori nu doar din toată țara, ci și din Germania, Austria, Canada...

Personal sunt încântat ori de câte ori *ne mai amintim* de personalități pe care le simțim alături de noi doar când ridicăm fruntea, doar când privim spre stele. Știu cât de drag ți-a fost Mihai Sin, ce respect ai față de Iosif Vulcan, ce reprezintă pentru tine - pentru orice român **cu adevărat român!** - Mihai Eminescu.

Mulțumesc pentru materialele la care m-am referit, de fapt pentru întreaga revistă. Cu toată afecțiunea,

Titus

Mii de mulțumiri,

Cu alese complimente și prețuire,

Mariana Zavati Gardner

Mulțumesc mult. Frumoasă și completă! Salutări!

G.R.

Dragă Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc foarte mult pentru nr. 4 al revistei. De-abia aștept să o citesc.

Mi-am cumpărat cartea Dvs. despre Mt. Athos și sunt în curs de a o citi. Felicitări. Nu cumva o aveți în format electronic? Să i-o trimit unui prieten de peste mări și țări - care intenționează să meargă acolo la sfârșitul acestei luni?

Cu toată stima,

Voica Foișoreanu

Mulțumesc pentru noul număr! Interesant, dens, cu un aer stenic, primăvăratec, dat și de minunatele picturi ale Sabinei Purcariu!

Cu stimă,

Sânziana Batiște

Salutări cordiale din Bulgaria și succes revistei care m-a impresionat foarte mult. Cu prețuire,

Ognean Stamboliev

Mulțumesc, o voi citi cu aceeași bucurie cu care le citesc pe toate încă din, de-acum, legendarul, 2009!!

Să vă binecuvânteze Dumnezeu pentru tot ceea ce faceți pentru cultură!! Și să rămâneți pururi tânări!!și ferice!!

A.Olaru(fără i)

Bună, domnule Băciuț,

Nu mai știu dacă mai am ceva la dv. Iată, vă trimit aceste câteva simple poeme, Cu mulțumiri,

Dumitru Velea

Stimate Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru trimiterea "Vetrei vechi" și vă felicit, din toată inima! Vă doresc același binemeritat succes în continuare! Al Dvs.,

Stelian Dumistrăcel

Radu Anton Maier, „Arc” V

Mulțumim! Felicitări! Citim cu mult interes.

Minodora și Eus Platcu

Mersi de revistă. Interesantă mereu. Miercuri am ocazia să-ntreb pe mai mulți la cenaclul ligii scriit. brașoveni. În câteva zile definitivetz.

Vera

Mulțumesc. Frumos număr!

Darie

Mulțumesc, citit cu bucurie paginile cu (despre) Sin, Rău, Fassel, Sălcean, Goanță - un număr de vârf.

Cornel Ungureanu

Mulțumesc, ceea ce faceți e admirabil, vă conferă onoare, apaluz de departe.

Teșu Solomonovici

Am primit revista, dom' Băciuț! E faină-faină! Mulțumesc frumos. Sănătate și numa bine! Cu prietenie,

D. Hurubă

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciuț, ...Vă mulțumesc mult, cu adâncă reverență, atât pentru trimiterea numărului 4/2015, al excelenței (și mereu surprinzătoare, prin prezentarea de autentice valori ideatice și de oameni ai excepțiilor spirituale!) reviste a domniei voastre, "VATRA VECHIE" - cât și pentru publicarea empatichei recenzii a domnului CONSTANTIN STANCU (la cartea mea, "Nalucirile abatelui Bernardo") - recenzie optim intitulată: "RĂDĂCINILE LUMII"!

Doamne,-ajuta-ne, ocrotește-ne și ne călăuzeste, înspre Sfântă Lumina Ta!

Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie, frăție întru Duh,

Adrian Botez

Mulțumesc, Nicolae! Cetit-am aprecierile făcute de dl. Iulian Chivu și tare îi mulțumesc pentru această acordare a gusturilor noastre.

Veche Vatra, dar la zi!

Cu pace,

Adrian di Giorgio

Mulțumesc pentru revistă. Încă un număr bogat, divers, inspirat. Cu prețuire,

Victoria Milescu

Stimate Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru acest nou număr al „Vetrei Vechi“ și pentru partea I despre Wilhelm Rudow, pe care ați publicat-o.

Vă doresc o duminică frumoasă,

Horst Fassel

Mulțumesc, am citit și acum, cu aceeași plăcere...

Bogdan Ulmu

Felicitări pentru calitatea revistei dvs.!

Vroiam să vă întreb dacă revista apare doar online sau se poate cumpăra și în formă tipărită?

Cu respect,

George Motroc

Vă mulțumim și felicitări pentru conținutul revistei!

Eugen Georgescu

Dragă Nicolae Băciuț,

Am citit *Vatra* 4. Excelentă. Revelator textul-confesiune al lui Ben Todică.

L-am cunoscut și a făcut, în Australia, un memorabil filmulet despre mine, care are mii de deschideri pe Youtube.

Am citit și contribuțiile tale, speciale:

duhul revistei.

Sugestie. Cred că ar fi mai bine să aranjezi textele *pe două coloane, nu pe trei*. Se citește greu la computer pe trei coloane. (Nu știu în forma tipărită ce dimensiune are pagina.)

Te rog, fă o corectura la textul meu. Adică se **substituie un paragraf**. Și se schimbă **subtitlul** articolului. Numai dacă mai este posibil.

Cu mult drag,

Andru

Vă mulțumesc pentru revistă și pentru implicarea dvs în organizarea concursurilor care-i invită pe elevii mei la lectură și la frumos! Cu respect,

Nicoleta Mitu!

Stimate Domnule Băciuț,

Vă mulțumim pentru varianta digitală a revistei *Vatra veche*, primită prin email. Ne bucurăm să ne aflăm printre cititorii acesteia. O vom trimite mai departe.

Cu cele mai alese gânduri,

Svetlana Maier

Vă mulțumesc pentru consistenta și prestigioasa revistă.

Alexandru Păduraru

Dragă Nicule,
Îți mulțumesc pentru publicarea recenziei domnului Onufrie Vințeler la cartea mea. Și acest număr arată foarte bine, este consistent, cu materiale atractive. Felicitări!

Ilie

Distinse domnule NICOLAE,
Vă rog să-mi trimiteți în format WORD 2003, pentru a putea deschide și publica în ziarul www.radiometafora.ro revista d-voastră. Cu respect,

Octavian Păun

PS-Mulțumesc anticipat pentru rezolvare și înțelegere.

Distinse domnule coleg Nicolae,
Azi 27.4.15, am publicat în ziarul www.radiometafora.ro <Revista Vatra veche 4/2015-publicat de Nicolae BACIUT > Vă rog să-l vedeți publicat. Noi, în anul 2013, am înființat în Londra /UK W.A.R.M-Asociația Mass-media a Românilor în Lume, cu sediul în Londra /UK și Secretariatul General W.A.R.M cu sediul în Toronto /CANADA și reunește peste 150 de Tv., Radio, Presa scrisă și online, Jurnaliști, și dorim să fiți alături de noi pentru apararea Mass-media Românească în Lume.
Cu respect

Octavian Păun,

Director adj., ziarul www.radiometafora.ro,
Ro, din Seattle, WA, U.S.A ; Președinte W.A.R.M

Mulțumesc mult, d-nule Băciuț! Este o revistă minunată, bine scrisă, în care găsești tot (da, da, chiar tot!) ce ai dori să citești despre cultură (proză, poezie, dramaturgie, critică literară, pictură, vernisaje pictură sau sculptură. Vă mulțumesc, și vă urmăresc pe mai departe. (P.S. Domnul Daniel Drăgan a fost primul editor al unei reviste brașovene revista "Astra", care s-a încumetat să-mi publice primele lucrări de proză scurtă! Îi mulțumesc din suflet, îi urmăresc mereu, prin diferite reviste, intervențiile literare.)

Nicolette Orghidan

Vă felicit pentru pagina pe care i-ați consacrat-o aceleia care a fost și ESTE, Binaca Osnaga !

Nicolae Stoine

Vă mulțumim, lectura va fi, ca totdeauna, interesantă și plăcută.

Alina Ledeanu

Domnule Nicolae,
Mulțumesc pentru Darul Domniei Tale.....mulțumesc.

Cred că revista este o adevărată tribună a stării de spirit a românismului, în lumea noastră.

Cred și așa fi bucuros ca prin grija Domniei Voastre și a revistei *Vatra veche* să promovăm o nouă stare de spirit și speranță în rândul tineretului român cu scopul Creșterii Vitalității Tinerimi Române, prin dezvoltarea unui concept

sănătos și profund național, cu dezvoltarea dorinței de autodepășire, prin folosirea unui echipament tehnic numit Simulator 3D si 10G, suport fizic care, prin folosirea lui, tânărul va dori să se autodetermine și să se autodepășească prin antrenament fizic, intelectual și autodisciplină. Astfel, se va crea o generație de tineri capabili să conducă la autodeterminarea națională prin Creșterea Vitalității Tinerimi Române.

Formarea unui număr de cel puțin 100.000 de asemenea tineri va conduce la crearea unei stări de spirit național, capabil să formeze în conștiința națională și internațional-europeană a unui nou concept privind pregătirea și accesul tinerilor români în sfera conducerii societății umane la cel mai înalt nivel social, cultural, sportiv, tehnic și științific, inclusiv în arta conducerii politice și mai ales în actul conducerii expansiunii extraplanetare a speciei umane în Marea Aventură a Expansionismului Uman al speciei umane în viitorul imediat.

inginer și inventator Alecu Ioan

Stimate domnule Băciuț,
Vă mulțumesc pentru revistă, vă felicit pentru că rezistați. Vă doresc sănătate și spor în toate cele bune.
Cu aleasă prețuire, de pe Dealul Feleacului,

Porf. Dr. Maria Vaida

Bădie,
Tocmai ce-am cetit revista... Și m-am bucurat că tu tot mai scrii măiastra-ți carte. Ce bine! E foarte frumoasă, complexă și...seducătoare. Felicitări!

Mioara Kozak

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc frumos!
Cu bucurie,

LZavaleanu

Mulțumesc domnule Băciuț pentru publicare.
Cu stimă,

Marin Moscu

Cu respect vă mulțumesc mult pentru revista
Cu stimă,

Vasile Mesaros

Mulțumiri, domnule Nicolae Băciuț. De fiecare dată revista *Vatra veche* este o bucurie și pentru mine. Are de toate, să fim mulțumiți. Să fiți sănătos și să aveți parte de bucurii. Cu aleasă prețuire,

Veronica Oșorheian

Sănătatea, puterea de muncă, inspirația, reușitele Dumneavoastră să le întrecă pe toate!

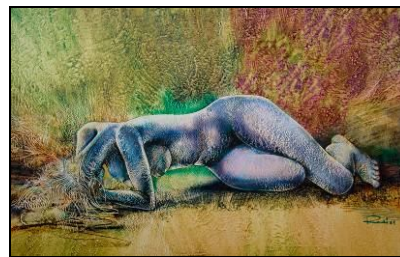
Vă mulțumesc pentru revistă,

Daniel Mureșan

Mulțumesc pentru revista on line și vă propun o recenzie la un volum de versuri al poetului Octavian Mihălcea.

Toate cele bune, poate ne vedem la Festivalul Blaga de la Sebeș.

Lucian Gruia

Radu Anton Maier, „Nud”

Vă mulțumesc pentru trimiterea revistei online „Vatra veche” și pentru publicarea recenziilor mele. Fac cunoscută revista și prietenilor mei, apreciind calitatea deosebită a materialelor și efortul dumneavoastră de a redacta revista.

Cu deosebită prețuire,

Corneliu Vasile

Mulțumiri sufletești pentru numărul consistent al Revistei Dvs.!

Cele bune,

Ștefan Doru Dăncuș

Ca de fiecare dată - o lectură delectabilă. Mulțumiri.

Doru Moțoc

Mulțam pentru trimiterea versiunii electronice ale revistei DV.

Cele bune

H.Dama

Vă mulțumesc, domnule Nicolae Băciuț, pentru numărul nou al revistei Dvs. Felicitări pentru poezia "Tu unde-ai rămas?"

Cu prețuire,

Vavila Popovici

Vă mulțumim frumos pentru răspuns. Dacă aveți fișierele cu revista din perioada anterioară **ianuarie 2012** (de când am început noi să arhivăm) puteți să ni le trimiteți pe un CD sau DVD sau să le transferăm pe internet.

Am reuși astfel să mărim intervalul de timp acoperit de arhiva de pe site. Să începem spre exemplu cu ianuarie 2010 sau ianuarie 2000.

De asemenea, deși cititorii preferă să se adreseze d-voastră direct, pot să modifice și formularul de comenzi pentru revistă și abonamente.

Adică, dacă aveți tipărite dar nu sunt vândute, reviste mai vechi, să le comunicăm lunile și anii și să poată fi comandate de cei pasionați... În felul acesta sperăm să ajutăm și noi... Vă mulțumim,

Cu respect,

Corina și Bogdan Simeanu

escoalaonline@gmail.com.

Mulțumesc pentru revista, Nicolae. Voi citi cu interes.

Nicolae Sava

Mulțumesc pentru revistă. Încă un număr bogat, divers, inspirat. Cu prețuire,

Victoria Milescu.

LUMEA LUI LARCO

PRECIZARE

E lumea mea, mai spun o dată,
Și n-am să dau defel curs dramei,
Cea care este vindecată
Prin ironia epigramei!

ÎN LUNA MAI

Cireșe sunt și flori pe plai,
La țară-n câmp e totul roinic,
E luna viselor când **mai**
Sperăm la un guvern destoinic!

„PLOUĂ-N MAI, MĂNÂNCI MĂLAI!”

Această zicătoare nu e nouă,
Ne tot rotim în jurul unei axe,
Căci pe la noi, vedem că plouă...
Cu multe taxe!

REALIZARE

Demult plecat-am eu din sat
Să-mi fac un rost pe-a noastră glie
Și am ajuns un om bogat...
În sărăcie!

VEȘNICIA REVISTELOR LITERARE

Revista de cultură editată
Va dăinui și nu dau curs reclamei,
De-ar fi mult mai intens condimentată
Cu sarea și piperul epigramei!

RONDEL MATRIMONIAL

Mai scrie uneori prin ziare
Câte-un anunț publicitar:
Don Juan deștept și plin de har
Doresc o nimfă de-alinare!

Efortul nu-i chiar în zadar,
Doar e și câte-o fată care
Mai scrie uneori prin ziare

Câte-un anunț publicitar.
Și se cunosc dar mi se pare,
Se-ndrăgostesc în mod bizar,
Căci ei nici dup-o lună, iar
Sunt cavaleri și domnișoare...
Mai scrie uneori prin ziare.

NATURA ÎNCONJURĂTOARE

Pământul darnic e de veacuri,
Iar noi, și spun pe drept cuvânt,
Am fi, de nu ne-ar da și leacuri
Cu sănătatea la pământ!

MUNCA ÎN LIVEZI

Se-ntreprind, s-a spus la știri,
Primăvara-n mod curent,
Săpături și altoiri...
Însă nu ca-n Parlament.

EPIGRAMISTUL

El face două mari servicii,
Subtile, chiar interesante:
Și săpături să afle vicii,
Și altoiri cu fine poante.

SĂPĂTURI ȘI ALTOIRI

E forfotă ca-n stupul de albine
În orișice livadă de la sate,
Se strâng omizi, s-adună crengi
uscate
Și altori se fac din soiuri fine.

Spre toamnă fructele-s de calitate,
Dar și producții mari se pot obține
Acolo unde se lucrează bine
Și nu-s de grindină amenințate.

Țăranul priceput stă ca pe ace,
Muncește, e întruna tot o apă,
E as și-n săpături de-o vreme-ncoace,

Chiar pe-un vecin de-al său intens îl
sapă,
Așa e el căci nu se liniștește,
Iar megieșul său ... îl altoiește!

VEI AVEA ...

De la chirurg un dram de milă
Și de la preot amânare,
Când vei vedea poet cu vilă
Și om cinstit la guvernare.

UNUI PACIENT GRAV BOLNAV

Să scapi de-o crâncenă durere
Și să devii, iar, zâmbitor,
Soluția e la vedere:
Citește-o carte de umor!

De la Păstorel citire!

Reclamă

Îmi spune un bețivan,
Rezemat contra perete:
"Fetele din Popa Nan
E frumoase, dar nu-i fete!"

Consolare

Două lucruri mai alină
Al meu chin și a mea boală:
Damigeana când e plină
Și femeia când e goală.

Unui antialcoolic

Oare nu-ți mai amintești,
Vorba din bătrâni lăsată?
Din beție te trezești,
Din prostie niciodată.

Fă-mă, Doamne

Fă-mă, Doamne, morcov, ceapă,
Fă-mă, Doamne, tot ce vrei,
Praz, dovleac, spanac, ardei...
Dar păzește-mă de apă!

Nu contrazice

Nu contrazice voia sorții
Și nu sfida stihiiile!
Așa fu scris: cei morți cu morții,
Iară cei vii cu... viile!

UTOPIE CONJUGALĂ

În căsnicia fericită
Și unde-i dragoste curată,
Se vrea femeia păcălită,
Dar niciodată, înșelată.

RONDELUL INDIGNĂRII

Stă adevărul și suspină
În pom, deplânge-a lui ursită,
Căci e minciuna hămesită
Ce-l sapă-adânc la rădăcină.

E-o situație cumplită,
Dar și de-nvățătură plină:
Stă adevărul și suspină
În pom, deplânge-a lui ursită.

Cum în dosare nu-i lumină,
Iar mita nu e altoită:
Spui din arhiva prăfuită:
Și-n a Justiției grădină
Stă adevărul și suspină!

POVARĂ POLITICĂ

Cernuți prin sita de valoare
Sunt cei numiți conducători,
Dar greu îi ducem în spinare,
Deși-s ca pleava de ușori!

VASILE LARCO

Sevalet

Veress Zsuzsa, Castele din județul Mureș

Pictorița Veress Zsuzsa a avut un parcurs singular în mișcarea plastică mureșeană, nu doar spectaculos și recuperatoriu sub aspect temporal, ci și valoric, cu disponibilități multiple, tematic și stilistic. Preocupările legate de arta plastică au fost timide și fără anvergură, până în momentul unui angajament în gruparea constituită în contextual unor acțiuni întreprinse de Direcția Județeană pentru Cultură Mureș și de Asociația Artiștilor Plastici Mureș. Taberele de creație, expozițiile, manifestările culturale în care s-a antrenat i-au dat încredere în potențialul său de exprimare plastică și au făcut-o să ajungă într-un timp relativ scurt între cei mai interesanți artiști plastici mureșeni.

Cu siguranță că tandemul făcut cu o altă artistă plastică mureșeană, Balazs Klara, a fost decisiv. Căutările de înnoire continuă au făcut-o să treacă de la un gen la altul, de la o temă la alta, de la un stil la altul cu ușurință, naturalețe, simțindu-se în largul ei indiferent de formula de lucru.

A pictat astfel și icoane pe sticlă, dar și peisaje, flori, naturi statice, în registru realist, ca apoi să se manifeste cu dezinvoltură în limbajul picturii abstracte.

Ultima provocare a artistei Veress Zsuzsa a venit pe fondul unei ambiții personale, de a realiza un ciclu tematic, cu semnificație deopotrivă istorică și plastică, și anume castelele din județul Mureș.

Ideea unor astfel de radiografii tematice prin intermediul artei plastice nu este nouă. Chiar la Târgu-Mureș, Liviu Ovidiu Ștef este cel care a făcut un program dintr-o astfel de abordare, realizând patru cicluri, despre bisericile de lemn din județul Mureș, despre Câmpia Transilvană, în dimensiunea sa peisagistică și a imaginii satului tradițional, despre Cetatea Sighișoarei și despre satul săsesc.

A dus de fiecare dată lucrurile mai departe, realizând și câte un album de artă cu lucrările pe care le-a realizat pentru fiecare temă în parte, creând un dublu patrimoniu – cel plastic și cel editorial, care rămân ca mărturie a unei biografii exemplare de artist, nu doar cu simț estetic, ci și cu simț civic.

Teoretic și științific, castelele din județul Mureș au fost cercetate de curând, ca temă de masterat, de Camelia Monica Moldovan, care a făcut o evaluare ce a scos în evidență bogăția unui patrimoniu, pe de o parte, dar și starea precară a acestuia. “Valorificarea turistică a castelelor din județul Mureș”, cartea Cameliei Monica Moldovan, a fost, cu siguranță un suport profitabil pentru proiectul artistei Veress Zsuzsa, care s-a materializat destul de repede, fiind etalat expozițional, parțial, într-o expoziție la Prefectura județului Mureș.

Am încurajat acest gând, conștient fiind că în acest fel se atrage o dată în plus atenția asupra castelelor din județul Mureș, asupra potențialului pe care-l reprezintă ele, dar trăgând și un semnal de alarmă legat de nivelul de degradare spre colaps al unor imobile din această categorie.

Castelele din județul Mureș, dar și unul din Alba și altul din Cluj, au fost o consistentă sursă de inspirație pentru Veress Zsuzsa. Aceasta, într-un efort susținut, a pus pe pânză imagini simbol, în secvențe de o clipă din destinul unor castele care ascund în ele istorie, glorie, mărire și decădere.

Abordarea este realistă, dar amprenta personală vine și din tratarea cromatică și din lirismul încărcat de nostalgie.

Exemplaritatea este dată de responsabilitatea cu care tratează tema, care devine și recuperare a trecutului și meditație a prezentului și imperativ al viitorului. Artistul Veress Zsuzsa nu acceptă să fie simplu spectator, nici martor impasibil. Vocea ei se poate auzi, de aceea, pe multe portative ale receptării.

NICOLAE BĂCIUT

Castelul regal de vânătoare, Lăpușna

Castelul Ugron, Zau de Câmpie

Castelul Bethlen, Criș

OCHIUL CICLOPULUI

Radu Anton Maier, "Astru"

18 IMMUM - FIRIZA

acel moment din viață când ești în autobuz și roțile par particule grele de plumb ce se sparg în suflet să-ți îngreuneze răsuflarea oaselor
simt asfaltul cum se lipește de retină, clipesc și sub pleoapele ce au văzut roșul semaforului găsesc o piatră înmuiată în resturi de lacrimi reci
privesc pe geamul personalizat cu cronici ultrasentimentale linia vieții cum se încolățește după

Directori de onoare

Acad. ADAM PUSLOJIC
Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct
VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Duncan, Suzana Fântânariu-Baia, Vasile Gribincea, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Vasile Larco, Lazăr

umbra unui semafor ce nu-și mai schimbă culoarea niciodată
casc până mă trece o lacrimă, apoi îmi lipesc constelația de gânduri de geam
autobuzul 18 oprește în ultima stație sălbatică să urce lumina difuză sprijinită într-un baton lipsit de consistență materială
mă uit ce mai face timpul cu gură de șarpe. el se fâstăcește printre pene lăsând în autobuz un somn ce-ți apasă pleoapele pline de zgură, sare și praf
un vis se ciocnește de parbriz sperind realitatea ascunsă în sacoșele pline de zarzavaturi cu surâs de pământ și sticle cu lapte prins
la următoarea stație voi coborî și autobuzul o să rămână fără benzină sau în cel mai bun caz o să facă o pană - o pană de vrabie.

18 IMMUM - FIRIZA

babele vorbesc taca-taca despre medicamente compensate
sticlele de lapte, groștiorul, fărina de nulaș, brânza saporată tușesc în sacoșele pline de cuie pentru a închide sicriul
18. raiul meu mă duce din punctul x spre centrul lumii și tot el mă aduce înapoi în punctul x. țigani mănâncă semințe de floarea-soarelui, babele se împing în 18, creierul meu se îmbată mereu în poezie
timpul se scurtează pe scaunele prăfuite
ochii se închid în ferestrele semitransparente
gândul că imediat voi termina și facultatea mă bagă într-o ceață și mă lasă acolo până la coborârea din 18

MARIAN HOTCA

Lădăriu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Cristian Stamatoiu, Gheorghe Nicolae Șincan, Flavia Topan, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Mirela Corina Chindea (Italia), Flavia Cosma (Canada), Dărie Duncan, (Paris), Andrei Fischof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Dwight Luchian-Patton (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac (Chișinău), Claudia Șatravca (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2015 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

